T.C.
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK HALK EDEBİYATI BİLİM DALI

NİĞDE –BOR KAYNAKLI 178-179 NUMARALI

CÖNKLER ÜZERİNE TETKİK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Yard.Doç.Dr.Namık ASLAN

HAZIRLAYAN

Fedayi DOKUZ

NİĞDE-2006

ÖNSÖZ

Kültür tarihimiz için önemli vesikalar olan cönkler, yazıldıkları devrin edebiyat ve sanat anlayışını, estetik zevkini yansıtmaktadır. Cönkler, geçmiş hakkında bilgiler sunduğu için kültürel açıdan önemi büyüktür Bizde böyle önemli eserden iki tanesi üzerinde çalışma yaptık. Onları karanlıktan çıkarıp, insanlarımıza tanıtmayı ve edebiyatımıza katkıda bulunmayı hedefledik.

Hocamız Yard. Doç .Dr. Namık ASLAN ile birlikte Niğde-Bor Halil Nuri Bey Kütüphanesinden, Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesine gönderilen 178 -179 numaralı cönkler üzerinde çalışmaya karar verdik.Cönkler üzerindeki bu çalışmamız "İnceleme -Metin" bölümlerinden oluşmaktadır.

Çalışmamızdaki amacımız ,ortaya metin çıkarmak olduğu için geniş bir inceleme yapmadık.Cönklerde en çok şiiri olan ,Aşık Ömer, Kuddûsî'nin daha önceki çalışmalarda yer alan şiirleriyle ,cöklerde yer alan şiirlerin farklılıklarını ortaya koyduk. Çalışmamızda bugüne kadar ismi hiçbir kaynakta geçmeyen yeni isimlerle birlikte şiirlerini de ortaya çıkardık.İsmi bilinen şairlerin kaynaklarda geçmeyen yeni şiirlerini de tespit ettik. Aşık Edebiyatına oldukça zengin kaynak olabilecek nitelikteki çalışmamızla kültürümüze katkı sağlamak en büyük amacımız olmuştur.

Bugüne kadar yaptığım çalışmada ,bana yol gösteren ve desteklerini esirgemeyen Hocam Yard. Doc.Dr. Namık ASLAN'a teşekkürlerimi sunarım.

Niğde-2006 Fedayi DOKUZ

ÖZET

Cönkler, Aşık Edebiyatına kaynaklık eden en önemli eserlerdir.Bugüne kadar kayıt altına alınmamış aşıklar hakkında değerli bilgiler vermektedirler.

Bizde bu amaçla Niğde-Bor Kaynaklı 178-179 Numaralı cönkleri inceledik. Arap harfleriyle yazılmış olan cönkleri Latin harfleiyle transkript ettik. Birinci bölümde, cönklerle ilgili genel bilgileri ortaya koyduk. İncelediğimiz cönklerin şekil ve muhteva özelliklerini belirttik.İkinci bölümde,Cönklerde en çok şiiri bulunan Ahmed Kuddûsî ve Aşık Ömer'in şiirleinde görülen genel değişiklikler verildi. Kaynaklarda bugüne kadar yayınlanmamış şiirleri de günyüzüne çıkardık.Üçüncü bölümde ,cönkleri tasnif ettik. Cönklerin tasnifleri şu başlıklar altında verildi: Alfabetik Sıraya Göre Cönklerde Adı Geçen Şairlerin Hayatları ve Şiirleri, Mahlas Kullanılmamış Şiirler, Yarım Şiirler ve Bağımsız Beyitler,Müellifin Notları,Tâbirnâme, Arapça Metinler"

Cönklerde geçen şairlerin isimlerini alfabetik olarak sıraladıktan sonra ,hayatları hakkında kesin bilgilere ulaştıklarımızın hayat bilgilerini yazdık. Şiirlerinide numaralandırarak verdik.Eserde orijinal bulduğumuz tâbirnâmeyi ayrı bir başlık altında vermeyi uygun bulduk Dördüncü bölümde,asıl metni sayfa numaraları vererek ekledik.

Üzerinde çalıştığımız cönkler, tarihi kaynak olmaları yanında ,Türk edebiyatı tarihi için birer hazine değerindedir.

ABSTRACT

"Cönk"s attach great importance for being the source of Literature of Bards.They give precious information about the bards which are not bowud by restrictions.

There fore ,we serutinized the 178-179 numbered "cönk"s from the sources of Niğde-Bor .We transcribed the "cönk"s written with Arabic letters into Latin characters.Rn the first chapter ,we brought up the common information about "cönk"s.We pointed out the charactetistic of from and contents of the "cönk"s we examined.Rn the second chapter ,common variations which are seen in the poems of Ahmed Kuddusi & Aşık Ömer ,who have the most poems in the "cönk"s are put forward.We brought to light the poems which haven't been published so for in the sources.Rn the third chapter ,we classified the "cönk"s.The classifications of the "cönk"s are given under these titles ; The Lives & Poems of the Poets who are in the "cönk"s according to the Alphabetical Order,Poems without Pseudonym,Half Poems and Free Verses ,the Notes of Author ,Book on the inter pretation of Derams ,Arabic Prose.

After we ranged the names of the poets in the "cönk"s ,we wrote the biographies of whom we gained the certain information about their lives.We put the poems with numbers.We thought fit to put the Book on the İnterpretation of Dreams which is original in the work ,under a seperate title.Rn the fourth chapter,we added the original text with page numbers.

The "cönk"s which we studied are the historical sources as well as being the treasure for the History of Turkish literature.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ……...……..I
ÖZET……...……II
ABSTRACT……...……...……..II
İÇİNDEKİLER……...…….……IV,V,VI
GİRİŞ……...……1

BİRİNCİ BÖLÜM
CÖNKLER ÜZERİNE

A.CÖNKLERİN ŞEKİL VE MUHTEVA ÖZELLİKLERİ……..….3
B. NİĞDE-BOR KAYNAKLI 178-179 NOLU CÖNKLERİN ŞEKİL VE MUHTEVA ÖZELLİKLERİ……. ……..…….……6

1.178 NUMARALI CÖNGÜN ŞEKİL VE MUHTEVA ÖZELLİKLERİ……7
2.179 NUMARALI CÖNGÜN ŞEKİL VE MUHTEVA ÖZELLİKLERİ……8

İKİNCİ BÖLÜM
CÖNKLERDEKİ ŞİİRLERDE GÖRÜLEN GENEL DEĞİŞİKLİKLER

1.KUDDÛSÎ'NİN ŞİİRLERİNDE GÖRÜLEN DEĞİŞİKLİKLER……..10
A.KAYNAKTA YER ALMAYAN ŞİİRLER……10
B. ŞİİRLERDE GÖRÜLEN DEĞİŞİKLİKLER……...…….12
2.ÂŞIK ÖMER'İN ŞİİRLERİNDE GÖRÜLEN DEĞİŞİKLİKLER…….25
A.KAYNAKLARDA YER ALMAYAN ŞİİRLER……25
B. ŞİİRLERDE GÖRÜLEN DEĞİŞİKLİKLER……...…….34

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
CÖNKLERİN TASNİFİ

A. ALFABETİK SIRAYA GÖRE CÖNKLERDE ADI GEÇEN ŞAİRLERİN HAYATLARI ve ŞİİRLERİ

1. ÂBÂDÎ'NİN ŞİİRLERİ…...……...……38
2 . AHMET KUDDÛSÎ'NİN HAYATI VE ŞİİRLERİ……...……40
3. ALİ'NİN ŞİİRİ……...……...…….66
4. ÂŞIK ÖMER'İN HAYATI VE ŞİİRLERİ…….……67
5. ATÂÎ'NİN ŞİİRLERİ……...……...……...……81
6. ESİRÎ'NİN ŞİİRİ……...……....……...83
7. EŞREFOĞLU'NUN ŞİİRLERİ……...…….……...…….84
8. FEHMİ'NİN ŞİİRİ……...……...…….85
9. FETHİ'NİN ŞİİRİ…….……..…...…….....86
10. FEVZÎ BABA-FEVZÎ'NİN HAYATI VE ŞİİRLERİ……...……...…....…...87
11. GEVHERî'NİN HAYATI VE ŞİİRİ……...…….……93
12. HULÛSî'NİN ŞİİRİ…….…….……..94
13. HÜDÂYî 'NİN ŞİİRİ…….…….……95
14. İBRÂHİM HAKKI'NIN HAYATI VE ŞİİRLERİ…....…….96
15. İRFÂNÎ'NİN ŞİİRİ……...……..98
16. İRŞÂDÎ'NİN ŞİİRİ……...……99
17. MÂHİRÎ'NİN ŞİİRİ…….……...100
18. MEVZÛNÎ'NİN ŞİİRİ……..……101
19. NÂZİFÎ'NİN ŞİİRİ……...……...…….102
20. NİYÂZÎ'NİN ŞİİRİ……..……...103
21. RÂZÎ 'NİN ŞİİRİ……...……...……...104
22. SABRÎ'NİN ŞİİRİ……..……105
23. ŞEM'Î'NİN HAYATI VE ŞİİRİ…….……106
24. TELLİ HASAN'NIN ŞİİRİ……..…..…107
25. UMMÂN'NIN ŞİİRİ……...……..……...108

26. URFÂNÎ'NİN ŞİİRİ……..……..109
27. ÜMMÎ SİNÂN'IN HAYATI VE ŞİİRİ…….……...……..……110
28. VECDİ 'NİN ŞİİRİ……..……..……112
29. YAHYÂ'NIN (ŞEYHÜLİSLÂM YAHYÂ)HAYATI VE ŞİİRLERİ…….113
30. YESÂRİ 'NİN VE ŞİİRLERİ…….....……..114
31. YÛNUS'UN HAYATI VE ŞİİRLERİ……..…..……..116
32. ZÂTİ'NİN ŞİİRİ……...…….....121
B . MAHLAS KULLANILMAMIŞ ŞİİRLER……..……..123
C.YARIM ŞİİRLER VE BAĞIMSIZ BEYİTLER…...……...……142
D.MÜELLİFLERİN NOTLARI ……..…….156
E.TABİRNÂME…….. …… 162
F.ARAPÇA METİNLER ……...…… ……163

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
ASIL METİN

A.178 NUMARALI CÖNK……...171
B.179 NUMARALI CÖNK…….…..263
SONUÇ.....340
BİBLİYOGRAFYA.....341

GİRİŞ

TEZİN AMACI VE ÖNEMİ

1. AMACI

Tezimizin amacı, Niğde- Bor yöresine ait 178-179 numaralı cönkleri transkript ederek , cönklerdeki şiirleri ve şairlerini günyüzüne çıkartmak; bu hazineleri Türk edebiyatına ve kültürüne kazandırmaktır.

2. ÖNEMİ

Bir ulusun millî kimliğini oluşturan yazılı ve sözlü ürünlerin bütünü millî kültürünü meydana getirir. Bu ürünlerin kısmen de olsa yazıya geçirildiği defterler olan cönkler, halk edebiyatı için önemli eserlerdir. Cönkler,aynı zamanda döneminin tarihi olaylarıyla ilgili ipuçları içerdiğinden tarih ilmi açısından da değerli hazinelerdir. Birçok mahallî kelimelere ve deyimlere rastlanması, bazı kelimelerin yerel söyleyişleriyle verilmesi yönünden cönkler, ağız çalışmaları ve dil araştırmaları için de önemli bir kaynak teşkîl etmektedir.

İncelediğimiz cönkler vâsıtasıyla şimdiye kadar adı duyulmamış şairlerle karşılaşılmış, şiirleri de Türk edebiyatımıza kazandırılmıştır.Aynı zamanda adı bilinen şairlerin hiç yayınlanmamış şiirleri de ortaya çıkarılmıştır.Bununla birlikte çalışmamızda cönklerdeki silik kelimeler,eksik mısralar tamamlanarak gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

3. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIK ALANI

Araştırmamızda, Niğde- Bor kaynaklı 178 ve 179 numaralı cönkler incelenmiştir. 178 numaralı cönk , Bor Halil Nuri Bey Kütüphanesi ,Pirizâdeler El Yazması Eserleri Bölümünde , 3713 numara ile 179 numaralı cönk ise 3714

numarayla demirbaşa kayıtlıdır . Bu cönkler, 2004 Haziran ayında Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesine gönderilmiştir. 178 ve 179 numaralı cönkler halen Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesinde koruma altına alınmıştır.

4. ARAŞTIRMACININ METOTU

Çalışmamızda şu yöntem izlendi: Şiirler önce Arapçadan Türkçeye transkripsiyon harfleriyle çevrildi.Cönkte geçen bilien şairlerin hayatları ile en çok şiiri bulunan iki şairin , şiirlerinde görülen genel değişiklikler belirtildi. Şair ve şiirleri alfabetik olarak sıralandırıldı. Şairi belli olmayan şiirler ,yarım şiirler ve bağımsız beyitler, müellif karalamaları, tâbirnâme, Arapça metinler başlıkları altında verildi.Son bölümde asıl cönk metni verildi.

Metindeki sorunlu yerler (silik, yırtık) [...] şeklinde belirtildi. Silik ya da yırtık olduğu hâlde bizim eklediğimiz ek ve kelimeler [ ] içinde yazıldı. Metinde bulunduğu hâlde okunamayan kelimeler (...) şeklinde gösterildi. İmlâ konusunda metinle birebir uyuşmayan okumalarımız ve/veya şüpheli karşılanması gereken okumalar ( ) işareti içinde yazılarak belirtildi.

Metinlerin her birine bir numara verildi.Metinlerin altındaki rakamlardan taksim işaretinden önce gelen rakam (…/) cöngün numarasını , taksim işaretinden önce gelen (/…) rakam ise cönkteki sayfa sırasını göstermektedir.Asıl metnin sağ üst köşesinde sayfa numaraları verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

CÖNKLER ÜZERİNE

A. CÖNKLERİN ŞEKİL VE MUHTEVA ÖZELLİKLERİ

"Takibi ve tespiti zor olan bu sözlü gelenek kültür ürünlerinin kısmen de olsa yazıya geçirildikleri cönkler, kültür tarihi, edebiyat ve tarih için çok önemli yazılı kaynaklardır. Folklor tarihiyle ilgili araştırmalarda cönklerin önemli bir yeri vardır. Geçmişe ait folklor ürünlerinin bulunabileceği başlıca kaynak cönklerdir denilebilir**."** [1]**"**

Cönk kelime yapısı itibariyle Cava ve Malay dillerindeki djong (conk) kelimesinden gelen cönk , yelkenli gemiler için kullanılan genel bir addır.Aka Seyyid Muhammed Ali , cöng kelimesinin Türkçe olduğunu ve "büyük gemi , fakirlerin kullandığı çul ve kilim" anlamına geldiğini söyler ve cöngü şöyle tarif eder ; "türlü konuların özellikle çeşitli şairlerden seçilmiş şiirlerin yazılı olduğu kitap veya defterdir"der. . Veled Çelebi İzbudak'a göre cönk kelimesi Türkçe'de ; "tertip etmek ,derlemek ,ciltlemek" anlamına gelen " çönemek,çönlemek " fillerinden gelen bir isimdir. Şeyh Süleyman Efendi Lûğat-ı Çağatay'da cönge, " gemi,sefine " karşılığını verir.

M.Ş.Ülkütaşır XIV. Yüzyıl Arap seyyahlarından İbn Batuta'nın eserinde Çinlilerin bu adı taşıyan gemileri hakkında bilgi bulunduğunu, kelimenin Arapça çoğulunun "Cunuk" olduğunu kaydetmektedir. [2]

Arapça ve Farsçanın tesiriyle cönk kelimesi Arapça "sefîne-gemi" adına terk etmiştir. Eserlerde,"sefîne-i şuarâ, sefînetü'ş-şuarâ, sefîne-i bülega, sefîne-i nefâis, sefîne-i rüesâ, sefîne-kârî" diye isimlendirilmişlerdir.

---

[1] Müjgan CUMBUR: "**Folklor Araştırmalarında Cönklerin Yeri**", 1.Uluslar arası Türk Folklor Semineri Bildirileri ,Ankara,1974.

[2] M. Şakir ÜLKÜ TAŞIR: "**Halk Edebiytı Araştırmalarında Cönklerin Yeri**", Türk Kültürü,5(60), 905-907,Ekim 1967.

"Bunların alttan yukarı uzunlamasına açılanlara 'cönk',sağdan sola,soldan sağa ,bu günkü eserlerde olduğu gibi tertip edilenlere 'mecmua'adı verilir.[3]"

Cönkler sırtı dar, eni geniş ve uzunlamasına açılır. Günümüzün blok notlarına benzeyen dikdörtgen şeklinde, el yazısı ile yazılı olan eserlerdir. İnce uzun oluşları sebebiyle sığır dili, diye de adlandırılır.

"'Sığır Dili' ise ,cönklere,şekil benzerliğinden dolayı verilen diğer bir addır.[4]"

Cönklerin boyutları değişik ölçü ve ebatlardadır. 5x10, 15x23 cm boyutlarında olanlar, sayfa sayısı ise otuz ile üç yüz arasında değişenler bulunmaktadır.

"Cönklerin dışı çoğunlukla siyah kahverengi nadiren kırmızı deriyle kaplıdır. Yine çoğunlukla iyi işlenmemiş deriyle yapılmış ciltlerde mukavva ve tezyinat yoktur. Pek azında kaba cetveller, yıldız biçiminde ya da kafes gibi geometrik çizgiler görülür. Bunları halk ciltçiliğinin ürünleri sayabiliriz. Şemseli, ince bezemeli ustaca yapılmış ciltlere nadiren rastlanır.[5]"

Cönkler hem baştan, hem de sondan yazıldıklarından çoğunlukla baş ve sonları belli değildir. Yine büyük bir kısmının kapakları kopmuş, muhtelif yaprakları da kaybolmuştur.Cönkler çoğunlukla düzenleyenleri belli olmayan eserlerdir. Bazen bir bazen de birden fazla şahsın elinden çıkmıştır. Bazı cönklerde sahibine ait notlar hatta mühürlere rastlansa bile çoğunlukla yazanı belli değildir.

Cönklerdeki yazı ise çoğunlukla nesih kırması ve nadiren bozuk bir talik veya rik′adır. Hemen hemen bütün cönkler okunması güç kötü bir yazıyla yazılmışlardır. Cönklerin imlâsı yazanların tahsil seviyeleri ile orantılıdır. Çoğunlukla imlâ bozuktur.

---

[3]Şükrü ELÇİN: "**Türk Halk Edebiyatına Giriş**" ,Ankara,2001.

[4]Orhan Şaik GÖKYAY: "**Cönkler Üzerine**", Folklor Etnoğrafya Araştırmaları ,İstanbul, 1984.

[5] Müjgan CUMBUR: "**Folklor Araştırmalarında Cönklerin Yeri**", 1.Uluslar arası Türk Folklor Semineri Bildirileri ,Ankara,1974.

Cönklerde genellikle aşıkların , seyrek olarak da Divan şairlerinin bir kısım şiirlerini ihtiva eder.Ayrıca çeşitli dualar ,sihirle ilgili notlar ,ilaç tarifleri, sahibini ilgilendiren doğum ve ölüm tarihleri ,alacak verecek hesapları , anonim türkü ,mani ve ilahiler ,halk hikayeleri ve daha bir çok konu ile ilgili bilgiler bulunmaktadır. Bu anlamda cönkler ; ilahi cöngü, derviş, cöngü ,aşık cöngü şeklinde adlandırılmıştır.

"Cönkler, Türk kültürünün tapusudur; bize ait olan kültürün atalarımız tarafından adımıza tescil edilmiş belgeleridir. Pek çok bilinmeyeni oradan öğreniriz, yanlış bilineni onun yardımıyla düzeltiriz, eksik bilineni onunla tamamlarız. [6] der.

Günümüzde aşık edebiyatı , dini – tasavvufi edebiyat ve birçok folklor örneklerinin yazılı kaynaklarının başında cönkler gelmektedir .Metot yönünden modern anlayıştan çok uzak olsalar da ilk derlemelerin bulunduğu kaynaklar olarak cönkler değerli kültürel kaynaklarımızdır. Kütüphanelerde boynu bükük araştırmacıları bekleyen bu kitapçıklar ,ciltleri ,kağıtları , hatları ,tezyini sanatlar bakımından değil ama içerikleriyle ,yazıldıkları devirlerin bilgilerini edebiyat ve sanat anlayışlarını ,düşünce tarzlarını aksettirmeleriyle çok önemli eserlerdir.

---

[6] Saim SAKAOĞLU " **Cönklerin Kültür Tarihimizdeki Yeri**",Fırat Havzası Yazma Eserler Sempozyumu, 219-226, Elazığ ,1987.

B. NİĞDE-BOR KAYNAKLI CÖNKLERİN ŞEKİL VE MUHTEVA ÖZELLİKLERİ

Cönkler, aşık edebiyatı ürünlerini günümüze ulaştıran değerli kaynaklarımızdır. Cönklerin içerisindeki malzemelerin okunarak gün ışığına çıkarılması büyük önem taşımaktadır.

Bizde bu fikirle ,Bor Halil Nuri Bey Kütüphanesi ,Pirizâdeler El Yazması Eserleri Bölümünde , 3713-3714 numara ile demirbaşa kayıtlı olan cönkleri çalıştık. Bu cönkler, 2004 Haziran ayında Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesine gönderilmiştir. Cönkler, dijital kamera çekimiyle sayfa sayfa fotoğraflanarak cd. aktarılmıştır.

Cönklerde bilinen şairlerin ,bilinmeyen şiirleri bulunduğu gibi bu güne kadar hiçbir kaynakta ismi geçmeyen şairlerede rastlanmıştır.Bu nedenle bizim üzerinde çalıştığımız ve bütün cönkler aşık edebiyatı için zengin kaynaklardır.

İncelediğimiz cönklerin içeriğini ise saz ve tasavvufi halk şiirleri ile şairleri belli halk edebiyatı ürünleri ya da anonimleşip folklorun öz malı olmuş destan, türkü, koşma, santranç ,müseddes, semai, kalenderi, ,gazel, naat , ilahi hutbeler, dualar ve salavatlar ,inançlar, rüya tabirleri, borç , ölüm tarihleri, tarihi olayları açıklayan kayıt ve tarihler, müellif karalamaları,yer isimleri,cönklerin kapsadığı konulardır.

Cönklerde kullanılan yazı ,farklı müstensihler tarafından yazılmış olan nesih yazı çeşitleridir.Bu yazılar belirli bir bağlantı bulunmadığı görülmektedir.Yazıların farklı tarihlerde değişik yazıcılar tarafından kaleme alınmasından kaynaklanmaktadır. Çoğu yerde yazan kişinin ,yazı bilgisinin olmadığını gösteren yazı uygulamaları mevcuttur.

178 numaralı cönkte , müfredatlar başlığı altında yazılmış olan seçme beyitler arasında bazı müstehcen beyitler var. Bu durum 177 numaralı cönge göre konu ve yaklaşım bakımından bir farklılık sayılabilir. Bu gibi farklılıkları gözönüne alarak cönkleri ayrı ayrı tanıtmayı uygun gördük

178 NUMARALI CÖNGÜN ŞEKİL VE MUHTEVA ÖZELLİKLERİ:

11x22 cm boyutlarındadır. 91 sayfadan oluşmaktadır.Cönk kahverengi deri kapaklı olup üsten dikişlidir.Sayfaları sarı ,kırmızı ,kahverengi,beyaz olmak üzere dört farklı renkten oluşmaktadır.Cönk yıpranmıştır.Kimi sayfaları yırtık, yazılardaki mürekkep dağılmış ve siliktir. Kullanılan mürekkeblerin tonu farklıdır. Bazı sayfalarda kırmızı mürekkep kullanılmıştır.

Şiirler , "tamam" anlamına gelen "Temmet" ibaresi ile tamamlanmıştır.Yine , "Bu da öyledir" anlamında, nakarat mısralarını ifâde eden "Eyzan" kelimesi kullanılmıştır.

Cönkte şiirleri bulunan şairler : Âbâdî , Ali, Âşık Ömer, Eşref-zâde, Fehmi, Fethi, Fevzî Baba-Fevzî ,Gevherî , Hulûsî, İbrahîm Edhem, İrfanî, İrşadî, Kuddûsî, Mâhirî, Niyâzî, Râzî, Sabrî, TelliHasan, Ummân, Ümmî Sinân, Vecdi, Yesârî,Yûnus, Zâtî.

Cöngün kime ait olduğu ve tarihi hakkında muhtelif sayfalarda notlar düşülmüştür. Cöngün 81. sayfasında şöyle bir not düşmüştür: "Yuḳarıdaki parçayı 221 rūmī̄ senesinde bir cep defterine ḳayd iderek altını Meḥmed Rāġıb diye imżā itmişim faḳaṭ kimiñ ṭarafından yazılmış oldıġını yazmamışım o zamān 12 yaşında idim." Rûmî 1221 milâdi 1805 tarihine tekâbül eder.Bu tarihte yazar müstensih 12 yaşında ise,doğum tarihi 1793'tür.

Buradaki nottan ilk müstensihin , "Mehmet Râgıb " olduğu anlaşılmaktadır. 85.sayfada , "sene 1317" şeklinde bir tarih düşülmüştür. Bu tarih 1896 tarihini gösterir. Yukarıdaki nottan hareketle 1793'te doğan bir müstensihin 1896 tarihine kadar yaşaması ve cöngü tamamlaması olanaksız görülmektedir.Bu bilgiden yola çıkarak cöngün birden fazla kişi tarafından tamamlandığı aşıkârdır. Cönkte "Mehmet Râgıb"dışında herhangi bir isim kaydına rastlanmamıştır. Yaptığımız araştırmalarda "Mehmet Râgıb"ile ilgili bir bilgiye ulaşamadık.

İkinci bir müellifin varlığı, Cöngün 62. sayfasından itibaren kendini göstermektedir. Metinlerde kullanılan yazı çoğunlukla daha düzgün ve harekelidir.Müellif büyük bir ihtimâlle, Kuddûsî 'nin mürîdlerinden birisidir. Şiirlerin çoğunluğu Kuddûsî'ye aittir. Şiirler konu itibariyle ,dinî-tasavvufi bir kimliğe bürünür.

Cönk yazılırken kronolojik sıra takip edilmemiştir. Cöngün 25. sayfasında , " sene 1252 " şeklinde not düşülmüştür. Bu tarih milâdi 1831 yılın tekâbül eder. Ancak 44. sayfada düşülen tarih "Tarih sene 1239 " milâdi 1818 senesidir. Sayfa 54'te 1832 senesi geçer. Sayfa 90'da 1896 senesi geçmektedir.Bu bilgileri gözönüne alarak cöngün 80 yıldan fazla bir süreçte tamamlandığını söyleyebiliriz.

179 NUMARALI CÖNGÜN ŞEKİL VE MUHTEVA ÖZELLİKLERİ:

10x20 cm. boyutlarında olup 76 sayfadır. Cönk kahverengi deri kapaklı olup üsten dikişlidir. Sığırdili şeklindedir.Sayfa renkleri farklıdır.Cöngün sayfalarının bir kısmı yırtık ve eksiktir. Yazıların mürekkebi aynı tonda değildir.Bazı şiir başlıkları kırmızı tonlu mürekkeple yazılmıştır.

Şiirler , "tamam" anlamına gelen "Temmet" ibaresi ile tamamlanmıştır.Yine , "Bu da öyledir" anlamında, nakarat mısralarını ifâde eden "Eyzan" kelimesi kullanılmıştır.

Cönkte şiirleri bulunan şairler: Aşık Yahya (Şeyhülislâm Yahyâ) Esirî, Eşref-zâde, Hulûsi, Hüdayî, İbrahîm Edhem, ,Kuddûsî, Mevzûnî, Nazifî, Şem'î, Urfanî ,Yûnus.

Cöngün kime ait olduğu ,cöngün muhtelif yerlerinde düşülen isimlerden ortaya çıkmaktadır.Üç farklı isim karşımıza çıkar:

Bu kitābıñ ṣāḥibi ve maliki Ḳahveci-zāde

Muṣṭafā Fehmī Efendiniñdir kimse ṣāḥib olmasun (...)

Cönk s.16

Bu kitābıñ ṣāḥibi ve māliki Müʾezzin-zāde ʿAlī Efendi ve Ḥasan Ḥüseyin Efendiniñdir kimse ṣāḥib olmasun yāhū efendiler

Cönk s.11

Bu ṣāḥib ve māliki Müʾezzin-zāde

Ḥüseyin Ḥilmī Efendi Ḥażretlerin

(Fī 20 Kānūn-ı Evvel)

Cönk s.2

Şiir sonlarında düşülen notlarda daha çok "El-ḥaḳīr Ed-dāʿī Es-seyyid Ḥüseyn" ismi geçer. Arapça dua ve hutbelerin cönkte çok geçmesine dayanarak tarîkat ehli olduğunu söyleyebiliriz. Cönkte düşülen aşağıdaki kayıtta bu fikri destelemektedir.

"Bor ḳaṣabasınıñ Sarāy Maḥallesi dāḫilinde vāḳiʿ Müʾeẕẕin-zāde ʿAlī Efendi müderris-i muʿaṭṭal(dır) tedrīsine geliñiz geliñiz geliñiz geliñiz geliñiz geliñiz de göriñiz geliñiz de göriñiz göriñiz de baḳıñız"

Cönk s.26

Cöngün yazılışında kronolojik sıra takip edilmiştir. Cöngün 1. sayfasında düşülen tarih: " biñ iki yüz elli iki senesinde māh-ı zi'l-ḥicceniñ ʿibtidāsı" milâdi 1831 Aralık sonuna tekâbül eder. Cöngün 8. sayfadaki tarih: "253 Cemāẕiye'l-evvel" milâdi Haziran 1832'dir. Son düşülen tarih sayfa 48'de "Hicrî 1261 6 Ẕi'l-ḳaʿde" milâdi Aralık 1840 olarak düşülmüştür. Bu bilgilerden yola çıkarak cöngün 10 yıldan fazla bir süreçte tamamlanmış olduğunu söyleyebiliriz.

İKİNCİ BÖLÜM

CÖNKLERDEKİ ŞİİRLERDE GÖRÜLEN GENEL DEĞİŞİKLİKLER

İncelediğimiz 178-179 numaralı cönklerden şairleri ve şiirlerin tamamını mevcut kaynaklardan inceleyerek, farklılıklarını ortaya koymak mümkün olmadı.Cönkte en çok şiiri bulunan iki şairin şiirlerini,daha önce yapılmış olan kaynakları inceleyerek benzer ve farklı yanlarını belirtik.

178-179 numaralı cönkler, müstensihlerin düştüğü tarihlerden anlaşıldığına göre 19. yüzyıl içerisindedir. Şiirler farklı zaman ve mekanlarda yazıya geçirildikleri için birtakım farklılıklar görülmektedir.Kaynaklardan bulduğumuz şiirlerle cönklerdeki şiirler arasında muhteva ,kişi zamirlerinin kullanımı,yakın ve eş manalı sözcüklerin kullanılması,eksik beyitler hatta hiçbir kaynakta rastlanılmayan şiirler mevcuttur. Cönklerdeki bu iki şairin şiirlerinde görülen farklılıklara bakalım.

1. AHMET KUDDÛSÎ'NİN ŞİİRLERİNDE DEĞİŞİKLİKLER

Ahmet DOĞAN, Kuddûsî Divanı, isimli eseri taranarak karşılaştırılmıştır.

A. KAYNAKTA YER ALMAYAN ŞİİRLER:

(14)

Yār-i Ḫudā baḫr-i vefā
Ṭoġdıġı ay geldi yine
Şaḥ-ı cemīʿ-i enbiyā
Ṭoġdıġı ay geldi yine

Ol şāfiʿ-i ümmet olan
Hem dāfiʿ-i kürbet olan
ʿĀlem[le]re raḥmet olan
Ṭoġdıġı ay geldi yine

Ṭoġdıġı sāʿatde hemīn
Secde idüben ol emīn
Ḥaḳ'dan dileyen ümmetin
Ṭoġdıġı ay geldi yine

Ol dāʾimü’l-iḫvān olan
Ümmet içün nālān olan
Gözi yaşı bārān olan
Ṭoġdıġı ay geldi yine

Ümmet didi derdi hemān
İder ide yād her zamān
Miʿrācda hem çoḳ aġlayan
Ṭoġdıġı ay geldi yine

Ümmet içün ol pīşvā
Ṭorunların itdi fidā
Gören ʿadūlardan cefā
Ṭoġdıġı ay geldi yine

Teslīm-i rūḥ vaḳtinde hem
Ümmet içün çekdi elem
Ol ṣāḥib ü faẓl [u] kerem
Ṭoġdıġı ay geldi yine

ʿĀṣīler içün ġayreti
Mücrimler içün himmeti
Maḥşerde diyen ümmetī
Ṭoġdıġı ay geldi yine

Müştaḳ bu Ḳuddūsī aña
İder ṣalāʾı dāʾimā
Faḫr-i cihān ḫayrü’l-velā
Ṭoġdıġı ay geldi yine

178/87

B. ŞİİRLERDE GÖRÜLEN DEĞİŞİKLİKLER:

Geçdiñ mi ṣırāṭı gülüb oynarsıñ ʿaceb sen
Bu ʿaşḳı ṣafālarla geçen ḥāle güvenme

178/22

Ahmet DOĞAN'ın ,Kuddûsî Divanı, isimli eserinde 195. sayfasında yer almıştır. Dördüncü beyitin ikinci dizesinde (ʿaşḳı) kelimesi yerine (ʿīş) kelimesi kullanılmıştır.

Firāḳ-ı yāre oldum mübtelā nādān mıyam bilmem
Yıḳıldı ḳaṣr-ı dil maʿmūr mıyam vīrān mıyam bilmem

İşim gücim benim şimdi yiyüb içmek behā'im-veş
Uyumak dün [ü] gün ḥayvān mıyam insān mıyam bilmem

İder nefsim cesāret mūcib-i firḳat olan fiʿle
Hevāya ḳul mıyam ya bende-i sulṭān mıyam bilmem

Yüzüm güler göñül aġlar gören ṣanur ki ḥandānım
Ne sırdur bu ki ben ḥandān mıyam nālān mıyam bilmem

Ḫudā Naḥnü ḳasemnāda baña ʿışḳ derdini virmiş
Aña ḳāniʿmiyem ya ṭālib-i dermān mıyam bilmem

İşitmez hīç ḳulaġım vāʿızıñ söẕini zīrā kim
Ki ben müştāḳ-ı cennet mi yāḫūd canān mıyam bilmem

Ne mecnūnam ne ʿāḳıl kim Ḫudā'ya eyleyem ḳulluḳ
ʿAceb mecẕūb mıyam sekrān mıyam ḫayrān mıyam bilmem

Beni ister ki taḳnīṭ ide ʿābid baḥr-i raḥmetden
O baḥri arzūlar gönlüm ḳatı ʿaṭşān mıyam bilmem

Bu Ḳuddūsī olubdur muntaẓır dōst daʿvetinedir
Bu dem gider miyem ya iki gün mihmān mıyam bilmem

178/62

Ahmet DOĞAN'ın ,Kuddûsî Divanı, isimli eserinde 347. sayfasında yer almıştır. Şiir on beyitten oluşmaktadır.Elimizdeki metinde dördüncü beyit eksiktir.Dördüncü beyit:

Hakkīkatten ururam dem ʿāmel yok hīç şerīʿatle
ʿAceb bu hāl ile ben kābil-i ʿirfān mıyan bilmem

Üçüncü beyit aşağıdaki şekildedir.Kelimelerin yeri değişik kullanılmıştır.

İşim gücim benim şimdi yiyüb içmek behā'im-veş
Uyumak dün [ü] gün insān mıyam ḥayvān mıyam bilmem

Yedinci ve sekizinci beyitler birbiri ile yerleri değişmiştir.

ʿAyıblar setr idici oldıġıñ bildir o günlerde
Zebāniye bu Ḳuddūsī żaʿīfi virme Ḳuddūsā

178/63-64

Ahmet DOĞAN'ın, Kuddûsî Divanı ,isimli eserinde 151-152. Sayfasında yer almıştır.

Şiirin son beyitinin birinci dizesindeki (ʿAyıblar) yerine (Günāhlar) kelimesi kullanılmıştır.Yine son beyitinin ikinci dizesinde (żaʿīfi) yerine (kuluñu) kullanılmıştır.

Ne deñlü ʿāşıḳ isem de iderem ẕikriñi dāʾim
Ki ẕikriñden be-ġāyet ẕevḳ u leẕẕet aldım ey Ḳuddūs

178/64

Ahmet DOĞAN'ın ,Kuddûsî Divanı, isimli eserinde 552-553.Sayfasında yer almıştır.

Şiirin üçüncü beyitinin birinci dizesindeki (ʿāşıḳ) yerine (gāfil) kelimesi kullanılmıştır.

Buġż ider Ḳuddūsī'ye münkir ṭarab eyler deyü
Dōst ilinden şol ṣabā ile esen būya ne dir

178/65

Ahmet DOĞAN'ın ,Kuddûsî Divanı, isimli eserinde 516.sayfasında yer almıştır.

Şiirin son beyitinin birinci dizesindeki (Buġż) yerine (Ta'n) kelimesi kullanılmıştır.

Ümīdi kesdiren ẕāhidlere olma muḳārin hīc
Dilerseñ raḥmeti var ʿālim-i Raḥmān'dan al dersi

178/65

Ahmet DOĞAN'ın, Kuddûsî Divanı, isimli eserinde 281.sayfasında yer almıştır.

Şiirin dördüncü beyitinin birinci dizesindeki (ẕāhidlere) yerine (ʿābidlere) kelimesi kullanılmıştır.

Cānāna göñül vireli ben cāndan uṣandım
Hem düşeliden derdine dermāndan uṣandım

Meyl eylemezem ġayrısına tevbeler olsun
Bu āna degin itdigim ʿiṣyāndan uṣandım

Ḳalmadı firāḳ giryesine ṣabra mecālim
Vuṣlat dilerem yārime hicrāndan uṣandım

ʿIşḳıla enīs oldı göñül gecdi sivādan
Ben ṣoḥbet-i nās ülfet-i yārāndan usandım

Pervāne gibi yanmaġı ister deli göñlüm
Her şām u seḥer āhile efġāndan uṣandım

Vird ideyim ismini hemān ḥażret-i Ḥaḳḳ'ıñ
Keşret ile ünsiyyet-i insāndan uṣandım

Ḳuddūsi'ye vaḫşet gelüben cümle sivādan
Dir her ne ki aġyār varise andan uṣandım

178/67

Ahmet DOĞAN'ın ,Kuddûsî Divanı, isimli eserinde 358. sayfasında yer almıştır. Şiir sekiz beyitten oluşmaktadır.Elimizdeki metinde altıncı beyit eksiktir. Altıncı beyit:

Çün zerre vefā bulamadım ihvān-zemāndan
Şol yüzleri dost özleri düşmāndan usandım

Yine beşinci beyitin yeri farklıdır.Beşinci beyit üçüncü sıradadır.

Olmışam meddāḥı ben Ḥaḳ yāri ʿAbdü’l-ḳādir’iñ
Hem gürūh-ı evliyā serdārı ʿAbdü’l-ḳādir’iñ

Gerçi bī-ḥad bī-ḥisāb aḳṭāb lākin dāʾimā
Çāresiz melhūfe imdād-kārı ʿAbdü’l-ḳādir’iñ

Aña her kim çaġırır ise olur ḫavfdan emīn
Görinür her dem niçe esrārı ʿAbdü’l-ḳādir’iñ

Eylemiş Ḫallāḳ-ı ʿālem Ḥıżır İlyās-veş aña
İrişür maḥzūnlara imdādı ʿAbdü’l-ḳādir’iñ

Yalıñız yayan ṣusız ac çölde istimdād iden
Olısar ol ḥīnde yār-ı ġārı ʿAbdü’l-ḳādir’iñ

Yatub uyurken mürīdin ḳahr ider düşmānını
Bil muʿīn Ḳuddūsiyā Cebbār’ı ʿAbdü’l-ḳādir’iñ

178/85

Ahmet DOĞAN’ın, Kuddûsî Divanı ,isimli eserinde 444-445. sayfalarında yer almıştır.Şiir yedi beyitten oluşmaktadır.Bizde dördüncü beyit eksiktir.

Dördüncü beyit:

Eyleyüb rūhı tecessüd rühm-i seyfiyle gelür
Gün gibi eyler zuhūr enāvrı ʿAbdü’l-ḳādir’iñ

Geylānī ṭarīḳı bu zamān ḫalḳına ḫōşdur
Girmezseñ aña maʿrifetile ṭolamazsın

178/86

Ahmet DOĞAN’ın ,Kuddûsî Divanı, isimli eserinde 451. sayfasında aynen yer almıştır. Altıncı beyitin birinci dizesinde (ḫōşdur) kelimesi yerine (rehber) kelimesi kullanılmıştır.

(16)

Ümmet-i merḥūmeye çün bir emān geldi Üveys
Nār-ı dūzaḫdan ʿuṣātı ḳurtarub aldı Üveys

Çün vaṣiyyet itdi aña ḫırḳasın faḫr-i rüsül
Bu ẓaʿīfe ümmete göre ne kerem ḳıldı Üveys

Ḥażret-i ʿÖmer ʿAlī daḫi biraz aṣḥāb-ıla
Ḫırḳaʾı alub varınca şevḳıla ṭoldı Üveys

Vardı bir tenhā yire itdi duʿā Mevlāsına
Bir iki sāʿat münācāt baḥrine ṭaldı Üveys

Didi ʿavf it yoḫsa geymem ḫırḳayı
Nāzile reʾs-i şerīfiñ secdeye ṣaldı Üveys

İrdi ḫātifden āvāz üçden birin ʿafv eyledim
Üç ṣülüṣden birisiniñ çāresi[ni] buldı Üveys

Secdeye varub yine didi ki ʿafv it cümlesin
Yüzüni ṭopraġa sürüb ṣāḥibini buldı Üveys

Yine irdi bir nidā ʿafv eyledim bir sülüsün
Üç ṣülüṣden ikisinin çaresini buldu Üveys

Başı göklerden yüce yerlerden ingin ayağı
Böyle bilürüm deyüben ṣararub ṣoldı Üveys

Didi anlara sever misiz resūlullāhı siz
Didiler ki biz severiz ol zamān güldi Üveys

Sevmeye var mı ʿalāmet didi itdiler sükūt
Aġzını açub didi dişsiz kaldı Üveys

On sekiz biñ ʿālemiñ faḫri Muḥammed ḥutbına
Otuz iki dişini cekdi yere çaldı Üveys

Eyle Ḳuddūsī hedye rūḥına sen fātiḥa
Bizim içün ġuṣṣa yeyüb baġrını deldi Üveys 178/ 89-90

Ahmet DOĞAN'ın, Kuddûsî Divanı ,isimli eserinde 78-79.sayfalarında yer almıştır.

Şiir on yedi beyitten oluşmuştur.Elimizdeki metinde on üç beyitten oluşmuştur.

Sekize kadar eksiksizdir.Dokuz-onikinci beyitler:

Yine varmak diledi pes secdeye lakin 'Ömer
Didi kande gitdi varub göreyim noldı Üveys

Ya karındaşım Ömer pes gelmese idiñ deyüb
Kaldığına bir sülüs ümmet hazin oldu Üveys

Sordı ashāba bilür misiz Resūlin hilyesin
Ah idüben şerha şerha yüreğin deli Üveys

Ba'zısı vasf itdi cüz' ī bildiği mikdārı pes
Bilmemişsiz didi anı gör nice bildi Üveys

Şeklindedir.

Şiirin beşinci beyiti :

Didi ʿavf it ümmeti heb yoḫsa geymem ḫırḳayı
Nāzile reʾs-i şerīfiñ secdeye ṣaldı Üveys

Yine altıncı beyit:

İrdi ḫātifden nidā üçden birin ʿafv eyledim
Üç sülüsden birisiniñ defterin sildi Üveys

(17)

Ẕikr icinde pādişāh
Lā-ilāhe illallāh
Diyen bulsun ʿālī̱-şāh
Lā-ilāhe illallāh

Fevt eyleme fırṣatı
İḫtiyār it vaḥdeti
Gel isterseñ vuṣlatı
Lā-ilāhe illallāh

Dāʾim oḳursañ eger
Ḳonmaz göñlüñde keder
Ḥażreti irşād ider
Lā-ilāhe illallāh

ʿĀrifleriñ sulṭānı
Müʾminlerin ḳalʿası
ʿĀşıḳlarıñ cülʿası
Lā-ilāhe illallāh

ʿĀşıḳ iseñ ẕikr eyle
Yatub uyuma böyle
Cānı göñülden söyle
Lā-ilāhe illallāh

Ḥūn-ı ẕikr[e] dönelüm
Sırr-ı ʿaşḳ[ı] duyalum
Her nefesde diyelüm
Lā-ilāhe illallāh

Vuṣlat isterseñ eger
Al Ḳuddūsī̱'den ḫaber
Allāh d[a] beni sever
Lā-ilāhe illallāh

179/3

Ahmet DOĞAN'ın ,Kuddûsî Divanı, isimli eserinde 667. sayfasında yer almıştır. İlahi onaltı dörtlükten oluşmuştur. Elimizdeki ilahi yedi dörtlükten oluşmuştur.Birinci ,ikinci ,dördüncü dörtlükler kelime farklılıkları dışında aynıdır. Üç beş,altı,yedinci dörtlükler tamamen farklıdır.

Birinci dörtlüğün üçüncü dizesindeki (ʿālī̄-şāh) sözcüğü (ʿālī̄-cāh) olarak kullanılmıştır.

İkinci dörtlüğün birinci dizesi :
İt kamudan ʾuzleti biçimindedir.

Dördüncü dörtlük:

ʿĀrifleriñ salʾası
Ehl-i ʾışkın cürʾası
Müʾminin hoş ḳalʿası
Lā-ilāhe illallāh

(20)

ʿĀşıḳ-ı bī̄-çāreyi giryān ü zār eyler bu ʿaşḳ
Ḳomayub ṣabrını aṣlā bī̄-ḳarār eyler bu ʿaşḳ
Şī̄şe-i ʿārını ṭaşa caluban mecnūn ider
Düşürür sevdālara bī̄-nām üʿar eyler bu ʿaşḳ

Dū cihānın lezzetinden ʿāşıḳı ʿaşḳ dūr ider
Ṣaġır ider ḳulaġını hem gözini kūr ider
Nās icinde ṣūretā gerci anı menfūr ider
Maʿnide anı ḥabī̄b-i Kird-gār eyler bu ʿaşḳ

Ṭaʿn-ı aʿdādan haẕer mi eyler ehl-i ʿaşḳ olan
Māsivāya meyl ider mi gönlini dōsta ṣalan
Devlet-i ʿuẓmāya irer kenzini ʿaşḳın bulan
ʿĀşıḳı iki cihānda baḫtiyār eyler bu ʿaşḳ

Her kime ṣundıysa sāḳi bir ḳadeḥ memlū şarāb
Gözini Ceyḥūn idüben baġrını eyler kebāb
Ḥān-mānı cism ü cānın yıḳuban eyler ḫarāb
ʿĀşıḳıñ başına bu dünyāyı dar eyler bu ʿaşḳ

Gezdirir Rūm'ı Ḥicāz'ı ʿaşḳ u sevdā ʿāḳıbet
Bilmez oldı zühd ü taḳvāy resmin aṣlā ʿāḳıbet
ʿİlmi aʿmā ider bi'l-cümle yaḳmā ʿāḳıbet
Ḥāṣılı heb varlıġını tārmār eyler bu ʿaşḳ

179/24

Ahmet DOĞAN'ın Kuddûsî Divanı isimli eserinde 632. sayfasında yer almıştır. Şiir altı dörtlükten oluşmuştur. Son dörlük elimizdeki metinde yoktur.

Altıncı dörtlük:

Dir ki Kūddūsī̄ irilmez ʿaşḳ cāh u māl ile
Kāmil olmaz kişi ancak ʿİlm ile aʾmal ile
Fehm olunmaz sırrı ʿaşḳıñ dahi kī̄l ü kāl ile
Her kime olursa rehber yāre yār eyler bu ʿaşḳ

Kelime farklllığı olarak beşinci dörtlüğün üçüncü dizesindeki (aʿmā) sözcüğü yerine (aʾmāli) olarak kullanılmıştır.

(21)

ʿĀşıḳam hī̄c yoḳ ḳarārım isterem cenānı ben
Māsivādan gecmişem arẓū ḳılarım anı ben

İstemez göñlüm cinānı girüben itmek ṣafā
Maḳṣadım cün pādişāhım neylerem eyvānı ben

Mansıb-ı aʿlā imiş ol pādişāhıñ ḳullıġı
Virmezem iki cihānıñ varına bu şānı ben

Bendelik için mücerred bu ile geldim bu gün
Ol ecilden beklerim ʿaşḳ ile āsitānı ben

Menʿ ider ʿaşḳdan beni vāʿıẕ ʿadāvet eyleyüb
Ḥālbuki ʿaşḳile itdiüm Tañrı’ya īmānı ben

ʿAşḳ imiş her derde dermān didi baña cün resūl
Bulmışam el-ḥamdülillāh dirdime dermānı ben

ʿĀbidiñ cümle ṣalātı ṣavmı ḥōş lākin Ḫudā
Didi Ḳurʾān’da sevmem bī-ḫulūṣ olanı ben

Ḳīl ü ḳālinden uṣandım şu żamānıñ ḫalḳınıñ
Yāri buldum eyledim terk ülfet-i yārānı ben

ʿĀşıḳıñ ḥaḳḳı ayaġı ṭozı kuhlı gözümüñ
İstemem ʿaşḳdan ḥabersiz bir ṭaḳım cobanı ben

ʿAşḳı ṣıdḳ ile iden beyt-i ziyāret oldı ḥac
Defter-i ḥüccāca yazmam ʿışḳı yoḳ ḥayvānı ben

Maḥlaşımdır cünki Ḳuddūsī benem Ḳuddūsī’yem
Ḥażret-i Ḳuddūs’a oldum ʿāşıḳ-ı ḫayrānı ben

179/30

Ahmet DOĞAN’ın Kuddûsî Divanı isimli eserinde 409-410. sayfalarında yer almıştır. Şiir onbeş beyitten oluşmuştur.Elimizdeki metin onbir beyitten oluşmuştur. Beşinci beyit:

Çünki oldum mübtelāy-ı’ışkı ben ol güzeliñ
Neylerem ’ışk-ı mecāzīyle olan hūbānı ben

Yedinci beyit:

’İlm ü a’māle gurūr iden olur Hakdan cüdā
Hem-dem itmem kendime mağrur olan nādānı ben

Dokuzuncu beyit:

Hem didi dünyā-perest zāhidlere Kur’anda kim
Saymazam hīç Müslimīnden kavl-i bī-īkānı ben

Ondördüncü beyit:

Hem didi kim beytime māl-ı helāl ile geliñ
İtmezem mahbūb u megūb değme bir insānı ben

(26)

Dünyāya göñül virme ki vīrān olacaḳdır
Heb cümle gidüb Vāḥid-i bī-çün ḳalacaḳdır

Fırṣat eliñe girmiş iken eyleme gel fevt
Canlar alıcı cānıñı bir gün alacaḳdır

Pek sevdiceginñ Rabbimiziñ mülk [ü] metāʿın
Pek sevmedigin vārisiñe māl ḳalacaḳdır

Pes ʿāleme ḥükm idici sulṭān daḫi olsañ
Bir gün ola ıssız ḳaluban yıḳılacaḳdır

Fānī evini tezyīn idüb baġlama dil çün
Ḳabr içre girüb gözleriñe ḫāk ḍolacaḳdır

Ḳuddūsī bī-çāre sivā ḳoyma göñülden
Aġyārı ḳoyan yārini zīrā bulacaḳdır

179/66

Ahmet DOĞAN'ın, Kuddûsî Divanı, isimli eserinde 511-512 sayfalarında yer almıştır. Şiir yedi beyitten oluşmuştur.Bir beyit eksiktir.Üçüncü ve dördüncü beyitlerde bir takım farklılıklarda vardır.3.4.5.6. beyitler:

Pes ʿāleme ḥükm idici sulṭān daḫi olsañ
Kabr içre girüp gözleriñe hak tolacakdır

Her kin anadan toğuban geldi cihāna
Âhir anı mevt zīr-i zemīne salacakdır

Pek sevdiceğin sīm ü zeri mülk ü metā'ı
Hak sevmediğiñ vārisiñe māl kılacaktır

Fānī evini tezyīn idüb baġlama dil çün
Bir ola ki ıssı gidüp yıkılacakdır

Şeklindedir. Devamında herhangi bir farklılık yoktur.

Olur billūr beden ʿuryān
Ḳabr içinde yirler vīrān
İderler mālıñı tālān
Göñül saña dimedim mi

179 /67

Ahmet DOĞAN'ın ,Kuddûsî Divanı, isimli eserinde 631. sayfasında yer almıştır. Yedinci dörtlüğün ikinci dizesinde (vīrān) kelimesi yerine (dīdān) kelimesi kullanılmıştır.Onbirinci dörtlüğün ikinci ve üçüncü dizeleri yer değiştirmiştir.

ÂŞIK ÖMER'İN ŞİİRLERİNDE DEĞİŞİKLİKLER

Aşağıdaki eserler taranarak farlılıklar ortaya konulmuştur: " Saadeddin Nüzhet ERGUN'ün, "Āşık Ömer Hayatı ve Şiirleri" , Şükrü ELÇİN'in, "Āşık Ömer" ,Mehmet Fuad KÖPRÜLÜ'nün, Saz Şairleri , Āşık Ömer , Nâci KÂSIM, Âşık Ömer Divanı."

A. KAYNAKLARDA YER ALMAYAN ŞİİRLER:

(2)

Gel efendim pādişāhım heb ḳabāḥat bendedir
ʿAfveyle cevri günāhım kim ʿināyet sendedir
Bir kerem kānı vü cūdısıñ bilür aṣluñ senüñ
Luṭfile eyle teraḥḥim heb ḳabāhat bendedir

Var ise söyle cihānda ḳulına raḥm eyleyen
Şānına lāyıḳ keremdir bendesin şāz eyleyen
Güldürür ben ġarībi ġamdan āzād eyleyen
Ben gedā maḥzūn ḳulıñam ancaḳ ʿināyet sendedir

Tā giceler ṣubh olınca eylerem āh-ı fiġān
Ḳalmadı çāre mecālim oldı ḥālim pek yaman
Gel beni ġamdan āzād it ḍuḍu dillim el-amān
ʿArẓ ile geldim niyāza kim ʿināyet sendedir

Söyle nedir ʿĀşıḳ ʿÖmer ol güzeller şāhına
Çoḳdur yanıñda ḳuṣūrım baḳma sen ʿişyānıma
Uyma ʿadūlar sözine hem raḳīb ġavġāsına
Ḳalmışam ḫayrāne giryān heb ḳabāḥat bendedir

178/2-3

(3)

Söylemez oldı baña ol yāre söyleñ söylesin
Lebleri şīrīn şeker ḥünkāra söyleñ söylesin
Dekdururken neyledim nitdim yine kendi sulṭānıma
Cān benim gitmiş meded sulṭāna söyleñ söylesin

Bir elif ḳāmetli dilber bir melek sīmālı yār
Ṣaḳlasun dürlü belādan ol ġanī Perverdigār
Biñ bir ismiñ ḥürmeti içün ḳudret Ẕü'l-celāl
Ḳalbine ihlām buraḳ yā Rabbi yārime söyleñ söylesin

Yavrum ser-ʿasker olmış çıḳmış seyrān köşküne
Ya buna cān mı dayanır ʿanberine miskine
Kelbelā'da şehid olan on iki eren ʿaşḳına
Ḳalbine ihlām buraḳ yā Rabbi yārime söyleñ söylesin

Yedi iḳlim car köşede bayı gedā caġrışur
Cūş olınca cüdāt yaşı diryālara ḳarışır
ʿĪd müşerref günlerdir küs olanlar barışır
Kalbine ihlām buraḳ yā Rabbi yārime söyleñ söylesin

ʿĀşıḳam eşrāfa ḳarşu çekseler beldārımı
Yüce daġlar bir āh itsem eridir heb ḳarımı
Dir ki ʿÖmer virmedim yaña sen al cānımı
Ḳalbine ihlām buraḳ yā Rabbi yārim söylesin

178/6-7

Saadeddin Nüzhet ERGUN'ün hazırlamış olduğu, Āşık Ömer Hayatı ve Şiirleri, isimli eserin 520. Sayfasında "söyleñ söylesin" redifli murabba yer almaktadır. Şiirin sadece redifi aynıdır.

(4)

Ay göge luṭfuñ ilāhī sırr-ı tāc olmaḳ da güc
Mekr-i iblīsden ḫalāṣ-ı māhrāc olmaḳ da güc
Kār [u] kisb[i] terk eyleyüb ʿuḳbāya meyl etmek güzel
Göz göre düşmāna ḳarşu iḫtiyāc olmaḳ da güc

Nār-ı ḥasretde ḳaluban ey Ḫudā-yı lem-yezel
İtmedim ʿömrüm içinde saña lāyıḳ bir ʿamel
Eger şāḳī yazdıñ ise levḥ-i taḳdīri ezel
Emriñe ḳarşu durulmaz lā-ʿilāc olmaḳ da güc

Bu benim āteş-i ʿaşḳım şu cihānı yandırır
Çarḫı doḳuz dolanuban aṣūmānı döndirir
Yedi ḳat yir yedi ḳat gök çeşmim anı ḳandırır
ʿAşḳ [u] sevdāyile dāʾim imtizāc olmaḳ da güc

ʿĀşıḳ ʿÖmer ṣoñ nefesde ḫatm-i īmān ararlar
İstiyor şūḫu cihānı ḫūr [u] ġılmān ararlar
Leylü ḳāʾim yevmü ṣāʾim cān-ı ʿazīz ararlar
Nefs-i şūmuñ şirretinden her gün ac olmaḳ da güc

178/7-8

(5)

Bendesin meftūn iden yār mıdır ḳarşımdaki
Manṣūr'ıyam gördüñüz dar mıdır ḳarşımdaki
ʿAndelībem şimdi gül-zār mıdır ḳarşımdaki
ʿĀlemiñ sulṭān-ı ḥünkārı mıdır ḳarşımdaki

Gönlüm alub şimdi ḳaṣd-ı cān iden ḳarşımdaki
Ġamzesiyle niçe yüz biñ ḳan iden ḳarşımdaki
Ḥüsni gül-zārına ḳarşu bülbülü şeydā miṣāl
Gece gündüz kārını efġān iden ḳarşımdaki

Ṣanki īmāna gelür ol Ḥaḳḳ'ı inkār eyleyen
ʿĀşıḳı öldürür yārini kendine yār eyleyen
Ol kerīmdir āteş-i nārı gül-zār eyleyen
İbrāhīm'i yaḳmayan nār mıdır ḳarşımdaki

Ḫūbluġu irmiş kemāle ḥüsni olmış āfitāb
Bir müʾeyyed nāzenīndir ʿāşıḳına ider ḥicāb
Ṭaġıdur kāküllerin ruḥsārına ider niḳāb
Bendesinden gül yüzün pinhān iden ḳarşımdaki

Ol Ḫudā'dır ḥażretiñ ḥüsnini pür-nūr eyleyen
Ādem'e taʿżīm içün ġılmānını ḫūr eyleyen
Bu vücūdum şehrini yapup maʿmūr eyleyen
Bir ḥünerver o miʿmār mıdır ḳarşımdaki

Aldayub ben bendesin biñ dürlü al idüb
Ḳılmadı aṣlā vefālar şimdi ḳaddim dāl idüb
Egnime giydirdi şālı ʿāḳıbet abdāl idüb
Tekke-i ġamda beni mihmān iden ḳarşımdadır

Çekerim tîg hemān baḳdıḳca baña ol perī
Müjgān oḳına dutarım sīnemdir siperi
Bir müşerref olalım dirüm güzel gelmez beri
Nev'i ider ʿaceb yār mıdır ḳarşımdaki

Ey ʿÖmer mest eyleyen yāriñ leblerinden cām degil
Cism [ü] cānım yoluña terk eylesem bir tām degil
Çaġlayub çeşmim yaşı ʿummān olursa ġam degil
Luṭf [u] iḥsān ile ḫandān iden ḳarşımdaki

178/17

(6)

Ey güzeller serfirāzı lebleri balım Şerīf
Beni Mecnūn'a dönderdiñ nice olur ḥālim Şerīf
Her seḥer gelür gecersiñ ʿāşıḳa vermeñ selām
Sen cefākārıñ elinden büküldi belim Şerīf

Ḥaḳ teʿālā ḥikmetile ḳaşlarıñ yay eylemiş
Lebleriñ ābu zülaldir ḥüsnüñi ay eylemiş
ʿĀşıḳ ʿÖmer ʿaḳlıñı ẓayi eylemiş
Bārī öldür ḳurtulayım eliñden ẓālim Şerīf

Nesli pāk ḳamzeleri ḳaṣdidiyor cānıma
Şanıña lāyıḳ degildir girme benim ḳanıma
Ḥālimi ʿarẓitmekligiçün gelmişin sultānıma
Meh-cemāliñ görmeyeli nice olur ḥālim Şerīf

178/38

Saadeddin Nüzhet ERGUN'ün hazırlamış olduğu Āşık Ömer Hayatı ve Şiirleri isimli eserin 175-176-177 Sayfalarında "Şerīf " redifli murabba yer almaktadır.Şiirin sadece redifi aynıdır.

(8)

Bir güzeller şāhı gördüm Rūmı aḥmer gösterir
Ḳaşlarıñ miḥrāba beñzer rūyı aḥmer gösterir
Ṣabāḥın ḥammāma varmış ol melek-sīmā perī
Gögsine gül düşmiş ammā ruḥları ter gösterir

Raḳībler yanına yaḳın semtine varsam didim
Ol melek-sīmā cinānıñ yüzüni görsem didim
Gel efendim bu sīneyi sineye ṣarṣam didim
Ḫışma gelüb gāhī ḫancer gāhī teber gösterir

Rūzı şeb Mecnūn miṣāli bekleridim yolların
Naṣīb olub ṣararisem yāriñ ince bellerin
Beyāz gerdāna dökülmüş ol siyāh kāküllerin
Ḳoḳısı ʿālem dudmış ṣanki ʿanber gösterir

Dir ki ʿÖmer ben güzeli severim Allāh içün
Gel baña cevr eyleme cedd-i resūlullāh içün
Bu aʿlāya bu ednāya baḳarım billāh içün
Bu göñül her kim severse anı dilber gösterir

178/45

(10)

YETİŞİR HEY NAẒLI YĀRİM

Yetişir cevr eylediñ hey naẓlı yārim yetişir
Gün be gün ar[t]dı fiġānım āhız ārım yetişir
Ḳaṣd idersiñ öldürmeye ben ḳarīb bī-çāreyi
Sende inṣāf yoḳ mudur şīve-kārım yetişir

Sen bilirsiñ ben ḳarībiñ yāri yoḳ yārānı yoḳ
Görmedik sen gibi luṭfı yoḳ iḥsānı yoḳ
Ey vefāsız merḥametsiz dīni yoḳ īmānı yoḳ
Hic dimeñ ki bu gedāyı yaḳdı yārim yetişir

Ol beni sevdi diyü sırrımı ifşād eylediñ
Ben saña nitdim efendim bendeñi yad eylediñ
Ḥāṭır-ı ʿışḳınla ṣanki günde bir ḳan eylediñ
Velvele virdi cihāna nā-murādım yetişir

ʿAhdim olsun sevmeyeyim sen gibi māh-pāreyi
Neler itdiñ ḳanlı ẓālim cismimden aşdıñ yarayı
Gel begim aġlatma bu ʿĀşıḳ ʿÖmer bī-çāreyi
Kimse bilmez belki bir gün inkisārım yetişir

178/53

(12)

Bir güẕel sevdim didi ṣabr [u] mecāliñ yoḳ mıdır
Ben didi[m] ki leblerinden bize iḥsān yoḳ mıdır
Ol didi ki benden ġayr[ı] nev-cüvānıñ yoḳ mıdır
Ben didim ki bilmez misin ya iẕanıñ yoḳ mıdır

Ol didi ki ne sebebden göñlini virdin bana
Ben didim ki alub seni ḳacabilsem bir yaña
Ol didi ki yüri var git fāʿide yoḳ nice sana
Ben didim ki bārī bir ṭatlu lisānıñ yoḳ mıdır

Ol didi kim cāre gör kim ya benden ayrılmaġa
Ben didim kim ya ne tez yaşlar döymek ṭarılmaġa
Ol didi kim hīc göñlüm yoḳ benim saña ṣarılmaġa
Ben didim ki ya seniñ ʿahdi amānıñ yoḳ mıdır

Ol didi ki ey ʿÖmer yaḳma seni ṭaġile
Ben didim kim ister isen öldürür beni bıcaġile
Ol didi kim öldürürüm ben seni bıcaġile
Ben didim kim ya seniñ dīniñ imānıñ yoḳ mıdır

179/25

(13)

Gökde melekler duʿāsı yirde insān üstüne
Cümlesini ẕikr iderek ehl-i ʿirfān üstüne
Dünyānıñ maʿbūd[ı] sensiñ lā-ilāhe'l-ʿālemīn
Bu dünyānıñ yoḳ mefāsı küllī vīrān üstüne

Doldurub ecel ṭasın nūş idübl icmekdedir
Gemisi dār-ı fenāda bāḳiye göcmekdedir
ʿAḳlıñı başına cemʿ it ömrümüz gecmekdedir
ʿĀḳıbet uġrar yolumuz mezaristān üstüne

Dir ki ʿÖmer ʿālemleriñ sözleri ʿāhu yelāl
Bu ʿilme māʾil olan neylesiñ mālı melāl
ʿAfv eyle ṣucumı yā Rab biñ bir aṭlı Ẕü'l-celāl
Cürmimile nice varam ulu dīvān üstüne

179/27

(14)

Sevdim yine bir perī-peyker kücücükden
Hem ruḫları gül ʿanber ne[y]le[r] kücücükden

Hem mekteb-i ʿirfānda bugün cümleye serdār
Hem şīve kitābın oḳur ezber kücücükden

Buyusa ʿaceb daḫi neler işler o ḫalḳa
İtdi nice ʿāşıḳları serser kücücükden

Bir ben degilüm yalıñız āşināsı anıñ
Coḳ bencileyin üstüne titrer kücücükden

ʿĀşıḳ ʿÖmer'iñ ʿaḳlını heb eyledi yaġmā
Şimdi heves eyler oḳumaġa kücücükden

179/28

Saadeddin Nüzhet ERGUN'ün hazırlamış olduğu,Āşık Ömer Hayatı ve Şiirleri,isimli eserin 118-119- sayfalarında "kücücükden" redifli iki farklı gazel ,263. sayfasında bir murabba bulunmaktadır.Bu Kalenderi bulunmamaktadır.

(16)

Behey aġalar Türke cevāb virilmez
Öykelenüb aġẕın acdıġı zamān
Degme ḥāl ile ḳoşusına varılmaz
Darılub köbügin ṣacdıġı zamān

Türk degil mi bu inādıñ eşegi
Eşek degil köbeginden aşaġı
Şu şalvarına ṣıġmaz olur ṭaşaġı
Üzerine minnet düşdigi zamān

Türk’iñ nişānı gitmez anıñ gözinden
Ḥicāb berdesi silinmişdür yüzünden
ʿĀlem bir yaña olsa dönmez sözinden
Carıġın baġını cekdigi zamān

Baḳ şol eşek Türk’in oyununa
İnanmazın yemīninе ʿandına
Vezīr ḳadar bāye virir kendine
Köyden ḳaṣabaya göcdigi zamān

Kendi aḳrānın görür ḳonuşur
Muḥālinde ʿinādı ile yarışur
Burcaḳ yemiş öküz gibi gerişür
Tarḥāna corbası icdigi zamān

Öykelense ḳarnında şişer ṭalaġı
Farḳ eylemez ḳarbuz ile kelegi
Biñ naṣiḥat itseñ duymaz ḳulaġı
Boġazınıñ ṭamarları şişdigi zamān

Olur olmaz ādem ile dilleşir
Uşaḳları ekmek diyüb aġlaşır
Hemān evliyālar gibi söyleşir
Boġazına zencir gecdi[gi] zamān

Benim sözüm naṣiḥatdir dutana
Söz bir cevherdir alub ṣatana
Evde yoḳ dir ḳabu ḳaḳana
Borclu geldigi zamān

179/54-55

B. ŞİİRLERDE GÖRÜLEN DEĞİŞİKLİKLER:

(7)

Cān u dilden ʿāşıḳ oldum bir melek sīmāya ben
Dili bülbül ṣacı sünbül ḳaşları ṭuġrāya ben
Gice gündüz ḥasretiñle gözlerim ḳan aġladı
Bir oñulmaz derde düşdüm uġradım sevdāya ben

Ḥālime raḥm eylemez ol dīni yoḳ īmānı yoḳ
ʿĀşıḳa eyler cefālar zerrece iḥsānı yoḳ
Bir ʿacāyib derde düşdüm derdimiñ dermānı yoḳ
Başıma aldım belāyı uġradım sevdāya ben

Sevdigim a bize nisbet ġayrıları yār eylediñ
Rūz u şeb bülbül miṣāli işimi zār eylediñ
Ġurbet ilde şu cihānı başıma dar eylediñ
Bu cefāyı çekmek içün gelmişim dünyāya ben

Zerrece şānıñda aṣlā görmedim luṭfı seḫā
Merḥametsiz öldürürseñ ʿāşıḳa eyler cefā
Şöyle bir aġyār imişsiñ görmedim ḳafdan ḳafa
Dir ki ʿÖmer māʾil oldum ol gözi şehlāya ben

178/42

Naci KASIM'ın Āşık Ömer Divanı eserinde sayfa 44'te yer almaktadır. Her ikiside dört dörtlükten oluşmuştur. Birkaç değişiklik göze çarpmaktadır. İlk dize şu şekildedir:

Can ü dilden mail oldum bir saçı leylaya ben

Yine son dizede kelime farklılıkları vardır:

Der ʿÖmer kim mail oldum bir melek simaya ben

(11)

Ey göñül Ḥaḳḳ'a ʿibadet ḳıl mübārek cumʿa gün
Ẕikr ile ḳalbiñ basını sil mübārek cumʿa gün
Ver ṣalavāt ol Muḥammed Muṣṭafā'nıñ ʿaşḳına
Nice biñ Kaʿbe ṣevābın bul mübārek cumʿa gün

Dirilür bir bir eṭrafdan cemʿ olur bay u gedā
Oḳıyub minberde ḫuṭbe rūy-ı enverden ṣada
Olsa dünyāca günāhıñ anı ʿafvide Ḫudā
Bir kez Allāh'ım diyince ḳul mübārek cumʿa gün

Ḳıbleye el baġlayub miḥrāba gecdikde imām
Ḳuşadır eṭrafdan melekler bil tamām
Raḥmet deryāsına ġarḳ olmaḳ içün ḫāṣı ʿām
Açılur dergāh-ı Ḥaḳḳ'a yol mübārek cumʿa gün

Dir ki ʿÖmer cün bize farẓ eylemiş beş vaḳt namāz
Ol Ḫudā'nıñ luṭfı çoḳdur gelene var git dimez

178/61

Saadeddin Nüzhet ERGUN'ün hazırlamış olduğu Āşık Ömer Hayatı ve Şiirleri isimli eserin 306-307 sayfalarında bu murabba yer almaktadır. "cumʿa gün" redifli yedi farklı Murabba bulunmaktadır.Bizdeki metin eksik ve yarımdır. Murabba beş dörtlük ten oluşmuştur.

Şükrü ELÇİN'in , Āşık Ömer, isimli eserinde sayfa 88 de geçmektedir.Bir kaç değişiklik göze çarpmaktadır.

Eserlerde Murabba şu şekildedir:

Ey gönül Hak'ka ibadet kıl mübārek cumʿa gün
Zikr ile pasını kalbin sil mübārek cumʿa gün
Ver selavat ol Habib-i Kibriya'nın ruhuna
Nice bin Ka'be sevabın bul mübārek cumʿa gün

Verilür yer yer ezanlar cem’olur bay u geda
Okunur minberde hutbe ruhalur andan gıda
Olsa deryaca günahın afvder Bâri Hüda
Sıdk ile Allah deyince kul mübārek cumʿa gün

Aşık-ı sadık olanlar terk ederler gayri işi
Mü’min olur ki cihanda hayr ola anın işi
Böyle va’detmiş Huda her ne ederse bir kişi
Bir sevaba on yazılur bil mübārek cumʿa gün

Çünki bize emrolunmuş kılarız beş vakit namaz
Ol Kerim’in lutfu çokturgelene var git demez
Müstecab eyler duasın şüphesiz mahrum komaz
Hak’kı bir kez zikrederse dil mübārek cumʿa gün

Der Ömer el bağlayup çün geçse mihraba imam
Kuşadur etrafını cümle melekler bittamam
Rahmeti deryasına gark olmak içün has u am
Açılur dergāh-ı Hak’ka yol mübārek cumʿa gün

15)

Ey dişleri dür lebleri mercān aġa yollum
Ḳoydum bu seri yoluña ḳurbān aġa yollum

Bī-çāre ḥālim ʿarż idemem şāh-ı cihāna
Tā icmeyicek bir iki filcān aġa yollum

Yār aġyārile olmada ʿaşr-ı ʿişret-i meşġūl
Zülfüñ gibi ḥāli perīşān aġa yollum

Aġyārile sen eylemeden ülfeti vazgel
Gel idelüm ṣoḥbet-i ʿirfān aġa yollum

ʿĀşıḳ ʿÖmeriñ cigercigi yāriñ elinden
Bir gün bulur bir ulu sulṭān aġa yollum

179/29

Saadeddin Nüzhet ERGUN'ün hazırlamış olduğu ,Āşık Ömer Hayatı ve Şiirleri isimli eserin 106-107 sayfalarında "aġa yollum" redifli iki farklı Kalenderi bulunmaktadır.211 numaralı Kalenderi birkaç fark dışında hemen hemen aynıdır. Eserde şiir şu şekildedir:

Ey dişleri dür lebleri mercān aġa yollum
Ḳıldım serimi yoluña ḳurbān aġa yollum

Aġyārile hem sen olasın işrete meşġūl
Zülfüñ gibi ben ḥāli perīşān aġa yollum

Olma hazer et gül gibi her hal ile hemdem
Gel eyleyelim meclis-iirfan aġa yollum

Bī-çāre ḥālim ʿarż idemem sen şeh-i hüsne
Tā icmeyicek bir iki fincān aġa yollum

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ALFABETİK SIRAYA GÖRE CÖNKLERDE ADI GEÇEN ŞAİRLERİN HAYATLARI ve ŞİİRLERİ

1. ÂBÂDÎ'NİN ŞİİRLERİ

(1)

Dilberā rūyuñ ṣafāsı Kaʿbe-i ʿulyā deger
Ġonca-i hezār seniñ cennetü'l-meʾvā deger
Dişleriñ dürr-i ʿAden'dir ḳāmetiñ Ṭūbā deger
Vuṣlatıñ dünyā ve māfīhā ʿuḳbā deger

Nāzenīnim yolıña cānım fedā ḳanım sebīl
Ḳo ne dirlerse disünler eksik olmaz ḳāl [ü] ḳīl
Hem dişiñ incüye teşbīh eylemiş erbāb-ı dil
Gel baña ṣor her biri bir gevher-i yektā deger

Bülbülüñ efġānıdır şöhret viren nām-ı güle
Sen ḥaḳāretle naẓar ḳılmaḳ revā mı bülbüle
Dirimişsiñ ben ġarībiñ tiline degsin hele
Cennetiñ icinde aʿlā ol ḥūrī ve ġılmān deger

(Nāşīler) eġlencesisiñ gülşeniñ ey güzel
ʿĀşıḳı dile ḥastalar maḥzūn olub gögsün döger
Sāde pehlūsına bir sīne alub yadlar sever
Cānına Ābādī'niñ ancaḳ bir ḳuru ġavġā deger

178/54

(2)

Dilberā cism-i luṭfiñ nūrı ezherden midir
Gerdānıñda dāneler dürden mi ya dürden midir
Çāk gerdānıñ olmış gerdānında eyyām
Bu ġazālar senden midir benden mi ya ellerden midir

Yek nażarda ʿaḳlım aldıñ ey gülü raʿnā benim
Ḫān-ı aʿżamsıñ vücūdum taḫtına cānā benim
Ḫāṭırım eyle tesellī ey gülü raʿnā benim
Ya nice ṣabr eylesün göñ[ül] mermerden midir

Giceler tā ṣubḥa dek bülbül gibi zār oldıġım
Meskenim gülzār itdiñ āzāde ḫār oldıġım
Māʾil-i dīdār olub ʿışḳa giriftār oldıġım
Eydirin bilmeden dilden mi ya dilberden midir

Ḥaḳ teʿālā tertīb-i ḥüsni sende itmām eyleyüb
Eyleyüb bendeñe inʿām [u] iḥsān eyleyüb
Gerdānı ol semtiniñ Ābādi işmām eyleyüb
Didim yā Rabbi bu tertīb miski ʿanberden midir

178/60

2. AHMET KUDDÛSÎ'NİN HAYATI VE ŞİİRLERİ

Kuddûsî, H1183 (1796) tarihinde Bor'da doğmuştur.Babası,Maraş dolaylarından gelip ,Bor'a göç eden Nakşibendi Seyyid İbrahim Efendi'dir. Kuddûsî'nin menkıbevî bir yaşam öyküsü mevcuttur.

" Ahmet Kuddûsî, Hz.1807 ve 1810 Osmanlı Rus Harbine katılmışbir müddet sonra tekrar Hacca gitmiştir.Uzun müddet Mekke ve Medine dağlarında ,geniş ıssız çöllerde nefsini safiyete ulaştıran sayısız halvetler yapmış,çile ve erbainler çıkarmıştır.Söylendiğine göre Madine şehri dahilinde asla defi hicap etmez ,bu ihtiyacını gidermek için her seferinde Uhud Dağı'nın arkasına gidermiş.Mekke ve Medine dışındaki halvetlerinde bir günlük rızkı ,her gün belli saatlerde kendiliğinden gelen bir ceylanın sütü olurmuş. [7]"

Padişah 3. Mustafa zamanında doğan Ahmet Kuddûsî, 1.Abdulhamid, 3. Selim, 4.Mustafa, 2. Mahmut, Abdulmecid devrini idrak etmiştir. 2.Mahmud'u ve Abdulmecid'i görüştüğü söylenir. Özellikle Abdulmecid'i birkaç şiirinde anıp ona dua ettiği görülmektedir.

Ahmet Kuddûsî, 1265 (M.1848) Bor'da evinde vefat etmiştir. Mezarı Bor Halkevi'nin bulunduğu eski mezarlığa defnedilmiştir.Daha sonra Acıgöl Mezarlığına taşınmıştır.

Bor'a girişte dört yol ayrımında 1985'te anıt mezarı yapılmıştır.

[7] KUYUMCU,Fehmi, **Kuddûsî Divanı**, Ankara,1982.

(1)

Benim göñlüm olub ʿāşıḳ yine bir ḫūba dillendi
Anı levim itmeñiz dōstlar ki ʿışḳ aña sillendi

Giriftār olalı bu derde ārām eylemez bir dem
Hevāya uyuban dīvāne dil gitdikce yillendi

ʿİlāc itmek diler zāhid benim bu yāreme lākin
Ḳabūl itmez devā zīrā içimde ol temellendi

Emek çekme baña vāʿız ki teʾsīr eylemez vaʿẓıñ
Temāşā eyledikce vechini yāriñ güzellendi

Ṭururken kendi ḥālinde bu Ḳuddūsī olub ebsem
O ḫūbuñ ʿaşḳı sevdāsıyla şāʿir oldı dillendi

178/22

(2)

Dünyāda göñül devlet-i iḳbāle güvenme
Vārişlere āḫir ḳalacaḳ māla güvenme

Bil ehl-i ʿayālin seni ṣaġlıḳda severler
Ḫalḳıñ saña itdikleri iclāle güvenme

Biñ yıl ṭutalım ʿömrüñ eger olsa cihānda
Bir gün gibi gelüb geçecek sāle güvenme

Geçdiñ mi ṣırāṭı gülüb oynarsıñ ʿaceb sen
Bu ʿaşḳı ṣafālarla geçen ḥāle güvenme

Ḳuddūsī-i bī-çāre Ḫudā'dan dile raḥmet
Dünyā ṭolusı olsa da aʿmāle güvenme

178/27

(3)

Firāḳ-ı yāre oldum mübtelā nādān mıyam bilmem
Yıḳıldı ḳaṣr-ı dil maʿmūr mıyam vīrān mıyam bilmem

İşim gücim benim şimdi yiyüb içmek behā'im-veş
Uyumak dün [ü] gün ḥayvān mıyam insān mıyam bilmem

İder nefsim cesāret mūcib-i firḳat olan fiʿle
Hevāya ḳul mıyam ya bende-i sulṭān mıyam bilmem

Yüzüm güler göñül aġlar gören ṣanur ki ḥandānım
Ne sırdur bu ki ben ḥandān mıyam nālān mıyam bilmem

Ḫudā Naḥnü ḳasemnāda baña ʿışḳ derdini virmiş
Aña ḳāniʿ miyem ya ṭālib-i dermān mıyam bilmem

İşitmez hīc ḳulaġım vāʿızıñ sözini zīrā kim
Ki ben müştāḳ-ı cennet mi yāḫūd canān mıyam bilmem

Ne mecnūnam ne ʿāḳıl kim Ḫudā'ya eyleyem ḳulluḳ
ʿAceb mecẕūb mıyam sekrān mıyam ḫayrān mıyam bilmem

Beni ister ki taḳnīṭ ide ʿābid baḥr-i raḥmetden
O baḥri arzūlar göñlüm ḳatı ʿaṭşān mıyam bilmem

Bu Ḳuddūsī olubdur muntaẓır dōst daʿvetinedir
Bu dem gider miyem ya iki gün mihmān mıyam bilmem

178/62

(4)

Beni ḥabs eyledi şāhım bu zindānda niçün bilmem
Ḳoyub bayḳuşlayın tenhāca vīrānda niçün bilmem

Murādı ne ʿaceb bu bendesin ḥayretde ḳoymaḳdan
Cıḳarmaz eyler iskān fānī eyvānda niçün bilmem

Yaşım yitmiş ikidür rāḥatım yoḳ ḫōş bilür iken
Virüb mihlet buraḳdı baḥr-i aḥzānda niçün bilmem

Sene biñ iki yüz elli daḫi beşde bugün tārīḫ
Ḫalīfe ḥāli terk itdi bu ezmānda niçün bilmem

Aġırlaşdı yüki ḳuṭb-ı cihānda neylesün nitsün
Duʿālar müstecāb olmaz şu āvānda niçün bilmem

Bu yıllarda fütūḥātı ʿaceb görür mi Ḳuddūsī
Güreşmez pehlevānlar şimdi meydānda niçün bilmem

178/63

(5)

Şu ben güm-rāhı ḳapuñdan kerem ḳıl sürme Ḳuddūsā
Yarın maḥşerde ṣucumı yüzüme urma Ḳuddūsā

Ḫalāyıḳ içre keşf itme ne deñlü var ise ẕenbim
Caḥīmiñ nārına ḫışm eyleyüb yandırma Ḳuddūsā

Nedāmet tevbe imiş nādim oldum her günāhıma
Ki tevvāblar gürūhından beni ayırma Ḳuddūsā

Muḳaddessin münezzehsin müberrāsın ʿuyūbdan sen
Benim ʿaybımsa bī-ḥad bī-ḥisābdır ṣorma Ḳuddūsā

ʿAyıblar setr idici oldıġıñ bildir o günlerde
Zebāniye bu Ḳuddūsī żaʿīfi virme Ḳuddūsā

178/63-64

(6)

Seniñ Ġaffār u Settār oldıġıñ çün bildim ey Ḳuddūs
Günāhım bī-şümār iken ḳapuña geldim ey Ḳuddūs

Habībiñ Aḥmed-i Muḫtār'a adaş olmışam zīrā
Vesā'il içre anı ḫōş vesīle buldum ey Ḳuddūs

Ne deñlü ʿāşıḳ isem de iderem ẕikriñi dā'im
Ki ẕikriñden be-ġāyet ẕevḳ u leẕẕet aldım ey Ḳuddūs

Ẕikirsiz fevt olan vaḳtim hebā oldıġını bilüb
Nedāmet seyfi ile yüregimi dildim ey Ḳuddūs

Hemān şimdi seni tevḥīd ü taḳdīs eylemek şuġlüm
Bu göñlüm pasını tevḥidiñ ile sildim ey Ḳuddūs

Saña fażlıñ ile ancaḳ beni mecẕūb iden sensin
Ki Ḳuddūsī dinilmekle tefe'ül ḳıldım ey Ḳuddūsī

178/64

(7)

Bize ṣūfī buġż idermiş ẕikr-i Yā Hūya ne dir
Göñlümizde çaġlayub coşub aḳan cūya ne dir

Ṭolanub pervāne-veş eṭrāfı şemʿ-i şevḳıla
Āteşe yanmaġa itdikleri ārzūya ne dir

ʿĀşıḳıñ gitmez ḥayālinden cemāli yāriniñ
Gözine ol derd-mendiñ görinen rūya ne dir

Çalınub ṭabl-ı ḳudūm ney Allāh Allāh diyicek
Riḳḳat-i ḳalbile gözden dökilen ṣuya ne dir

Buġż ider Ḳuddūsī'ye münkir ṭarab eyler deyü
Dōst ilinden şol ṣabā ile esen būya ne dir

178/65

(8)

Dilerseñ maʿrifet bir ʿārif-i Yezdān'dan al dersi
Nidersiñ ẕāhidi var ṣāḥib-i ʿirfāndan al dersi

Medārisde ledün ʿilmin bileni sen bulamazsın
Elest bezminde ḫamr nūş iden mestāndan al dersi

Viren iki cihāna göñlüni dūr oldı çün Ḥaḳ'dan
Geçüben māsivādan Ḥaḳḳ'ile ḳalandan al dersi

Ümīdi kesdiren ẕāhidlere olma muḳārin hīc
Dilerseñ raḥmeti var ʿālim-i Raḥmān'dan al dersi

Ḳamu eşyādan al Ḳuddūsiyā dersi tefekkür ḳıl
Gözüñ ac baḳ cihāna cümle-i ekvāndan al dersi

178/65

(9)

Cānāna göñül vireli ben cāndan uṣandım
Hem düşeliden derdine dermāndan uṣandım

Meyl eylemezem ġayrısına tevbeler olsun
Bu āna degin itdigim ʿiṣyāndan uṣandım

Ḳalmadı firāḳ giryesine ṣabra mecālim
Vuṣlat dilerem yārime hicrāndan uṣandım

ʿIşḳıla enīs oldı göñül gecdi sivādan
Ben ṣoḥbet-i nās ülfet-i yārāndan usandım

Pervāne gibi yanmaġı ister deli göñlüm
Her şām u seḥer āhile efġāndan uṣandım

Vird ideyim ismini hemān ḥażret-i Ḥaḳḳ'ıñ
Keṣret ile ünsiyyet-i insāndan uṣandım

Ḳuddūsi'ye vaḫşet gelüben cümle sivādan
Dir her ne ki aġyār varise andan uṣandım 178/67

(10)

İLAHİ

Ḳutbü’l-evliyā
Reʾse’l-etḳıyā
Reşetü’l-enbiyā
İzʿān sizdedir

Ḥaḳḳ’ıñ ḫāzini
Sırrı rāzını
Küntü kenzini
ʿİrfān sizdedir

Zemīnde şāhsız
Sırra āgāhsız
Semāda māhsız
Cevlān sizdedir

Faẓlıñ ṭuyuldı
Ḳadriñ bilindi
İḳān ḳılındı
İḥsān sizdedir

Ulu sulṭānım
Vāfir selāmım
Gizlü penāhım
Rıḍvān sizdedir

Ḳuddūsī bildim
Ḳapuña geldim
Bāba ḳul oldum
Ġılmān sizdedir

178/82

(11)

Bir gün olur mı ʿaceb kim göre yāri gözimiz
Bizde gerçi yoḳ liyāḳat ki siyāhdır yüzimiz

Ḳalmadı hem intiẓār-ı vaṣlile bizde mecāl
Oldı yeksān bu ecilden gicemiz gündüzimiz

Derd-i hicrāna taḥammül güc imiş āh nideyim
Gecmedi ol şāh-ı ḫūbāna niyāz u nāzımız

Ḳapusında niçe demdir ideriz āh u fiġān
Yolımız uġradı ṣarpa yoḳuş oldı düzimiz

Perde çekdi yüzine ol dil-rübā ḳaldırmadı
Oldı fitne māl u ʿavret oġlımız hem ḳızımız

Dir ki Ḳuddūsī umarın ol Kerīm'in keremin
Aña maʿlūm her ne ki var ise gizlü rāzımız

178/83

(12)

Olmışam meddāḥı ben Ḥaḳ yāri ʿAbdü’l-ḳādir’iñ
Hem gürūh-ı evliyā serdārı ʿAbdü’l-ḳādir’iñ

Gerçi bi-ḥad bi-ḥisāb aḳṭāb lākin dāʾimā
Çāresiz melhūfe imdād-kārı ʿAbdü’l-ḳādir’iñ

Aña her kim çaġırır ise olur ḫavfdan emin
Görinür her dem niçe esrārı ʿAbdü’l-ḳādir’iñ

Eylemiş Ḫallāḳ-ı ʿālem Ḫıżır İlyās-veş aña
İrişür maḥzūnlara imdādı ʿAbdü’l-ḳādir’iñ

Yalıñız yayan ṣusız ac çölde istimdād iden
Olısar ol ḥinde yār-ı ġārı ʿAbdü’l-ḳādir’iñ

Yatub uyurken müridin ḳahr ider düşmānını
Bil muʿin Ḳuddūsiyā Cebbār’ı ʿAbdü’l-ḳādir’iñ

178/85

(13)

Bu ʿilm ile sen ʿārif-i Yezdān olamazsın
Bu kibrile dergāhına anıñ gelemezsin

Çün iki cihān ḥubbı ḥarām ehl-i Ḫudā'ya
Dünyāyı dirüb sevmek ile Ḥaḳ bulamazsın

Ẕikr eyle hemīn gice vü gündüz uyuma çoḳ
Bu uyḳu ile ḳaṭʿ-ı mesāfe ḳılamazsın

Zühdinde riyā itse kişi müşrik olısar
ʿIşḳ olmayıcaḳ göñlüñi dosta ṣalamazsın

Gir ṣıdḳile merdān yoluna mürşide uyub
Mürşidsiz eger gider isen yol bilemezsin

Geylānī ṭarīḳı bu zamān ḫalḳına ḫōşdur
Girmezseñ aña maʿrifetile ṭolamazsın

Ḳuddūsi'ye Mevlā iden ilhām sözini ṭut
Söz ṭutmaziseñ ʿışḳ deñizine ṭalamazsın

178/86

(14)

Yār-i Ḫudā baḥr-i vefā
Ṭoġdıġı ay geldi yine
Şaḥ-ı cemīʿ-i enbiyā
Ṭoġdıġı ay geldi yine

Ol şāfiʿ-i ümmet olan
Hem dāfiʿ-i kürbet olan
ʿĀlem[le]re raḥmet olan
Ṭoġdıġı ay geldi yine

Ṭoġdıġı sāʿatde hemīn
Secde idüben ol emīn
Ḥaḳ'dan dileyen ümmetin
Ṭoġdıġı ay geldi yine

Ol dāʾimü'l-iḫvān olan
Ümmet içün nālān olan
Gözi yaşı bārān olan
Ṭoġdıġı ay geldi yine

Ümmet didi derdi hemān
İder ide yād her zamān
Miʿrācda hem çoḳ aġlayan
Ṭoġdıġı ay geldi yine

Ümmet içün ol pīşvā
Ṭorunların itdi fidā
Gören ʿadūlardan cefā
Ṭoġdıġı ay geldi yine

Teslīm-i rūḥ vaḳtinde hem
Ümmet içün çekdi elem
Ol ṣāḥib ü faẓl [u] kerem
Ṭoġdıġı ay geldi yine

ʿĀṣīler içün ġayreti
Mücrimler içün himmeti
Maḥşerde diyen ümmetī
Ṭoġdıġı ay geldi yine

Müştaḳ bu Ḳuddūsī aña
İder ṣalāʾı dāʾimā
Faḫr-i cihān ḫayrü'l-velā
Ṭoġdıġı ay geldi yine

178/87

(15)

İLĀHĪ VEYSE'L-ḲARĀNĪ KADDESE SİRRAHU
Ümmet-i merḥūmeye çün bir emān Üveys
Nār-ı dūzahdan ʿuṣātı ḳurtarub aldı Üveys
Çün vaṣiyyet eyledi aña ḥırkasın faḫr-i rüsül
Bu ẓaʿīf ümmete gör ne kerem ḳıldı Üveys
Ḥaẓret-i ʿÖmer ʿAlī daḫi biraz aṣḥābdır
Ḥırḳaʾı alub varınca şevḳıla ṭoldı Üveys
Vardı bir tenhā yire eyledi duʿā Mevlāsından

178/88

(16)

Ümmet-i merḥūmeye çün bir emān geldi Üveys
Nār-ı dūzaḫdan ʿuṣātı ḳurtarub aldı Üveys

Çün vaṣiyyet itdi aña ḫırḳasın faḫr-i rüsül
Bu ẓaʿīfe ümmete göre ne kerem ḳıldı Üveys

Ḥażret-i ʿÖmer ʿAlī daḫi biraz aṣḥāb-ıla
Ḫırḳaʾı alub varınca şevḳıla ṭoldı Üveys

Vardı bir tenhā yire itdi duʿā Mevlāsına
Bir iki sāʿat münācāt baḥrine ṭaldı Üveys

Didi ʿavf it yoḫsa geymem ḫırḳayı
Nāzile reʾs-i şerīfiñ secdeye ṣaldı Üveys

İrdi ḫātifden āvāz üçden birin ʿafv eyledim
Üç ṣülüṣden birisiniñ çāresi[ni] buldı Üveys

Secdeye varub yine didi ki ʿafv it cümlesin
Yüzüni ṭopraġa sürüb ṣāḥibini buldı Üveys

Yine irdi bir nidā ʿafv eyledim bir sülüsün
Üç ṣülüṣden ikisinin çaresini buldu Üveys

Başı göklerden yüce yerlerden ingin ayağı
Böyle bilürüm deyüben ṣararub ṣoldı Üveys

Didi anlara sever misiz resūlullāhı siz
Didiler ki biz severiz ol zamān güldi Üveys

Sevmeye var mı ʿalāmet didi itdiler sükūt
Aġzını açub didi dişsiz kaldı Üveys

On sekiz biñ ʿālemiñ faḫri Muḥammed ḥutbına
Otuz iki dişini cekdi yere çaldı Üveys

Eyle Ḳuddūsī hedye rūḥına sen fātiḥa
Bizim içün ġuṣṣa yeyüb baġrını deldi Üveys
178/ 89-90

(17)

Ẕikr icinde pādişāh
Lā-ilāhe illallāh
Diyen bulsun ʿālī̱-şāh
Lā-ilāhe illallāh

Fevt eyleme fırṣatı
İḫtiyār it vaḥdeti
Gel isterseñ vuṣlatı
Lā-ilāhe illallāh

Dāʾim oḳursañ eger
Ḳonmaz göñlüñde keder
Ḥażreti irşād ider
Lā-ilāhe illallāh

ʿĀrifleriñ sulṭānı
Müʾminlerin ḳalʿası
ʿĀşıḳlarıñ cülʿası
Lā-ilāhe illallāh

ʿĀşıḳ iseñ ẕikr eyle
Yatub uyuma böyle
Cānı göñülden söyle
Lā-ilāhe illallāh

Ḥūn-ı ẕikr[e] dönelüm
Sırr-ı ʿaşḳ[ı] duyalum
Her nefesde diyelüm
Lā-ilāhe illallāh

Vuṣlat isterseñ eger
Al Ḳuddūsī̱'den ḫaber
Allāh d[a] beni sever
Lā-ilāhe illallāh

179/3

(18)

Göñlimi yāre ṣalasım geldi
Baḥrine ʿaşḳıñ ṭalasım geldi

ʿĀr u nāmūsuñ şīşesini hem
Uruban ṭaşa çalasım geldi

Levḥa-i dilden māsivā kibrin
Āb-ı ʿaşḳile silesim geldi

ʿAşḳıñ atına binüben bugün
Arayub yāri bulasım geldi

Ḳalmadı ṣabra ṭāḳatim aṣlā
Şemʿe pervāne olasım geldi

Vaṣla ʿuşşāḳı daʿvet itmiş dōst
Duyıcaḳ anı gülesim geldi

Görsün ʿuşşāḳım yüzimi dimiş
Pes sürūrumdan ölesim geldi

İçime doldı nār-ı muḥabbet
Cismim biryān ḳılasım geldi

İdeli bīʿat pīr-i ṭarīḳa
Ḳadrini ʿaşḳıñ bilesim geldi

Tīr-i müjgāna ṭuruban ḳarşu
Dertli baārımı dilesim geldi

Hem şerḥa şerḥa bu yüregimi
Seyf-i ʿaşḳile dilesim geldi

Dir ki Ḳuddūsī ḳoyub aġyārı
Yār ile tenhā ḳalasım geldi

179/22

(19)

Ben bu ṣaḥrāya geldim ʿaşḳıñla
Baḥr-i sevdāya ṭaldım ʿaşḳıñla

Tārmār itdi ʿaḳlımı şevḳıñ
ʿĀḳıbet mecnūn oldum ʿaşḳıñla

Neylerim ey dōst māsivā içün
Ḥüsn-i dīdārıñ bildim ʿaşḳıñla

Zühd ü taḳvāyı degşirüb ʿaşḳa
Varımı yaġmā ḳıldım ʿaşḳıñla

Dilde kīr ü pās her ne var ise
Ḳomayub ẕerre sildim ʿaşḳıñla

ʿAr u nāmūsıñ şīşesini hem
Uruban ṭaşa çaldım ʿaşḳıñla

Baġrımı yaḳdım āteş-i firḳat
Göklere tütün ṣaldım ʿaşḳıñla

Mübtelāyım bir derde aṣlā hīc
Bilmezem ki ben noldum ʿaşḳıñla

Ḳalmadı ṭāḳat niçe ṣabr idem
Başıma ġavġā aldım ʿaşḳıñla

Ḳaṭre-i nācīz idim evvel ben
ʿĀleme şimdi ṭoldum ʿaşḳıñla

Aġladım bī-ḥad sen nigārım çün
Buluban aḫir güldüm ʿaşḳıñla

Dü cihānıñ ben istemem cāhın
Cümleden gecdim ḳaldım ʿaşḳıñla

Dir ki Ḳuddūsī istedim senden
Sen dilārāyı buldum ʿaşḳıñla
179/23

(20)

ʿĀşıḳ-ı bī-çāreyi giryān ü zār eyler bu ʿaşḳ
Ḳomayub ṣabrını aṣlā bī-ḳarār eyler bu ʿaşḳ
Şīşe-i ʿārını ṭaşa caluban mecnūn ider
Düşürür sevdālara bī-nām üʿar eyler bu ʿaşḳ

Dū cihānın lezzetinden ʿāşıḳı ʿaşḳ dūr ider
Ṣaġır ider ḳulaġını hem gözini kūr ider
Nās icinde ṣūretā gerci anı menfūr ider
Maʿnide anı ḥabīb-i Kird-gār eyler bu ʿaşḳ

Ṭaʿn-ı aʿdādan haẕer mi eyler ehl-i ʿaşḳ olan
Māsivāya meyl ider mi gönlini dōsta ṣalan
Devlet-i ʿuẓmāya irer kenzini ʿaşḳın bulan
ʿĀşıḳı iki cihānda baḫtiyār eyler bu ʿaşḳ

Her kime ṣundıysa sāḳi bir ḳadeḥ memlū şarāb
Gözini Ceyḥūn idüben baġrını eyler kebāb
Ḥān-mānı cism ü cānın yıḳuban eyler ḫarāb
ʿĀşıḳıñ başına bu dünyāyı dar eyler bu ʿaşḳ

Gezdirir Rūm'ı Ḥicāz'ı ʿaşḳ u sevdā ʿāḳıbet
Bilmez oldı zühd ü taḳvāy resmin aṣlā ʿāḳıbet
ʿİlmi aʿmā ider bi'l-cümle yaḳmā ʿāḳıbet
Ḥāṣılı heb varlıġını tārmār eyler bu ʿaşḳ

179/24

(21)

ʿĀşıḳam hīc yoḳ ḳarārım isterem cenānı ben
Māsivādan gecmişem arẓū ḳılarım anı ben

İstemez gönlüm cinānı girüben itmek ṣafā
Maḳṣadım cün pādişāhım neylerem eyvānı ben

Mansıb-ı aʿlā imiş ol pādişāhıñ ḳullıġı
Virmezem iki cihānıñ varına bu şānı ben

Bendelik için mücerred bu ile geldim bu gün
Ol ecilden beklerim ʿaşḳ ile āsitānı ben

Menʿ ider ʿaşḳdan beni vāʿıẓ ʿadāvet eyleyüb
Ḥālbuki ʿaşḳile itdiüm Tañrı'ya īmānı ben

ʿAşḳ imiş her derde dermān didi baña cün resūl
Bulmışam el-ḥamdülillāh dirdime dermānı ben

ʿĀbidiñ cümle ṣalātı ṣavmı ḥōş lākin Ḫudā
Didi Ḳurʾān'da sevmem bī-ḫulūṣ olanı ben

Ḳīl ü ḳālinden uṣandım şu żamānıñ ḫalḳınıñ
Yāri buldum eyledim terk ülfet-i yārānı ben

ʿĀşıḳıñ ḥaḳḳı ayaġı ṭozı kuhlı gözümüñ
İstemem ʿaşḳdan ḥabersiz bir ṭaḳım cobanı ben

ʿAşḳı ṣıdḳ ile iden beyt-i ziyāret oldı ḥac
Defter-i ḥüccāca yazmam ʿışḳı yoḳ ḥayvānı ben

Maḥlaşımdır cünki Ḳuddūsī benem Ḳuddūsī'yem
Ḥażret-i Ḳuddūs'a oldum ʿāşıḳ-ı ḫayrānı ben

179/30

(22)

Ben bu cihāna ʿirfāna geldim
Bulmaġa kenzi vīrāna geldim

Bendelik eyler cümle mevcūdāt
Bende ḳulluġa sulṭāna geldim

Bir ḳaṭre ṣudur çün benim aṣlım
Ḥaḳ emri ile bu şāna geldim

Ana raḥminde ṭurub ṭoḳuz ay
Bu gülʿizāra efġāna geldim

Ḥüsn-i cinānı ṭuyıncaḳ rūḥum
ʿAşḳ ṣıdḳile cināna geldim

Yanarım ʿaşḳıñ odına dāʾim
Şemʿ-i cemāle pervāne geldim

ʿAşḳ tāc idüb başıma ḳoydum
Ṣaḥf-ı gülzārda cevlāna geldim

Boynuma ṭaḳdım ṭabla-i ʿa[ş]ḳı
Ṣatmaġa anı alana geldim

ʿAşḳ isterseñ ol ẕikre meşġūl
Çünki tʿalīm-i iḫvāna geldim

Dir ki Ḳuddūsī gecdim sivādan
Neylerim ġayrı Yezdān'a geldim

179/31

(23)

Kime şekvā ideyim yārim beni güldürmedi
Perde çekdi yüzine luṭf eyleyüb ḳaldırmadı

Gözime ḫāk ü ġubārı ṣaçdı aʿmā olmışam
Bir ṭabīb-i ḥāzıḳı irsāl idüb sildirmedi

Ḳapusında niçe yıllar bekleyüb itdim suʾāl
Virmedi istedigimi destimi ṭoldırmadı

Gerçi cömerd pādişāh dirler anı lākin baña
Virmedi maḳṣūdımı cömerdligin bildirmedi

Aġlasa çoçuḳ anası raḥm idüb süd virir
Cümleden ol erḥam-iken hīc murād aldırmadı

Ṣanma zāhid sen beni kim ġayrı nesne isterem
Derd-i ʿaşḳını virüben beñzimi ṣoldırmadı

Maḳṣadım kendidir ancaḳ māsivāsın dilemem
Kendi ʿaşḳı baḥrine Ḳuddūsīʾi ṭaldırmadı

179/46

(24)

Sensiñ velīler şāhı
Yā ḥażret-i Mevlānā
ʿAfv it şu ben güm-rāhı
Yā ḥażret-i Mevlānā

Bed-kār u āvāreyim
Pür-ẕenb-i bī-çāreyim
ʿĀṣī yüzi ḳarayım
Yā ḥażret-i Mevlānā

Ġāyet ʿaẓīmdür cāhıñ
Maḥbūbusuñ Allāh'ıñ
Dārü'l-emān dergāhıñ
Yā ḥażret-i Mevlānā

Cün ṭıfl iken ey sulṭān
Eflāki itdiñ seyrān
Oldı melāʾik ḥayrān
Yā ḥażret-i Mevlānā

Bencileyin yoḳ güm-rāh
Lākin didim eyvallāh
Geldim saña şeyʾlil-lāh
Yā ḥażret-i Mevlānā

Muḫtācınım inʿām it
Mihmānıñım ikrām it
İḥsānıñı itmām it
Yā ḥażret-i Mevlānā

Sen bir ulu sulṭānsıñ
Ki server-i merdānsıñ
Hem maʿden-i ʿirfānsıñ
Yā ḥażret-i Mevlānā

ʿĀrifleriñ sulṭānı
Dertlileriñ dermānı
Ḳuddūsī’niñ cānānı
Yā ḥażret-i Mevlānā

Ḳuddūsī’niñ cānānı
Yā ḥażret-i Mev[lānā]

179/50

(25)

Ṣabr eyle göñül derdiñe dermān gelür elbet
Sen ḥasteye bil şöyle ki Loḳmān gelür elbet

Zühd ile kişi ṣanma ki Ḥaḳḳ'ı bulur ancaḳ
ʿAşḳ olmasa yoldaş aña ḫüsrān gelür elbet

Nālān olur ʿāşıḳ olan üftāde bu yolda
Bülbül gül içün gülşene giryān gelür elbet

Bu ʿilm-i cedel kibre sebeb dimiş erenler
Müstekbir olan kimseye ḫiẕlān gelür elbet

Şeyhiñ iẕini gözle ṣaḳın olma muḫālif
Ki şeyḫsiz olan sālike şeyṭān gelür elbet

ʿAşḳı idegör başıña tāc dime mecāzī
ʿĀşıḳ olanıñ göñline ʿirfān gelür elbet

Her gice temelluḳ idüben yāriñe yalvar
Nālān olagör ki saña iḥsān gelür elbet

Çoḳ cürm ü günāhım ḳaṭʿ itme ümīdi
Ṣuçunı bilen müẕnibe ġufrān gelür elbet

Ḳuddūsī'-i bī-çāre ḳoma ġayrıya dilde
Şol ḫāne ki ābād aña sulṭān gelür elbet

179/65

(26)

Dünyāya göñül virme ki vīrān olacaḳdır
Heb cümle gidüb Vāḥid-i bī-çün ḳalacaḳdır

Fırṣat eliñe girmiş iken eyleme gel fevt
Canlar alıcı cānıñı bir gün alacaḳdır

Pek sevdiceğiñ Rabbimiziñ mülk [ü] metāʿın
Pek sevmedigin vārisiñe māl ḳalacaḳdır

Pes ʿāleme ḥükm idici sulṭān daḫi olsañ
Bir gün ola ıssız ḳaluban yıḳılacaḳdır

Fānī evini tezyīn idüb baġlama dil çün
Ḳabr içre girüb gözleriñe ḫāk ḍolacaḳdır

Ḳuddūsī bī-çāre sivā ḳoyma göñülden
Aġyārı ḳoyan yārini zīrā bulacaḳdır

179/66

(27)

Gözüñ ac uyḳudan uyan
Göñül saña dimedim mi
Ḳalur yoldan çün uyuyan
Göñül saña dimedim mi

Kesel deryāsına ṭaldıñ
Ki nevmiñ ṭaḍını aldıñ
Erenlerden giri ḳaldıñ
Göñül saña dimedim mi

Amān göñlüm didim saña
Gidelim gel Ḥaḳ'dan yaña
İdelim bendelik aña
Göñül saña dimedim mi

Didim gel idelim ġayret
Ki elde var iken fırṣat
Ṭutub durmaz seni ṣıḥḥat
Göñül saña dimedim mi

Bu dünyāya gelen olur
Ölüm acısını bilür
Seniñ de başıña gelür
Göñül saña dimedim mi

Ben itdikde saña pendi
Baña sen eylediñ fendi
Çizilür cismiñ bendi
Göñül saña dimedim mi

Olur billūr beden ʿuryān
Ḳabr içinde yirler vīrān
İderler mālıñı tālān
Göñül saña dimedim mi

Atañ anañ ider feryād
Ḳavim ḳardaş ʿ ıyāl evlād
İdemez kimse hīc imdād
Göñül saña dimedim mi

Beni sen coḳca incitdiñ
Rıżāsız yollara gitdiñ
Sivāʾ-i Ḥaḳḳ'a meyl itdiñ
Göñül saña dimedim mi

Ne sen ḳadriñi bilürsiñ
Ne benden ögüd alursıñ
Yarın sözime gelürsiñ
Göñül saña dimedim mi

Giden günler giri gelmez
Çalışmayan murād almaz
Bu demler de gecer ḳalmaz
Göñül saña dimedim mi

Göñül Ḳuddūsī'ye yār ol
Ki Mevlā'ya olalım ḳul
Kişi saʿ y ile alur yol
Göñül saña dimedim mi

179 /67-68

3. ALİ'NİN ŞİİRİ

(1)

ʿAḳlıñ seriñe ṭob eyle ey dil
İl yaman dir ṭatlı candan bezdirir
Yārile aġyārı farḳ idüb sen bil
Zamāne dilberi seni gezdirir

Her olur olmaza sırrıñı acma
Ṣoñunda dīdeñden ḳanlı yaş ṣacma
Her dilber elinden ṭoluyı icme
Ṣoñında ḳatliñe fermān yazdırır

Ehl-i kāmil ile sen eyle ülfet
Ḳanāʿat ile gel eyleme külfet
Şimdi güzellere kesilir fiʾat
Sevme bu güzeli elbet sezdirir

Cihāna gelmişdir hezārla ʿāşıḳ
Anlar bulamamış bir yār-ı ṣādıḳ
Cihanda bulursam kendime lāyıḳ
ʿAli'ye ʿaşḳıñ bendin cezdirir

178/49

4. ÂŞIK ÖMER'İN HAYATI VE ŞİİRLERİ

Âşık Ömer,17 .yüzyılın en önemli saz şairlerinden birisidir. Hayatı ve doğum yeri hakkında değişik görüşler ortaya atılmıştır.Aşağıdaki dizeleri,

Vatan-ı aslimiz Aydın ilidir
ve
Tehi sanman Ömer Gözlevelidir.

Onun gerçek doğum yerini ortaya çıkarmaya engel olmuştur.

Doğum tarihi 1619 ve 1621 veren kaynaklar mevcuttur. Sâddettin Nüzhet Ergun, Âşık Ömer'in Kırım'dan Aydın'a geldiğini, memleketinin ise Gözleve olduğunu söylemektedir. Fuad Köprülü ,Türk Saz Şairleri, adlı eserinde ,Gözleve'de doğup büyüdüğünü ifade eder. Cahit Öztelli ise Konya'nın Hadim ilçesine bağlı Gözleveli olduğunu söyler.

Âşık Ömer,düzenli bir eğitim almamış ama zaman içerisinde kendini yetiştirmiş ,döneminin şairlerinden daha fazla öne çıkmıştır. Sâddettin Nüzhet Ergun, Mülemma biçiminde yazılmış bazı mısralarına bakarak onun Arapça ve Farsça bildiğini söyler. İlk yazdığı şiirlerde "Adlî" mahlasını kullanmıştır. Daha sonraları "Ömer" mahlasını kullanarak şiirlerini söylemiştir. Şiirlerine bakıldığı zaman ,savaşlara katıldığı, değişik coğrafyalarda dolaştığı otaya çıkmıştır.

Ölüm yeri ve tarihi hakkında kesin bilgiler yoktur. "Server Turupçu, Âşık Ömer'in Safâyi tezkiresinde 1707 tarihinde Gözleve'de öldüğünü ve Kalenter Burnun'da defnedildiğini yazmaktadır[8]" "1707 Tarihinde İstanbul'da öldüğünü ve Yemiş İskelesi'nde türbesinin bulunduğu rivayetler arasındadır. [9]"

[8] ELÇİN, Şükrü ,**Âşık Ömer, Kültür Bakanlığı Yayınları**, Ankara,1987.
[9] KARAHAN,Abdulkadir**, Aşık Edebiyatı** ,Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi,c.3,İstanbul,1991.

(1)

Gel baña cevritme dilber dīn [ü] īmān ʿaşḳına
Seni yoḳdan var iden ol Ganī Sübḥān ʿaşḳına
Sen bilürsüñ senden özge ġayri yārim yoḳ benim
Tevrāt ile Zebūr İncil dahi Ḳurʾān ʿaşḳına

Gel kendiñ maġrūr olma ʿāḳıbet ölseñ gerek
Nice yollar türāb içre eglenüb ḳalsañ gerek
Baña itdiklerüñ cevri cümle heb bulsañ gerek
Eyle ferāġat bu cefādan ʿarşı Raḥmān ʿaşḳına

Bī-vefā olmaḳda nūrāhı gözlerim söyle gel
Şimdi benden eyü oldu sevdicegim saña el
Beyhūde sözi söylemege görmedim saña maḥāl
Uyma ʿadūlar sözine Ḥaḳḳ-ı Mīzān ʿaşḳına

Dir ki ʿÖmer ʿaceb dilber cevri cefā-kār olur
Ders-i naẓmı örgenince ġamze(-yi) aġyār olur
Ṣanma yārim benim gibi saña iller yār olur
Gel beni aġlatma her dem ol Süleymān ʿaşḳına

178/1-2

(2)

Gel efendim pādişāhım heb ḳabāḥat bendedir
ʿAfveyle cevri günāhım kim ʿināyet sendedir
Bir kerem kānı vü cūdısıñ bilür aṣluñ senüñ
Luṭfile eyle teraḥḥim heb ḳabāhat bendedir

Var ise söyle cihānda ḳulına raḥm eyleyen
Şānına lāyıḳ keremdir bendesin şāz eyleyen
Güldürür ben ġarībi ġamdan āzād eyleyen
Ben gedā maḥzūn ḳulıñam ancaḳ ʿināyet sendedir

Tā giceler ṣubh olınca eylerem āh-ı fiġān
Ḳalmadı çāre mecālim oldı ḥālim pek yaman
Gel beni ġamdan āzād it ḍuḍu dillim el-amān
ʿArẓ ile geldim niyāza kim ʿināyet sendedir

Söyle nedir ʿĀşıḳ ʿÖmer ol güzeller şāhına
Çoḳdur yanıñda ḳuṣūrım baḳma sen ʿişyānıma
Uyma ʿadūlar sözine hem raḳīb ġavġāsına
Ḳalmışam ḫayrāne giryān heb ḳabāḥat bendedir

178/2-3

(3)

Söylemez oldı baña ol yāre söyleñ söylesin
Lebleri şīrīn şeker ḥünkāra söyleñ söylesin
Dekdururken neyledim nitdim yine kendi sulṭānıma
Cān benim gitmiş meded sulṭāna söyleñ söylesin

Bir elif ḳāmetli dilber bir melek sīmālı yār
Ṣaḳlasun dürlü belādan ol ġanī Perverdigār
Biñ bir ismiñ ḥürmeti içün ḳudret Ẕü'l-celāl
Ḳalbine ihlām buraḳ yā Rabbi yārime söyleñ söylesin

Yavrum ser-ʿasker olmış çıḳmış seyrān köşküne
Ya buna cān mı dayanır ʿanberine miskine
Kelbelā'da şehid olan on iki eren ʿaşḳına
Ḳalbine ihlām buraḳ yā Rabbi yārime söyleñ söylesin

Yedi iḳlim car köşede bayı gedā caġrışur
Cūş olınca cüdāt yaşı diryālara ḳarışır
ʿĪd müşerref günlerdir küs olanlar barışır
Kalbine ihlām buraḳ yā Rabbi yārime söyleñ söylesin

ʿĀşıḳam eşrāfa ḳarşu çekseler beldārımı
Yüce daġlar bir āh itsem eridir heb ḳarımı
Dir ki ʿÖmer virmedim yaña sen al cānımı
Ḳalbine ihlām buraḳ yā Rabbi yārim söylesin

178/6-7

(4)

Ay göge luṭfuñ ilāhī sırr-ı tāc olmaḳ da güc
Mekr-i iblīsden ḫalāṣ-ı māhrāc olmaḳ da güc
Kār [u] kisb[i] terk eyleyüb ʿuḳbāya meyl etmek güzel
Göz göre düşmāna ḳarşu iḫtiyāc olmaḳ da güc

Nār-ı ḥasretde ḳaluban ey Ḫudā-yı lem-yezel
İtmedim ʿömrüm içinde saña lāyıḳ bir ʿamel
Eger şāḳī yazdıñ ise levḥ-i taḳdīri ezel
Emriñe ḳarşu durulmaz lā-ʿilāc olmaḳ da güc

Bu benim āteş-i ʿaşḳım şu cihānı yandırır
Çarḳı doḳuz dolanuban aṣūmānı döndirir
Yedi ḳat yir yedi ḳat gök çeşmim anı ḳandırır
ʿAşḳ [u] sevdāyile dāʾim imtizāc olmaḳ da güc

ʿĀşıḳ ʿÖmer ṣoñ nefesde ḫatm-i īmān ararlar
İstiyor şūḫu cihānı ḫūr [u] ġılmān ararlar
Leylü ḳāʾim yevmü ṣāʾim cān-ı ʿazīz ararlar
Nefs-i şūmuñ şirretinden her gün ac olmaḳ da güc

178/7-8

(5)

Bendesin meftūn iden yār mıdır ḳarşımdaki
Manṣūr'ıyam gördüñüz dar mıdır ḳarşımdaki
ʿAndelībem şimdi gül-zār mıdır ḳarşımdaki
ʿĀlemiñ sulṭān-ı ḥünkārı mıdır ḳarşımdaki

Gönlüm alub şimdi ḳaṣd-ı cān iden ḳarşımdaki
Ġamzesiyle niçe yüz biñ ḳan iden ḳarşımdaki
Ḥüsni gül-zārına ḳarşu bülbülü şeydā miṣāl
Gece gündüz kārını efġān iden ḳarşımdaki

Ṣanki īmāna gelür ol Ḥaḳḳ'ı inkār eyleyen
ʿĀşıḳı öldürür yārini kendine yār eyleyen
Ol kerīmdir āteş-i nārı gül-zār eyleyen
İbrāhīm'i yaḳmayan nār mıdır ḳarşımdaki

Ḫūbluġu irmiş kemāle ḥüsni olmış āfitāb
Bir müʾeyyed nāzenīndir ʿāşıḳına ider ḥicāb
Ṭaġıdur kāküllerin ruḥsārına ider niḳāb
Bendesinden gül yüzün pinhān iden ḳarşımdaki

Ol Ḫudā'dır ḥażretiñ ḥüsnini pür-nūr eyleyen
Ādem'e taʿżīm içün ġılmānını ḫūr eyleyen
Bu vücūdum şehrini yapup maʿmūr eyleyen
Bir ḥünerver o miʿmār mıdır ḳarşımdaki

Aldayub ben bendesin biñ dürlü al idüb
Ḳılmadı aṣlā vefālar şimdi ḳaddim dāl idüb
Egnime giydirdi şālı ʿāḳıbet abdāl idüb
Tekke-i ġamda beni mihmān iden ḳarşımdadır

Çekerim tîg hemān baḳdıḳca baña ol perī
Müjgān oḳına dutarım sīnemdir siperi
Bir müşerref olalım dirüm güzel gelmez beri
Nev'i ider ʿaceb yār mıdır ḳarşımdaki

Ey ʿÖmer mest eyleyen yāriñ leblerinden cām degil
Cism [ü] cānım yoluña terk eylesem bir tām degil
Çaġlayub çeşmim yaşı ʿummān olursa ġam degil
Luṭf [u] iḥsān ile ḫandān iden ḳarşımdaki

178/17

(6)

Ey güzeller serfirāzı lebleri balım Şerīf
Beni Mecnūn'a dönderdiñ nice olur ḥālim Şerīf
Her seḥer gelür gecersiñ ʿāşıḳa vermeñ selām
Sen cefākārıñ elinden büküldi belim Şerīf

Ḥaḳ teʿālā ḥikmetile ḳaşlarıñ yay eylemiş
Lebleriñ ābu zülaldir ḥüsnüñi ay eylemiş
ʿĀşıḳ ʿÖmer ʿaḳlıñı ẓayi eylemiş
Bārī öldür ḳurtulayım eliñden ẓālim Şerīf

Nesli pāk ḳamzeleri ḳaṣdidiyor cānıma
Şanıña lāyıḳ degildir girme benim ḳanıma
Ḥālimi ʿarẓitmekligiçün gelmişin sultānıma
Meh-cemāliñ görmeyeli nice olur ḥālim Şerīf

178/38

(7)

Cān u dilden ʿāşıḳ oldum bir melek sīmāya ben
Dili bülbül ṣacı sünbül ḳaşları ṭuġrāya ben
Gice gündüz ḥasretiñle gözlerim ḳan aġladı
Bir oñulmaz derde düşdüm uġradım sevdāya ben

Ḥālime raḥm eylemez ol dīni yoḳ īmānı yoḳ
ʿĀşıḳa eyler cefālar zerrece iḥsānı yoḳ
Bir ʿacāyib derde düşdüm derdimiñ dermānı yoḳ
Başıma aldım belāyı uġradım sevdāya ben

Sevdigim a bize nisbet ġayrıları yār eylediñ
Rūz u şeb bülbül miṣāli işimi zār eylediñ
Ġurbet ilde şu cihānı başıma dar eylediñ
Bu cefāyı çekmek içün gelmişim dünyāya ben

Zerrece şānıñda aṣlā görmedim luṭfı seḫā
Merḥametsiz öldürürseñ ʿāşıḳa eyler cefā
Şöyle bir aġyār imişsiñ görmedim ḳafdan ḳafa
Dir ki ʿÖmer māʾil oldum ol gözi şehlāya ben

178/42

(8)

Bir güzeller şāhı gördüm Rūmı aḥmer gösterir
Ḳaşlarıñ miḥrāba beñzer rūyı aḥmer gösterir
Ṣabāḥın ḥammāma varmış ol melek-sīmā perī
Gögsine gül düşmiş ammā ruḥları ter gösterir

Raḳībler yanına yaḳın semtine varsam didim
Ol melek-sīmā cinānıñ yüzüni görsem didim
Gel efendim bu sīneyi sineye ṣarṣam didim
Ḫışma gelüb gāhī ḫancer gāhī teber gösterir

Rūzı şeb Mecnūn miṣāli bekleridim yolların
Naṣīb olub ṣararisem yāriñ ince bellerin
Beyāz gerdāna dökülmüş ol siyāh kāküllerin
Ḳoḳısı ʿālem dudmış ṣanki ʿanber gösterir

Dir ki ʿÖmer ben güzeli severim Allāh içün
Gel baña cevr eyleme cedd-i resūlullāh içün
Bu aʿlāya bu ednāya baḳarım billāh içün
Bu göñül her kim severse anı dilber gösterir

178/45

(9)

YETİŞİR HEY NAẒLI YĀRİM

Yetişir cevr eylediñ hey naẓlı yārim yetişir
Gün be gün ar[t]dı fiġānım āhız ārım yetişir
Ḳaṣd idersiñ öldürmeye ben ḳarīb bī-çāreyi
Sende inṣāf yoḳ mudur şīve-kārım yetişir

Sen bilirsiñ ben ḳarībiñ yāri yoḳ yārānı yoḳ
Görmedik sen gibi luṭfı yoḳ iḥsānı yoḳ
Ey vefāsız merḥametsiz dīni yoḳ īmānı yoḳ
Hic dimeñ ki bu gedāyı yaḳdı yārim yetişir

Ol beni sevdi diyü sırrımı ifşād eylediñ
Ben saña nitdim efendim bendeñi yad eylediñ
Ḥāṭır-ı ʿışḳınla ṣanki günde bir ḳan eylediñ
Velvele virdi cihāna nā-murādım yetişir

ʿAhdim olsun sevmeyeyim sen gibi māh-pāreyi
Neler itdiñ ḳanlı ẓālim cismimden aşdıñ yarayı
Gel begim aġlatma bu ʿĀşıḳ ʿÖmer bī-çāreyi
Kimse bilmez belki bir gün inkisārım yetişir

178/53

(10)

Ey göñül Ḥaḳḳ'a ʿibadet ḳıl mübārek cumʿa gün
Ẕikr ile ḳalbiñ basını sil mübārek cumʿa gün
Ver ṣalavāt ol Muḥammed Muṣṭafā'nıñ ʿaşḳına
Nice biñ Kaʿbe ṣevābın bul mübārek cumʿa gün

Dirilür bir bir eṭrafdan cemʿ olur bay u gedā
Oḳıyub minberde ḫuṭbe rūy-ı enverden ṣada
Olsa dünyāca günāhıñ anı ʿafvide Ḫudā
Bir kez Allāh'ım diyince ḳul mübārek cumʿa gün

Ḳıbleye el baġlayub miḥrāba gecdikde imām
Ḳuşadır eṭrafdan melekler bil tamām
Raḥmet deryāsına ġarḳ olmaḳ içün ḫāṣı ʿām
Açılur dergāh-ı Ḥaḳḳ'a yol mübārek cumʿa gün

Dir ki ʿÖmer cün bize farẓ eylemiş beş vaḳt namāz
Ol Ḫudā'nıñ luṭfı çoḳdur gelene var git dimez

178/61

(11)

Bir güẕel sevdim didi ṣabr [u] mecāliñ yoḳ mıdır
Ben didi[m] ki leblerinden bize iḥsān yoḳ mıdır
Ol didi ki benden ġayr[ı] nev-cüvānıñ yoḳ mıdır
Ben didim ki bilmez misin ya iẕanıñ yoḳ mıdır

Ol didi ki ne sebebden göñlini virdin bana
Ben didim ki alub seni ḳacabilsem bir yaña
Ol didi ki yüri var git fāʿide yoḳ nice sana
Ben didim ki bārī̄ bir ṭatlu lisānıñ yoḳ mıdır

Ol didi kim cāre gör kim ya benden ayrılmaġa
Ben didim kim ya ne tez yaşlar döymek ṭarılmaġa
Ol didi kim hī̄c göñlüm yoḳ benim saña ṣarılmaġa
Ben didim ki ya seniñ ʿahdi amānıñ yoḳ mıdır

Ol didi ki ey ʿÖmer yaḳma seni ṭaġile
Ben didim kim ister isen öldürür beni bıcaġile
Ol didi kim öldürürüm ben seni bıcaġile
Ben didim kim ya seniñ dī̄niñ imānıñ yoḳ mıdır

179/25

(12)

Gökde melekler duʿāsı yirde insān üstüne
Cümlesini ẕikr iderek ehl-i ʿirfān üstüne
Dünyānıñ maʿbūd[ı] sensiñ lā-ilāhe'l-ʿālemīn
Bu dünyānıñ yoḳ mefāsı küllī vīrān üstüne

Doldurub ecel ṭasın nūş idübl icmekdedir
Gemisi dār-ı fenāda bāḳiye göcmekdedir
ʿAḳlıñı başına cemʿ it ömrümüz gecmekdedir
ʿĀḳıbet uġrar yolumuz mezaristān üstüne

Dir ki ʿÖmer ʿālemleriñ sözleri ʿāhu yelāl
Bu ʿilme māʾil olan neylesiñ mālı melāl
ʿAfv eyle ṣucumı yā Rab biñ bir aṭlı Ẕü'l-celāl
Cürmimile nice varam ulu dīvān üstüne

179/27

(13)

Sevdim yine bir perī-peyker kücücükden
Hem ruḫları gül ʿanber ne[y]le[r] kücücükden

Hem mekteb-i ʿirfānda bugün cümleye serdār
Hem şīve kitābın oḳur ezber kücücükden

Buyusa ʿaceb daḫi neler işler o ḫalḳa
İtdi nice ʿāşıḳları serser kücücükden

Bir ben degilüm yalıñız āşināsı anıñ
Coḳ bencileyin üstüne titrer kücücükden

ʿĀşıḳ ʿÖmer'iñ ʿaḳlını heb eyledi yaġmā
Şimdi heves eyler oḳumaġa kücücükden

179/28

(14)

Ey dişleri dür lebleri mercān aġa yollum
Ḳoydum bu seri yoluña ḳurbān aġa yollum

Bī-çāre ḥālim ʿarż idemem şāh-ı cihāna
Tā icmeyicek bir iki filcān aġa yollum

Yār aġyārile olmada ʿaşr-ı ʿişret-i meşġūl
Zülfüñ gibi ḥāli perīşān aġa yollum

Aġyārile sen eylemeden ülfeti vazgel
Gel idelüm ṣoḥbet-i ʿirfān aġa yollum

ʿĀşıḳ ʿÖmeriñ cigercigi yāriñ elinden
Bir gün bulur bir ulu sulṭān aġa yollum

179/29

(15)

Behey aġalar Türke cevāb virilmez
Öykelenüb aġẕın acdıġı zamān
Degme ḥāl ile ḳoşusına varılmaz
Darılub köbügin ṣacdıġı zamān

Türk degil mi bu inādıñ eşegi
Eşek degil köbeginden aşaġı
Şu şalvarına ṣıġmaz olur ṭaşaġı
Üzerine minnet düşdigi zamān

Türk'iñ nişānı gitmez anıñ gözinden
Ḥicāb berdesi silinmişdür yüzünden
ʿĀlem bir yaña olsa dönmez sözinden
Carıġın baġını cekdigi zamān

Baḳ şol eşek Türk'in oyununa
İnanmazın yemīninе ʿandına
Vezīr ḳadar bāye virir kendine
Köyden ḳaṣabaya göcdigi zamān

Kendi aḳrānın görür ḳonuşur
Muḥālinde ʿinādı ile yarışur
Burcaḳ yemiş öküẕ gibi gerişür
Tarḥāna corbası icdigi zamān

Öykelense ḳarnında şişer ṭalaġı
Farḳ eylemez ḳarbuz ile kelegi
Biñ naṣiḥat itseñ duymaz ḳulaġı
Boġazınıñ ṭamarları şişdigi zamān

Olur olmaz ādem ile dilleşir
Uşaḳları ekmek diyüb aġlaşır
Hemān evliyālar gibi söyleşir
Boġazına zencir gecdi[gi] zamān

Benim sözüm naṣiḥatdir dutana
Söz bir cevherdir alub ṣatana
Evde yoḳ dir ḳabu ḳaḳana
Borclu geldigi zamān 179/54-55

5. ATÂÎ'NİN ŞİİRLERİ

(1)

Seḥer yeli budur dilegim saña
Naẓlı cānānıma var selām eyle
Niyāz idüb yalvar eylesün vefā
Ḫāk-i pāye rūyın sür selām eyle

Ṣorarsa ḥālimden nergiz-i şehlā
Rūzı şeb çekdigim āh [ü] vāveylā
Raḥm eyler mi ʿaceb rūyı mücellā
Baġlayub destiñi dur selām eyle

Ḥuẓūrında yāriñ āh idüb aġla
Defʿ idüb ḥicābı nevāziş söyle
Ḥāṣıl-ı vuṣlatı temennī eyle
Ruḫsār-ı enverin gör selām eyle

ʿArż-ı ḥācātımı ol yāre bildir
Raḳībiñ cürʿasın semm ile doldur
ʿAṭāʾī yārine ez-ḳadīm ḳuldur
Künhi esrārına ir selām eyle

178/46

(2)

Rūzı şeb ḥasretle maḥẕun mükedder
Ruḫları zībādan selām gözlerim
Çġresiz ḳalmışım budur muḳadder
Ol ḳaddi ṭūbāda selām gözlerim

Kimse bilmez benim perīşān ḥālim
Mütebadir ḫāṭırım ġāyet melālim
Firāḳıñla yārim ṣanki ʿabdālım
Sen zülfi saradan selām gözlerim

Gün be gün artmada feryādı elem
Göz açılmaz ġamdan aġlayam gülem
Ḳorḳaram cemāliñ görmeden ölem
Mecnūn'um Leylā'dan selām gözlerim

ʿAṭāʾīyem derdim olmaz müretteb
Hicrānıñla beni itdiñ müseyyeb
Kāġıdım tükendi yoḥsa mürekkeb
Ḫāme-i yektādan selām gözlerim

178/46

6. ESİRÎ'NİN ŞİİRİ

(1)

Eylemişüm ʿaşḳını ey gül-ʿiẕār
İttetera yettetiru ittitār

Ḥüsn-i edeb saña olubdır şehā
İnḥeṣara yenhaṣiru inḥiṣār

Cümle güzellerde seni eyledim
İḫteyara baḫteyiru iḫtiyār

Cümlecige cevriñi hīc ḳıldı
İḳtedara yaḳtediru iḳtidār

Seyre gelür diyü seni cekerim
İnteẕara yentaẕiru intiẕār

Ben de seniñ bir ḳuluñum it baña
İʿtebera yaʿtebiru iʿtibār

İtme beni düşmene uyub amān
İḫteḳara yemteḳiru iḫtiḳār

Ayaġıñam yüẕ sürüben eyledim
İʿtezara yaʿteẕiru iʿtizār

Eyler didim şīşesine hicr ile
İnkesera yenkesiru inkisār

İtsün Esīrī seniñ ʿaşḳıñ ile
İfteḫara yefteḫiru iftiḫār

179/71

7. EŞREFOĞLU'NUN ŞİİRLERİ

(1)

ʿAşḳıñ odı yüregimi
Yaḳa geldi yaḳa gider
Dertli başım bu sevdāyı
Çeke geldi çeke gider

Bülbül ider āh u fiġān
Ḥasretiñle yandı bu cān
Benim göñlüm şimdi hemān
Dōstdan geldi dōsta gider

ʿĀşıġız ṭoġrı sözine
Nesne görinmez gözine
Eşrefoġlı dōst yüzine
Baḳa geldi baḳa gider

178/77

(2)

ʿAşḳıñ odu bu dilimi
Yaḳa geldi Allāh yaḳa gider amān amān
Ḳarīb başım bu sevdāyı
Çeke geldi Allāh çeke gider amān amān

Bülbül güle ider fiġān Allāh
Ḥasretile yandı bu cā[n] amān amān
Benim göñlüm şimdi hemān
Ḫudāsından geldi ḍosta gider amān amān

ʿĀşıḳlar durur sözüne Allāh
Nesne görünmez anıñ gözüne
Eşref-zāde dōst yüzüne
Baḳa geldi Allāh baḳa gider amān amān

179/36

8. FEHMİ'NİN ŞİİRİ

(1)

Dilberā dilber misiñ dilberlenenlerden misiñ
Ṭurreyi ʿanber misiñ ʿanberlenenlerden misiñ
Ẓulmeti ġam pirnūr itdiñ sevdigim dil ḫāneyi
Ḫūrşīd-i enver misiñ enverlenenlerden misiñ

Ġayrı dilde buldı ḳıymet incidir danıñ seniñ
Bāġ-ı ḥüsnüñ gören ʿāşıḳ olur ḳurbānıñ seniñ
(…) nāzenīn her dem fermānıñ seniñ
Ḳāmeti ʿarʿar mısıñ ʿarʿarlananlardan mısıñ

Bu cihān ḥayretde ḳaldı çeşminiñ ḫūnābına
Kimseler ṭāḳat getirmez ol derūnum tābına
ʿIşḳıyıla ben ḍolmışım ol perīniñ bābına
Fehmiyā kemter misiñ kemterlenenlerden misin

178/51

9. FETHİ'NİN ŞİİRİ

(1)

(Ey Raḥīm) Raḥman
Eylegil iḥsān
Ḳalmasın viran efendim
Bülbüli nālān

Ad u ṣanım
Gide sulṭanım
Yoluña cānım efendim
Ḳılayım ḳurbān

Esrik cān oldum
Yārimi buldum
Bir baḥre taldım efendim
Ḳaṭreyim ʿummān

Ḳapuña geldim
Zārīyi ḳıldım
Ṣucumı bildim efendim
Ġaffar-ı ġufran

Cānidi cānım
Virir ziyānım
Dilde sitānım efendim
Ḥannān u mennān

Luṭfuñ[ı] iḥsān
Yolum[ı] āsān
ʿAşḳıñ[ı] mihmān it efendim
(Baġrını) ḥayran

Fetḥī miskīne
Göñl[i] ġamgīne
Ḳalb[i] derdine efendim
Eylegil dermān

178/43

10. FEVZÎ BABA-FEVZÎ'NİN HAYATI VE ŞİİRLERİ

1857 yılında Kastamonu'da doğmuştur.Asıl adı Hasan'dır.İyi bir öğrenim görmüş,medreseyi bitirmiştir.İlk ustası Yesâri'dir.1880 yılında sazını omzuna alarak ,üç yıl sürecek bir Anadolu gezisine çıkmıştır.1917'de ölmüştür.Mezarı Kastamonu ,Alaaddin Mezarlığındadır.

(1)

1
Ol cihān faḫriniñ iḥsānına ḳurbān olayın
Aḥmedi Maḥmūd olan nāmına ḳurbān olayın
Daḫi levlāk oḳınan şānına ḳurbān olayın
Leyle-i esrāda miʿrācına ḳurbān olayın
Ḳābe ḳavseyni ev ednāsına ḳurbān olayın
2
Oldur ol kim ḥürmetine yaradıldı dü cihān
Anıñıla faḫr iderler hem daḫi kevn ü mekān
Ayaġına yüz sürerler bu zemīn ü āsumān
Aña Cibrīlü emīn Ḥaḳ'dan getürdi Ḳurʾān
Ben anıñ ʿilmiyile ʿirfānına ḳurbān olayın
3
ʿArş-ı aʿlāya ṣuʿūd itdikde ol nūr-ı cemīl
Cebrāʾīl oldı anıñ rikābında ol dem delīl
Ṣadr-ı şāhān-ı rüsüldür vāḳıf-ı sırr-ı celīl
ʿIrḳ-ı ṭāhir cedd-i pāki oldı İbrāhīm Ḫalīl
Ben anıñ ensāb-ı ecdādına ḳurbān olayın
4
Baġ-ı vaḥdet bülbülidir ẕerrece itme gümān
Ṣāḥib-i tāc-ı nübüvvet oldurur ancaḳ hemān
Anı dergāhına daʿvet eyledi ol bī-nişān
Ḥaḳḳ'ı buldı itdi anıñla tekellüm ol ʿayān
Ben anıñ rüʾyet-i dīdārına ḳurbān olayın
5
Ol Ebū Bekir kerem kānı mübeşşer bi'l-cenān
Yār-ı ġār itdi anı sevdi resūl-i müsteʿān
Kendiden ṣoñra ḫilāfet taḫtına oldı revān
Eşidüb miʿrācını çün itdi taṣdīḳ bi'l-cinān
Ben anıñ ṣıdḳıla peymānına ḳurbān olayın

6
Oldurur fakrıyla geyen engine köhne ʿabā
Beñzediler anı görince melāʾik der semā
Varını Ḥaḳ yolına hem cümleten iden ʿaṭā
İder idi ol resūliñ yolına cānlar fidā
Ben anıñ devlet ile şānına ḳurbān olayın
7
Beẕl iderdi cān u dilden yolına māl ü melāl
Anı rüʾyāsında gördi itmedi aṣlā cidāl
Ḥażret-i ʿĀyişeʾi tezvīc idüb buldı viṣāl
Ṯānī eṯneyn iẕ hümā fi'l-ġār buyurdı Ẕü'l-celāl
Ben anıñ ḳalbinde īmānına ḳurbān olayın
8
Pes ʿÖmer ḥażretleri ṭutdı ḫilāfetde maḳām
Oldı çün rūy-ı zemīn içre ol ikinci imām
Hem daḫi feṯḥ oldı ʿaṣrında anıñ Mısr'ile Şām
Buldı bu ʿālem anıñ seyf-i ḥadīdiyle niẓām
Ben anıñ ʿadlile iclāline ḳurbān olayın
9
Luṭf-ı Ḥaḳḳ'ile eẕānı eyledi ıẓhār ol
Rūḥını rāh-ı Ḫudā'ya eyledi īṯār ol
Göricek vechin resūliñ eyledi iḳrār ol
Oldı hem bāġ-ı ḫilāfetde güli gülẕār ol
Ben anıñ elṭāf-ı ecdādına ḳurbān olayın
10
Oldı üçünci ḫalīfe kim seḫāvet kānıdır
Ḥaḳ teʿālānın resūle luṭfile iḥsānıdır
Gelmedi miṯli cihāna derdleriñ dermānıdır
Cümle aṣḥāba hidāyet rāhınıñ bürhānıdır
Ben anıñ ʿilmiyile iẕʿānına ḳurbān olayın
11
İki ḳızın virdi aña ol resūl-i kibriyā
Biri itdikde vefāt birin dahi ḳıldı ʿaṭā
İki nūr ıssı olub aṣḥāba oldı muḳtedā
Cāmiʿ-i Ḳurʾān'dır ol ṣāḥib-i ḥilm [ü] ḥayā
Ben de ol ḥilm [ü] ḥayā kānına ḳurbān olayın

12
Pes ʿAlī geçdi ḫilāfet taḫtına ṭutdı ḳarār
Ṣāḥib-i seyf ü şecāʿat muḳtedāʾ ü kāmkār
Gelmedi bunıñ gibi aṣlā cihāna nām-dār
Lā-fetā illā ʿAlī lā seyfe illā Ẕü'l-fiḳār
Ben anıñ ʿālī ḳadr nāmına ḳurbān olayın
13
Şehr-i ʿilmiñ bābıdır ol ibn-i ʿamm-ı nebevī
Şīr-i Ḥaḳ merd-i Ḫudā'dur reh-nümādır hem velī
Varını ṣarf eyleyüb rāh-ı Ḫudā'ya ol seḫī
Ceng idüb küffārıla ḳaldırdı bāb-ı Ḫayber'i
Ben anıñ ḳuvvetle imʿānına ḳurbān olayın
14
Hem anı dāmād idüb virdi ḳızın faḫr-i cihān
Ḥażret-i Fāṭıma-yı Zührā'yı aldı ol zamān
Andan oldı Ḥasan ile Ḥüseyin itme gümān
Yollarına anlarıñ olsun fidā başıla cān
Ben anıñ evlād-ı ensābına ḳurbān olayın
15
Ḳurret-i ʿāynı deyüb anlara ol nūr-ı Ḫudā
Öpdi boynından Ḥüseyn'i hem Ḥasan aġzını tā
Zehr içirdi ol Ḥasan ḥażretlerine eşḳıyā
Hem Hüseyn'i ʿaṭşān iden oldı şehīd-i Kerbelā
Anda anıñ dökilen ḳanına ḳurbān olayın
16
Bu fenāda cümle aṣḥāb çekdiler derdi elem
Her biri kesdi ʿadūnıñ yaşlarını dökdi ḳan
Göcdi erbāb-ı baṣīret ʿazm idüb bāġ-ı İrem
Umarız anlarıla ḥaşr eyleye ol ẕī-kerem
Ben anıñ aṣḥābı aḥbābına ḳurbān olayın

17
Eyle Fevzī bendeñe yā Rab keremlerle ʿaṭā
Līk bī-ḥaddir ḳuṣūrı kārıdır cürmi ḫaṭā
Cürmini ʿafv eyle luṭfıñla bula derde devā
Ḳıl şefīʿim rūz-ı maḥşerde Muḥammed Muṣṭafā
Ben anıñ Ḥaḳḳ'a giden rāhına ḳurbān olayın

178/ 68-69-70-71-72

(2)

Birdurur millet-i īmānile islām bī-ziyād
Dil ile iḳrār it ḳalbile taṣdīḳ eyle yād
Cānib-i Ḥaḳ'dan ne getürdiyse ol faḫr-i cihān
Cümlesi ḥaḳ idügine eylemekdür iʿtiḳād

Dīn ü millet daḫi birdir şol şerīʿat kim anı
Ol Muḥammed Muṣṭafā'ya vaḥy idüb Rabbü'l-ʿibād
Eyledi teblīġ bize Fevzī ʿamel itmek içün
Oldurur dīn ile millet ḳıl ʿamelle inḳıyād

178/73

(3)

Sevḳ it bizi ṭoġrı yola
Luṭf eyle Sübḥān'ım meded
Ẕikriñi āsān dile
Raḥm eyle Raḥmān'ım meded

Sensin bu derdime ṭabīb
Luṭfiñdan itme bī-naṣīb
Yessir murādı yā muḥīb
Luṭf eyle sulṭānım meded

Ġufrānıña eyle sezā
İḥsānıñı ḳılub ʿaṭā
Bī-ḥaddurur cürm ü ḫaṭā
ʿAfv eyle ʿişyānım meded

ʿAşḳıñ ile āvāreyim
Şevḳıñ ile bī-çāreyim
Hicriñ ile pür-yāreyim
Zaḥmıma dermānım meded

Fevzī'de bī-pāyān ḳuṣūr
Fażlıñla ḳılma anı dūr
Bula viṣāliñle sürūr
Ġaffārı ġufrānım meded

178/73

(4)

ʿIşḳıña kim yār olur
Dāʾim işi zār olur
Göz yaşı diñmeyüb
ʿĀşıḳ-ı bīdār olur

Terk idüben varını
Arturur efkārını
Diyemez esrārını
Her kime ol yār olur

Sürüb sivāʾı dilden
Sever cānı göñülden
Derdiñe düşeliden
ʿAşḳıla bāzār olur

ʿAşḳ meyini kim içer
Yār iline yol açar
Kim ki serinden geçer
Vāṣıl-ı dildār olur

ʿIşḳ-ı Ḥaḳḳ'a Fevziyā
Yār olagör sen daḫi
Ṭālib-i Ḥaḳ olanıñ
Maṭlebi dīdār olur

178 /74

(5)

ÇOḴ YİMENİÑ ẒARARI

Çoḳ yimekden altı dürlü yazar ʿālimler żarar
Dāʾimā baṭnıñı ḥıfẓ it nefse irgürme ḫatar

Ḫaşyet-i Ḥaḳ evvelā pes çıḳa ḳalbinden anıñ
Ṣāniyen bī-raḥm ola hem ṣāliṣen diñle ḫaber

Ẕerreveş bulmaz ʿibādet leẕẕetin ol rābiʿan
Güc gele aña ʿibādet ḫāmisen itmez eṣer

Sādisen aʿẓālarından heb marażlar deprenür
Gitmeye hergiz cesedden bulmaya bir dem ẓafer

Fevziyā ṣabr it ṭaʿāmıñ ḳılletine ḳāniʿ ol
Ḳıl rıżā-yı Ḥaḳḳ'ı taḥṣīl ṭabʿa çekdirme keder

178/75

11. GEVHERî'NİN HAYATI VE ŞİİRİ

17. asırda yaşamış meşhur aşıklardan birisidir. Hayatı hakkında sınırlı bilgiler bulunmaktadır. M.Fuad Köprülü, Kırımlı olduğunu söyler. Şükrü Elçin ise İstanbullu olma ihtimalinin yüksek olduğunu söyler.Uyvar seferi ve Viyana seferi üzerine söylemiş olduğu iki şiiri mevcuttur. Rumeli, Arabistan, Şam'a gittiği şiirlerinden anlaşılmaktadır.1700 yılında Bahri Paşa'nın Divan kâtipliğini yaptığı bilinmektedir. Şiirlerine bakıldığında iyi bir öğrenim gördüğü ortaya çıkar. Gezgin bir ozan degildir. Hayatını daha çok İstanbul'da geçirmiştir.Vefat yılı kesin olarak bilinmemektedir.

(1)

Ben dilbere ʿarż eyledim ḥālimi
Nāz ider sevdigim açmaz üç gündür
Ṣaçı Leylā'm beni eyledi Mecnūn
Cevrile cefādan geçmez üç gündür

Ol güzeller şāhı aḳlımı aldı
Derdi ġamdan iḳrārın feryāda ṣaldı
Aġlayu aġlayu ḳan ile ḍoldı
Gözlerim dünyāyı seçmez üç gündür

Sevdigim aġladır ben derdimendi
Āh etsem sökülür sinemiñ bendi
Ġam göçünü çeküb serime ḳondı
Ḳasāvet kervānı geçmez üç gündür

Gevherī murāda ireyim deyü
Ḫāk-i pāye yüzüm süreyim deyü
Nāzlım dildārımı göreyim deyü
Beklerim yolları geçmez üç gündür

178/25

12. HULÛSî'NİN ŞİİRİ

(1)

Didim tenhāda ol yāre
Yüzüñ gül ergavān olmış
Didi saña ne bi̱çāre
Gül olmış erġavān olmış

Didim ġāyetde güzelsin
Didi ḫalḳ eylemiş Allāh
Didim sevdim seni billāh
Didi işin fiġān olmış

Didim bir luṭfıñı görsem
Didi maḳṣūdıñı bilsem
Didim bir vaṣlıña irsem
Didi ʿaḳlıñ ziyān olmış

Didim bu gözleriñ bir ḫūn
Didi öyle olur mecnūn
Didim saña göñül meftūn
Didi ḥālin yaman olmış

Didim cān ʿaşḳına yandı
Didi miḳdārını buldı
Didim Ḫulūṣi̱ ḳul oldı
Didi şāh-ı cihān olmış

178/12

13. HÜDÂYî 'NİN ŞİİRİ

(1)

Yeñile bir derde giriftār oldum
Eliminen yaḳdım nāra ben beni
Gice gündüz bülbül gibi düşürdüm
Bu ʿaşḳınan āh [ü] zāra ben beni

Bugün yāri gördüm ḳaşların çatmış
Daramış zülfini gerdāna dökmiş
Biz[i] raḳīb dōsda dura añlatmış
Naṣıl bildireyim yāre ben beni

Dir Hüdāyī ʿömrüm gecdi āh [ü] zārile
Gün be gün aġlarım bu feryādile
Göz göre yārimi virmem yad ile
Ḥāṣılı düşürmem ʿāra ben beni

179/17

14. İBRÂHİM HAKKI'IN HAYATI VE ŞİİRLERİ

1703 yılında Erzurum'da doğmuştur .Tasavvuf ve ilim içerisinde yetişmiştir.Üç defa hacca gitmiş ,bir defa İstanbul'a gitmiş,çok kitap okumuştur. Kadirî şeyhlerinden İsmail Fakîrullah'ın dergahına yerleşerek ,onun yerine şeyh olmuştur.Birçok eser ortaya koymuştur.En tanınmış eserleri:Mârifetnâme,İlâhî-nâme,Sefîne-i ûh'tur . Onbeş eseri mevcuttur. 1772 yılında Siirt'e ölmüştür.

(1)

Yandım kül oldum efendim ʿaşḳ meydānında
Ḳoḳar gül oldum efendim ʿaşḳ meydānında

Aġlarım gülmem efendim göz yaşın silmem
Nolduġum bilmem efendim ʿaşḳ meydānında

Meyḫōş olmışam efendim bīhūş olmışam
Ser-ḫōş olmışam efendim ʿaşḳ meydānında

İbrāhim Edhem efendim bir sulṭāniken
O da ṣoyundı efendim ʿaşḳ meydānında

Atdı dībāyı efendim giydi ʿabāyı
Oldu kendi efendim ʿaşḳ meydānında

Deñizler ḳaynar efendim balıḳlar oynar
ʿAşḳ olan yanar efendim ʿaşḳ meydānında

178/11

(2)

Ḥaḳ şerleri ḫayr eyler
Ẓann itme ki ġayr eyler
ʿĀrif anı seyr eyler
Allah görelim neyler

Neylerse güzel eyler
Görelim Mevlām neyler
Neylerse güzel eyler

Dime niçün şu şöyle
Bir nicedir ol öyle
Baḳ ṣoñuna seyr eyle
Allāh görelim neyler

Her işleri fāʾiḳdır
Birbirine lāyıḳdır
Neylerse muvāfıḳdır
Allāh görelim neyler

Raḥmāni'r-raḥīm oldur
Faʿāl ü Ḥakīm oldur
Rezzāḳ u Kerīm oldur
Allāh görelim neyler

Bil ḳāḍī-i ḥācātı
İt aña münācātı
Refʿ eyler her beliyyātı
Allāh görelim neyler

Tā ki açılur yerde
Nāçār açılur perde
Cebr eylesin her derde
Allāh görelim neyler

Neylerse güzel eyler
Görelim Mevlām neyler
Neylerse güzel eyler

178/ 79-80

15. İRFÂNÎ'NİN ŞİİRİ

(1)

Gönlüm sāʿati yārim ʿilācı
Meded bu derd beni almadan yetiş
Gel yeter aġlatdıñ bu ben muḥtācı
Artdı derdim hezār olmadan yetiş

İlikde damarda ḳanım ḳurudı
Hicrile yaşımın oda giryānım
Vaʿdem tamām olub çıḳmadan cānım
Ecel peymānesi ḍolmadan yetiş

Helbet böyle imiş taḳdīriñ işi
Aḳıtdım çeşmimden ḳanile yaşı
Aldı ʿİrfāni'yi hicriñ āteşi
Ḥasret ḳıyāmete ḳalmadan yetiş

178/52

16. İRŞÂDÎ'NİN ŞİİRİ

(1)

Ruḥıñ aḥmer	dişiñ gevher	şehā zülfiñ	muʿteberdür
Dişiñ gevher	ḳaddīñ ʿarʿar	o meh rūyuñ	gül-i terdür
Şehā zülfiñ	o māh rūyıñ	o gül būyuñ	muʿaṭṭardur
Muʿteberdür	gül-i terdür	muʿaṭṭardur	ne enverdür
O ṭūbā mı	ne bālādur	ʿaceb yoḫsa	miyānıñ mı
Ne bālādur	seniñ ḳaddiñ	o bülbül mü	lisānıñım
ʿAceb yoḫsa	o bülbül mü	o bir ḥoḳḳa	dehānıñ mı
Miyānıñ mı	lisānıñ mı	dehānıñ mı	ne şekerdür
Bu ne tendür	bu ne aḥsen	bu ne nergis	bu ne āhū
Bu ne aḥsen	bu ne ḫūrşīd	bu ne müjgān	bu ne lüʾlüʾ
Bu ne nergis	bu ne müjgān	bu ne dendān	bu ne ebrū
Bu ne āhū	bu ne ebrū	bu ne lüʾlüʾ	bu ne güherdür
A İrşādī	bu dildāra	ne dersin sen	iyi çāre
Bu dildāra	ider taḥsīn	gören ʿāşıḳ	hem āvāre
Ne dersin sen	gören ʿāşıḳ	düşer nāra	nedir çāre
İyi çāre	hem āvāre	nedür çāre	muḳarrerdür

178/56

17. MÂHİRÎ'NİN ŞİİRİ

(1)

Gel göñül düşersin ʿışḳıñ rāhına
Terk-i nāmūs [u] ʿāra sır nedür
Meyl idersiñ bu güzeller şāhına
Ḳatlan cefāsına zāra sır nedür

Güzeller her yandan iderse ʿitāb
Sanasın onlardan gelende ḥicāb
Yıḳarlar vücūduñ iderler ḫarāb
Şāyet ki yaḳarlar nāra sır nedür

Çellātdur ki ḳatl iderse seriñi
Eliñden alırlar cümle varını
Nesīmīce yüzerlerse deriñi
Rabṭın ol (taḳdīre) çāre sır nedür

İlāhī ʿafv eyle baḳma ḳuṣūra
Tevbe ḳıl Māhirī başla şüküre
Esmāʾ-i ḥüsnāda ism-i ġafūra
Vāḳıf iseñ bu esrāra sır nedür

178/57

18. MEVZÛNÎ'NİN ŞİİRİ

(1)

Baḳdıḳca güzel gözleri mestāna ḍoyılmaz
Ol ġonca dehān lebleri mercāna ḍoyılmaz

Ṣarṣam bilini leblerini aġzıma alsam
Emdikce beyāẕ kāfir-i gerdāna ḍoyılmaz

Ḍoldursa bize bāde bir dilber-i mümtāz
Ḍuṭduḳca ṣafā billūr fincāna ḍoyılmaz

Meclisimize geldi bu gün dilber-i raʿnā
Ṣāẕ oldı göñül menbaʿ-ı iḥsāna ḍoyılmaz

Mevzūnī dilber ṣoyunub ḳoynum icinde
Ṣardıḳca bilin sīnesi ʿuryāna ḍoyılmaz

MÜFRED

Hīc ḥüsni gibi ḫulḳı güzele bāde ḍoyılmaz
Bildim bunı ʿālemdeki dilbere ḍoyılmaz

179/28

19. NÂZİFÎ'NİN ŞİİRİ

(1)

Her güni ḳan aġla ki ḳahrıñı baña
Beni ḳabdan ḳaba ḳoyduñ hey felek
Dert tüccārı oldum ḳadri yaşımda
Daḥi ne gelecek sere hey felek

Ḳaralar mı geydiñ ʿal belli degil
Düşdüm bir ʿummāna ḥāl belli degil
Menzil belli degil yol belli degil
Ḳonaḳ yirim bilmem nere hey felek

Yarası olan melhem em alub ṣatar
Sevdā çeken ʿāşıḳ ġam alub atar
İller cünbüşünde dem alub atar
Dert didigi baña göre hey felek

Nāzifī̄ ʿaşḳile derdim dem çeker
Ṣızılar vücūdum yaram em çeker
Eyleşmesin Loḳmān göñül ġam çeker
Sinem başdan başa yāre hey felek

179/62

20. NİYÂZÎ'NİN ŞİİRİ

(1)

Dilber beni sen göz göre bir ḥāl ideceksiñ yazık baña yazıḳ
Bildim revişiñ ʿömrüm güzār ideceksiñ yazıḳ baña yazıḳ

Müjgān oḳunu vurdı otlara yaḳdı yazıḳ baña yazıḳ
ʿAḳlımı alub dilim hem lāl ideceksiñ yazıḳ baña yazıḳ

Duydum seni ben aġyārı ʿīşretdeyimişsin yazık baña yazıḳ
Manṣūr gibi çün yoluña berdār ideceksiñ yazıḳ baña yazıḳ

Ḳıyma cānıma raḥm it ḳuluña sulṭānım efendim yazıḳ baña yazıḳ
Niyāzī ḳuluñ ḳatline fermān ideceksiñ yazıḳ baña yazıḳ

178/52

21. RÂZÎ ’NİN ŞİİRİ

(1)

(Leylā) çeke rişte-i Mecnūn oḳuruz biz
Fettān ḳaşıña ʿabeş maḫzūn oḳuruz biz

ʿArʿar boyuñı seyr ideli bāġ-ı felekde
Yüz sürmek içün pāyiñe Ceyḫūn oḳuruz biz

Ġamzeñ oḳuna sīne siper duta ser oldı
Mecrā-yı melāmetde digergūn oḳuruz biz

Ruḫsārıñı gördükde ey gül-i raʿnā
Bu leblerile nüsḫa-i meftūn oḳurız biz

Bu güfte-i Rāzī’ye ḥabībā dime eşʿār
Meh-rūları teshīr içün efsūn oḳurız biz

178/48

22. SABRÎ'NİN ŞİİRİ

(1)

Derdimiñ Loḳmān'ı sensiñ işde dermān işde sen
Uġruña cānım fedādır işde fermān işde sen
Ḳorḳaram ki hey sevdigim düşesiñ dilden dile
Seniñ içün ḥāżır oldı işde ṣayvān işde sen

Cümle ʿālem ḥüsnine māʾil olur ol dilberiñ
Ḳadd-i mevzūnın görenler yaḳılır bu serveriñ
Seniñ mecnūn olmışdur bī-çāre kemteriñ
ʿAḳlıñı başıña cemʿ it işde sulṭān işde sen

Gülşeniñ bülbülüyem gūş idüñ feryādıma
Ehl-i diller bir aradan ulaşıñ imdādıma
Ṣabriyā dir kim gelecek şu benim meydānıma
Bugün ʿāşıḳ bayrāmdır işde ḳurbān işde sen

178/14

23. ŞEM'Î'NİN HAYATI VE ŞİİRİ

Asıl adı Ahmet olan Aşık Şem'i 1783 yılında Konya'da Piresat mahallesinde dünyaya gelmiştir. Babası Konya'nın tanınmış helvacılarından Mehmet Ağa isminde bir zattır. İrticalen şiir söyleme yatkın ve düşkün olması, belirli, bir tahsil görmemesine, hatta yirmi, yirmi beş yaşlarına kadar okur yazar olmamasına rağmen, ince düşüncesi, zekası, akranları arasında hazırcevaplığı, esprileri her konuda onları aydınlatması ve örnek davranışlarıyla kendisine büyükleri tarafından "Şem'i" mahlası verilmesine sebep olmuştur. Onun yetişmesinde Konya'da o tarihlerde birisi türbe önünde, diğeri de,Buğday Pazarında bulunan kahvelerin önemi büyüktür. Her gece genç ve acemi aşıkların devam ettikleri ve yetiştirildikleri bir ocak, bir okul olarak hizmet veren bu kahvelerden Şem'i de payına düşeni almıştır.

Şem'i bade içen bir halk şairi olarak sadece hece ile değil aruzla da irticalen şiir söylemekte yetenekli biridir. 1839 Konya'da vefat eden Şem'i nin mezarı Mevlana Müzesinin hemen yanı başındadır.

(1)

Mübtelā-yı derd olanda bir ṭabib buldıñ mı sen
Dāʾimā aġlar gezersin biñde bir güldiñ mi sen

Vaḳtiñ Eflāṭūn'ı olsañ bahāñ da bir aḳçedir
Ey dil-i dīvāne göñlüm ḥaddiñi bildiñ mi sen

Ṣabr idüb bāb-ı tevekkülde ḳanāʿat itmedik
At sürüb meydān yerinde māt olub ḳaldıñ mı sen

Var ise gecinmeden ʿacziñ lā-yemutdan
Her ṭarafdan ümīdiñi destiñe aldıñ mı sen

Bī-edeblikden ferāġat eyle ḫalḳa egme baş
Ber-murād olmaḳ dilerken nā-murād oldıñ mı sen

Ḥaḳ seni ḫalḳ eylemezden virdi rızḳ evvelā
Elli beş yaşına girdiñ Şemʿī ac olduñ mı sen

179/45

24. TELLİ HASAN'NIN ŞİİRİ

(1)

Bugün bir meh-liḳā gördüm baña baḳdı nigāh egri
Zülf perīşān çeşm mestān araḳçīnveş külāh egri
Hilāl ḳaşıñ egmeleri beni egler gāh be-gāh egri
Ala göze siyāh sürme çekilmiş ḳadd-i rāh egri
O ḥüsn görmiş merāretiñ döndi baḳdı nigāh egri

Dil bülbül ṣacı sünbül müşgüzār saçlarıñ bāġı
Mine gerdān behey sīne perīşān zülfüñ oynaġı
Besmele ḳaş sürmeli göz ḳınalı eli ayaġı
Didim dilber dök gerdāna bulut zülfüñ siyāh egri

Bī-vefāṣuñ ḳāmeti dāl behey selvi ḫırāmānım
Dōst yoluna fedā olsun benim serile cānım
Atma müjgān oḳun baña deler baġrım döker ḳanım
Didim raḥm eyle sulṭānım döndi baḳdı nigāh egri

Telli Ḥasan giryān ider döker dür çeşm-i mecnūnı
Gezer ṣaḥrāyı ser-gerdān oḳur Leylā'yı Mecnūn'ı
Ḫışma gelüb serden oldı serindi zülfi gün güni
Yaḳasından başın göstermiş nārı ṭuruncu limonī

178/58

25. UMMÂN'NIN ŞİİRİ

(1)

Meftūn olalı ol dili şāza
Hiç bir gün şāz olub güldüñ mi göñil
Ġamzesi cellātdır ol purcu anıñ
Ḳaṣdı cānayimiş bildiñ mi göñil

Her nereye varsañ birin bulursun
Yemeden içmeden işin alursun
Dimedim mi saña pişmān olursun
ʿĀḳıbet sözüme geldiñ mi göñil

Yemen baḥri gibi ʿummāna daldıñ
Hic bir gün şāz olub güldüñ mi göñil
Üç degil beş degil on beşin sevdiñ
Birinden bir vefā bulduñ mı göñil

Ey ʿUmmān aġlama nāzlı yār içün
ʿĀşıḳlıḳ müşküldür ṣabr eyle geçün
Ġam yime dünyāda kesb ü kār içün
Hiç bir gün aç ṣusuz ḳaldıñ mı göñil

178/59

26. URFÂNÎ'NİN ŞİİRİ

(1)

Bir beyfāsız dilberin elinden
Olanca aḳlımız yaġmāya gitdi
Giçe gündüz şifāsından nāzından
ʿÖmrüm ser-māyesi heb zaya gitdi

Benim ataşımdan derdimden
Baḥre daldı semekler
Kücük yaşımdan berü gecdigim emekler
Görmedim beyfāsız heb zāya gitdi

Baḳma mısın felegin oyınına
Ben de ḳurbānım sevdügümin ḳametine boyına
ʿUrfānī ʿazim itse dostıñ köyine
Derler bu Mecnūn'dur Leylā'ya gitdi

179/19

27. ÜMMÎ SİNÂN'IN HAYATI VE ŞİİRİ

(?-1568) asıl adı İbrahim'dir.Halvetiye Târikatının Ahmediye koluna bağlı Sinaniyye koluna kurmuştur.İstanbul'da Şehrenmi'de Kanlı Bostan Sokağında bulunan dergâhında uzun süre şeyhlik yaptı. Türbesi Eyüp'tedir.

Bilinen iki eseri mevcuttur.Birisi Divan,diğeri ise Kutbül'l Meani'dir. Hece ve aruzla söylediği ilahileriyle şöhret kazanmıştır.

(1)

Göñül mecnūnuñ şāhı
Zülfi ʿizārı güldür gül
ʿĀşıḳları ḥayrān iden
Servi ʿizārı güldür gül

Gezerken seyrān eyledim
Gördüm seyrānı güldür gül
Bahcesinde tācı taḫtı
Deri dıvarı güldür gül

Gülden ḳurulmış bir dükkān
İçinde oṭuran sulṭān
On beş yaşında nev-civān
Zevci zevcesi güldür gül

Gülden ḳurulmış bir çadır
İçinde niʿmeti ḥāżır
Yardımcı İlyās Ḫıżır
Nānı niʿmeti güldür gül

Gül alırlar gül ṣatarlar
Gülden terāzī ḍutarlar
Gül ile bile batarlar
Çarşı bazarı güldür gül

Gülden degirmanı yürür
Yine gülden gül ögütür
Aḳar ṣuyu çarḳı yürür
Külli bıñarı güldür gül

Ümmü Sinān der gül faṣlın
Diñle bu bülbülüñ aṣlın
Yine şu dertli bülbülüñ
Āhı efġānı güldür gül

178/15

29. VECDİ ’NİN ŞİİRİ

(1)

Muḳadder böyledir atma yabana
Bir geldim gelmenem ġayrı cihāna
Şehādet rütbesi irdi bu cāna
Seḥāb aġlar semā bu hengāmıma

Tāze nihālidim ḳaddim büküldi
Ṣaḥn-ı seccādeye ḳanım döküldi
Aʿẕālarım bitdi bir bir söküldi
Ṣabīler aġlaşır bu hengāmıma

ʿAceb netdim saña neyledim felek
Āh [u] zār idem gecmez mi dilek
Yerde insān gökde āh ider melek
Ḥūr-ı cinān aġlar bu hengāmıma

Ḳızım Ṭūṭī ḫanım aġlama derde
Maẓlūmuñ āhına hic olmaz perde
Geçer ʿarşı kürsi ḳalır mı yerde
Yedi iḳlīm aġlar bu hengāmıma

Ḫudā’dan ġayrıya itme niyāzı
Denī bīgāneye (fāş) itme zārı
Seḥer eyyām ile çengile sāzı
Baḥr-i ʿummān aġlar bu hengāmıma

Yandı dil yanarım derd-i hicrete
Taḥammül mi olur nār-ı firḳate
İbtilā mı olur ya bundan öte
Leyl [ü] nehār aġlar bu hengāmıma

ʿAzīz [ü] Ẓüntiḳām almaz bī-dādım
Pes perde ḳaldı dilā murādım
Feryād-res de yoḳ yeldim aradım
Ḫudā rāẓım alur bu hengāmıma

Söyle ḳalem söyle meʾāli söyle
Cenāb-ı ḥażrete ʿarż-ı ḥāl eyle
Vecdiyā tārīḫi būselik söyle
Rüşdī nāliş ider bu hengāmıma 178/4

30. YAHYÂ'NIN (ŞEYHÜLİSLÂM YAHYÂ) HAYATI VE ŞİİRLERİ

1561 yılında İstanbul'da doğmuştur.Babası Ankaralı Şeyhülislam Bayram-zâde Zekeriyya Efendi'dir.Devrin önde gelen ilim adamlarından Abdulcebbâr-zâde Mehmet Efendi'den dersler almıştır. İstanbul'da müderrislik yapmıştır.Halep ve Şam'da kadılık görevi yapmıştır.1603 yılında İstanbul kadılığından alınarak,önce Anadolu daha sonra ise Rumeli Kazaskerliğine getirilmiştirtir.1622-1644 yılları arasında Şeyülislâmlık yapmıştır.1644 yılında İstanbul'da ölmüştür.Fatih Çarşamba semtindeki mezarlıkta medfundur.

Edebiyatımızdaki yerini gazelle yapmıştır.Dili sadedir.Eserlerinde rindâne ve aşıkâne bir edâ vardır.Esreleri:Dîvân, Sâkî-nâme'dir.

(1)

Ṣun sāġarı sāḳī bize mestāne disünler
Uṣlanmadı gitdi gör o dīvāne disünler

Peymānesini her kişi ṭoldurmaġa bundan
Şimden girü o meclise mey-ḫāne disünler

Dil ḫānesini yıḳ ḳoma ṭaş üstine bir ṭaş
Sen yab anı eller añа vīrāne disünler

Gönülde seniñ ġayrı sivāy ṣūreti neyler
Lāyıḳ mı bu kim Kaʿbe'ye büt-ḫāne disünler

Yaḥyāʾnıñ olub söẕleri heb sırr-ı maḥabbet
Yārān işidüb söyleme yabana disünler

179/29

31. YESÂRİ ’NİN VE ŞİİRLERİ

Tuht Nahiyesinden olan bu aşığımızın hayatı hakkında fazlaca bilgi yoktur.Yesâri’ nin Bektaşi olduğu söylenmekte ise de, Hacı Bektaş dergahını sık sık ziyaret ettiği, ve uzun müddet orada kaldığı için "Bekîa-şidir" denilmektedir.

Hacı Bektaş dergahından Ankara'da Marif Vekaleti Kütüphanesi'ne nakledilen mecmualardan birinde Yesâri'nin bir çok şiirine rastlanmıştır. Yesâri , 1283'den sonra türbedar olmuştur. Şair Zahmi ile düşüp kalktığı eserlerinden anlaşılmaktadır**.** Ömrünün son yıllarında Sinop, Hakerenler dergâhında postnuşunluk yapmış mücerred babalardan olup, Sinop Zeytinlik mezrasında toprağa verilmiştir.

(1)

Şāz eyle ġarīb bendeñi ey gözleri āhū
Bildigiñi çeker vuṣlatıña her gice yāhū

Gelmiş mi ola dünyāya sen gibi bir maḥbūb
Ey perçemi şeb kiprigi ġamzesi cāzū

Yıḳma bu cihānı yine defʿ itme niḳābıñ
Ey alnı güzel ḳamer rūyı güzel hem siyāh-ebrū

Gel eyle kerem eyleme bīgāneye raġbet
Ey rūḫları gül lebleri mül dişleri incü

Gel bileyim meclis-i zindānda cefālar
Ey ʿanber-i gīsū hem ḳoḳusu ḫōş-bū

Ṣaḥrāda revişiñle ḫırāmānıñı gördü
Ol vaḳt dīdelerim görmedi uyḫu

Eylerse Yesārī saña biñ kere cefālar
Çek dilberüñ ol derdi ġamın eyleme ḳayġu

178/28

(2)

Dilā bu dehr-i dūnuñ ḫānesin gördüñ begendiñ mi
Nihāyet āḫiri vīrānesin gördüñ ü begendiñ mi

Muḳaddem Ādem ü Ḥavvā'yı iġvā'ile cennetden
Ḫurūcına sebāb bir dānesin gördüñ begendiñ mi

Çıḳarub bay-ı Balḳīsi dolub deryā-yı billūra
Süleymān'ıñ aña seyrānesin gördüñ begendiñ mi

Zelīḫā bulmayub çāre firāḳ-ı āteş-i ʿışḳa
Cemāl-i Yūsuf'uñ pür dānesin gördüñ begendiñ mi

Muḫayyer ḥażret-i Muḥammed'iñ ol pehlivānı hem
Ḫudā'nıñ arṣlan-ı merdānesin gördüñ begendiñ mi

Daḫi ol tāze maḥbūbıñ yanaġı üzre ol ḫāli
Dü-çeşm-i nergis-i mestānesin gördüñ begendiñ mi

Binüb ol esb-i ʿaşḳa nūş idüb cām-ı muṣaffāyı
Yesārī bendeniñ cevlānesin gördüñ begendiñ mi

Bu meydān-ı muḥabbetde nice erbāb-ı dīvānıñ
Hezārān dürlüdür şiʿrānesin gördüñ begendiñ mi

Kitāb ıssı yatarken āteş-i rūy-ı dilārāya
[Aña] hem-dem olan bīgānesin gördüñ begendiñ mi

178/21

32. YÛNUS'UN HAYATI VE ŞİİRLERİ

Yaşamı konusunda yeterli bilgi olmadığı gibi onunla ilgili kaynaklarda anlatılanlarda birbirini tutmaz. Nerede, hangi yılda doğduğu kesinlikle bilinmiyor. Kimi kaynaklarda Anadolu'ya Doğu'dan gelen Türk oymaklarından birine bağlı olup, 1238 dolaylarında doğduğu söylenirse de kesin değildir. 1320 dolaylarında Eskişehir'de öldüğü söylenir. Batı Anadolu'nun birkaç yöresinde Yunus EMRE adını taşıyan ve onunla ilgili görüldüğünden 'makam' adı verilen yer vardır. Yapılan araştırmalara göre şiirlerinin toplandığı Divan ölümünden yetmiş yıl sonra düzenlenmiştir. Anadolu'da Yunus EMRE 'adını taşıyan ve Yunus EMRE 'den çok sonraları yaşamış başka şairlerin yapıtlarıyla karışan şiirlerinin bir bölümü dil incelemeleri sonunda ayıklanmış, böylece 357 şiirin onun olduğu konusunda görüş birliğine varılmıştır. Yine Yunus EMRE adını taşıyan ve başka şairlerin elinden çıktığı ileri sürülen 310 şiir daha derlenmiştir. Onun dil, şiir ve düşünce bakımından özgünlüğü ve etkisi, ilk düzenlenen Divan'daki şiirleri nedeniyledir.

Yunus Emre üzerine, bilinen kaynaklarında değerlendirildiği ilk bilimsel inceleme Fuad Köprülü tarafından yapılmıştır (İlk Mutasavvıflar, 1919). Divanının taşbasması ilk yayımı ise 1885'tedir. Yeni harflerle de önce Burhan Toprak (3 cilt, 1933-1934), sonra Abdülbaki Gölpınarlı tarafından yayımlandı (2 cilt, 1943-1948. Yine Gölpınarlı, Yunus Emre-Risalat al Nushiyye ve Divan, 1965; Yunus Emre, Hayatı ve Bütün Şiirleri, 1971). Cahit Öztelli (Yunus Emre, Bütün Şiirleri, 1971) ve Faruk K. Timurtaş (Yunus Emre Divanı, 1972) da Yunus'un şiirlerini yayımladılar.

Bizim cöngümüzde yer alan şiirler , Faruk K. Timurtaş, Gölpınarlı'nın esrlerinde bulunmamaktadır. Anadolu'da ,Yunus EMRE 'adını taşıyan diğer kişilere ait olma ihtimali yüksektir.

(1)

Şehīdleriñ ser-çeşmesi
Evliyānıñ baġrı başı
Fāṭıma ana göz yaşı
Ḥasan ile Ḥüseyin'dir

Ḥażret-i ʿAlī Babaları
Muḥammed'dir dedeleri
ʿArşıñ iki gölgeleri
Ḥasan ile Ḥüseyin'dir

Dedesiyle bile varan
Kevşer ırmaġında ṭuran
Ṣusız ümmete ṣu viren
Ḥasan ile Ḥüseyin'dir

Kerbelā'nıñ yazıları
Şehīd düşmiş ġāzīleri
Fāṭıma ana ḳuzıları
Ḥasan ile Ḥüseyin'dir

Kerbelā'nıñ tā içinde
Nūr aḳar siyāh ṣaçında
Yatar al ḳanlar içinde
Ḥasan ile Ḥüseyin'dir

Yūnus ider cihān fānī
Benden evvel ḳanı
İki cihānıñ sulṭānı
Ḥasan ile Ḥüseyin'dir

178/76

(2)

Benim ol ʿaşḳ baḥrisi yāhū
Deñizler de ḥayrān baña cān baña
Deryā benim ḳaṭremdir yāhū
ʿAşḳ oldu seyrān baña cān baña

Cünki doġdu Muṣṭafā yāhū
Göñlüm oldu pür-ṣafā cān ṣafā
Didiler ki merḥabā yāhū
Dervīşlik bürhān baña cān baña

Ḍōst[a] giderken yolum yāhū
Mülke irişdi elim cān elim
Ḥaḳ'dan söyleller bu dilim yāhū
Ne ḳul ne sulṭān baña cān baña

Ādem yaradılmadan yāhū
Şeyṭān merdūd olmadan olmadan
Dü cihāna gelmeden yāhū
Derd oldu dermān baña cān baña

Yūnus bu ḫalḳ icinde yāhū
Eksikligin ḥaḳ bilür yā bilür
Mecnūn olmış caġırur yāhū
ʿArş üstü seyrān baña cān baña

179/4

(3)

Adım adım ilerü beş on ʿālem içerü
On sekiz biñ ʿālemi gecdim bir daġ içinde

Yāhū yāhū yāḥū hū leyle'l-ḥādī illā hū
Dünyā fānī bāḳī hū lā-ilāhe illā hū

Vardım ilerü vardım levḥi elime aldım
Āyetlerin oḳudum yazdım bir daġ içinde

Yāhū yāhū yāḥū hū leyle'l-ḥādī illā hū
Dünyā fānī bāḳī hū lā-ilāhe illā hū

Gökler gibi gürlerim yirler gibi iñlerim
Ṣular gibi caġlarım aḳdım bir daġ icinde

Yāhū yāhū yāḥū hū leyle'l-ḥādī illā hū
Dünyā fānī bāḳī hū lā-ilāhe illā hū

Ḳalbden büyük daġ olmaz ol Allāh'a doyulmaz
Mevlām saña ḳanılmaz sevdim bir daġ icinde

Yāhū yāhū yāḥū hū leyle'l-ḥādī illā hū
Dünyā fānī bāḳī hū lā-ilāhe illā hū

Yūnus oldum gezerim Mevlā'm ile bāzārım
Ben Mevlāmıñ dīzārın gördüm bir daġ icinde

Yāhū yāhū yāḥū hū leyle'l-ḥādī illā hū
Dünyā fānī bāḳī hū lā-ilāhe illā hū

179/8

(4)

Boġaẕında ḫalḳa zencīr ellerinde külte var
Ḥaḳḳ'a vāṣıl olmaḳ dilerseñ ol külteyi ḳır da var

Ey benim sevgülü Mevlām seniñ ʿaşḳıñ kimde var
Kimse bilmez sen bilirsiñ seniñ ʿaşḳıñ bende var

Bir seḥer dosta giderken uġradım yollar diken
Ḥaḳḳ'a vaṣıl olmaḳ dilerseñ ol dikeni ḳır da var

Girdim dostuñ baḳcasına cevresinde gül de var
Ḥaḳḳ'a vāṣıl olmaḳ dilerseñ ol dikeni ḳır da var

Ey benim sevgülü Mevlām seniñ ʿaşḳıñ kimde var
Kimse bilmez sen bilirsiñ seniñ ʿaşḳın bende var

Gördüm seyrimde bir maḳām dürlü libās anda var
Ol libāsdan gey de var ey benim kimse

Gördüm seyrimde bir ırmaḳ dürlü ḥikmet anda var
Ey benim Ḥaḳḳ'ım armaġan gerek ey miskin bī-çāre Yūnus

Ḥaḳḳ'ıñ armaġanı tevḥīd yu ḳalbiñi sil de var
Ey benim sevgülü Mevlām seniñ ʿaşḳıñ kimde var

Kimse bilmez sen bilirsiñ seniñ ʿaşḳıñ ben de var

179/52-53

33. ZÂTİ'NİN ŞİİRİ

Asıl adı Mustafa'dır. Niğdeli şairdir. Doğum tarihi hakkında bilgi yoktur. Basılmış Divanı nevcuttur.1864'te ölmüştür.

(1)

Bu esrārı añlar ʿārif gerekdir
Ortalıḳ bir ṭarz-ı āḥer bu sene
Gün be gün ʿaksine gitmekde cihān
Devr-i felek ṭarz-ı āḥer bu sene

Bu senedir seneleriñ maḳarı
Biñ yılda bir ṣayd eyledi şikārı
Çıḳardı çavdarı ḳırḳdan yuḳarı
Gidib gidib gelmeyesi bu sene

Vaḳtini şaşırdı yaġmurı ḳarı
Arām varmaz görmege maḥsūlleri
Düşeli ṭoluları aḳan silleri
Çoḳ yerleri ḫarāb itdi bu sene

Bir alay Türk ayaḳları çarıḳlı
Ḳıvırtma ḳuşaḳlı irü ṣarıḳlı
Yalın ayaḳ ṭabanları yarıḳlı
Heb aġadan begden olub bu sene

Atdı ṭutdan ṭuta ekmegi unu
Maġribe maşrıḳa duyıldı ünü
Elüniñ ḥasreti fiātı onu
Çoḳ kimseyi ḥasret ḳıldı bu sene

Birbirinden ḳaçar oldı aḥbāblar
Örtülmek istedi güşād-ı bāblar
Ehl-i ḥaya yüzden aṭub niḳāblar
Çoḳ kimseler muḥtāc oldı bu sene

Biz de bildik zamān āḫir zamāndır
Şimden geri ḥāllerimiz yamandır
Umdığımız bir Mevlā'dan īmāndır
Ḳıyāmetden nişān oldı bu sene

Cūşa geldi derdimiziñ dalḳası
Boynumuza gecdi elem ḫalḳası
Her nereye varṣaḳ ekmek ḳoḳası
Ciger yaḳub beller bükdi bu sene

İki yüz yigirmi ṭoḳuzda bu sene
Bir muṣībet nāgāh irdi insāna
Zātī dir ki ins ü cinn ü ḥayvāna
Ḥaḳḳ'uñ bir işāretidir bu sene

178 / 40

B . MAHLAS KULLANILMAMIŞ ŞİİRLER

(1)

Benden selām olsun vefāsız yāre
Varılmaz bir zamān böyle gider bu
Ḫāṭır yıḳub göñül yaṣlıdır yāre
Ṣarılmaz bir zamān böyle gider bu

Bende bilürim yāriñ elemi
Oḳuyalım dilde ṭatlı kelāmı
Münāfıḳ yanında Tañrı selāmı
Virilmez bir zamān böyle gider bu

Vefāsızdan vefā gelmez vefālar
ʿĀṣıḳ olan niçün çeksün cefālar
Yārile tenhāda sürsem ṣafālar
Sürülmez bir zamān böyle gider bu

ʿĀṣıḳ idim cüdā düşdüm yārimden
Yüzi ḳara münāfıḳlar şerrinden
Yārimiñ sevdāsı gitmez serimden
Ayrılmaz bir zamān böyle gider bu

178/4-5

(2)

Bir ṣunaya ṭālib oldım kimseler ṭaʿn itmesün
Yalıñız ʿaşḳına düşdüm kimseler ṭaʿn itmesün
Ḫaḳ bilür ki andan özge ġayrı yārim yoḳ benim
Ölmişem ben anuñ ʿaşḳından kimseler ṭaʿn itmesün

İderem medḥ [ü] ṣenālar dilbere ʿār itmezem
İder ise her dem cevri ben aña ẕār itmezem
Ṣanʿatım maḥbūb sevmek daḫi bir kār itmezem
Üstāzımdan böyle gördüm kimseler ṭaʿn itmesün

Hey efendim geçdi ʿömrüm ʿāhile hem zārile
ʿĀşıḳıñ yanmaz vücūdı nice yüz biñ nārile
Ḥacca varmaḳdan ṣevabdır ṣarılması yārile
İşüdüben bu cevābı ṣūfiler daḫl itmesün

178/5

(3)

Yanmaḳd[an] uṣanmazam
Bervāne miyem bilmem
Hic ṣoñını ṣaymazam
Dīvāne miyem bilmem

Her şāmı seḥer zārı
Gūş eylemez ol yārim
Baḳmaz baña ḥünkārım
Dīvāne miyem bilmem

Dil ḥānım ḥarāb oldı
Yıḳıldı türāb oldı
Her cānibim bāb oldı
Vīrāne miyem bilmem

Ḳalbimde ocaġım var
Bu sinemde dāġım var
Ateşde duraġım var
Heb yana mıyam bilmem

Bulub daḫi eşyāḫı
Gül vire mi düvel şāḫı
Bu dünyāda ben daḫi
Uṣlana mıyam bilmem

Nūr-ı yem-i dehşetde
Baḥr-i ġam-ı firḳatde
Ḳaʿr-ı yem-i ḫayretde
Dür-dāne miyem bilmem

178/29

(4)

[Yaḳdı dili] ḥüsnü beyaz ḳaşı ḳara perçemiñ
Vurdu öldüm bu sineme çıḳ diyāra perçemiñ
Ṣaydedüb ḍuṭd[ı] ḍaġlad[ı] dört yanım bend eyledi
Ḳoyuvirmez ki gidem bir kesbi kāra perçemiñ

Öterüm ḥüsnüniñ bāġında şeyda bülbüller gibi
(...) gördüm dadı fülfüller gibi
(...) ʿişve eyler aḳaram seller gibi
Ḳorḳaram ki bir gün olur vuru[r] yara perçemiñ

Çek bu ḥançeriñ sineme (.....)
Sīnemde bir dem yetişdi ḳayrı nişā[n] eyleme
Düşürüb aġyāra perçemiñ perīşān eyleme
Kerem eyle bir mecnūna vara timara perçemiñ

178/39

(5)

Laḥẓa laḥẓa ateşimden çarḥ-ı devrān ṣarṣılır
Ḳaṭre ḳaṭre çeşm-i ḫūnābımdan ʿummān ṣarṣılır
Ḳara ḳara itdigime sīnem ʿayıb eylemeyiñ
Rīze rīze ḳılmaḳ içün kendüyi cān ṣarṣılır

Pāre pāre eyleseñ (ṭoḳucuñla) bu vücūdumu
Zerre zerre ḳılariseñ cism-i pür-(mevcūdumu)
Yana yana aramaḳdan yine sen maḳṣūdumu
Köşe köşe şarḳ ġarb milk-i Ṣıfāhān ṣarṣılır

Ḫalḳa ḫalḳa oldı zülfiñ dil-i mecnūna kemend
Geşte geşte oldı ḳapuñ hezārān derdimend
Mürde mürde üstüne ṣaldıḳça sen ḫūnī levend
Böyle böyle ḫışmıña Ṣām neyler kemān ṣarṣılır

Niçe niçe ʿāşıḳı vaṣlıña nāʾil eylediñ
Çeke çeke hicriñi çoḳ merdi zāʾil eylediñ
Tāze tāze sinemde (şişdayı) sāʾil eylediñ
Gūne gūne işleriñden ʿaḳlı izʿān ṣarṣılır

Ḫasta ḫasta bāb-ı luṭfuña sürüb rāzı yüzün
Köhne köhne şāla ġarḳ eyledi gör her dem özün
Sīnesine müṣādif olmaḳ içün sergüzīn
Şerḥa şerḥa itdigimce sīnem[e] ḳan ṣarṣılır

178/47

(6)

Sensin velīler şāhı
Yā ḥażret-i Mevlānā
ʿAfv it şu ben güm-rāhı
Yā ḥażret-i Mevlānā

Bed-kār ü āvāreyim
Pür-zenb ü bī-çāreyim
ʿĀṣī yüzi ḳarayım
Yā ḥażret-i Mevlānā

Ġāyet ʿaẓīmdür cāhıñ
Maḥbūbısıñ Allāh'ıñ
Dārü'l-emān dergāhıñ
Yā ḥażret-i Mevlānā

Sen şol ulu sulṭānsın
Ki server-i merdānsın
Hem maʿden-i ʿirfānsın
Yā ḥażret-i Mevlānā

Çün ṭıfliken ey sulṭān
Eflāki itdiñ seyrān
Oldı melāʾik ḥayrān
Yā ḥażret-i Mevlānā

Ḳapuñda çoḳ muḥtācān
İrer murāda her ān
Devriñde sürer devrān
Yā ḥażret-i Mevlānā

179/66

(7)

Düş çeşm-i ḫūn-feşānım dümūʿ olmaz civādandır
Dem-ā-dem girye-i rengim vaḳʿa-i Kerbelā'dandır
Ḥasan ile Ḥüseyn nesl-i pāk-i Murteżā'dandır
Anlara buġż eyleyen ẓālim gürūh-ı eşḳıyādandır

"Hüseyni sevmeyen melʿūn ʿadū-yı kibriyādandır
Ḳasem olsun ki ol insān Yezīd'e aḳrabādandır"

Ḥüseyn'i ṭutdı aʿdāsı ʿAliyyü'l-Murteżā yoḳ mı
Ṣabīler zār ider ḫāʾin yarın rūz-ı cezā yoḳ mı
Bizi bīkes ḳoyduñ behey ḳātil Ḥaḳ'dan ḥayā yoḳ mı
Babamla bī-vefā ẓālim ezelden merḥabā yoḳ mı

"Hüseyni sevmeyen melʿūn ʿadū-yı kibriyādandır
Ḳasem olsun ki ol insān Yezīd'e aḳrabādandır"

178/77

Sevenler āl-i ʿabāyı rūz [u] şeb ṭurmaz fiġān eyler
Döger sīne döker eşki firāḳı hep revān eyler
Niçe evlād pedersiz çöl içinde el-amān eyler
Muḥibbān-ı Ḫudā (...) cinān eyler

"Hüseyni sevmeyen melʿūn ʿadū-yı kibriyādandır
Ḳasem olsun ki ol insān Yezīd'e aḳrabādandır"

ʿAdūdan intiḳām almaḳ diler göñlüm dem-ā-dem āh
Dimez mi Fāṭıma Ḫatun şehīd oldı Ḥüseyn'im vāh
Bu māh içre yıḳıldı ʿāḳıbet ol bināʾ-i Allāh
Semāda bu vaḳʿaya aġladı cümle melek her gāh

"Hüseyni sevmeyen melʿūn ʿadū-yı kibriyādandır
Ḳasem olsun ki ol insān Yezīd'e aḳrabādandır"

Yıḳılsun ḳubbe-i ekvān felek zīr ü zeber olsun
Çeşmimden Ḳızılırmaḳ gibi ḳanım aḳub ṭursun
Bu mātemde bütün ʿālem başıñ açub ṣaçıñ yolsun
ʿAdāvet eyleyen āl-i ʿabāya bī-ḥad laʿneti bulsun

"Hüseyni sevmeyen melʿūn ʿadū-yı kibriyādandır
Ḳasem olsun ki ol insān Yezīd'e aḳrabādandır

Ḥüseyn’e oḳ atan eller ḳurusun bir ḳalemāsā
Göstermesin aña bāġ-ı behişt tā ebed Mevlā
Rezīl itsün ṣırāṭ-ı müstaḳīmde ḥażret-i Zehrā
Çeşm-i ʿibretle naẓar gör felekde aġlıyor ḥālā

“Hüseyni sevmeyen melʿūn ʿadū-yı kibriyādandır
Ḳasem olsun ki ol insān Yezīd’e aḳrabādandır”

Ḥüseyin’iñ ser-i pāki Dımaşḳ Şam’a dek gitdi
Naṣıl laʿnete bād olmasun Yezīd çöp ile incitdi
O Mervān ḳorḳmadı Ḥaḳ’dan bu kāra ictisār itdi
Bu daʿvā-yı Ḥüseyin’dir dilā ẓann itme ki bitdi

“Hüseyni sevmeyen melʿūn ʿadū-yı kibriyādandır
Ḳasem olsun ki ol insān Yezīd’e aḳrabādandır”

178/78

Varam ḳabr-i resūle idem ʿarż-ı münācātı
Ḥüseyn ḥażretleri size söyler vara ʿināyātı
Muḥammed baġrına başdı sevüp ol muḥterem ẕātı
Buyurdı ḳurretü’l-ʿaynım irişdirdiñ şehādātı

“Hüseyni sevmeyen melʿūn ʿadū-yı kibriyādandır
Ḳasem olsun ki ol insān Yezīd’e aḳrabādandır”

İmām’ı ḳatl iden Şemr’i görürsem rūz-ı maḥşerde
Diyem melʿūn maḳāmıñ vāveylā-yı cehennemde
Süriyüb āteşe atsun zebānīler o sāʿatde
Muʿīn olsun saña (Rāʾif) ʿAlī bāb-ı şefāʿatde

“Hüseyni sevmeyen melʿūn ʿadū-yı kibriyādandır
Ḳasem olsun ki ol insān Yezīd’e aḳrabādandır”

Bugün Kerbelā’da şehīd olmadı Ḥayder’iñ nesli
Bugün şād olub sürme çekindi bi’l-cümle Yezīd ehli
Beni bu vaḳʿada dil-sūz perīşān eyledi ḫayli
Ṭabībā güccedir ġayrı budur müşkiliñ ḥalli

“Hüseyni sevmeyen melʿūn ʿadū-yı kibriyādandır
Ḳasem olsun ki ol insān Yezīd’e aḳrabādandır”

178/79

(8)

Arpalar üç yüze ḥayvānlar zebūn
İki yüze çıḳdı bir oḳḳa ṣabun
Ġaẕ yaġı bıraḳmaz ḳıral ile Japon
Ḳullar ḳıtlıḳda aġlayub gezer

Bu sene bostāncı Ḥicāz'a gitdi
Pancarıñ baṭmanı sekiz ġurūş itdi
Fuḳarā ḥayṣiyeti hep ġāʾib itdi
Kebeniñ altında düşünüb gezer

Bostāna vardım da laḥnalar ḳatlı
Bütün nevāleler baḳḳalda ṣaḳlı
Kimi yayan yürür kimisi atlı
Merkebler vaḳitsiz çekilüb gider

Raḥmetler ḳıllet bulamadıḳ manṭarı
Biñ ġurūşa çıḳdı acı mazınıñ ḳanṭārı
Ḳaẕ yolub giyer oldı tāze entārī
ʿUryāndadır deyü aġlayub gezer

178/81

(9)

Yā ilāhī sen kerem ḳıl eyle manṣūr şāhımız
Şimdi Mosḳof kāfirine ḳoma bizim āhımız
Ġayrı senden yoḳ ilāhī gidecek dergāhımız
Cümle islām ʿaskerine eyle nuṣret yā nasīr

Eyledi ʿazm-i ġazāya çoḳ Muḥammed ümmeti
Sen müyesser eyle yā Rab bize feṯḥ-i nuṣreti
Tā ḳıyāmet ḥaşr olınca bula islām rifʿati
Cümle islām ʿaskerine eyle nuṣret yā nasīr

Dest açub eyler duʿāsın islām ḳullarıñ
Dāʾimā senden dilerler derde dermān ḳullarıñ
Caġrışub āmīn çekerler cümle ṣıbyān ḳullarıñ
Cümle islām ʿaskerine eyle nuṣret yā nasīr

Eyledi ʿAbdü'l-mecīd'i devletinde ber-ḳarār
Ehl-i islām itmesünler ceng-i Mosḳof'dan firār
Ḳomasunlar milki mālı eylesünler tārımār
Cümle islām ʿaskerine eyle nuṣret yā naṣīr

Ey Ḫudā ḥażretinden ʿavn-i nuṣret isteriz
Merd-i ḳırḳān ḥürmetine senden imdād isteriz
ʿArşı kürsī levḥ-i ḳalem ḥürmetine senden imdād isteriz
Cümle islām ʿaskerine eyle nuṣret yā naṣīr

178/91

(10)

ʿAşḳile mestāneyiz
ʿAbdülḳadīri Sulṭān
Şübhesiz Divaneyiz
ʿAbdülḳādiri Sulṭān

Ben rāhına durayım
ʿAşḳı kimden ṣorayım
Dergāhıña varayım
ʿAbdülḳādirī Sulṭān

Kendimi dāra aṣdım
Ṭarīḳat benim dōstum
Dergāhıña baş kesdim
ʿAbdülḳādirī Sulṭān

Menziliñe yetişmez ara
Ya var mıdur di ki çāre
ʿĀrẓū çeker fıḳāra
ʿAbdülḳādirī Sulṭāñ

Olsun (ḳırḳlım) duʿāsı
Beẕdirir (……..)
Mürşidimiz Ḳuddūsī
ʿAbdülḳādirī Sulṭāñ

Ḍolu göñül envārı
Virdiñ ḳavī iḳrārı
ʿAbd-i ʿāciz dildārı
ʿAbdülḳādirī Sulṭāñ

179/2

(11)

Bugün güẕelleriñ seyrine çıḳdım
Māvī giymiş yeşil de var al d[a] var
Ṭutdum yanaġından bir būse aldım
Şeker gitmiş ḳaymaḳ da var bal d[a] var

Dilber yanaġında sulṭān aḳçesi
Yaḳdıñ şu göñlümi var mı cāresi
Aḳ gögsüñ üstinde cennet baḳcası
Lāle acılmış sünbül de var gül d[e] var

Gel benim efendim cilvel[i] dōsdum
Uġruña (durmışum) selāmı kesdiñ
Severler güẕeli darılma dōstum
ʿĀdetde var erkānda var yolda var

179/7

(12)

Cānım ḳurbān olsun seniñ yoluña
İsm[i] güzel kendi güzel Muḥammed
Ḥaḳ ʿayān eylesün seni dilime
İsm[i] güzel kendi güzel Muḥammed

Çıḳub ʿarş üstünde seyrān eyleyen
İnib kürsī üstünd[e] cevlān eyleyen
Miʿracdan ümmetiñ Ḥaḳ'dan dileyen
Adı güzel nām[ı] güzel Muḥammed

ʿAşḳile tevḥīdiñ sürürmez oldı
Ḳalbimiziñ pası silinmez oldı
Kimseniñ günāh[ı] bilinmez oldı
İsm[i] güzel kendi güzel Muḥammed

Dervīşleriñ coḳdur cevr [ü] cefāsı
Cennetdedir anıñ ẕevḳı ṣafāsı
On sekiz biñ ʿālemiñ cān Muṣṭafā'sı
İsm[i] güzel kendi güzel Muḥammed

179/8

(13)

Gūş it bu daʿvāya aḥbāb [ü] yārān
Bir münāsib destān yaḳ Aḳsaray'a
Ẓulmile yıḳılmış bu şehir bārī
Ac göziñi naẓar it baḳ Aḳsaray'a

Aġladırlar faḳīr giryān iderler
Baḳarlar cigerim biryān iderler
Altı ayda on iki ṣalyān iderler
Yüklet de ġam yükün yıḳ Aḳsaray'a

Durmayub titrer faḳīr yüregi
İḫtiyār itmişler derdi firāġı
Hūnkār (…) coraġı
Coḳ ḫazīne baġlanır cek Aḳsaray'a

İcinde süzilür yoḳdur bir ḫācı
Öyle söyleller zehirden ʿacı
Kimisi (çivici) kimi boyacı
Geriden çekerdik vāḫ Aḳsaray'a

Dörd yüz yaşında ehli ehl-i tüdcarı
Boşluya ṣırṭarmaḳ dāʾimā kārı
Birbirin yıḳmaḳda kesb-i medārı
Her görenler söyler vāḫ Aḳsarāy'a

Aġalar ẓālim faḳīr bayḳın
İçinde oṭuran aḥālī çapḳın
Nisā ṭāʾifesi ġāyetde uyḳun
Al bir aʿlāsına çök Aḳsarāy'a

179/10

(14)

Bugün güzellerin şāhını gördüm
Giyinmiş ḳuşanmış allı sunam gel

Şāh Senem ṣalındı baḳcaya girdi
Acılan baḳçanıñ gülünü dirdi
Cıḳardı ḳoynından bir alma virdi
Alması gümüşlü telli sunam gel

Benim sevdigim ḥurudur ḥuru
Ḥūblarıñ serveri piridir piri
Ne ḳadar meṭḥetsem yiridir yiri
Uṣun boylu ince belli sunam gel

179/19

(15)

Muḥammed dir ṭaġlar ḍaşlar
Cıġırışur ḳu[r]tlar ḳuşlar
Secdeye iner aġaşlar
Nenni Muḥammed'im nenni
Uyu cān Aḥmed'im nenni

Ṭoġuran analar ögünsün
Getüren tāye sevinsin
Ay insün beşik ögrensün
Nenni Muḥammed'im nenni
Uyu cān Aḥmed'im nenni

Āmīne ḥaṭun anası
Odur analarıñ ḥāṣı
Aḳ incüdendir ḳafesi
Nenni Muḥammed’im nenni
Uyu cān Aḥmed’im nenni

Āmīne ḥaṭun anası
ʿAbdü’l-muṭṭalib dedesi
Yaḥyāʾ-i seyyid dāʾisi
Nenni Muḥammed’im nenni
Uyu cān Aḥmed’im nenni

Mekke-i şerīfde ṭoġar
Cebrāʾīl Kaʿbe’de öger
Ḥaḳ ḥabībim diyü sever
Nenni Muḥammed’im nenni
Uyu cān Aḥmed’im nenni

Muḥammed’dir özüm sözüm
Ḳan aġlar iki gözüm
İşigine sürem yüzüm
Nenni Muḥammed’im nenni
Uyu cān Aḥmed’im nenni

Gökden ḥūrī indirdiler
Aḳ ṣūfdan ḳundaḳ düzdüler
Ḥaḳ ḥabībe yüz sürdiler
Nenni Muḥammed’im nenni
Uyu cān Aḥmed’im nenni

179/39

(16)

Yā Rabbī fażlıñ sen bize göster
Düzünmiş ḥūrular müʾminler
Münāfıḳlar bu ayıñ cıḳdıġını ister
Disin müʾmin olan allāhü ekber

Ḳılıñ terāvīḥi ḍutuñ orucı
Yarın size olur yarıcı
Bu ayda ölene gelmez ṣorucu
Desin müʾmin olan allāhü ekber

Bu ayda cennet ḳapuları acılır
Ḥaḳ'ıñ raḥmeti ḫalḳa ṣacılır
Terāviḥ ḳılana ḥulle bicilir
Desin müʾmin olan allāhü ekber

Hezāran şek görüb irdik ṣafāya
Ṣalavāt vir Muḥammed Muṣṭafā'ya
Disin müʾmin olan allāhü ekber

Geliñ gönderelüm şehr-i ṣıyāmı
ʿAceb bizden Ḥaḳḳ'a lāyıḳ vara mı
Ecel geldi bizi burada ḳoya mı
Desin müʾmin olan allāhü ekber

Ḳılıñ terāviḥ vermeñ havāya
ʿĀṣıḳlarıñ āhı cıḳar semāya
Niceler oldı irmedi bu aya
Desin müʾmin olan allāhü ekber

Añın Ḥaḳḳ'ın ismin oḳur ṣuda ṣıḥḥatler
Ṣafāsından döner carḳı felekler
Bu ayda hem ḳabūl olur dilekler
Desin müʾmin olan allāhü ekber

179/40

(17)

Şāh-ı iḳlim-i risāletdir muʿaẓẓam pādişāh
Nāzenīn-i Rabb-i ʿizzet bende-i ḫāṣ-ı ilāh
Ḫāk-i pāyi olmayan bulmaz cenāb-ı Ḥaḳḳ'a rāh
Anıñ içün ḫalḳ olubdır nüh felek şems [ü] māh
Sellemū ṣallū ʿalā bedrü'd-dücā şemsü'ḍ-ḍuḥā
Nūr-ı ḥaḳḳ-ı Muṣṭafā maḥbūb-ı dergāh-ı Ḫudā

Mültecā-yı ḫalḳ-ı ʿālem bil anıñ dergāh-ı Ḫudā'dır
Ṣadr-ı dīvānı risālet enbiyānıñ şāhıdır
Kevkeb-i evc-i saʿādet burc-ı ḥüsnüñ māhıdır
Evvelīn [ü] āḫirīn anıñ şefāʿat-ḫāhıdır
Sellemū ṣallū ʿalā bedrü'd-dücā şemsü'ḍ-ḍuḥā
Nūr-ı ḥaḳḳ-ı Muṣṭafā maḥbūb-ı dergāh-ı Ḫudā

Ḫāk-i dergāhına anıñ itmeyince intisāb
Refʿ olub perde göñülden cāna olmaz feṯḥ-i bāb
Ayaġı tobraġınıñ her zerresi bir āfitāb
Yoluna cān oynayan ʿāşıḳ bulur ḥüsn ü meʾāb
Sellemū ṣallū ʿalā bedrü'd-dücā şemsü'ḍ-ḍuḥā
Nūr-ı ḥaḳḳ-ı Muṣṭafā maḥbūb-ı dergāh-ı Ḫudā

Ravżasıdır gülşen-i baḫşı firdevs-i berīn
Āsitānın bekleyüb eyler nidā rūḥü'l-emīn
Hāẕihi cennāti ʿadnin fe'rḫilūhā ḫālidīn
Rahmeten lil-ʿālemīn oldı şefīʿü'l-müẕnibīn
Sellemū ṣallū ʿalā bedrü'd-dücā şemsü'ḍ-ḍuḥā
Nūr-ı ḥaḳḳ-ı Muṣṭafā maḥbūb-ı dergāh-ı Ḫudā

179/47

(18)

Hevā-yı ʿaşḳ ṣubḥ-dem seḥer nūr-ı Muḥammed'den
Muḥabbet yelleri her dem eṣer nūr-ı Muḥammed'den

Eger gökler eger yirler anuñ evṣāfını dirler
ʿAyān olan ḳamu sırlar eṣer nūr-ı Muḥammed'den

Bezendi tāze sünbüller öter gülşende bülbüller
Çemende lāle sünbüller biter nūr-ı Muḥammed'den

Çiçekler baḳcalar bağlar döküb göz yaşıma ağlar
Ṣular cūş eyleyüb çağlar aḳar nūr-ı Muḥammed'den

Eger müʾmin olursa ḳullar şefāʿat bulısar anlar
Cennetde misk [ü] ʿanberler ḳoḳar nūr-ı Muḥammed'den

179/48

(19)

Elā ey cānımıñ cānı
Şefāʿat yā resūlallāh
Nebīler şāhı sulṭānı
Şefāʿat yā resūlallāh

Seniñ ʿaşḳın ḳamu derde
Devādır yā resūlallāh
Seniñ ḳapuñda ḥācetlü
Devādır yā resūlallāh

Seni görenleriñ nāzı
Gecer maḳbūl olur sözi
Seni semeyenleriñ yüzi
Ḳaradır yā resūlallāh

Yüzüm ḳara günāh-kārım
Velākin ʿāşıḳ-ı zārım
Şefāʿat senden umarım
Şefāʿat yā resūlallāh

Dilerim ben saña varam
Münevver ravżañı görem
İşigine yüzüm sürem
Şefāʿat yā resūlallāh

Münevver Muṣṭafā'sıñ sen
Muṭahhar murtażāsıñ sen
Ḫalḳa güzel ḥüsn-i nāzıñ
Şefāʿat yā resūlallāh

Teriñden acıldı güller
Zārıñdan öter bülbüller
Cürür şol söyleyen diller
Şefāʿat yā resūlallāh

Bu dünyā kimseye ḳalmaz
Bu dünyādan giden gelmez
Ölüm irüb gözüm görmez
Şefāʿat yā resūlallāh görmez
Şefāʿat yā resūlallāh

179/51

(20)

Aḫret evlerine göşdüm
Bir uvacıḳ ḳuzularız
Nicün añmaz atam beni
Anam atam özüleriz
Cennet ḳabusın gözleriz
Nicün añmaz anam beni

Bayram olur namāz olur
Melekler ṭolanur gelür
Her dem duʿāları ḳabul olur
Nicün añmaz atam beni

Analarıñ gözü yaşlı
Babalarıñ baġrı başlı
Ḳız ḳardeşim ibrişim ṣaçlı
Nicü[n] añmaz anam beni

Ḳardaşım yanıma gelmez
Anam da ḥālimden bilmez
Bu dünyā kimseye ḳalmaz
Nicün añmaz anam beni

179/53

(21)

Ḳāsım'ıñ yidigi burmalı şeker
Ḳarannıḳ carşıda öbdügü yeter
Emīn'i ṣorarsañ Ḳāsım'dan beter
Elinde yelpāzelenir
Ḳāsım'ı görince cān tāzelenir

Ḳaleniñ dibinde üc aġac kiraz
Ḳāsım'ıñ gerdānı gümişden biyaz

Olmalı olmalı Ḳāsım olmalı
Ferfir filcāndan ḳahve virmeli
Yāsemīn cıbıġa ateş ḳoymalı

Ḳaleniñ dibinde üc aġac baḳam
Götürüñ Ḳāsım'ıñ yüzüne baḳam
Yalvaram yaḳaram bir gice yatam

Ḳalʿanıñ dibinde ṭaş ben olayım
Ḳāsım'ıñ aynında ḳaş ben olayım
Yalıñız yatana iş ben olayım

Kalʿ anıñ dibinde ben gördüm anı
Māvidir şalvarı beyāżdır ṭonı
ʿĀlem de bilir ki ben ṣardım anı

179/63

(22)

Oḳu ʿarżuḥālim merḥamet eyle
Āhu göẕlüm saña māʾildir göñül
Ol şirin dillime bir kelām söyle
Ahu göẕlüm saña māʾildir göñül

Efendim ḥasretlik ḳalṣıñ mı böyle
Gel benim der[d]ime bir ʿilāc eyle
Ḥālime raḥm eyle sevdigim söyle
Senden cevāb ister sāʾildir göñül

Coşḳun ṣular gibi dāʾim ġayrıya aḳmam
Efendim ben seni elden bıraḳmam
Yüẕ biñ güẕel olsa ʿġayrıya baḳmam
Senden cevāb ister sāʾildir göñül

Bu derdime[n]d ʿāşıḳ ḳabuñda ḳuldur
Dilerseñ azad it dilerseñ öldür
Efendim dar itme cürmüm[ü] bildir
Ne murād eylerseñ ḳāʾildir göñül

179/64

(23)

Kim ki seni görse olur ey ġulām
İḫteleme yeḫtelimu iḫtilām

Nicesine itmeyeyim ben saña
İḫterame yaḫterimu iḫtirām

Gel ṣanemā itme benim ḥaḳḳımı
İḳteneme yektenimu iktinām

Hicre düşen ʿāşıḳıñı eylediñ
İnhedeme yenhedimu inhidām

İtme ya gel alma benim āhımı
İltizame yeltezimu iltizām

179/71

C. YARIM ŞİİRLER VE BAĞIMSIZ BEYİTLER

(1)

Meclisde yārim olsa ʿaşḳım artar giderek
İnceldim hilāle döndim ʿahdi iḳrār güderek
Bize kerem eylemesin pūse kerem iderek
Ṣarılınca bir ḫōş olur biline dilberleriñ

178/1

(2)

Beni candan uṣandırdıñ
Cefādan yar uṣanmaz mı
Melekler yandı āhımdan
Murādım şemʿi [yanmaz mı]

Beni candan uṣandırdıñ
Cefādan yar uṣanmaz mı
Melek[ler] yandı āhımdan

Bugün ben bir güzel gördim
Ne öpdüm ne ḳoçabildim
Ne bir meclisde oṭurdım
Ne ḍolusun içebildim

Bugün ben bir

178/13

(3)

Ṭālibem ḫayrān efendim ʿaşḳıñile nālān
Olmışam ʿuryān efendim ʿaşḳ meydānında
Güliken ṣoldum efendim nevāyla ḍoldum
Bilmenem noldum efendim ʿaşḳ meydānında
(Eyżan)
Yine yandım kül o[ldu]m efendim ʿaşḳ [meydānında]

178/10

(4)

Ne revādır ki şehā iki ṣaḳallı öpüşür
Ṣanasın baḳça kenārında eşekler öpüşür

Bu deñlü derd-i hicrān çekmege bāʿiṣ raḳīb oldı
Biḥamdillāh hele dīdārıñı görmek naṣīb oldı

Kāmiliñ gitse vücūdı nice īcādı ḳalur
Sen daḫi añla er ölür ammā adı ḳalur

Eger yüz biñ günāh itsem ümīdim gitmez senden
Kitābıñda muṣarraḥdır didiñ lā-taḳnaṭū benden

Kāġıdıñ mefhūmıyıla gelmez iseñ daʿvete
Saña bir iş iderim ki eri ider ʿavrete

Firāḳıñdan şehā bu dil nitekim semm nūş eyler
Lebiñ tiryāki irdikce yine göñlümü ḫōş eyler

Eger dilden gelen elden geleydi
Gedālar ḳalmayub sulṭān olaydı

Pāk-dāmen geçinür her gördigine ḍaḳılur
Ḳaçulur ḳasem degil geçinür ammā sikilür

Çükün oḫşamayınca dübürüñ defʿi ḥicāb olmaz
Ḳapunıñ mandalın ḳaldırmayınca fetḥ-i bāb olmaz

Şol ḳadar ṣaḥib-tevāżuʿ oldı kim
Bir ḳarış oġlancıġa ḳalkar sikim

Gözüm yollarda ḳalmışdır görüñ ol bi yārim gelmez
Güzelden her ne dirseñ heb gelür ammā vefā gelmez

Bir ḳadeḥ laʿl-i lebinden ṣunmadıñ ben ṣuṣıza
Ṭaş imiş baġrın ḥāşā kim ṭaşdan ṣu ṣıza

Bugün mihnet bazārında belā dükkānına vardım
Ġamı miḥnet oṭurmuşlar baña dirler ṣafā geldiñ

Ṣaṭılık itmiş metāʿın yār bu eyyāmda
Peştemāla baġlamış gördüm bugün ḥammāmda

178/18

Ey ecel baña emān vir bir dem ḳılma ʿacele
Ki gözüm görmeye aġyārile yāri bedele

Yine diş yarası varır sīb-i zenaḫdānında
Ḥulv şeftā[lū] yimişler gibi būstānıñda

Ṣūfī ʿırżıñ çünki seniñ cām-ı ṣafādır
Ya tāc-ı riyā başıña bilsem ne belādır

Ḥüsn içinde sen ġarāʾib şehr içinde ben ġarīb
Gel ikimiz bir olalım sen ġarāʾib ben ġarīb

Baña sensiz ne cān gerek ne cihān
Tende ṣıḥḥat olur mı olmasa hic cān

Mezāḳ eyler lebiñ añdıḳca ṭūṭī efendi vaṣf eyler
Bilen söyler ʿacebdir ḥāl-i ʿālem bilmeyen söyler

Ey büt-i tersā niçün koduñ kilîsâda beni
Borcum olsun ḳoġulayım maḥşerde ʿİsā'ya seni

Ser-i kūyuñdan ayrılmam felek bir yaña ṣalmazsa
Murādım seni ṣarmaḳdır eger Ḥaḳ cānım almazsa

Eger ʿādet eger ḳānūn ezelden
Alurlar pūseʾi her bir güzelden

Ḫarem-i ḫāṣıña girmeye dirsiñ ḫazele
Girem luṭf idüb ey ṣūḫ ḳapuyı rezele

Dayanub ḥüsnüñe şāhım iñen aġlatma ʿuşşāḳı
Ḳalur ṣanma benim ʿömrüm güzellik kimseye bāḳī

Sen giderseñ senin ardıñca gözüm yaşı gider
Müşkil oldur kişi ḳalur u yoldaşı gider

ʿĀşıḳ olub firāḳa düşmekden
Ölmek iñen yanında yüz ṣuyudur

178/19

Ḳadīm-i dār-ı dünyāda budur maḳbūl olan ins cīn
Ne senden kimse incinsin ne sen bir kimseden incin

Cānımı cānān daḫi ister yine minnet cānıma
Cān nedir anı ḳurbān itmeyem cānānıma

Cihān içre bilür her kişi anı
Ḥaḳīr olur faḳīriñ armaġanı

Geçersin el yüze ḍutub idersin düşmānlıḳ
Behey kāfir eliñden ʿāciz olmışdır müselmānlıḳ

Gezüb berrile baḥri nice yadı āşinā gördüm
Ne ʿālemde ṣafā buldum ne ādemde vefā gördüm

Dilberiñ ḥüsni gibi ḫulḳı gerekdir yārına
Yoḫsa çoḳ ṣūret yazarlar kilīsā dīvārına

Lebleriñ mercāna beñzer dişleriñ dür-dāneye
Aġzını öperdim ammā ḳorḳarım ki ḳanaya

İsterse nola ḫaste göñül yāra ṣarılmaḳ
Mecrūḥ olıcaḳ lāzım olur yara ṣarılmaḳ

Ḳaşlarıñıñ ṭurresi āfitāb üstündedir
Şekli bismillāha beñzer ol kitāb üstündedir

Biñ derdile sen ḳāmet-i mevzūnuma yetişdim
İḥsānıñ bendeñe şeftālīleriñ yoḳ

Ne reftārında ol şūḫuñ ne güftārındadır ḥikmet
Nezāketle güşād-ı bend-i şalvārındadır ḥikmet

178/20

Ey ʿaceb bilsem nedir yā Rab bu derdiñ çāresi
Dün ü gün artar hic eyü olmaz yüregimiñ yāresi

Yüregimiñ yāresine hīc ṭabīb ḳılmaz ʿilāc
Ey ʿaceb var mı daḫi bencileyin bī-çāresi

Çāresi bī-çārelikdir yine bu derdiñ hemān
Temmet

178/21

(5)

Bir ʿacāyib nesne gördüm anıñ adı sīm [ü] zer
Her kime ʿarż eylesem hemān onı ucḳur cözer

Āh olsa vāh olmasa gāh olsa gāh olmasa
Ben yārimle yatarken üç gün ṣabāḥ olmasa

178/22

(6)

ʿĀŞIḲ ʿÖMER
Yārimiçün ben de ḫayrān olayım

Cānı dilden aşıḳ oldum
Ol ḳaşları yaya benzer
Yitirdin aḳlı başımdan
Düşeli sevdāya ben

Belā bendin[e] şikā[r] eylemiş
Ṣalınır sevdāyınan
Biz̲ de Mecnūn olduḳ ammā
Bulamadıḳ Leyla'mız̲ı

178/24

(7)

Gel içelüm ḳana ḳana
Güzeldir mevlūdī şerbet
Ḥamdidelüm (dönerek)
Şifādur mev[lūdī] şerbet

ʿAşḳından yanalum mı

178/25

(8)

ʿĀşıḳ Ömer dir gāfil kabın şol degül didim didi

178/26

(9)

ʿĀŞIḲ ḤALĪL

Ḥayfʿömrüm ḳurbet elden geçirdim
Ḥasbiḥālim bildiren yoḳ bilen yoḳ
Cüdā bülbülümi ḳoldan uçurdum
Ḳarīb düşdüm güldüren yoḳ gülen yoḳ

Bī-cāre deli göñül aldın her güzelden muradım

178 /31

(10)

Didim de[n]hede ol yare
Yüzün erḳuvan olmış
Didim saña ne bīcāre
Gül olmış erġavān olmış

Didim ġayetde güzelsin
Didim ḥa[lḳ] eylemiş Allāh
Didim sevdim seni billāh
Didi işiñ fiġan olmış

178/33

(11)

Dertliyem dermana gel[d]im
Derdi olan iñiler
Yanmış maḥşer oduña
Oda yanan iñiler

Vaḥ baña ʿömrüm gecirdim
Yok yire ḳıldım günah

178/34

(12)

Benim yok işim Mevla'm
Saña yalvarmadan ġayrı
Kesred diryāsına daldım
Gemimi ingi[ne] ṣaldım

Baḫt[iy]ā[r] olmadım bildim
Saña yalvarmadan ġayrı

Göñül aġyārı terk itmeẕ
Gezib aġlarım işim bidmez
Saña raḳbed idib ḳid[mez]
Saña yalvarmadan ġayrı

178/35

(13)

Yār içün ben ḫayrān oldım kimseler ṭaʿn itmesün
Hem yanub da biryān oldım kimseler ṭaʿn itmesün

178/37

(14)

ALDI KEREM
Iṣfahān'dır bizim aṣıl ilimiz
Evdeñ ucdı vīrān ḳaldı köyümüz

178/50

(15)

ʿAbdü'l-ḳādir Gelānī seyyāh olub şu ʿālemi gezerken
ʿAbdü'l-ḳādir gibi kāmil bulunmaz
Ceddi Muḥammed'dir eger ṣorarsañ
ʿAbdü'l-ḳādir gibi sulṭān bulunmaz

Giderler ġazaya çalarlar ṣaṭır
Dāʾimā yaparlar ḫōş göñül ḥāṭır
Baġdaṭ'da türbesi yeşil nūrdan yaṭır
ʿAbdü'l-ḳādir gibi bir cān bulunmaz

Anlarıñ evlādına yeşil yaraşır
İner ʿaşḳıñdan cāna dolaşır
Her ḳandan çaġırsam gelir ulaşır
ʿAbdü'l-ḳādir gibi sulṭān bulunmaz

Dervişleri dört yanına dirilir

178/55

(16)

Sensin ḳan güllesinden
Yeñi ṭoġmış bir māh egri

178/57

(17)

Hem resūlini ziyāret itmeniñ şarṭı bu kim
Ola ṣāfī dü cihānıñ iltifātından yürek

Gecmeyince her günāhdan ḥaccı Ḥaḳ itmez ḳabūl
ʿĀṣī ḥācīniñ cezāsı ʿāḳıbet ḥabs ü kürek

İtdi Ḳuddūsī bu pendi kendi nefsine daḫi
Cümle ḥüccāc cümle dīn ḳardaşlarıyla müşterek

178/66

(18)

Beyt-i Yezdān'a gidilmez yolda ʿiṣyān iderek
Ḥacca niyet idene ṣıdḳ u ṣafāʾ-i ḳalb gerek

Ḥaḳḳ-ı Rahmān ḥaḳḳ-ı insān ḥaḳḳ-ı ḥayvān var iken
Ne yüzile varacaḳlar beyte lebbeyk diyerek

178/67

(19)

(Şemīr) ben nūr-ı çeşm-i Muṣṭafā'yım öldiriñ
Öldiriñ rūḥ-ı ʿAliyyü'l-Murteżā'yım öldiriñ
Ceddim olmışdır Muḥammed eb-i dilşādım ʿAlī
Benden ister aḫz u āṯār-ı velāyet her velī
Çehre-i pākimde envār-ı ilāhī
Maẓhar-ı esrār-ı esmāʾ-i Ḫudā'yım öldiriñ

178/80

(20)

Dünyāda göñül devlet-i iḳbāle güvenme
Vārisḷere āḫir ḳalacaḳ māla güvenme

Bil ehl seni ṣaġlıḳda severler
Ḫalḳıñ saña itdikleri iclāle güvenme

Biñ yıl ṭutalım ʿömrüñ eger olsa da cihānda
Bir gün gibi gelüb geçecek sāle güvenme

Geçdi[ñ mi] ṣırātı gülüb oynarsın ʿaceb sen

Çehre-i pākimde envār-ı ilāhī
Maẓhar-ı esrār-ı esmāʾ-i Ḫudā'yım öldiriñ

178/84

(21)

Naṣīhat eyleyüb size bu Ḳuddūsī ḳoca dir kim
Şu fānī milki taḫrīb eylemez Mevlā ṣanur mısın

178/86

(22)

HĀẒĀ ʿĀŞIḲ ʿÖMER
Evveli başdan bu dünyāya

179/9

(23)

Külḫānī ʿAlī Dede var dir sāʾir evliyā
Nisā ṭāʾifesinde ḳalmamış ḥayā

179/11

(24)

Tevbe olsun evvelā cümle günāha rabbenā [yā rabbenā]
Dergehiñde eyle maḳbūl rabbenā yā rabbenā

Cümle ḫalḳıñ tevbelerin sen ḳabūl it rabbenā
Sen rezīl itme bizi küffār icinde rabbenā yā rabbenā

Nuṣretiñle eyle mesrūr rabbenā yā rabbenā
Hem sabīler hem kibārlar ḥürmetine rabbenā [yā rabbenā]

Ben ḍōst sevdāsına düşdüm ġayrı sevdā neme gerek
Başımda ḍōst sevdāsı var ġayrı sevdā neme gerek

179/12

(25)

Şemʿ [ī] seniñ āteş midir külāhıñ
Āsumāna cıḳdı ʿā[hu] vāhıñ
Açılmadı gitdi baḥd-ı siyāhıñ
Gūşe-i vaḥdetde ḳapandı ḳaldı

179/13

(26)

DESTĀN-I ELİF
Elif Allāh yaratdı on biñ yıl evvel

Elif Allāh yaratdı on biñ yıl evvel
Cümle rūḥlar geldi cihāna

179/35

(27)

Yā ilāhī raḥmetiñde[n] bizi eyle şādmān
Raḥmetiñden dertlere dermān (...)

Baḥr-i raḥmetden umarız zerre ḳaṭre zü'l-ʿaṭā
(İntehāne) zaḥmetiñden yādına dirler amān

Yā ilāhī ḳıl terāḥüm cümle ʿāṣī ḳullara
Sen terāḥum ḳılmaz iseñ nice olur ḥāl amān

179/41

(28)

Ezel ezel yükseklerden ucarken
Şimdi bir ingine düşdüñ mi göñül
Deñizden

179/43

(29)

Yād iden ism-i şerīfiñ şevḳıla pür-nūr olur
Muʿcizātıma gūş iden maḥzūn göñül mesrūr olur

Her kim anı sevse cürmi ʿafv olur maġfūr olur
Ey yahūdī ḥażret-i maḥbūb-ı Ḥaḳ manṣūr olur

Sellimū ṣallū ʿalā bedrü'd-dücā şemsü'ḍ-ḍuḥā
Nūr-ı ḥaḳḳ-ı Muṣṭafā maḥbūb-ı dergāh-ı Ḫudā

179/48

(30)

Anam ḳanı babam ḳanı
Öñünde virürdüm cānı
Ne tiz unutdılar beni
Nicün niçün añmaz atam beni

Ḥaḳ'dan bize imdad geldi
Gözüm ḳan yaşile doldı
Bir ḳaranlıḳ sinde ḳaldı
Nicün añmaz atam beni

Dolaşurum hiceleri
Ḳurʾān oḳur ḥocaları
Heb cumʿa giceleri
Nicün añmaz atam beni

Ecel bişiginden düşdüm
Yurdımdan yuvamdan uşdum

179/57

(31)

Sen bir ʿadil pādişāhsın
Ben de bir ednā ḳulum
Pādişahlar pādişāh[ı]
Ḳuluna ider mi ẓulüm

Ben bir güzel sevmeyilen
Bana düşer mi ölüm
Ḳaldı didim nām icinde
Gül beyāzım gelmedi

Yā ilāhī ben ḳarībiñ
Yārini iller almasun
Beni yardan ayıranlar
Bir murada ermesin

(Ḳoşduġuñ) bār görem sen[i]

Derdime dermān hū medet bana carḥ neylesün
Ḥanceriñi vur sineme yār ḳanım caġlasun

Ḳo ölürsem ben aġlayam
Ḥaḳ seni baġışlasun

179/69

(32)

Dir ki ʿÖmer şu cihanda ʿaşḳ-ı şeydā nedir bülbül
Şeydā dimişler bülbüle şeydā nedir bir vefāsız yār elinden
Cekdigim ġavġā nedir ḳaldı didim nām itdi gül
Beyāẕım gelmedi.
Ḳāsım'ın yedigi burmalı şeker ḳadaʾif

179/70

(33)

Yā ilāhī sen kerem ḳıl eyle Manṣūr şāhımız
Şimdi Moşḳof kāfirinde ḳoma bizim āhımız
Ġayrı senden yoḳ ilāhī gidecek dergāhımız
Cümle islām ʿaskerine eyle nuṣret yā baṣīr

179/72

D. MÜELLİFLERİN NOTLARI

(1)

Eḥad	ʿAşera	Mie	Elfī
1	10	100	1000
2	20	200	2000
3	30	300	3000
4	40	400	4000
5	50	500	5000
6	60	600	6000
7	70	700	7000
8	80	800	8000
9	90	900	9000

49989

3305
x 100
0000
0000
3305
330500

178/23

(2)

1	1	73
2	5	64
3	6	28
4	7	21
40	7	21

70 (…)

7 (…) 178/26

(3)

Eskici İbrāhīm Emin Cavuş
0600 0500

Kedḥüdā Aḥmed (Baldacı) Meḥemmed (…) ʿİrfā[n]
0900 0700 050

178/32

(4)

ʿizzetlü saʿādetlü ve merd ü muḥabbetlü ve ben bilādem
İbrāhīm Aġayı selām olunur (selām)

(Duhā)
30 Ḳara Maḥmūdluda
90 Eskici İbrāhīm
190 Eskici İbrāhīm gecen
70 Kedḥudā Aḥmed gecen
500 Emin Cavuş gecen
100 (Baldacı) Meḥemmed gecen

178/35

(5)

Bu defʿa ṭaraf-ı şerīflerinden firistāde buyurılan bir ḳıṭʿa
muḥabbet-nāmemiz vardıḳda bāġ-ı mezbūra iştiyāḳ idesiz efendim
ṭaraf-ı şerīflerinden

178/36

(6)

Rebʿiyyü'l-āḫiriñ üçüncü güni
yevm-i perşenbe gün baʿde'l-maġrib şehīd olmuşdur
(…) Ḳadın

178/44

(7)

Yuḳarıdaki parçayı 221 rūmī senesinde bir cep defterine ḳayd iderek altını Meḥmed Rāġıb diye imżā itmişim faḳaṭ kimiñ ṭarafından yazılmış oldıġını yazmamışım o zamān 12 yaşında idim.

178/81

(8)

Vech-i taḥrīr-i ḥurūf oldur ki
İşbu biñ iki yüz elli iki senesinde māh-ı zi'l-ḥicceniñ ʿibtidāsı
üç yüz altmış bir gün vaʿde ile dāʾinden temessük
irüb oġlu Yūsuf Aġa yedinden cihet-i ḳarż olaraḳ
biñ ġurūş aldım teʾkīden (alalar) nıṣfı biñ yüz
ġurūş ider vācib oldı (……)

179/1

(9)

Bu ṣāḥib ve māliki Müʾezzin-zāde
Ḥüseyin Ḥilmī Efendi Ḥażretlerin
(Fī 20 Kānūn-ı Evvel)

179/2

(10)

Bu kitābıñ ṣāḥibi ve māliki Müʾezzin-zāde ʿAlī Efendi ve Ḥasan Ḥüseyin Efendiniñdir kimse ṣāḥib olmasun yāhū efendiler

179/11

(11)

Bu kitābıñ ṣāḥibi ve maliki Ḳahveci-zāde
Muṣṭafā Fehmī Efendiniñdir kimse ṣāḥib olmasun (...)

179/16

(12)

İKİNCİ ḲISIM UMŪR-I MĀLİYEDENDİR

179/20

(13)

Hemān ḳarīn ü tevfīḳ u ʿināyet-i ḥażret-i Girdigār
Hemān maẓhar-ı nūr-ı ilāhī ve nāʾil-i merām-ı nā-mütenāhī olmaları iddiʿasıyla
(…) muḥibbānım idügi sulṭān efendim ḥażretleri bu defʿa ṭaraf-ı
şerīflerinden firistāde buyurılan bir ḳıṭʿa (şuḳḳa var didik)
Borlu Ḥasan Efendiden elli baṭmān pirinci
Borlu Ḥasan Efendi'den iki ḥoḳḳa Burusa erigi
Borlu Ḥasan Efendi'den üç yük
(…)

179/21

(14)

Bor ḳaṣabasınıñ Sarāy Maḥallesi dāḫilinde vāḳiʿ Müʾeẕẕin-zāde ʿAlī Efendi
müderris-i muʿaṭṭal(dır) tedrīsine geliñiz geliñiz geliñiz geliñiz geliñiz geliñiz de
göriñiz geliñiz de göriñiz göriñiz de baḳınız

179/26

(15)

1 Duḫān
2 Duḫān
1 Tönbākī
3

179/33

(16)

Burası Müʾezzin-zāde ʿAlī Efendi'niñ (…..)
samūr ḳaş ve aña iş (…….) buradadır

179/34

(17)

Bu defʿa ṭaraf-ı şerīflerinden firistāde buyurılan bir ḳıṭʿa
muḥabbet-nāmemiz vardıḳda bāġ-ı mezbūra iştiyāḳ idesiz efendim
ṭaraf-ı şerīflerinden

179/36

(18)

(…) efendim ṭaraf-ı şerīflerine [firistāde buyurulan] cān [ü] göñülden
selām (…) şerīfiñize defter (…)

179/43

(19)

saʿādetlü reʾfetlü efendim ḥażretleri
hümā-ḳarīn ü tevfīḳ-ı bārī ve ʿināyet ḥażretleri
bu defʿa ṭaraf-ı şerīflerinden firistāde buyurılan
bir ḳıtʿa maḥabbet-nāmemiz (…) efendim
(…)

179/49

(20)

Bu defʿa ṭaraf-ı meveddetlerinden firistāde buyurılan bir ḳıṭʿa muḥabbet-nāmemiz (...)
Eʿūẕü billāh inne'l-ḥasenāti
Edā olan
(...)
ḥażretleri bu defʿa ṭaraf-ı meveddetleri bir defʿa ṭaraf-ı meveddetleri firistāde buyurılan fermān-ı şerīf (...) efendim

179/77

E. TABİRNÂME

TAʿBĪR-NĀME

Rivāyet olunur ki pādişāh-ı ʿālem Rūm ʿulemāsın cemʿ idüb buyurdı baña bir muḫtaṣar taʿbīr-nāme idün ki bir varaḳ ola anlar daḫi bunı böyle teʾlīf itdiler ḥurūfı üzere pes her kim bir vāḳıʿa görse gördigi nesneniñ lafẓ-ı ʿArabīsini iḫrāc idüb evvelki ḥarfine iʿtibār ide meṣelā vāḳıyusında ṣu görse anıñ ʿArabīsi mādır evvelki ḥarfi mīmdir buña göre ne görürse taʿbīr oluna

elif (ا)	Mertebesi yüce ola
be (ب)	Rāḥat ola
te (ت)	Manṣıb ṣāḥibi ola
ṣe (ث)	Nuṣretlü ola
cim (ج)	Düşmāna ġālib ola
ḥa (ح)	Ululıġa irişe
ḫı (خ)	Murādına irişe
dal (د)	Devlete irişe
ẕel (ذ)	Çoḳ māl eline gire
rā (ر)	
ze (ز)	Raġbet bula
sin (س)	Ḳorḳudan emīn ola
şın (ش)	İşledigi işe peşīmān ola
ṣad (ص)	ʿİlm-i edeb bula
ḍaḍ (ض)	Ḥāżır māl bula
ṭı (ط)	Düşmān üzerine fırṣat bula
ẓı (ظ)	Ḳalbi içinde maḫzūn ola
ʿayn (ع)	Göñlü sevinçli ola
ġayn (غ)	Nefsine ẓulm ide
fe (ف)	Düşmāna żafer bula
ḳaf (ق)	Devlet bula
kef (ك)	Ḳorḳudan emīn ola ġāʾibden ḫaber gele
lam (ل)	Ḳorḳudan emīn ola
mim (م)	Murādına ire
nun (ن)	Melūl ola belki aġlaya
vav (و)	Ḥāceti revā ola sevine
he (ه)	Begler ucından göñli melil ola
lam-elif (لا)	Göñli melīl ola
ye (ي)	Namāzı ve tāʿati çoḳ ola

178/16

F. ARAPÇA METİNLER

(1)

ḪUṬBE-İ MUṬLAḲ

Elḥamdülillāhilleẕī ḫaleḳaʾl-insāne fī aḥseni taḳvīm ve ʿālleme ādeme'l-esmāʾi küllehā ve fażlihi ʿale'l-melāʾiketi bifażli ʿamīm sübḥānelleẕī ḳāle celle celālühü ve ʿamme nevālühü'l-kerīm

Eşhedü [en lā-ilāhe illallā]h

Elleẕī ḳāle fī kelāmihi nebiyyi ʿibādī innī ene'l-ġafūrü'r-raḥīm ve neşhedü [en lā-ilāhe illallāh]

Elleẕī enzele fī şānühü ve inneke laʿalā ḫulḳın ʿaẓīm

Ṣallallāhü teʿālā [allāh]

ʿAn ebā Hüreyreti razıyallāhü teʿālā ʿanh innehü ḳāle ḳāle resūlullāh ṣallallāhu teʿālā ʿaleyhi ve sellem kelimetāni ḫafīfetāni ʿale'l-lisāni ṯaḳīletāni fi'l-mīzāni ḥabībetānī ile'r-raḥmāni sübḥānallāhi ve biḥamdihi sübḥān-allāhi'l-ʿaẓīm

Elā inne aḥseni'l-kelāmullāh ve innallāhe bi'n-nāsi'r-raʿūfü'r-raḥīm ḳuʿūde baʿdihi ḳıyām elḥamdülillāh taʿẓīmen [allāh] allāhümme ṣalli ve sellim ʿale'n-nebiyyi'l-hāşimī ẕi'l-vechi'l-kerīm mefḫari'l-mülkullāh

178/30

(2)

İSTİḪĀRE

Allāhümme innī estaḫīrüke biʿilmike ve estaḳdirüke biḳudretike ve esʾelüke min fażlike'l-ʿaẓīmi feinneke taḳdirü velā eḳdirü ve teʿlemü velā eʿlemü ve ente ʿallāmü'l-ġuyūb allāhümme in künte teʿlemü enne hāẕe'l-emra ḫayrün lī fī dīnī ve maʿāşī ve ʿāḳibeti emrī fe'ḳdürhü lī ve in künte teʿlemü enne hāẕe'l-emra şerrün lī fī dīnī ve maʿāşī ve ʿāḳıbeti emrī fe'ṣrifhü ʿannī ve'ṣrifnī ʿanhü veḳdür li'l-ḫayre ḥayṯü kāne ṯümme raḍḍinī bihi

178/36

(3)

Bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm
Ebced hevveẕ ḥuṭṭī kelemen seḫaẕ ḳaraşed seḥaẕ dazıḳı lenve tebarek-allāhü aḥsenüke ḫālīḳīn
Bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm
Ebced hevvez ḥuṭṭī kelemen saʿ fez ḳareşed dazıḳı ve tebarek-allāhü aḥsenü ḫāliḳīn

178/41

(4)

ʿAmme yetesāʾelūne ʿani'l-leyli'l-ʿaẓimilleẕī hüm fīhi muḫtelifūne kellā seyaʿlemūne s̱ümme kellā seyaʿlemūne elem necʿalil-arża mihāden ve'l-cibāle evtāden ve ḥaleḳnāküm sübāten

ʿAmme yetesāʾelūne ʿani'l-leyli'l-ʿaẓimilleẕī hüm fīhi muḫtelifūne kellā seyaʿlemūne s̱ümme kellā seyaʿlemūne elem necʿalil-arża mihāden ve'l-cibāle evtāden ve ḥaleḳnāküm

179/5

(6)

İẕ ḳāle lehüm iḫvehüm nūḥü'l-etetteḳūne innī leküm resūlün emīnün fe'tteḳullāhe ve aṭīʿūne vemā esʾelüküm ʿaleyh min ecri inne ecrī elā ʿalā rabbi'l-ʿālemīn iż ḳāle lehüm iḫvehüm hūdü'l-etetteḳūne innī leküm resūlün emīnün fe'tteḳullāhe ve aṭīʿūne vemā esʾelüküm ʿaleyh min ecri inne ecrī elā ʿalā rabbi'l-ʿālemīn iż ḳāle lehüm iḫvehüm ṣāliḥü'l-etetteḳūne innī leküm resūlün emīnün fe'tteḳullāhe ve aṭīʿūne vemā esʾelüküm ʿaleyh min ecri inne ecrī elā ʿalā rabbi'l-ʿālemīn iẕ ḳāle lehüm iḫvehüm lūṭü'l- etetteḳūne innī leküm resūlün emīnün fe'tteḳullāhe ve aṭīʿūne vemā esʾelüküm ʿaleyh min ecri inne ecrī elā ʿalā rabbi'l-ʿālemīn iẕ ḳāle lehüm şuʿaybe'l-etetteḳūne innī leküm resūlün emīnün fe'tteḳullāhe ve aṭīʿūne vemā esʾelüküm ʿaleyh min ecri inne ecrī elā ʿalā rabbi'l-ʿālemīn

179/6

(7)

Eʿūẕü billāhi mine'ş-şeyṭāni'r-racīm bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm

179/12

(8)

ĢUṬBE-İ RAMAŻĀN

Elḥamdülillāhilleẕī enzele'l-ḳurʾāne ʿalā muḥammedin fī şehri ramażān er-raḥīmelleẕī raḥīm ʿalā muḥammedin fī şehri ramażān

Elġāfirilleẕī ġufr ẕünūbü'l-maʿāṣ̱ine minallāhi muḥammedin fī şehri ramażān eşhedü en lā-ilāhe illallāh vaḥdehu lā-şerīkeleh

Elleẕī kütibe'ṣ-ṣiyāme ʿalā muḥammedin ʿibādihi'l-müʾminīne fī şehri ramażān ve neşhedü enne seyyidinā ve senedenā ve mevlānā muḥammeden ʿabdühü ve resūlühü şehādeti'l-müstaġfirīn fī şehri ramażān

Ṣallllallāhü teʿālā ʿaleyhi ve ʿalā ālihi ve evlādihi ve ezvācihi ve ḫulefāʾi'r-rāşidīne'l-mehdiyyīne min baʿdihi ve vüzerā fī ʿahdihi ḫuṣūṣan minhüm

179/14

(9)

El-ʿadlü ferʿü'l-maʿdūlün ʿanh
Ve'ṣ-ṣaffü ferʿü'l-mevṣifün ʿanh

179/15

(10)

ḪUṬBE
El-ḥamdü-lillāh-illeẕī enʿam ʿaleynā sūreti yāsīn ve'l-ḳurʾāni'l-ḥaḳīm

179/18

(11)

ʿAn cābir raḍiyallāhü teʿālā ʿanhü innehü ḳāle ḳāle resūlullāh ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi ve sellem innalllāhe cemīlü yuḥibbü'l-cemāl ṣadeḳa resūlullāh elleẕī (...) ṣāhibü'ş-şefāʿati ve'l-kemāl elā inne aḥseni'l-kelām eʿūẕü besmele ʿālemü'l-ġaybi ve'ş-şehādeti el-kebīrü'l-müteʿāl allāhümme ṣalli ve sellim ʿalā muḥammedin ṣāḥibü'l-ḥüsn ve'l-kemāl seyyidi selāṭīnü'l-ʿarab ve'l-ʿacem mevlānā ve mevla'l-ʿālemīn muḥammed innallāhe yeʾmürü
Temmet

Allāhümme ṣalli ve sellim ʿalā Muḥammed ṣāhib

179/21

(12)

ḪUṬBE
Elḥamdülillāhilleẕī enʿam ʿaleynā sūreti ve'l-ḳurʾāni'l-ḥakīm ve rūhi ervāḥanā bākeşīrīne ve'l-ḳurʾāni'l-ḥakīm fesübḥānelleẕī cülliye āẕānü's-sāmiʿīn ve ḳāriʾīn bitilāveti yāsīn ve'l-ḳurʾāni'l-ḥakīm
eşhedü enne
muḥammeden ve neşhedü ʿalā mā aḥsenü'l-yenābitüke (ve yāsīn) ve'l-ḳurʾāni'l-ḥakīm
ve neşhedü

ennelleẕī ḳīle mevʿiża fī ḥaḳḳihi inneke lemine’l-mürselīn ʿalā ṣirāṭın müstaḳīm ṣallallāh ictenibū ʿan tereke tilāveti yāsīn ve’l-ḳurʾāni’l-ḥakīm ve ṭahherü’s-sünnetiküm biḳırāʾati yāsīn ve’l-ḳurʾāni’l-ḥakīm ve zeynū mecālisküm bitilāveti yāsīn ve’l-ḳurʾāni’l-ḥakīm elā inne aḥseni’l-kelām eʿūzübillāhimine’ş-şeyṭāni’r-racīm bismi’llāhi’r-raḥmāni’r-raḥīm yāsīn ve’l-ḳurʾāni’l-ḥakīm allāhümme ṣalli ʿalā muḥammedilleẕī enzele ʿaleyhi sūreti yāsīn ve’l-ḳurʾāni’l-ḥakīm seyyidi selāṭīnü’l-ʿarab ve ‘l-ʿacem mevlānā ve mevla’l-ʿālemīn innallāhe yeʾmürü

ḪUṬBE-İ MUṬLAḲ

Elḥamdülillāhilleẕī yedeʿū ʿibādihi’l-müttaḳīne ilā dārü’l-celāl ve’n-niʿmetihim bi’n-nevāʿi’n-niʿam fī dārü’l-celāl fesübhānelleẕī vaʿde’l-muvaḥḥidīne rüʾyeti cemālihi fī dārü’l-celāl eşhedü en lā-ilāhe illallāh şehādeti mūṣılatü ilā dārü’l-celāl ve neşhedü ennallāhe el-hādī ümmetihi ilā dārü’l-celāl ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi ve sellem

mevʿiẓat

179/32

(13)

Eʿūzü bi’s-semine’ş-şeyṭāni’r-racīm
Bismillāhi’r-raḥmāni’r-raḥīm

179/33

(14)

ḪUṬBE-İ ẔEBḤİ’L-ʿİDÜ’L-ʿAREFETÜ’L-CUMʿA

Elḥamdülillāhilleẕī şerrafenā bi’l-vuḳūfi fi’l-ʿarafāti bi’t-telbiyeti lebbeyk allāhümme lebbeyk ve nevvera ṣudūrenā biesrāri ḥabībihi fi’l-ʿarafāti bi’t-telbiyeti lebbeyk allāhümme lebbeyk fesübḥāne yaġfiru ẕünūbe’l-ḥüccāci biḥürmeti’l-vuḳūfi fi’l-ʿarafāti bi’t-telbiyeti lebbeyk allāhüme lebbeyk

Eşhedü enne

Elleẕī veʿade’l-ḥüccāci rüʾyete cemālihi fī dāri’s-selāmi bi’t-telbiyeti lebbeyk allāhümme lebbeyk

Ve eşhedü enne

Elleẕī emera liümmetihi’l-iḥrāme ve’ṭ-ṭavāfe bi’l-vuḳūfi fi’l-ʿarafāti bi’t-telbiyeti lebbeyk allāhümme lebbeyk

Ṣallallāhü teʿālā

ʿAn ibn ʿabbās raḍiyallāhü teʿālā ʿanhü innehü ḳāle ḳāle resūlullāh ṣallallāhu teʿālā ʿaleyhi ve sellem el-ḥāccü iẕā aḫrace min menzilihi ḫarace min ẕünūbihi keyevmin veledethü ümmihi ṣadeḳa resūlullāh

Elā inne aḥseni'l-kelām
Eʿūẕübillāh ve lillāhi ʿale'n-nāsi ḥaccü'l-beyte meni'steṭāʿ ileyhi sebīlen allāhümme ṣalli ve sellim ʿalā muḥammedin elleẕī emera liümmetihi bizebḥi'l-ḳurbāni fi'l-minneti bi't-telbiyeti lebbeyk allāhümme lebbeyk seyyidi selātīnü'l-ʿarab ve'l-ʿacem mevlānā

179/37

(15)

ḪUṬBE

Elḥamdülillāhi'lleẕī ḫuliḳa ādeme min nūri muḥammed ve ẕeyyin ṣudūrü'l-müʾminīne min nūri muḥammed sübḥāne'lleẕī isnā ʿalā ḥabībihi maḥāmid ve'l-maḥmūd eşhedü en lā-ilāhe illallāh vaḥdehu lā-şerīkeleh velā nefīrühü şehādeti mūṣılate ilā maḳāmü'l-maḥmūd ve neşhedü innelleẕī hüve fi'l-arżi muḥammeden ve fi's-semāʾi maḥmūd ṣallallāhü ʿan kaʿbetü'l-aḥyār raḍiyallāhü teʿālā ʿanhü inne ḳāle resūlullāh ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi ve sellem ḳālallāhü teʿālā yā mūsā ādeme ve zürriyetihi yaḥşurūne taḥte'd-dāʾi'l-maḥmūd ṣadeḳa resūlullāh ve nuṭḳi ḥabīb-ullāhi'l-maḥmūd elā inne'l-(...) eʿūẕübillāh ve's-semāʾi ẕāti'l-bürūc (...) biḥamdillāh

Allāhümme ṣalli ve sellim ʿalā muḥammedilleẕī hüve fi'l-arżi muḥammedin ve's-semāʾi maḥmūd ḳuṭbi dāʾiretü'l-kemāl mevlānā ve mevla'l-ʿālemīne'l-muḥteremeyn muḥammed yā eyyühe'l-müteʿaṭṭaşūne ẕülāli viṣālihi ṣallū ʿaleyh ve sellimū teslīmā Bir ayaḳ ine

Allāhümme erḥamü'l-ḫulefāʾi innallāhe yeʾmürü bi'l-ʿadli ve'l-iḥsāni

179/38

(16)

l-ḥüccāci ve'n-neferāti ve'l-müsāfirīne ve'l-muḳīmīne ve'l-ḥāẓirīne fī berrike ve baḥrike min ümmeti muḥammedin ʿaleyhim ecmaʿīne ve's-selāmü ʿale'l-mürselīne ve'l-ḥamdülillāhi rabbi'l-ʿālemīn el-fātiḥate maʿa'ṣ-ṣalavāt

nüveyte inne aṣliyallāhü teʿālā ṣalavāti sünneti'l-ʿişāʾi hāẕe'l-yevm ve iktedeyte hāẕe'l-imām ve iẕā imāmi limen tebaʿanī

nüveyte inne aṣliyallāhü teʿālā ṣalavāti sünneti'l-ʿişāʾi hāẕe'l-yevm ve iktedeyte hāẕe'l-imām ve iẕā imāmi limen tebaʿanī

179/41

(17)

HĀẔĀ DUʾĀ-İ ḤATİM

Rabbenā yā rabbenā rabbenā teḳabbel minnā inneke ente’s-semīʿü’l-ʿalīm ve tüb ʿaleynā yā mevlānā inneke ente’t-tevvābü’r-raḥīm ve’hdinā ile’l-ḥaḳḳi ve ilā hidāyeti ṭarīḳin müstaḳīmün bereketi ḥatmi’l-ḳurʾāni’l-ʿaẕīmi ve bişefāʿati resūlike ve ḥabībike’l-kerīmi vaʿfüʿannā yā kerīm vaġfirlenā ẕünūbenā yā er-raḥmān yā raḥīm allāhümme ẕenbinā bizenbihi’l-ḳurʾāni ve ekreminā bikerāmeti ḥatmi’l-ḳurʾāni ve edḫilene’l-cennete maʿa’l-ḳurʾāni ve ʿāfinā min külli belāʾi’d-dünyā ve ʿaẕābü’l-āḫirati biḥürmeti ḥatmi’l-ḳurʾān ve erḥam cemīʿa ümmetihi muḥammedin biḥaḳḳi’l-ḳurʾāni allāhümme ecʿali’l-ḳurʾāne lenā fi’d-dünyā ḳarīnen ve fi’l-ḳabri mūnisāni ve fi’l-ḳıyāmeti şefīʿan ve ʿale’ṣ-ṣirāṭi nūran ve ile’l-cenneti refīḳan ve mine’n-nāri saḳiran ve ḫicāben ve ile’l-ḫayrāti küllihā delīlen ve imāmen bifażlike vücūdike ve keremike yā ekremü’l-ekremīne allāhümme ehdinā bihidāyeti’l-ḳurʾāni ve ʿāfinā biʿināyeti’l-ḳurʾāni ve necenā mine’l-(...) bikerāmeti ḥatmi’l-ḳurʾāni ve’rfiʿ derecātinā bifażliyeti’l-ḳurʾāni ve keffir ʿanā seyyiʾātinā tilāveti ḥatmi’l-ḳurʾāni allāhümme beddiʿi şevābe māḳariʾnāhü ve nūremānelūnāhü ve ilā rūḥi muḥammede ʿaleyhi’ṣ-ṣalāti ve’s-selāmi ve ilā ervāḥi evlādihi ve ezvācihi ve ilā ervāḥi aṣḥābihi rıḍvān-ullāhi teʿālā ʿaleyhim ecmaʿīne ve ilā ervāḥi ābāʾinā ve ümmehātinā ve ebnāʾinā ve iḫvāninā ve aṣdiḳāʾinā ve evtādinā ve meşāʾiminā mā ḥāṣṣaten ve ilā ervāḥi cemīʿi’l-müʾminīne ve’l-müʾmināti ecmaʿīne ʿāmmeten ve ilā ṣāḥibi’l-ḫayrāti mine’l-müslimīne ve ilā imāmi’l-müttaḳīne allāhümme enṣur men naṣare’lleẕīne ve aḫẕene men ḫaẕele’l-müslimīne allāhümme’nṣur cüyūşe’l-müslimīne ve ʿasākire’l-muvaḥḥidīne vektübü’ṣ-ṣıḥḥaten ve’s-selāmete ve’l-ʿāfiyete ʿaleynā ve ʿale’

179/42

(18)

Elḥamdülillāhilleẕī ḫaleḳa külle şeyʾin ve hüve ʿalā külle şeyʾin vekīlün elleẕī lā-ṣāniʿa sevāhü ve hüve ʿalā külli şeyʾin vekīlün fesübḥānelleẕī hüve mevlānā niʿme’l-mevlā ve niʿme’l-vekīle eşhedü en lā-ilāhe illallāhu vaḥdehu lā-şerīkelehü ve lā nezirallāhü elleẕī hüve’l-ḳaviyyü’l-ʿazīzü’l-vekīlün ve neşhedü enne seyyidenā ve senedenā ve mevlānā muḥammeden ʿabdühü ve ḫabībühü ve (...) elleẕī ḳāle (...) lā-ḥavlihi (...) allāhi ve niʿme vekīlün ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi ve ʿalā ālihi ve evlādihi

179/59

(19)

Elḥamdülillāhilleẕī ḫaleḳa külle şeyʾin ve hüve ʿalā külli şeyʾin vekīlülleẕī lā-ṣāniʿa sevāhü ve hüve ʿalā külli şeyʾin vekīlün fesübḥānelleẕī hüve mevlānā niʿme'l-mevlā ve niʿme'l-vekīle eşhedü en lā-ilāhe illallāhu vaḥdehu lā-şerīkelehü ve lā (...) elleẕī hüve'l-ḳaviyyü'l-ʿazīz

Elḥamdülillāhilleẕī

179/60

(20)

ʿAmme yetesāʾelūne ʿaninnebāʾi'l-ʿaẓimi'lleẕīhüm fīh muḫtelifūne kellā seyaʿlemūne s̱ümme kellā seyaʿlemune

179/61

(21)

ḤUṬBE-İ ʿİD-İ IḌḤİYYE

Sübḥāne men evḥā ilā ḫabībühü enne'ttebaʿ milleti ibrāhīm ve emernā biittiḫāẕ muṣallīnā min maḳāmi ibrāhīm fesübḥāne men caʿale'l-uḍhiyyeti sünneti ibrāhim allāhü ekber sübḥāne men iṣṭafā ḫabībühü men nesli ismāʿīl ve beşşir ḫalīleti biġulāmi ḫalīmin ve hüve ismāʿīl fesübḥānelleẕī ersele cibrīl bikebşün ʿaẓīm fedāʾen ismāʿīl eşhedü enne elleẕī refʿü'l-ḳavāʿid mine'l-beyti ibrāhīme ve ismāʿīl ve neşhedü enne'lleẕī remyü'l-cemerāt bimisnen ve ṣallī bimaḳāmi ismāʿīl ṣallallāhü inne mevʿiẓatü ʿan ebī hüreyretü raḍiyallāhü teʿālā ʿanhü innehü ḳāle ḳāle resūlüllāh ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi ve sellem mā ibni ādem men ʿamele ibni ādeme min ʿameliin yevme'n-naḥri eḥabbe ilallāhi teʿālā min hirāḳatü'd-demmi ṣadaḳ resūlullāh fīmā ḳāle ve nuṭḳ ḫabīb-allāhi'l-melikü'l-müteʿāl elā inne aḥsenü inne eʿūẕü billāh besmelehü'l-ḥamdülillāhilleẕī vehb lī ʿale'l-kīni ismāʿīl otura ḳalḳa oḳuya elḥamdülillāh ḥamden bir ayaḳ yuḳarı çıḳa oḳuya innallāhe yeʾmürü

179/73

(22)

Allāhümme erḥamü (...) ḫulefāʾi'r-rāşidīne ve eʾimmeti'l-mehdiyyīneelleẕī ḳaḍū biʾl-ḥaḳḳi ve bihi kānü yaʿdilūne allāhümme eyyedi selām ve'l-müslimīne ve'n-ṣur kelimete'l-ḥaḳḳi ve'd-dīni bidevāmi ʿabdike ve'bni ʿabdike'l-ʿuṭān elā aʿẓamü ve'l-ḫāḳāni'l-muʿaẓẓam mevlā mülūki'l-ʿarab ve'l-acem ḫādime'l-ḥaremeyni'ş-şerīfeyni elā ve hüve's-sulṭāni'bni's-sulṭāni'bni's-sulṭāni'bni's-sulṭāni'l-ġāzī Maḥmūd Ḫani'bni's-sulṭāni ʿAbdü'l-ḥamīd Ḫani'bni's-sulṭāni Aḥmed Ḫan ḫaled-allāhü ḫilāfetehü ve eyyed bi'l-ʿadli salṭanatehü ilā intihāʾi'z-zamāni ve nihāyeti'd-deverān allāhümme enṣur naṣran ʿazīzen vefteḥen lehü fetḥan mübīnen allāhümme enṣur cüyūşe'l-müslimīne ve ʿasakire'l-muvaḥḥidīne yā rabbi

ve’ktübü’ṣ-ṣıḥḥateh ve’s-selāmühü ve’l-ʿāfiyeteh ʿaleynā ve ʿalā ḫüccāc ve’l-ḳuzāti ve’l-müsafirīne ve’l-muḳīmīne fī berrike ve baḥrike min (...) muḥammede ʿaleyhim ecmaʿīne ḫuṣūṣan minhüm ʿale’l-cemāʿati’l-ḥāẓirīne biraḥmetike yā erḥame’r-rāḥimīn ve’s-selāmü ʿale’l-mürselīne ve’l-ḥamdülillāhi rabbe’l-ʿālemīn

179/74

(23)

Elḥamdülillāhilleẕī ḫaleḳa külli şeyʾin ve hüve ʿalā külli şeyʾin vekīlen elleẕī lā ṣāñiʿa sevāhü ve hüve ʿalā külli şeyʾin vekīlün fesübḥānelleẕī hüve mevlānā niʿme’l-vekīl eşhedü en lā-ilāhe illallāh vaḥdehu lā-şerīkelehülleẕī hüve’l-ḳaviyyi’l-ʿazīzi’l-vekīl ve neşhedü enne seyyidenā ve senedenā ve mevlānā muḥammeden ʿabdühü ve ḥabībühü ve resūlühülleẕī ḳāle fī cemīʿi aḥvālihi ḥasbün-allāhü ve niʿme’l-vekīl ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi ve ʿalā ālihi ve evlādihi ve ezvācihi ve etbāʿihi ve ḫulefāʾihi’r-rāşidīnü’l-mürşidīni’l-mehdiyyīne min baʿdihi veʾüẕerāʾihi fī ʿahdihi ḫuṣūṣan minhüm ʿale’l-imāmi ḫulefāʾi resūlillāhi ʿale’t-taḥḳīḳi emiri’l-müʾminīne ḥażireti ebī bekr ve ʿumere ve ʿuṯmāne ve ʿaliyyi ve ʿalā buḳayyeti’ṣ-ṣaḥābeti ve’t-tābiʿīne rıḍvānullāhi teʿālā ʿaleyhim ecmaʿīne ʿan ebī hüreyrete raḍiyallāhü teʿālā ʿanhü ennehü ḳāle ḳāle resūlullāhi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhim ve sellem iẕā veḳaʿtüm fi’l-emrin ʿaẓīmi feḳūlū ḥasbün-allāhü ve niʿme’l-vekīl elā inne aḥsene’l-kelāmi ve eblaġa’n-niẓāmü kelām-ullāhi’l-meliki’l-mecīden le-ʿallām kemā ḳālallāhü tebāreke ve teʿālā fi’l-kelāmü ve iẕā ḳuriʾe’l-ḳurʾāne festemeʿū lehü ve enṣitū leʿalleküm türḥamūne eʿūzü billāhi ve ḳalū ḥasbün-allāhü ve niʿme’l-vekīlü eclis elḥamdülillāhi ḥamden keṯīran kāne resūlüllāhe beṯīran ve nedīrān taʿẓīmen nebiyyihi ve tekrīmen ṣafiyye feḳāle ʿazze ve celle min ḳāʾilin muḫbiran ve āmiratü innallāhe

179/75

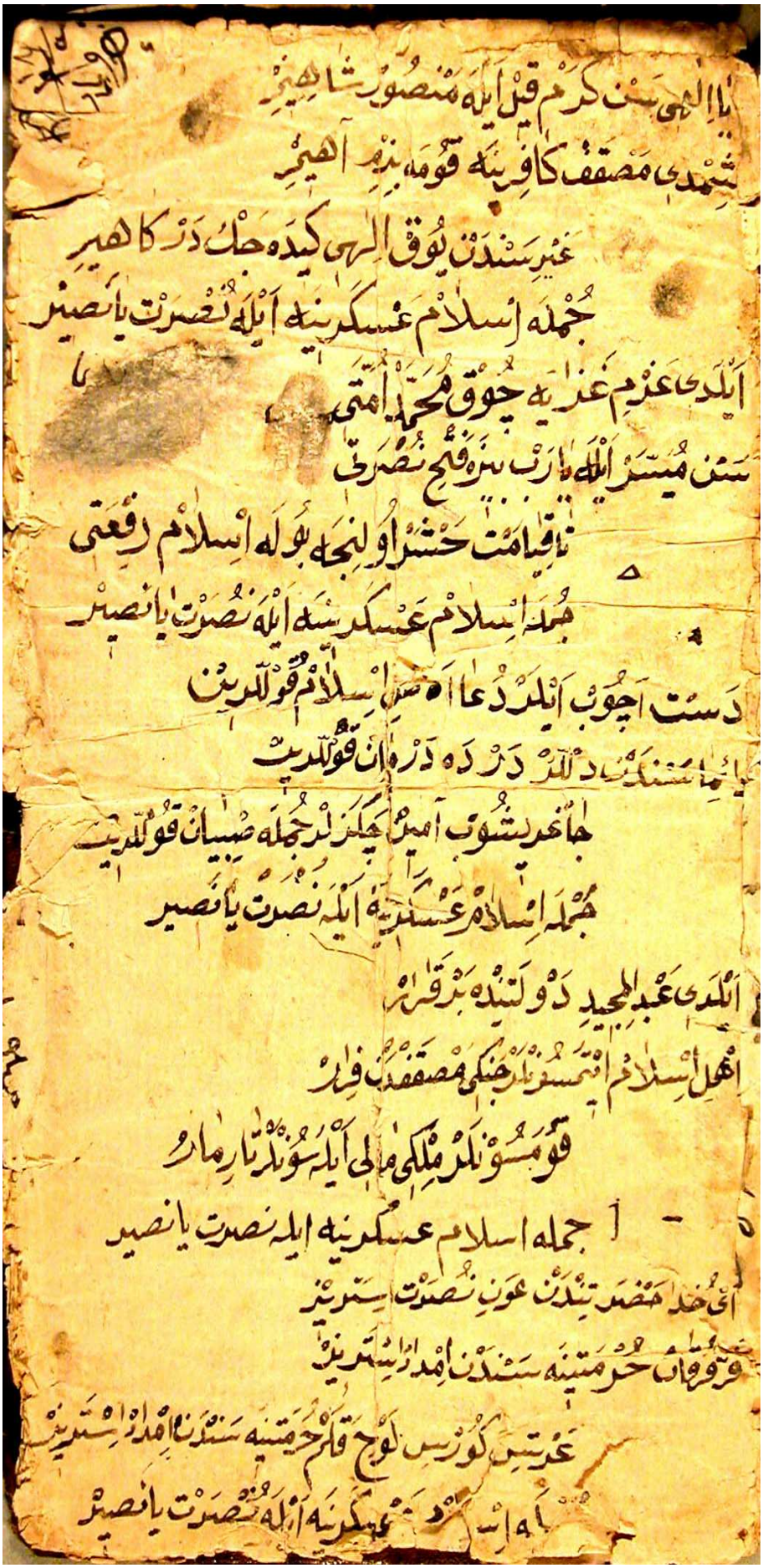
(24)

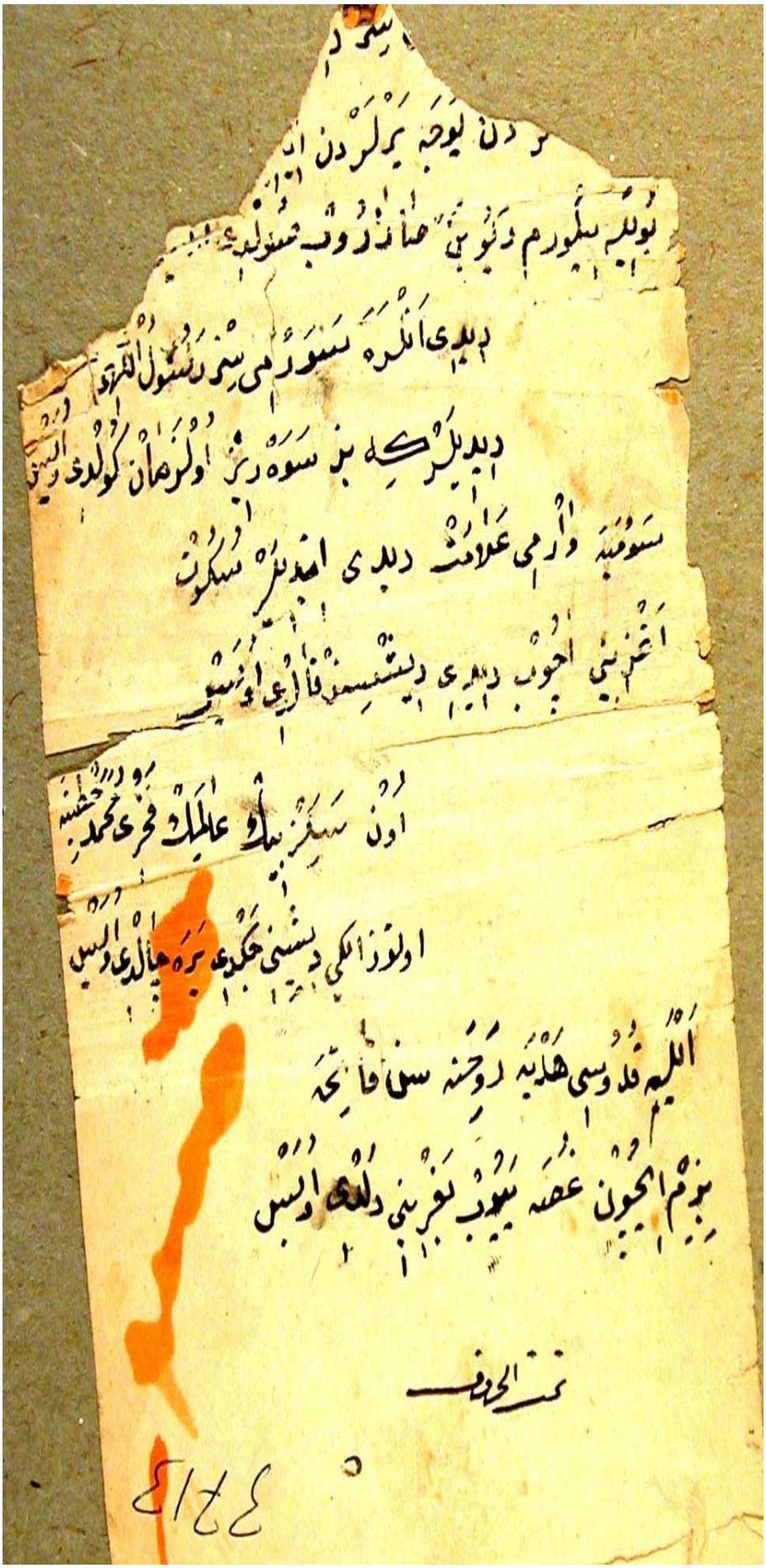
Kāne ev ḥafiyyen ve aḫricū ʿan külli ṣallin min bürrin ev ṣāʿan sīren ve eṭʿimü’ṭ-ṭaʿām ʿalā muḥibbihi miskīnen ve yetīmen ve esīren ḳāle resūlüllāh şehrü ramażāne muʿalleʿan beyne’s-semāʾi ve’l-arż lā-yerfeʿu ilallāhi teʿālā ḥattā yüeddī illā biedāʾi ṣadeḳati’l-fiṭrate ṣadeḳaʾi (...)

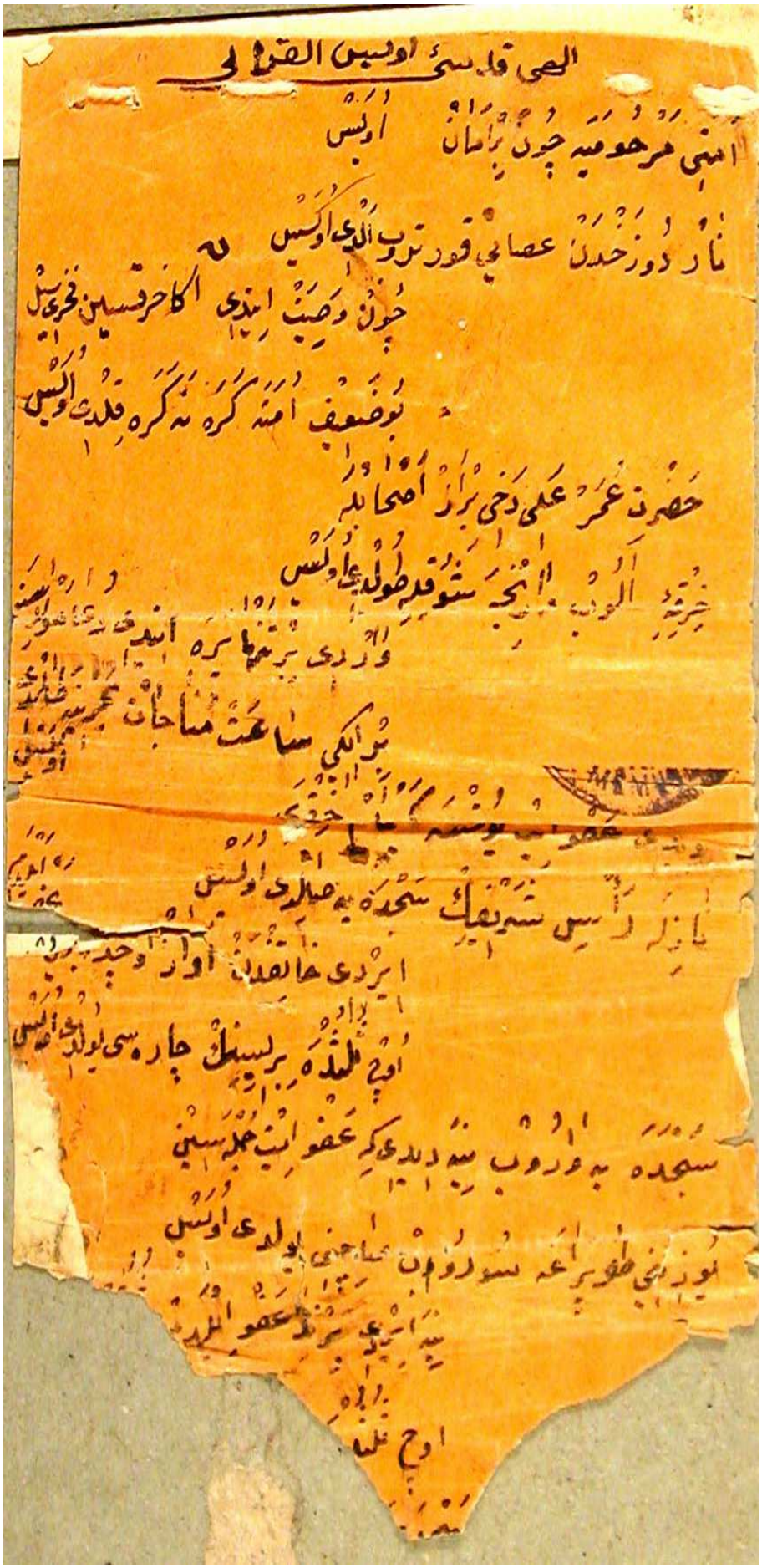
Elā inne aḥseni eʿūzü billāh inne’l-ḥasenāti yüẕhibne’s-seyyiʾāti (...) ev ḳāle vāhid fi’l-arżi ʿan külli nefsī illā inne aḥsen eʿūẕü billāh inne’l-ḥasenāti’s-semāʾi ve’l-arżi lā-yerfiʿu ilallāhi teʿālā

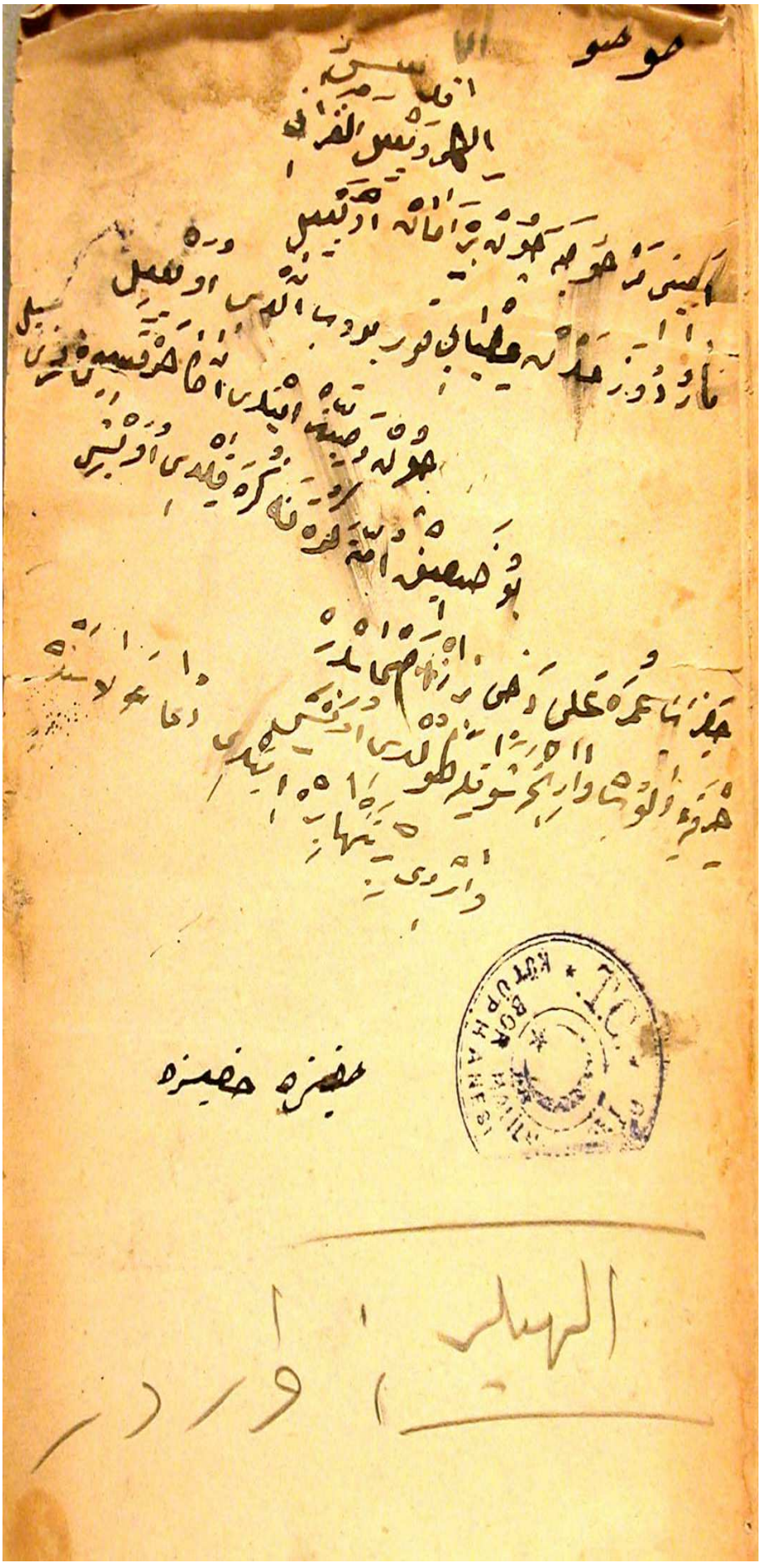
179/77

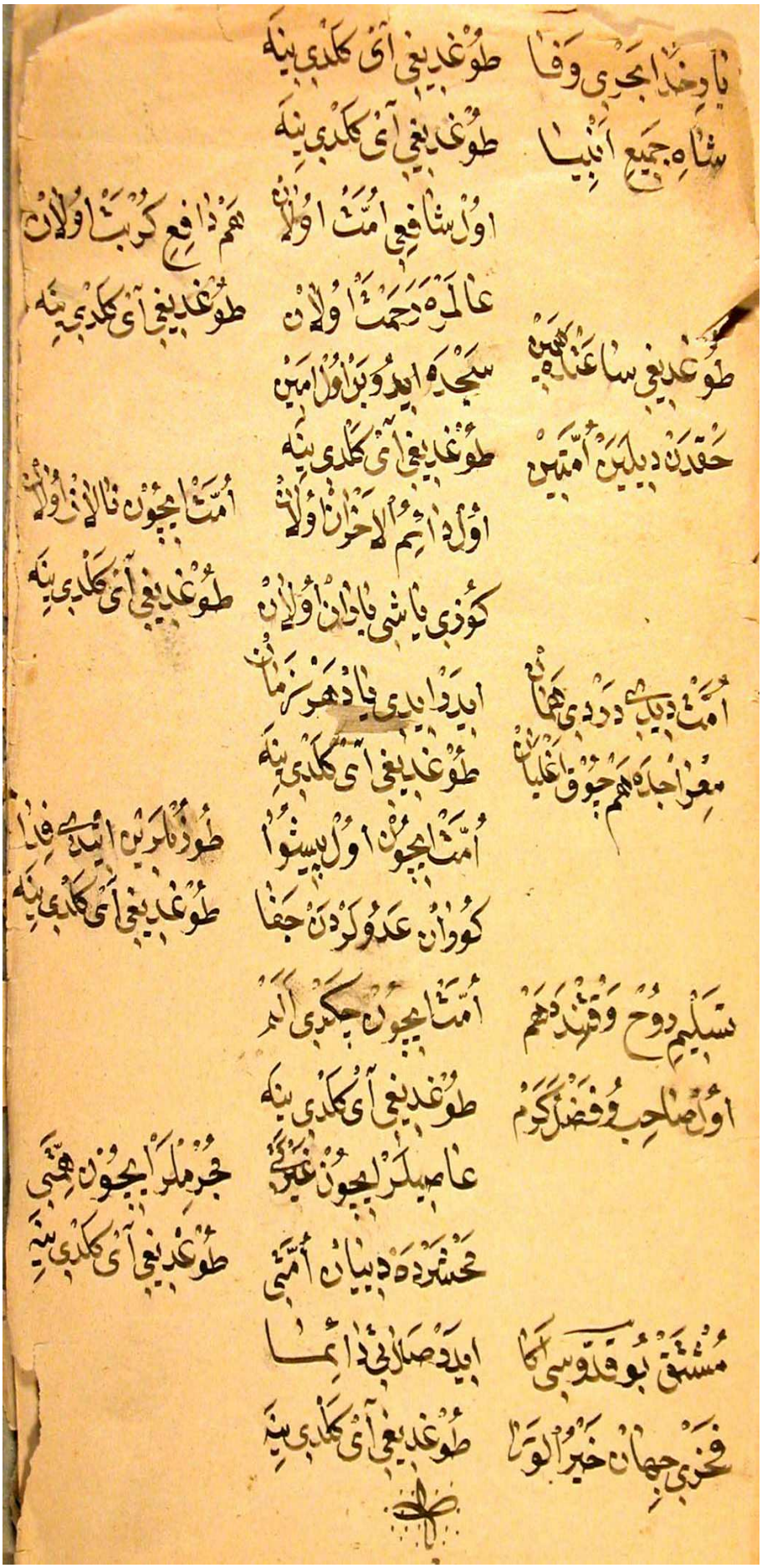
178
Bol
3713

یا رب خدایا بحری وفا
طوغدیغی آی کلدی بنه
شاه جمیع انبیا
طوغدیغی آی کلدی بنه
اول شافعی امت اولان
هم دافع کربت اولان
عالمره رحمت اولان
طوغدیغی آی کلدی بنه
طوغدیغی ساعتده همین
سجده ایدوب اول امتین
حقدن دیلیر امتین
طوغدیغی آی کلدی بنه
اولاد ایتم الاخوان اولان
امت ایچون نالان اولان
کوزی یاشی یادان اولان
طوغدیغی آی کلدی بنه
امت دیدی دردی همان
ایدر ایدی یاد هر زمان
معراجده هم چوق اغلیان
طوغدیغی آی کلدی بنه
امت ایچون اول پیشوا
طوز ملرین ایتدی فدا
کوردان عدو کردن جفا
طوغدیغی آی کلدی بنه
تسلیم روح وقت دهم
امت ایچون چکدی الم
اول صاحب فضل کرم
طوغدیغی آی کلدی بنه
عاصیلر ایچون غیرتی
جرملر ایچون همتی
محشرده دیدی امتی
طوغدیغی آی کلدی بنه
مشتاق بوسه بوسی کا
ایدر صلای دائما
فخری جهان خیر الوری
طوغدیغی آی کلدی بنه

بصبحك ايلمزمي سيزه بوقدوسي قوجه ديركم
شوفاني ملكي تخريب ايلمز مولانا صانورميسيز

٢٤

قلندري

بوعلمله سن عارف يزدان اولمه ماذسين
بوكبرله دركاهنه آنك كلمه ماذسين

چون ايكي جهان حبي حرام اهل خدايه
دنيايي بيروب سومك ايله حق بوله ماذسين

ذكر ايله همين كيجه وكوندز اويومه چوق
بواويقوايله قطع مسافه قيله ماذسين

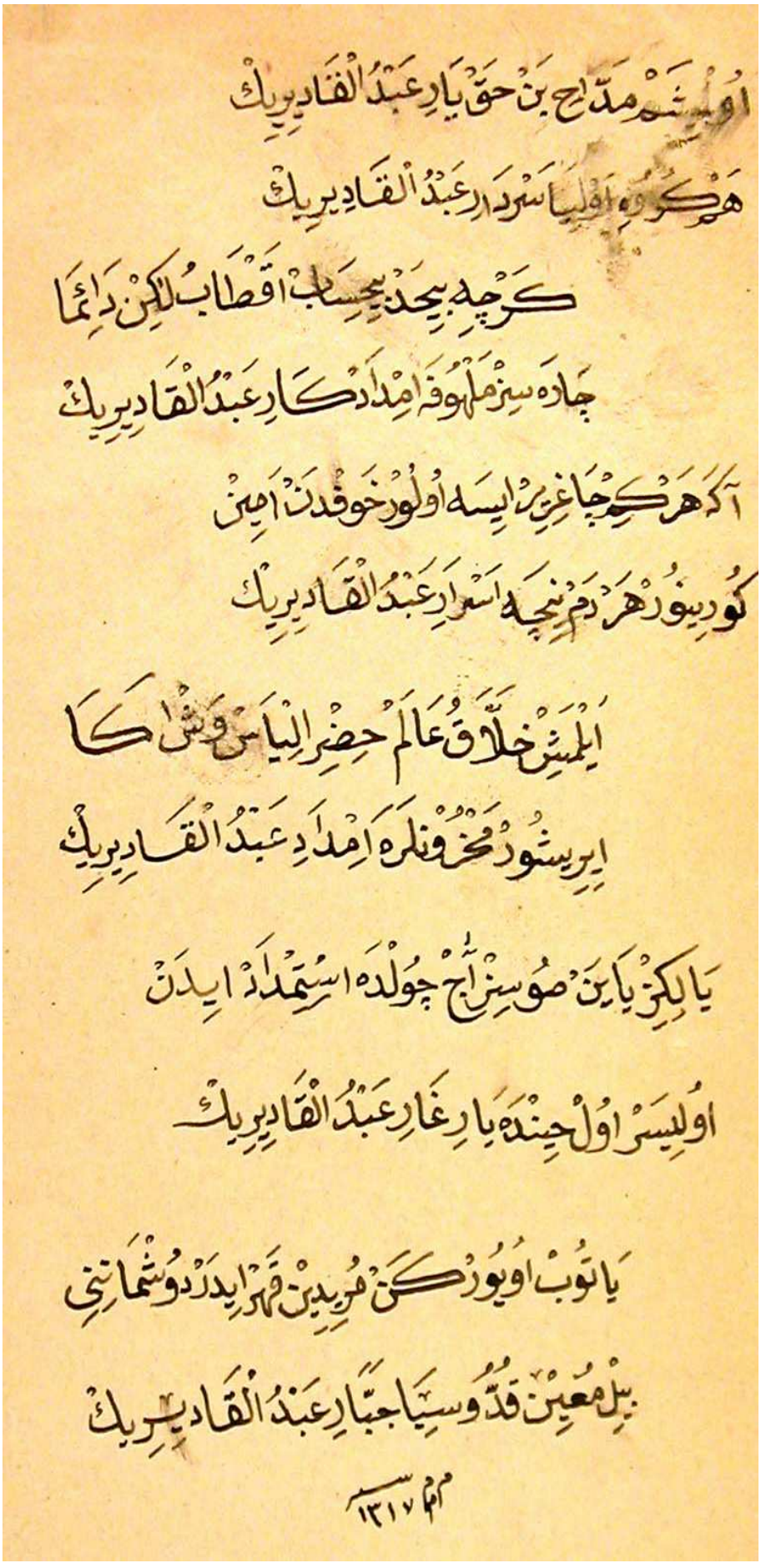
دنيده دنيا ايتسه كيشي مشرك اولميسز
عشق اولميجق كوكلوكي دوشه صاله ماذسين

كيرصد قله مردان يولونه مرشده اويوب
مرشد سيز اكر كيدر ايسك يول بيله ماذسين

كيلاني طريغي يوزماز خلقينه خوشدر
كيرماذسك اكا معرفتيله طوله ماذسين

قدوسيه مولم ايدن الهام سوزيني طوق
سوزطوتمز ايسك عشق دكزينه طله ماذسين

اولیشم مدّاح بن حق یارِ عبدُ القادیریك

هم کروه اولیا سردارِ عبدُ القادیریك

گرچه بیحد بیحساب اقطاب لکن دائما

جاده سیر ملهوفه امداد کارِ عبدُ القادیریك

آکه هر کم جاغرر ایسه اولور خوفدن امین

کورینور هر دم نیچه اسرارِ عبدُ القادیریك

ایلمش خلّاق عالم حضر الیاس وش کا

ایریشور مخفونلره امداد عبدُ القادیریك

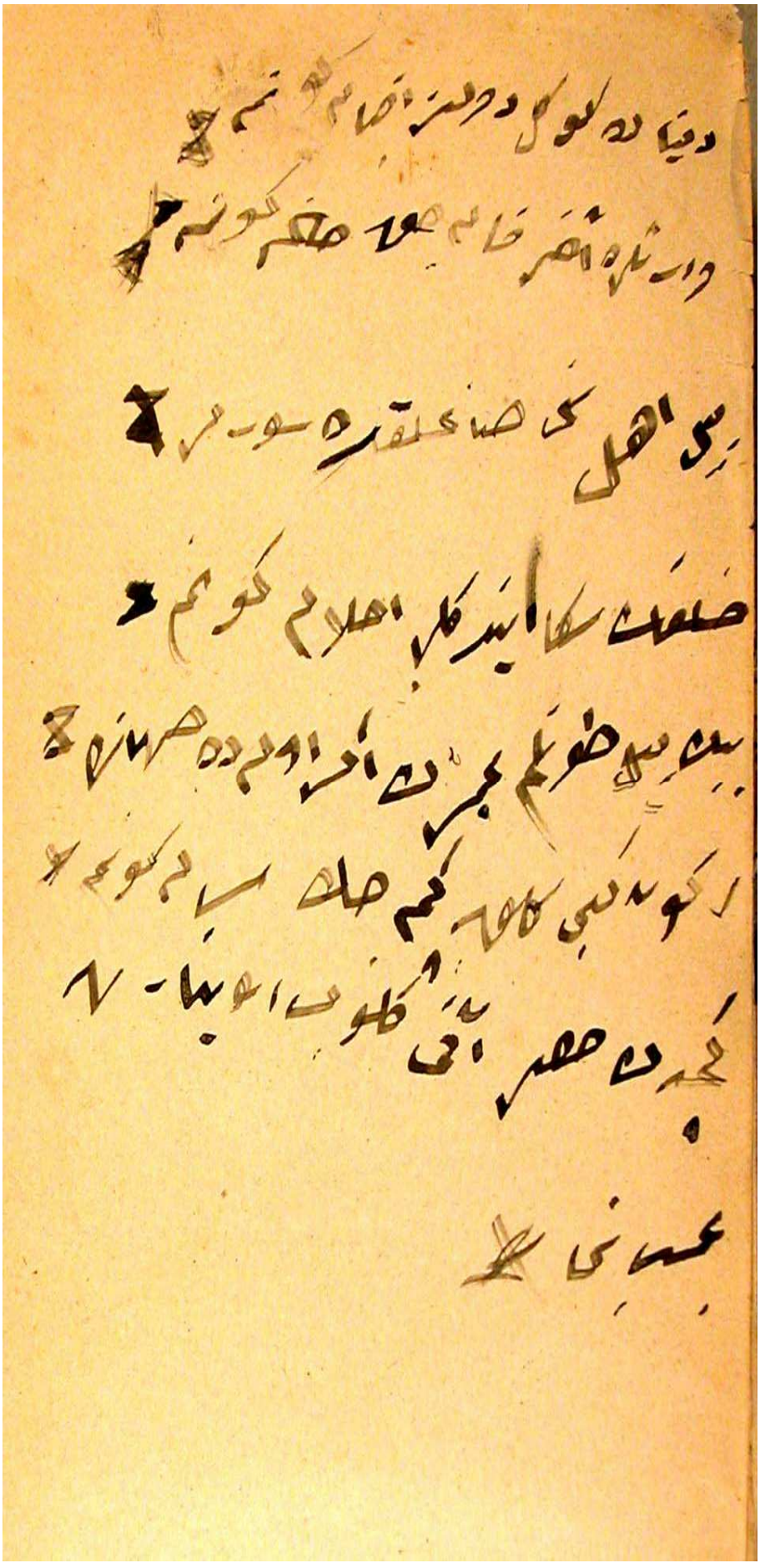
یا لکز یا بن موسی اج چولده اسمدد ایدن

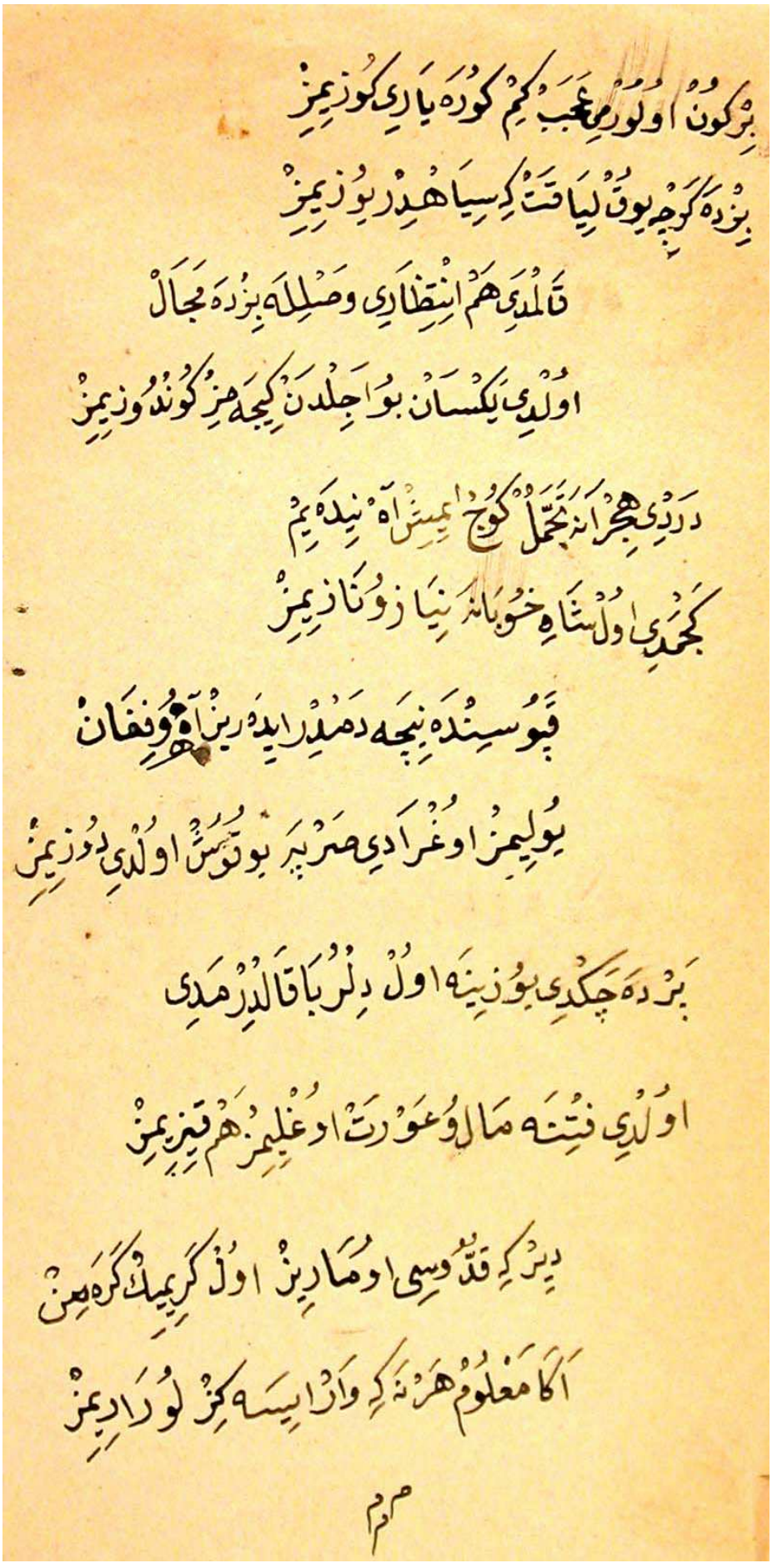
اولیسر اول حینده یارِ غارِ عبدُ القادیریك

یا توب اویورکن مریدین قهر ایدر دوشمانی

بل معین قدّوسیا جبّارِ عبدُ القادیریك

۱۳۱۷

بر کون اولور مرغوب کیم کوره یاری کوزیمز
بزده کوچه یوق لیاقت کیسیا هدریوزیمز

قالمدی هم انتظاری وصلله بزده مجال
اولدی یکسان بو اجلدن کیجه هز کوندوزیمز

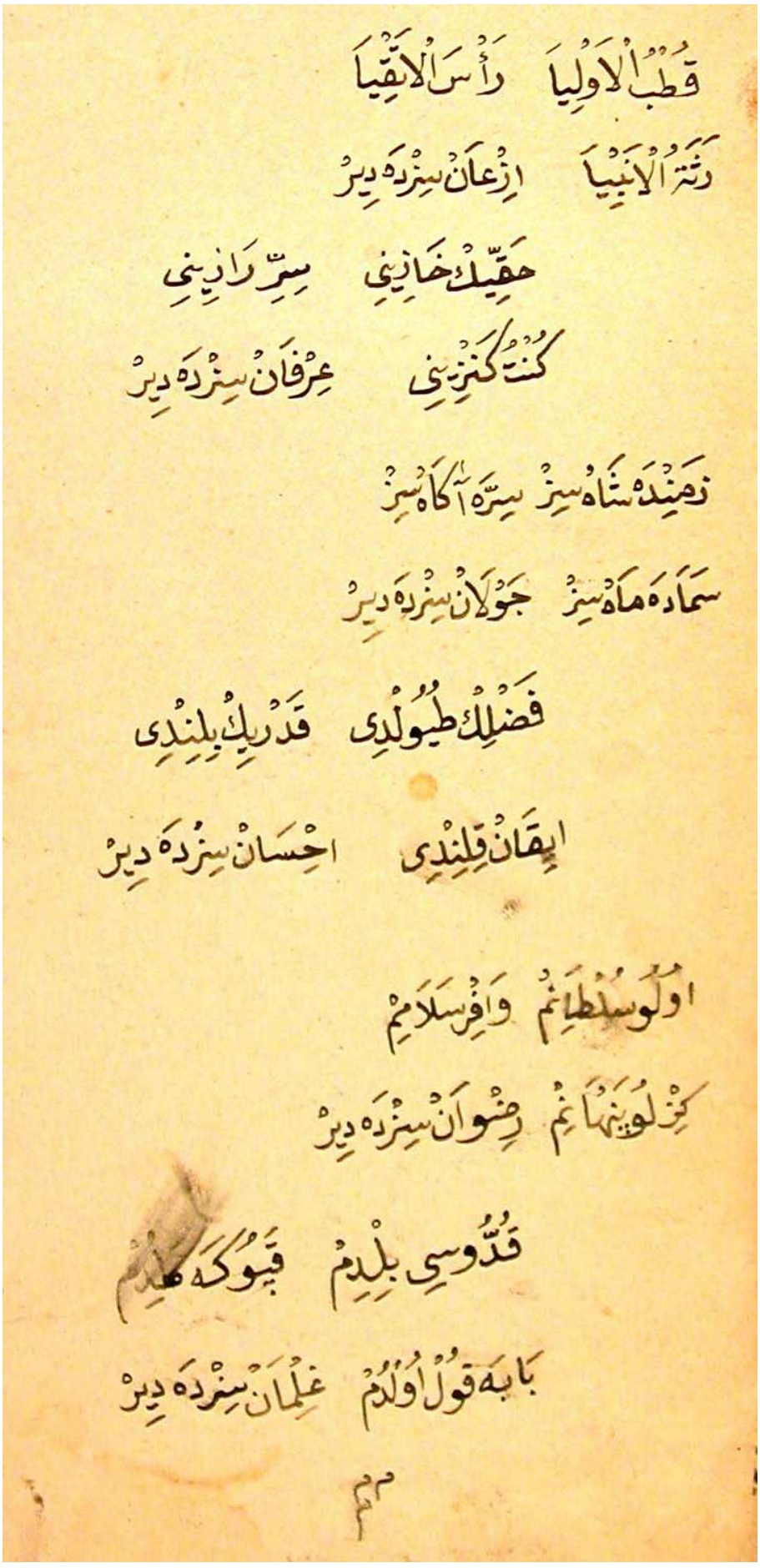
دردی هجرانه تحمل کوج ایمش آه نیده یم
کچدی اول شاه خوبانه نیاز و ناز یمز

قپوسنده نیچه دمدر ایده ریز آه و فغان
یولیمز اوغرادی صرپیر بوتوس اولدی دوزیمز

بزده چکدی یوزینه اول دلربا قالدرمدی
اولدی فتنه مال و عورت اوغلیمز هم قیزیمز

دیر که قدوسی اومادین اول کریمك کرهمن
اکا معلوم هرنه که وار ایسه کز لورادیمز

تم

قُطْبُ الْاَوْلِيَا رَأْسُ الْاَتْقِيَا

رَتَبَةُ الْاَنْبِيَا اِزْعَانْ سِزْدَه دِيرْ

حَقِّيكْ خَازِنِي سِرِّ رَازِنِي

كُنْتُ كَنْزِنِي عِرْفَانْ سِزْدَه دِيرْ

زَمِنْدَه شَاه سِزْ سِرَّه آگَاه سِزْ

سَمَادَه مَاه سِزْ جَوْلَانْ سِزْدَه دِيرْ

فَضْلِكْ طُولْدِي قَدْرِيكْ بِلِنْدِي

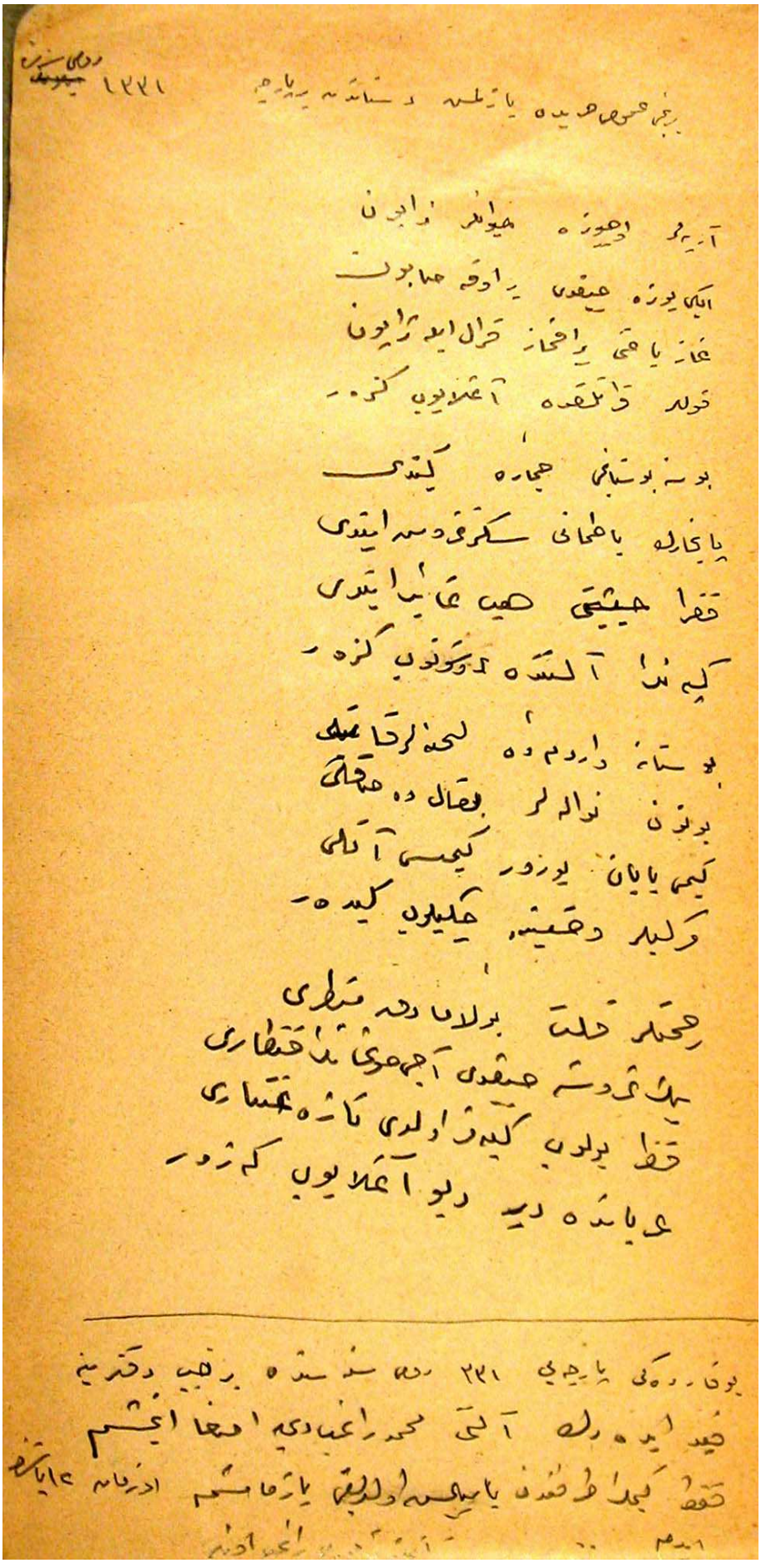
اِيقَانْ قِلِنْدِي اِحْسَانْ سِزْدَه دِيرْ

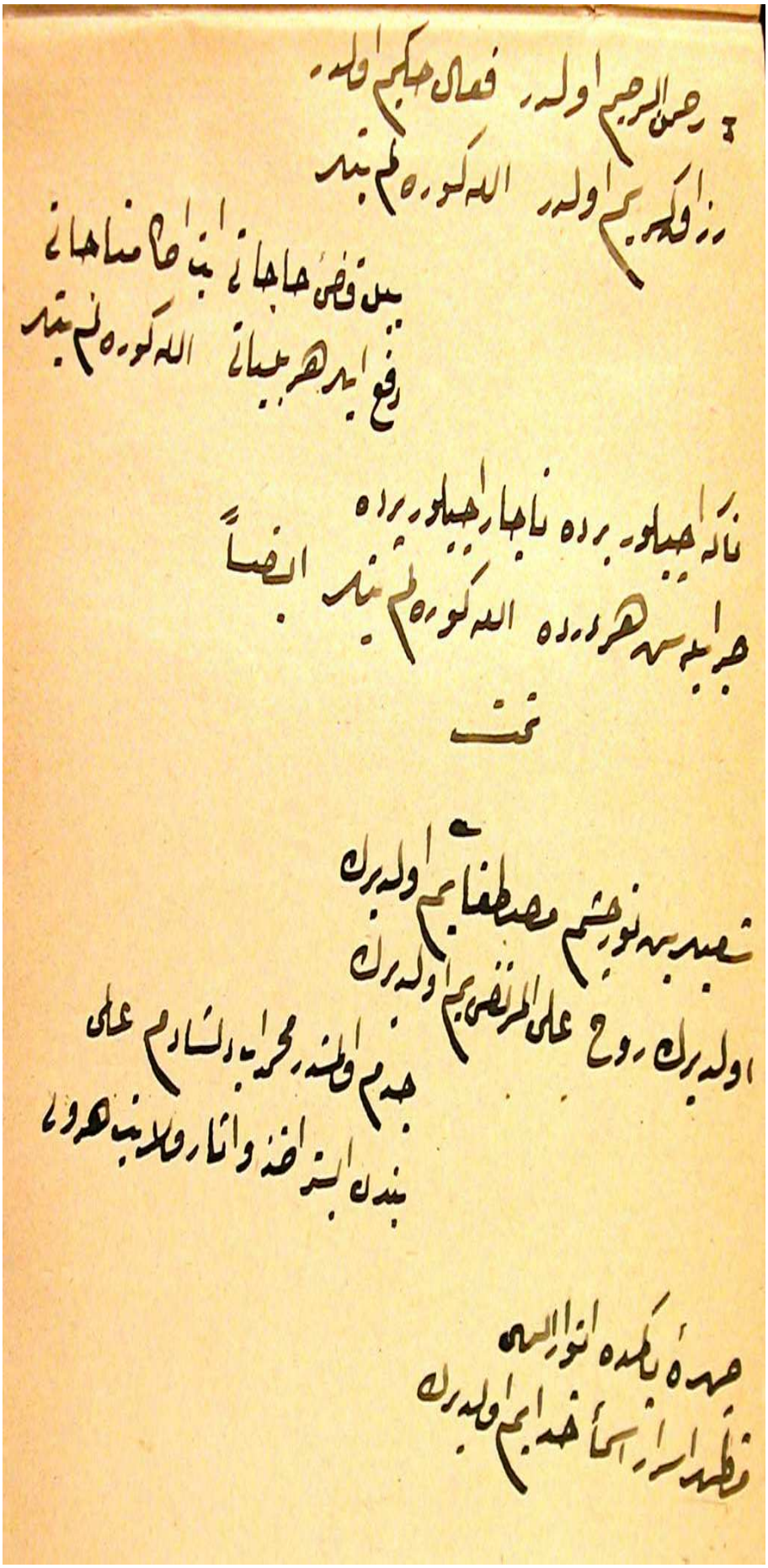
اُولُوسُلْطَانِمْ وَافِرْ سَلَامِمْ

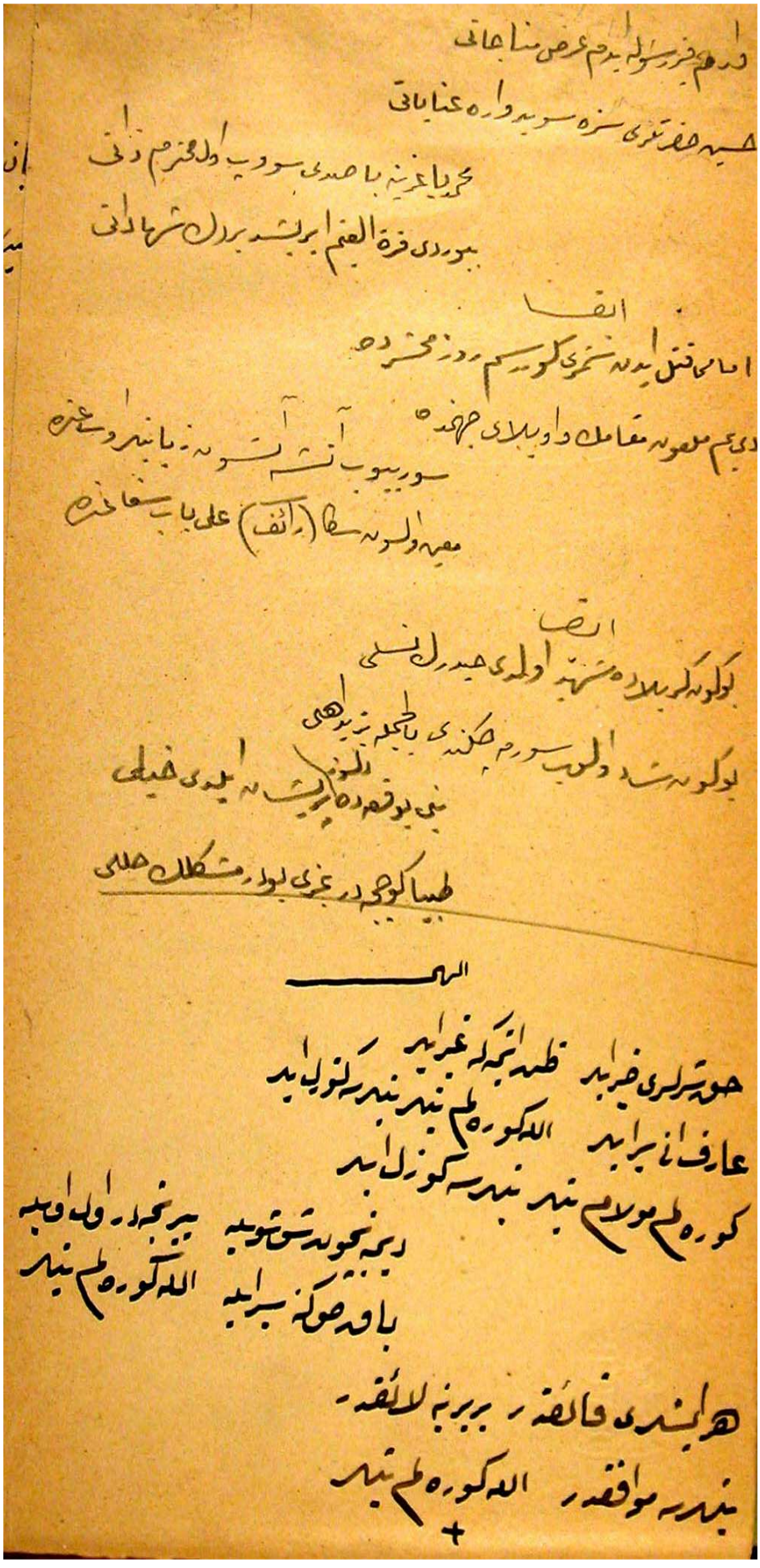
كِزْلُو يَنَهَانِمْ رِضْوَانْ سِزْدَه دِيرْ

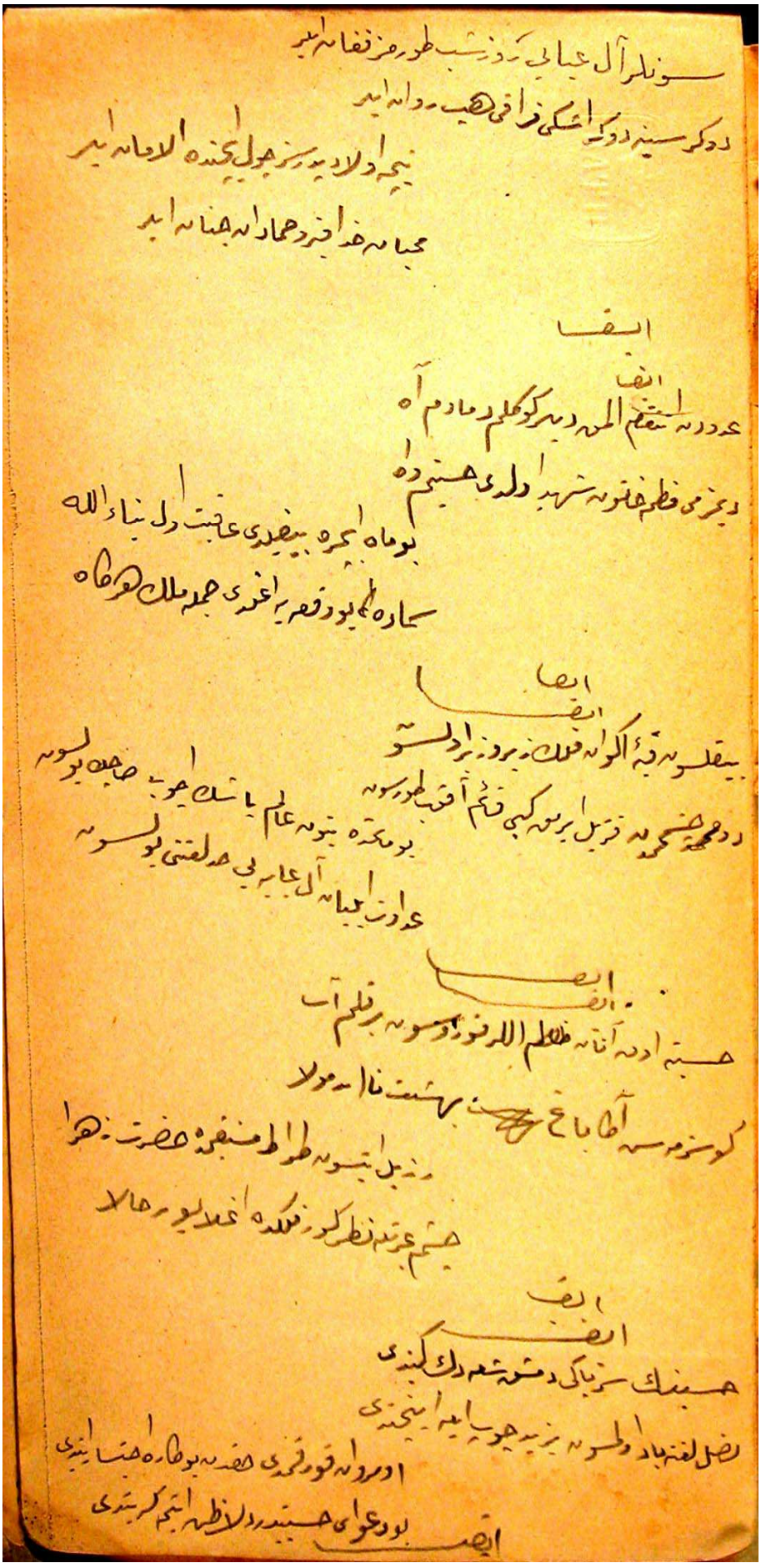
قُدُّوسِي بِلْدِمْ قَبُوكَه كِلْدِمْ

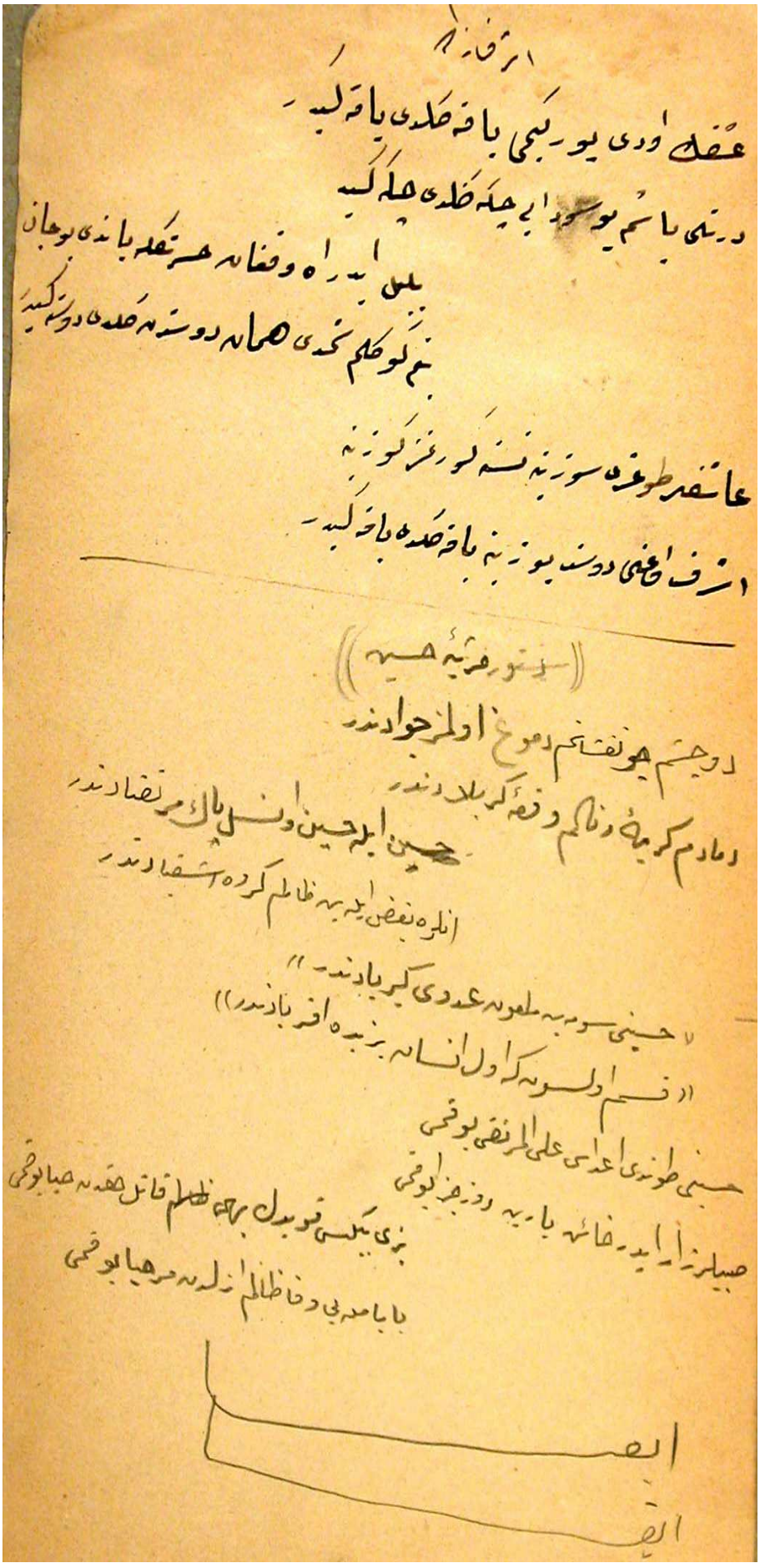
بَابَه قُولْ اُولْدُمْ غِلْمَانْ سِزْدَه دِيرْ

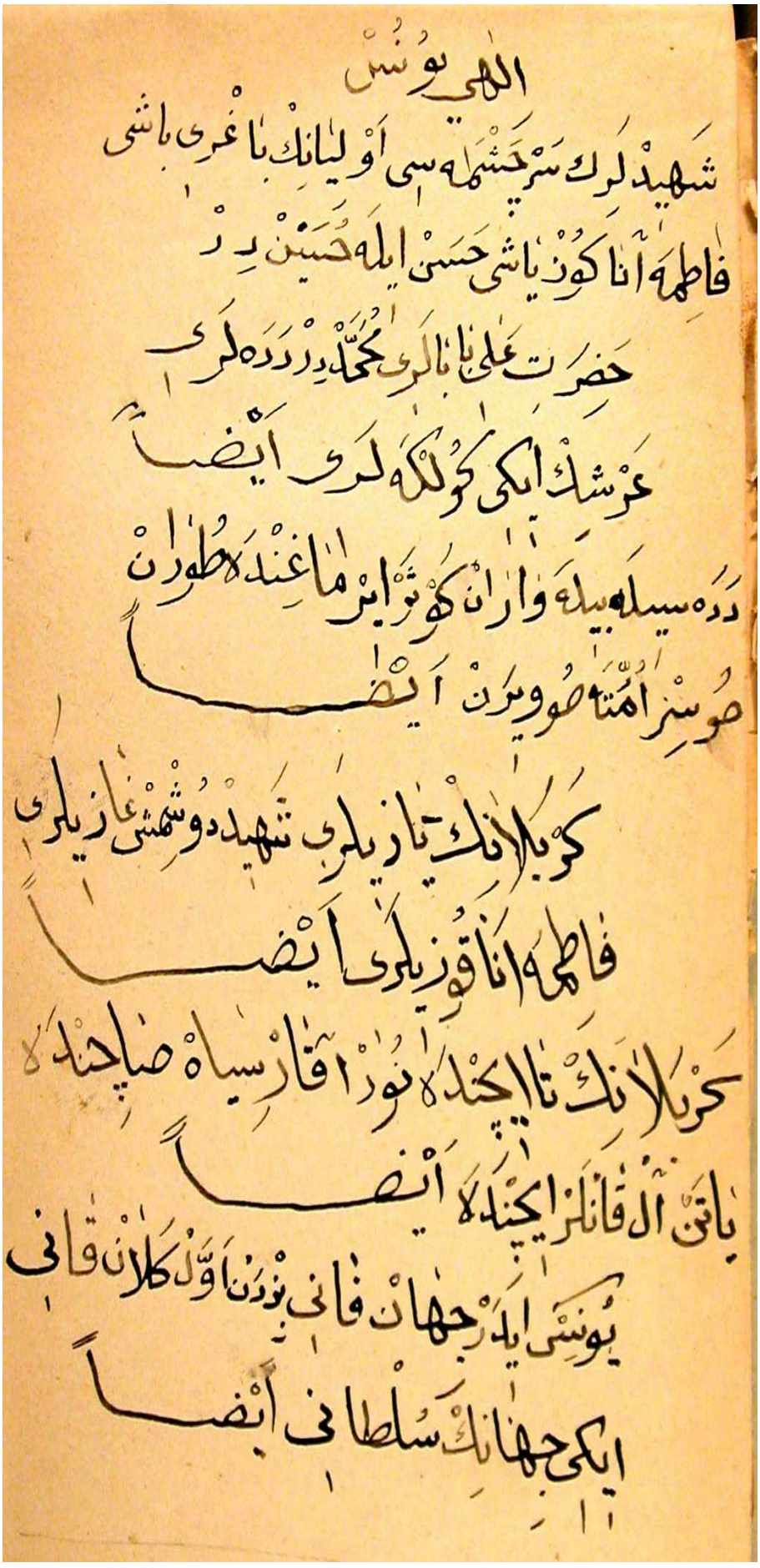

الٰہی یونس
شہیدلرک سرچشمہ سی اولیانک باغری باشی
فاطمہ انا کوزیاشی حسن ایلہ حسین دیدہ لری
حضرت علی یا بالری محمد دردہ لری
عرشک ایکی کولکہ لری ایضاً
دردہ سیلہ بیلہ وار ان کوثر ایرماغندہ طورن
حوسز امتہ صوویرن ایضاً
کربلانک یازیلری شہید دوشمش غازیلری
فاطمہ انا قوزیلری ایضاً
کربلانک تاایچندہ نور اقار سیاہ صاچندہ
یاتن آل قانلر ایچندہ ایضاً
یونسی ایدر جہان فانی بودن اول کلان فانی
ایکی جہانک سلطانی ایضاً

فوزی بابا

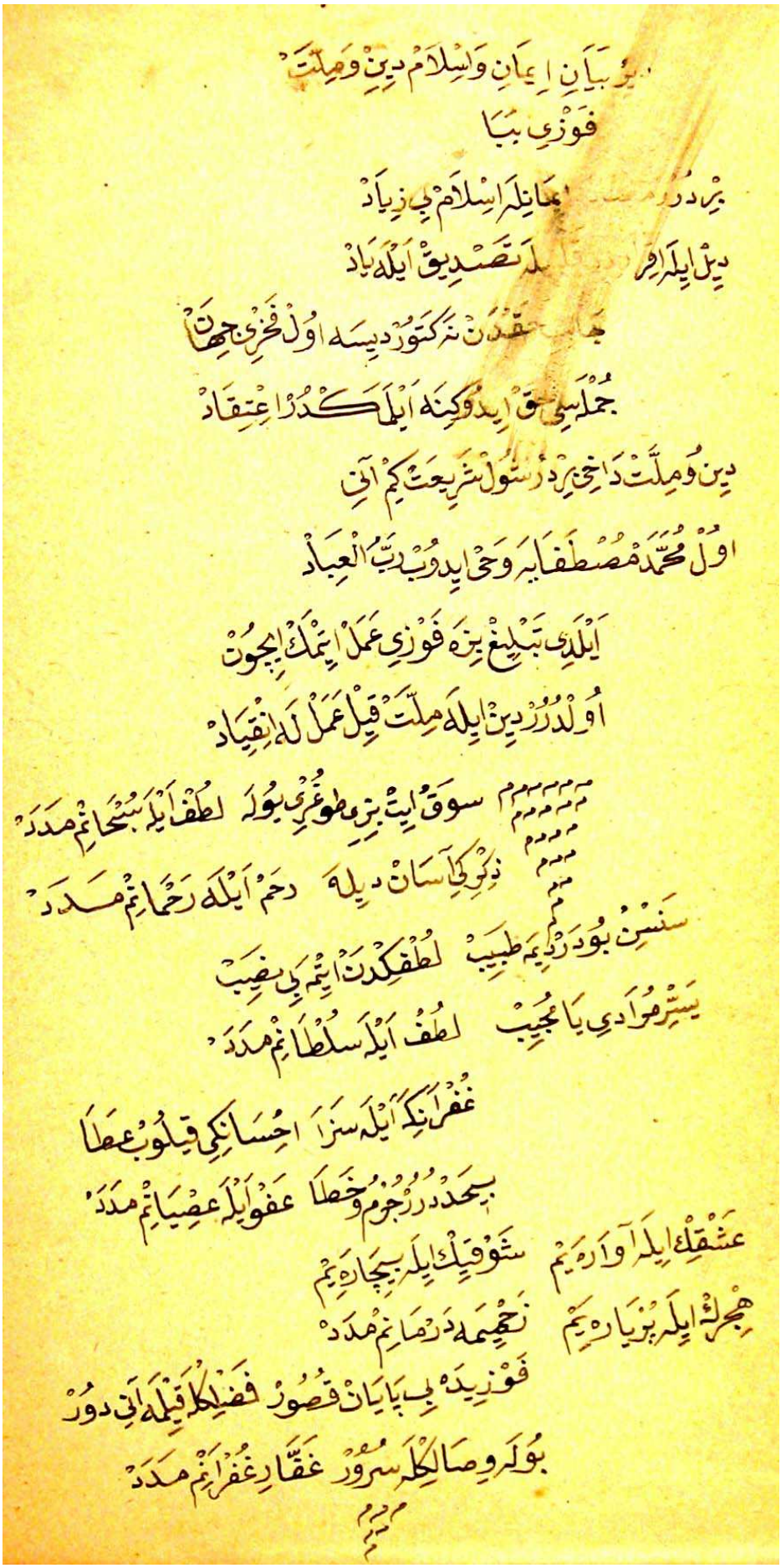
عشقیکه کم یار اولور دائم ایشی زار اولور
کوز یاشی دکسوب عاشقی بیدار اولور

ترک ایدوبن واریمی آر تورور افکاریمی
دیمز اسراریمی هر کیمه اول یار اولور

سورب سوای دلدن سوز جانی کوکلدن
درد یکدوشلیدن عشقله یار اولور

عشق مینی کیسه ایچر یار ایلسه یول آچر
کیمکه سرندن کچر واصل دلدار اولور

عشق حقه فوزیا یار اولمکور سندمی
طالب حق اولمیه مطلبی دیدار اولور .

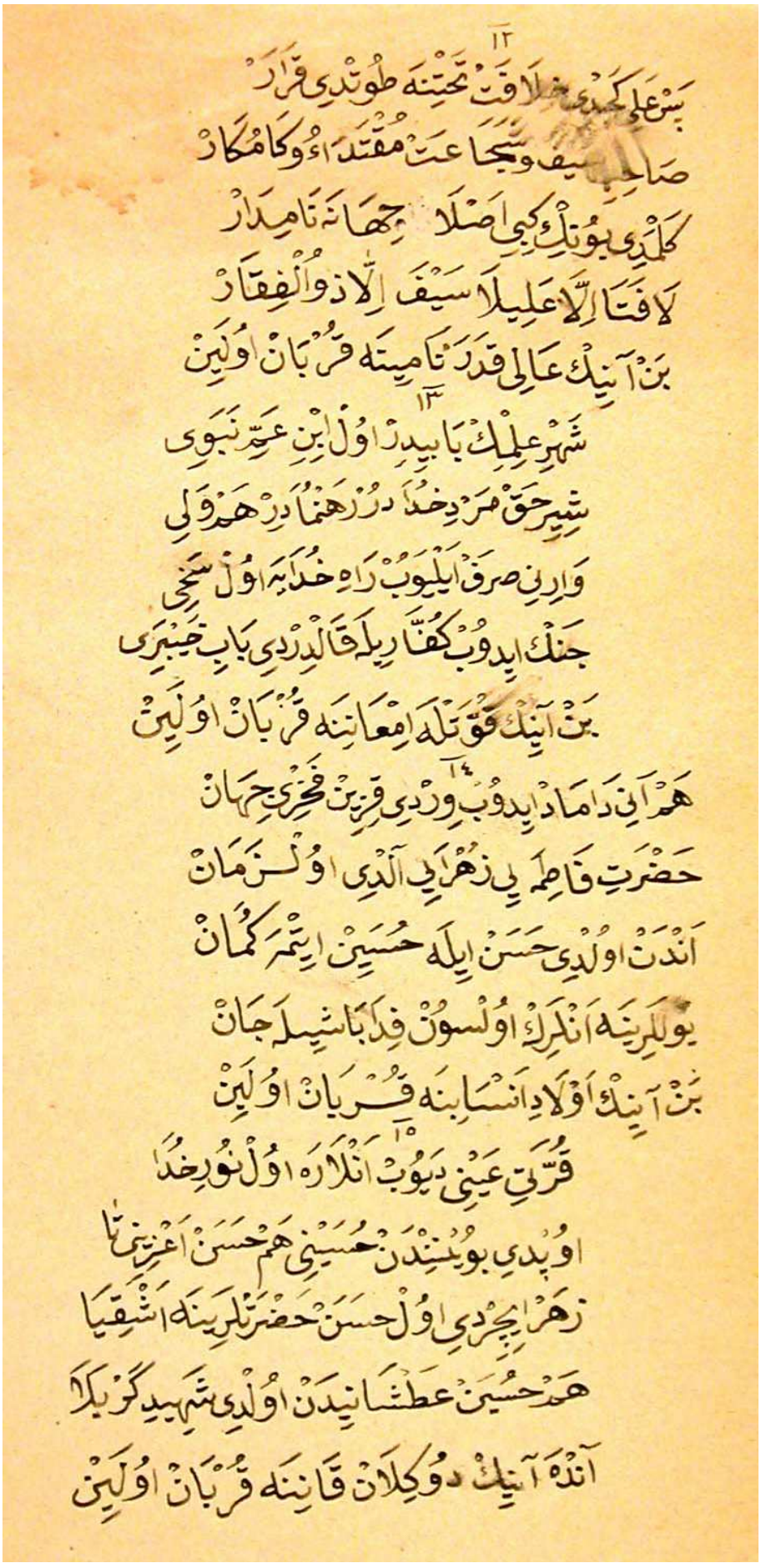

بیان ایمان و اسلام دین و ملت
فوزی بابا

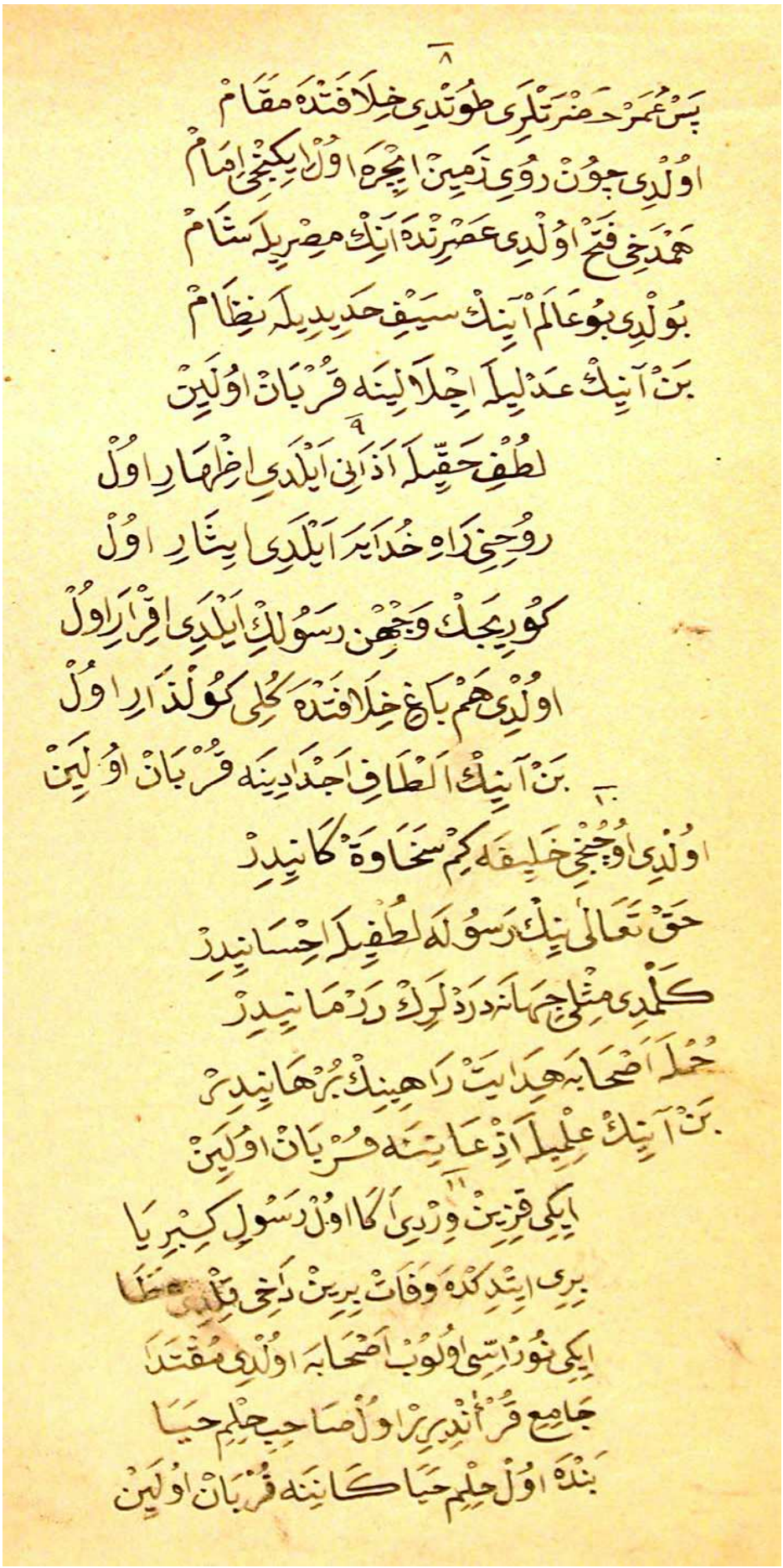
١٦

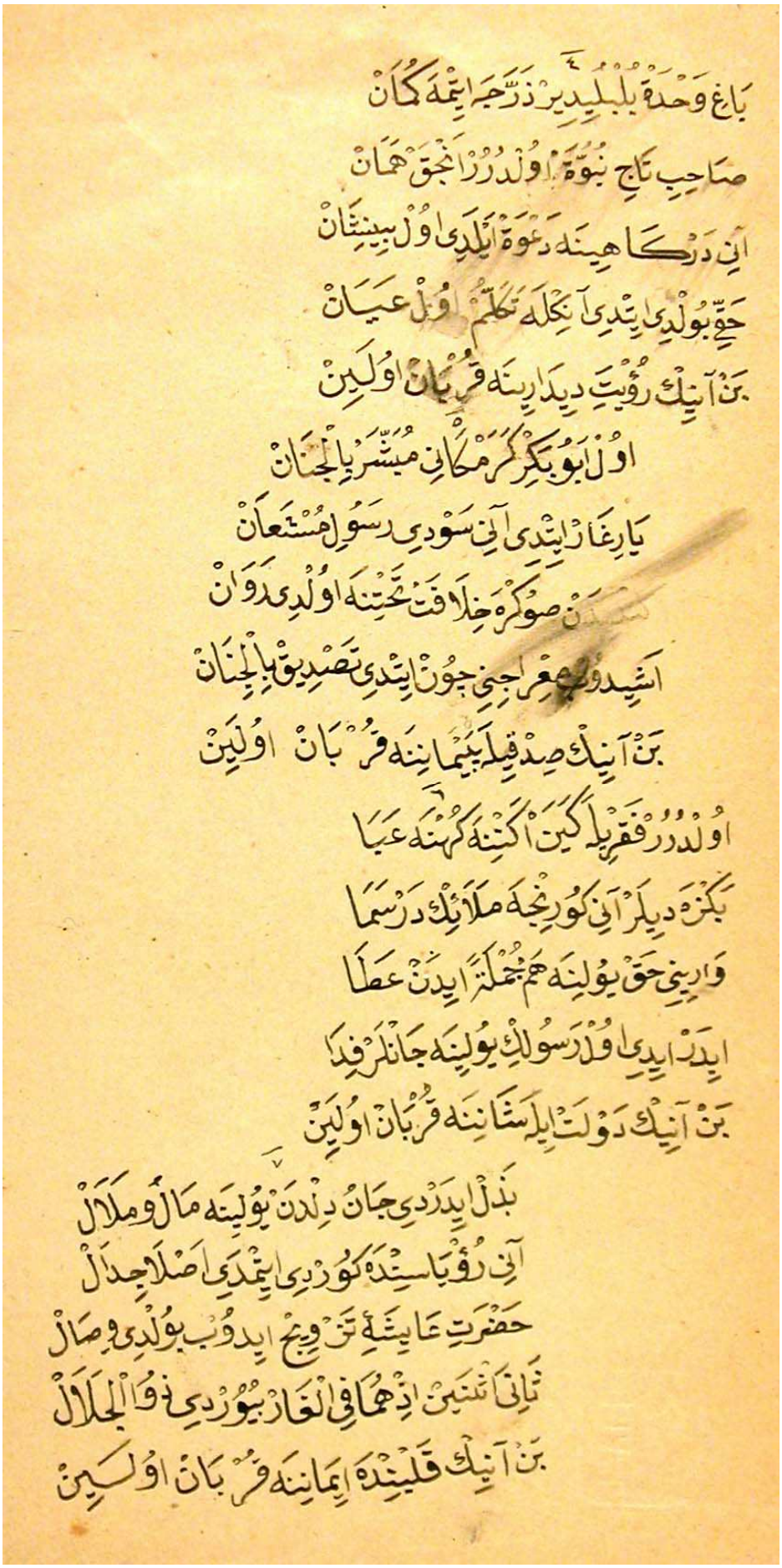
بوفناده جملة اصحاب جكديلر درد ى الم
هر برى كسدى عدونك ياشلرينى دوكدى قان
كوجدى ارباب بصيرة عزم ايدوب باغ ارم
اومادن آنلاره حشر ايليه اول ذى كرم
بن آنك اصحاب احبابنه قربان اولين

١٧

ايله فوزى بنده كه يارب كرملرله عطا
ليكه بيحد در قصورى كاريدر جرم خطا
جرمنى عفو ايله لطفكله بولر درده دوا
قيل شفيعم روز محشرده محمد مصطفا
بن آنك حقه كيدن راهنه قربان اولين

١٢
بس علی کمدی لافت تحتینه طوتدی قرار
صاحب سیف وشجاعت مقتداء وکامکار
کلدی بوتک کبی اصلا جهانه نامدار
لافتا الا علیا لا سیف الا ذوالفقار
بن آینک عالی قدر نامینه قربان اولین
١٣
شهر علمک بابیدر اول ابن عم نبوی
شیر حق مرد خدا در رهنما در رهمولی
وارنی صرف ایلیوب راه خدایه اول سخی
جنک ایدوب کفار یله قالدردی باب خیبری
بن آینک قوتله امعانینه قربان اولین
١٤
هم آنی دامادایدوب وردی قرینه فخری جهان
حضرت فاطمه یی زهرایی الدی اول لمکان
اندن اولدی حسن ایله حسین ایتمز کمان
یوللرینه انلرک اولسون فدا باشیله جان
بن آینک اولادانسابنه قربان اولین
١٥
قرتی عینی دیوب انلاره اول نور خدا
اوپدی بوینندن حسینی هم حسن اعزینی تا
زهرایچردی اول حسن حضرتلرینه اشقیا
هم حسین عطشانیدن اولدی شهید کربلا
آنده آینک دوکلان قانینه قربان اولین

باغ وحده بلبلیدر ذرّه جمله ایمه کمان
صاحب تاج نبوّة اولدرر انجق همان
آنی درکاهینه دعوة ایلدی اول بینشان
حقّ بولدی ایتدی آنکله تکلّم اول عیان
بن آنیك رؤیت دیدارینه قربان اولین
اول ابوبکر کرمکانی میسّر بالجنان
یار غار ایتدی آنی سودی رسول مستعان
بن صوکره خلافت تختینه اولدی دوان
اشیدوب معراجنی چون ایتدی تصدیق بالجنان
بن آنیك صدقیله یمانینه قربان اولین
اولدرر فقر یله کین اکتینه کهنه عبا
بکزه دیلر آنی کورنجه ملائك درسما
وارینی حق یولینه همّت ایدن عطا
ایدر ایدی اولدرسولك یولینه جانلر فدا
بن آنیك دولت ایله شانینه قربان اولین
بذل ایدردی جان دلدن یولینه مال و ملال
آنی رؤیا سینده کوردی ایتمدی اصلا جدال
حضرت عایشه تزویج ایدوب بولدی وصال
ثانی اثنین اذهما فی الغار یوردی ذوالجلال
بن آنیك قلینده ایمانینه قربان اولین

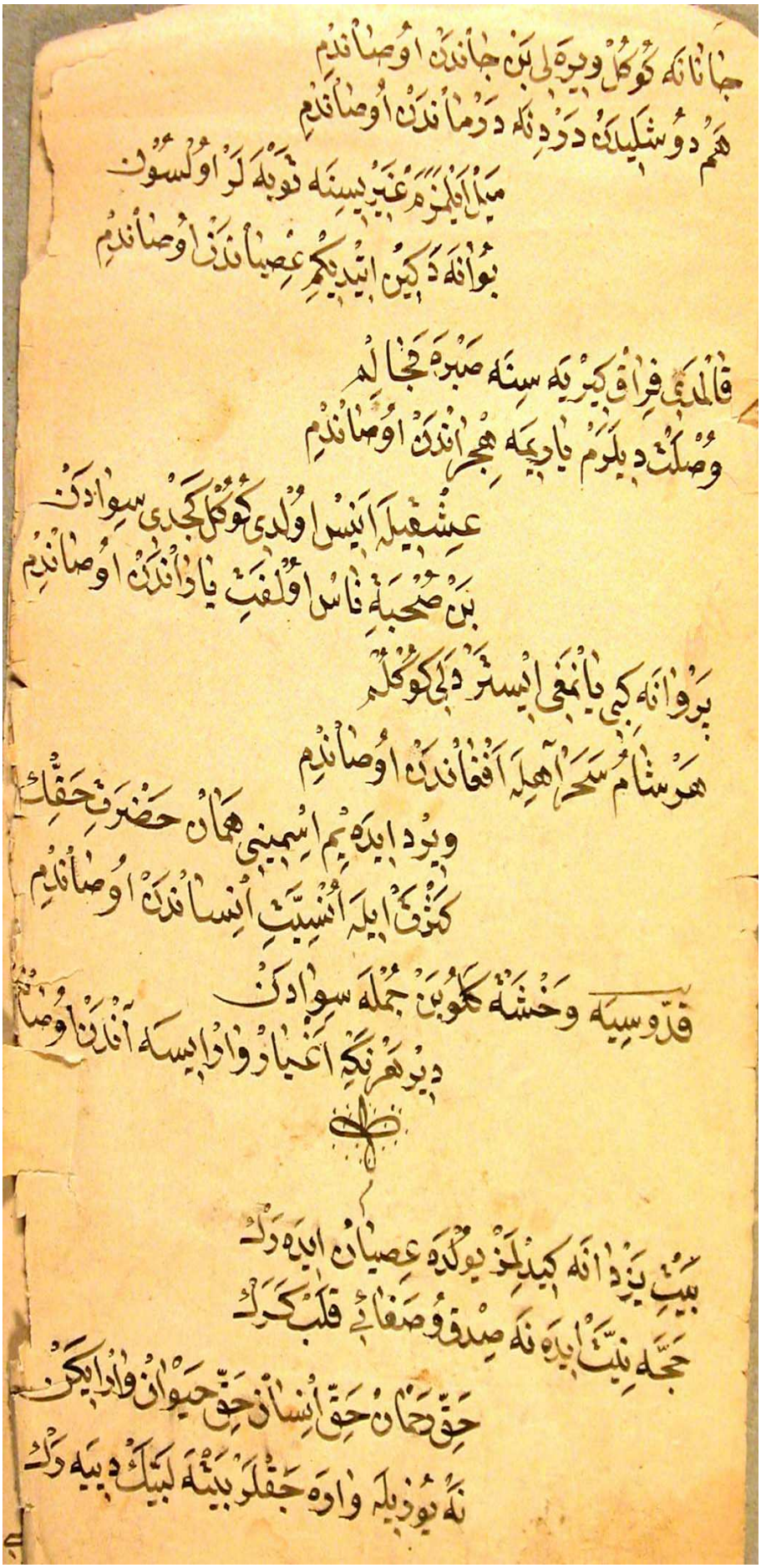
مُسَدَّس فَوزِی بَبَا

۱

اُولْ جِهَانْ فَخرِ يِنكْ اِحسَانِنَه قُربَانْ اُولَيِنْ
آحمَدِ مَحمُودْ اُولَانْ نَامِينَه قُربَانْ اُولَيِنْ
دَاخِی لَولَاكْ اُوقِيَانْ شَانِنَه قُربَانْ اُولَيِنْ
لَيلَةِ اَسرَادَه مِعرَاجِينَه قُربَانْ اُولَيِنْ
قَابَ قَوسَينِ اَوْ اَدنَا سِنَه قُربَانْ اُولَيِنْ

اُولدُرُ اُولكِم حُرمَتِينَه يَارَه دِلدِی دوجِهَانْ
آنكِيلَه فَخرِ ايدَرلَر هَمدَخِی كَونْ وُمَكَانْ
اَيرَغِينَه يُوزسُورَرلَر بُوزمِينْ وُآسمَانْ
اَكَه جِبرِيلُ اَمِينْ حَقدَنْ كَتُورْدِی قُرْأَنْ
بَنْ آنِكْ عِلمِيلَه عِرفَانِنَه قُربَانْ اُولَيِنْ

عَرشِ اَعلَايَه صُعُودْ اِيتدِكدَه اَوَّلْ نُورِ جَمِيلْ
جَبرَائِيلْ اُولدِی آنِكْ رِكَابِندَه اُولدِمْ دَلِيلْ
صَدرِ شَاهَانِ رُسُلْ رُوَاقِفِ سِرِّ جَلِيلْ
عِرقِ طَاهِرْ جَدِّ پَاكِی اُولدِی اِبرَاهِيمْ خَلِيلْ
بَنْ آنِكْ اَنسَابِ اَجدَادِينَه قُربَانْ اُولَيِنْ

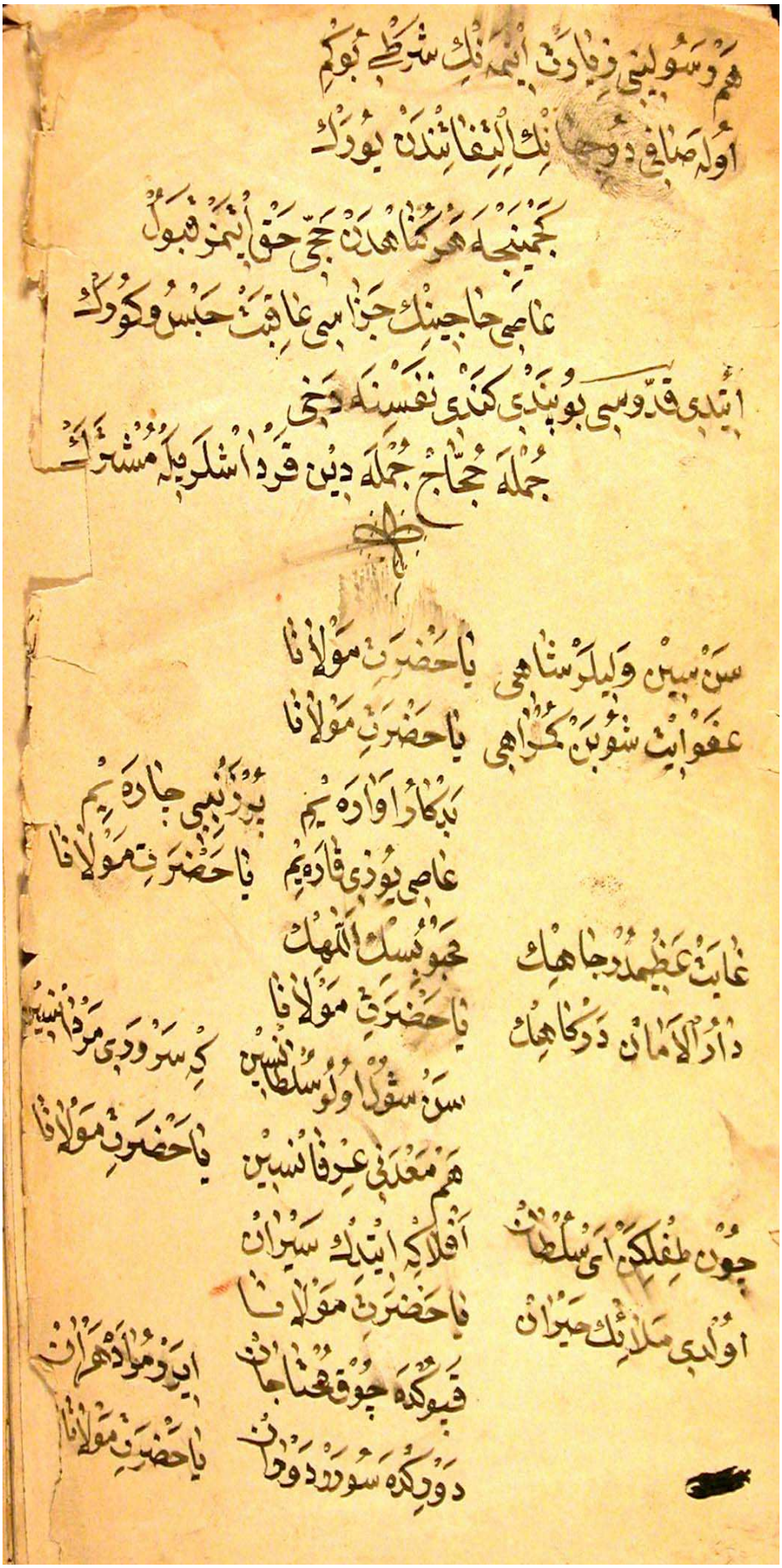
جانانه کوکل ویره لی بن جاندن اوصاندم
هم دوشلیدن درد دله درمان دن اوصاندم
میل ایلمزم غیر یسنه توبه لر اولسون
بوانه دکین ایتدیکم عصیان دن اوصاندم

قالمدی فراق کبریه سنه صبر مجالم
وصلکله دیلرم یاریمه هجران دن اوصاندم
عشقیله انیس اولدی کوکل کجدی سوادن
بن صحبته ناس اولفت یاران دن اوصاندم

بروانه کبی یانمغی ایستر دلی کوکلم
هر شام سحر اهله افغان دن اوصاندم
ویرد ایده یم اسمینی همان حضرت حقک
کنزک ایله انسیت انسان دن اوصاندم

قدوسیه وخشه کلوبن جمله سوادن
دیو هرنکه اغیار واریسه آندن اوصاندم

بیت یزدانه کیدلر نوکده عصیان ایده رک
حجله نیت ایده نه صدق وصفای قلب کرک
حق رحمان حق انسان حق حیوان واریکن
نه یوزیله واره جقلر بیته لبیک دیه رک

هم وسوليني زيارت ايمه نك شرطي بوكم
اولمه صافي دوشمانك ايتفاشنده يوركم

كيمنجه هر كناهدن حجي حق ايتمز قبول
عاصي حاجينك جزاسي عاقبت حبس وكوركم

ايتدي قدوسي بويندي كندي نفسنه دخي
جمله حجاج جمله دين قرداشلريله مشتركم

سن سين وليلر شاهي ياحضرتي مولانا
عفو ايت شوبن كناهي ياحضرتي مولانا

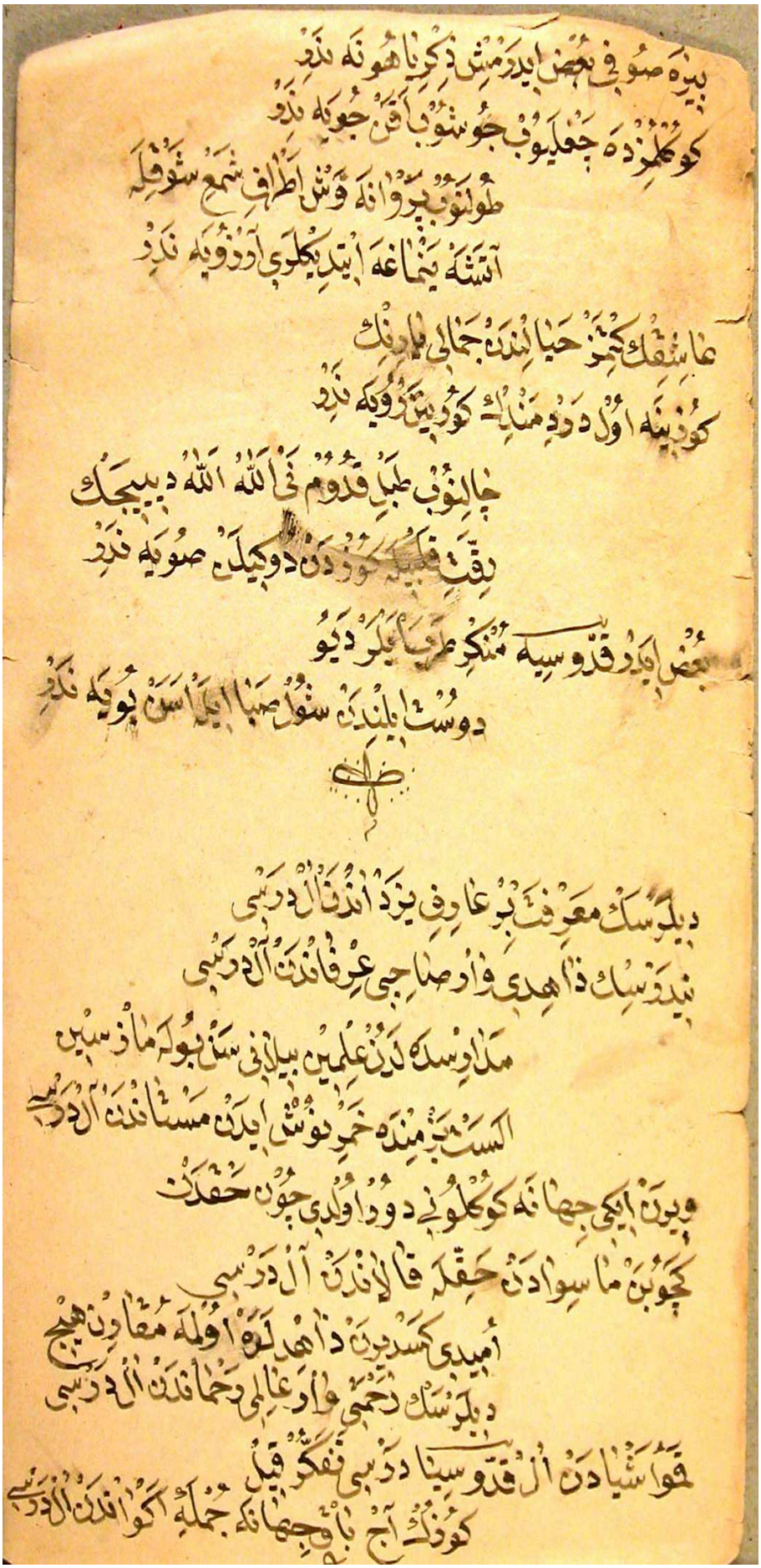
بيكارا واره يم پوزنبي جاده يم
عاصي يوزي قاره يم ياحضرتي مولانا

غايت عظيم درجاهك محبوبسك الله
دار الامان دركاهك ياحضرتي مولانا

سن سولطان سن سلطان كي سر ودي مردانه نسيم
هم معدني عرفانسين ياحضرتي مولانا

چون طفلكه اي سلطان افلاكه ايتدك سيران
اولدي ملائك حيران ياحضرتي مولانا

قبوكده چوق محتاجان ايردي مرادلرى ان
دوركده سوردك دوران ياحضرتي مولانا

پیرهٔ صوفی بعضی ایدرمش ذکر یا هو نه ندر
کوکلمزده جعلیوب جوشوب آقن جویه ندر

طولنوب پروانه وش اطراف شمع شوفله
آتشه یانماغه ایدیکلوی اودویه ندر

عاشقك کمز حیا ایلدن جمالی یارینك
کوزینه اول دردِ منادك کوزیتکویه ندر

چالنوب طبل قدوم فی الله الله دیبیحك
یقه قلیه کوزدن دوکیلن صویه ندر

بعضی ایدر قدوسیه منکر مرباعیلر دیو
دوست ایلدن سوز صبا ایلاسن بویه ندر

دیلرسك معرفت بر عارفی بولدن آل درسی
بیدرسك ذاهدی واز صاحبی عرفاندن آل درسی

مدارسده لدن علمین بیلدی سن بوله ماذسین
الست بزمنده خمر نوشی ایدن مستاندن آل درسی

ویرن ایکی جهانه کوکلونی دوداولدی چون حقدن
کچرن ماسوادن حقله فالاندن آل درسی

امیدی کسدیرن ذاهد لره اولمه مقارن هیچ
دیلرسك رحمتی وار عالمی رحمانندن آل درسی

قواشیادن آل قدوسیا درسی تفکر قیل
کوزك آچ باقجهانه جمله اکوانندن آل درسی

مُقدّس سِرّین منزّهسین مبرّاسین عیوبدن سن
بنم عیبمسه بحد بیحسابدن صوندمه قدّوسا
عیبلو سوزایدیجی اولدیغك بیلدم اوکونلردن
زبانیه بو قدّوسی ضعیفی ویرمه قدّوسا

٢٩

سنك غفّار ستّار اولدیغك چون بیلدم ای قدّوس
کناهم بیشمار ایکن قاپوکه کلدم ای قدّوس
حبیبك احمد مختاره اذاشی اولمیشم ذیلا
وسائل ایجره آنی خوش وسیله بولدم ای قدّوس

ندکلو عاشقی یسمده ایدم ذکریکی دائم
که ذکرکدن بغایت ذوق لذّت آلدم ای قدّوس
ذکر سیز فوت اولان وقتم همبا اولدیغی بیلدم
ندامت سیفی ایله یوده کیمی دیلدم ای قدّوس

همان شمدی سنی توحید تقدیس ایلمك شغلم
بوکو کلوم یاسنی توحیدك ایله سیلدم ای قدّوس
سکا فضلك ایله لطفك بنی مجذوب ایدن سن سین
که قدّوسی دینلمکله تفاؤل قیلدم ای قدّوس

بنی حبس ایلدی شاهم بودنلاندہ یخون بیلمم
قیوب یعقوبسلین تنها جه ویرانده یخون بیلمم
مرادی نه عجب بوبنده سین حیرقده قویمغدن
جفادمز ایلرا سکان فلکی ایوانده یخون بیلمم
یاشم یتمش ایکیده راحتم یوق خوش بیلودایکن
ویروب مهلة برافدی بحرا خزانده یخون بیلمم
سنه بیک ایکیوز الی دخی بشده بکون تاریخ
خلیفه حالی ترک ایتدی بوارمانده یخون بیلمم
آغیرلشدی یوکی قطب جهانده بیلسون نیسون
دعالرم مستجاب اولمز شوانده یخون بیلمم
بوبیلدده فتوحات عجب کوردی قدوسی
کورشمز بهلوانلر شمدی میدانده یخون بیلمم

٢٨

شوبن کواه قاپوکده کرم قیلسودمه قدوسا
یادین محشرده صوجوبی یوزومه اودمه قدوسا
خلایق بحره کشف ایتمه فلکلوار ایسه ذنبم
جحیمک نارنه خشم ایلیوب یاندرمه قدوسا
ندامت توبه ایمش نادم اولدم هرکنا یمه
که توابلر کروهندن بنی ایرمه قدوسا

فراق یاره اولدم مبتلا نادانیم بیلمم
بیقلبی قصردل معمورمیم ویرانیم بیلمم

ایشم کوجم یم شمدی بیوه یاجمك بهایم وش
اویومك دوركون حیوانیم انسانیم بیلمم

ایدر نفسم حسادت موجب فرقت اولان فعله
هوایه قولیم یا بنده سلطانیم بیلمم

یودم کولو کوکل اغلر کوزلر صانودکه حنالم
نه سردر بوکه بن حنالنیم نالانیم بیلمم

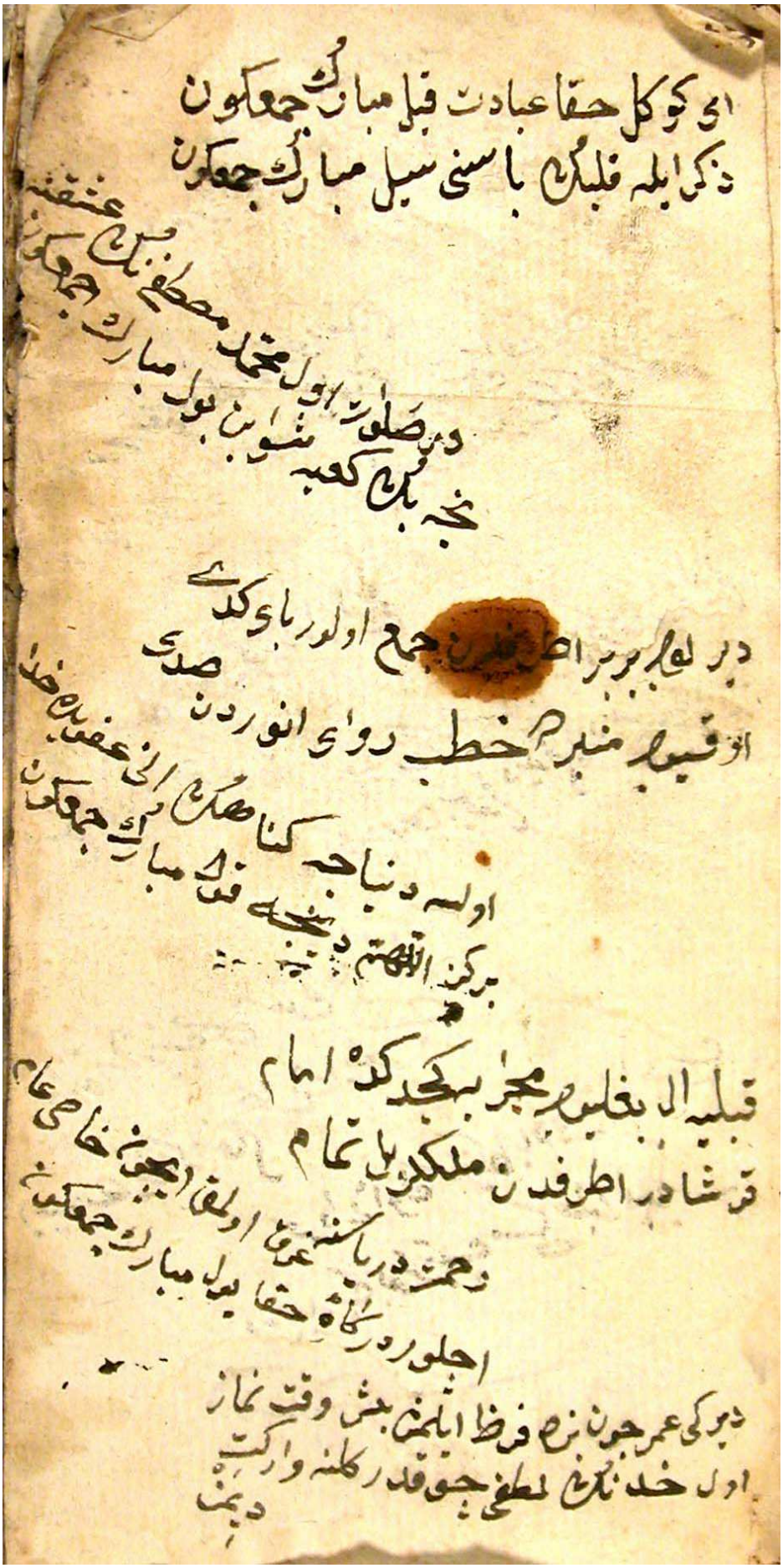
خدانحس شمناده بکا عشقدرده بنی ویرمش
اکا قانیم یا طالب درمانیم بیلمم

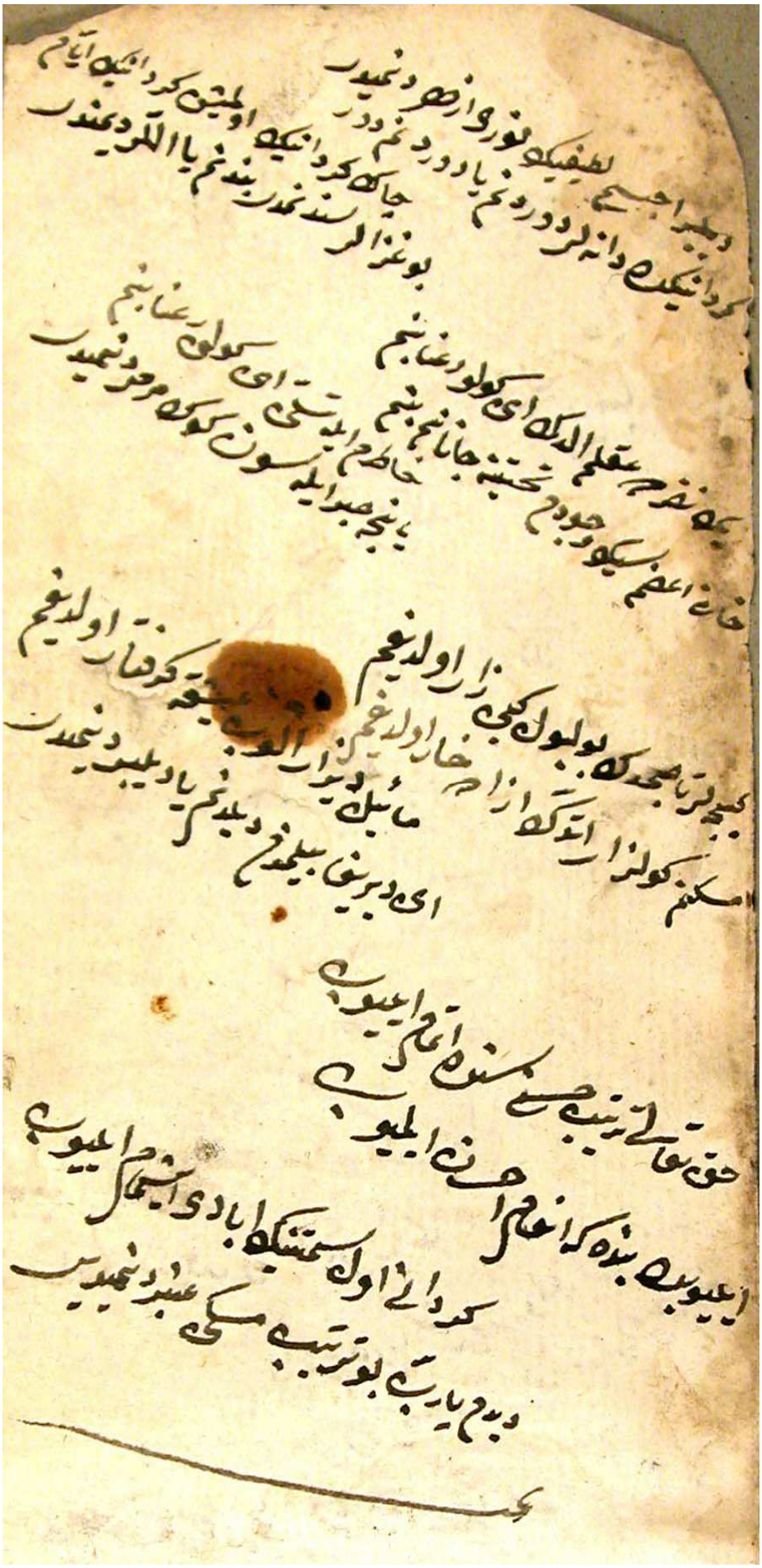
ایشمز همیچ قولاغم واعظك سوزینی بیلورم
که بن مشتاق جنتمی یا خود جنانیم بیلمم

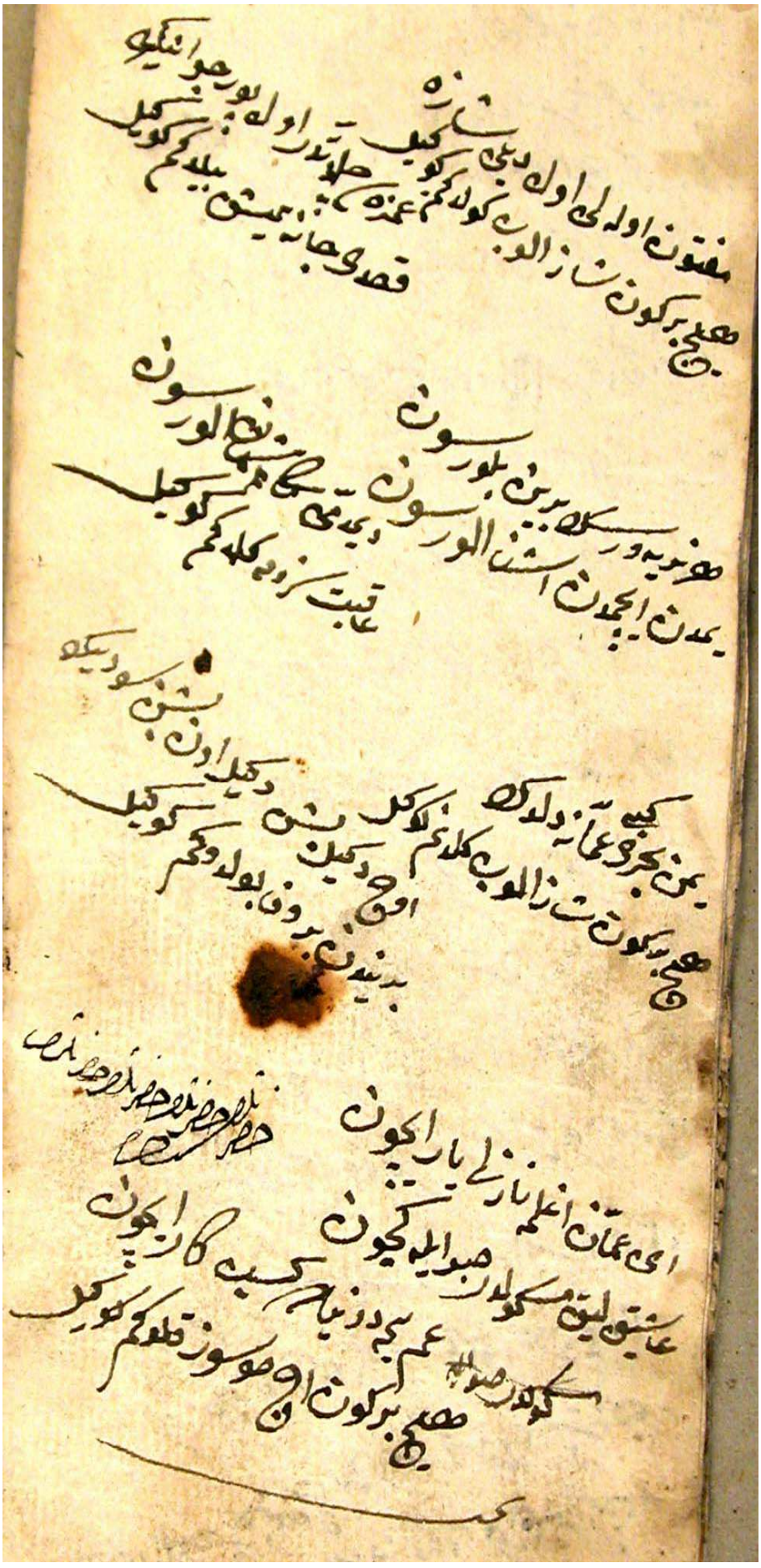
نه جنونم نه عاقلکم خدایه ایلیم قوللق
عجب بوجذوبیم سکوانیم حیرانیم بیلمم

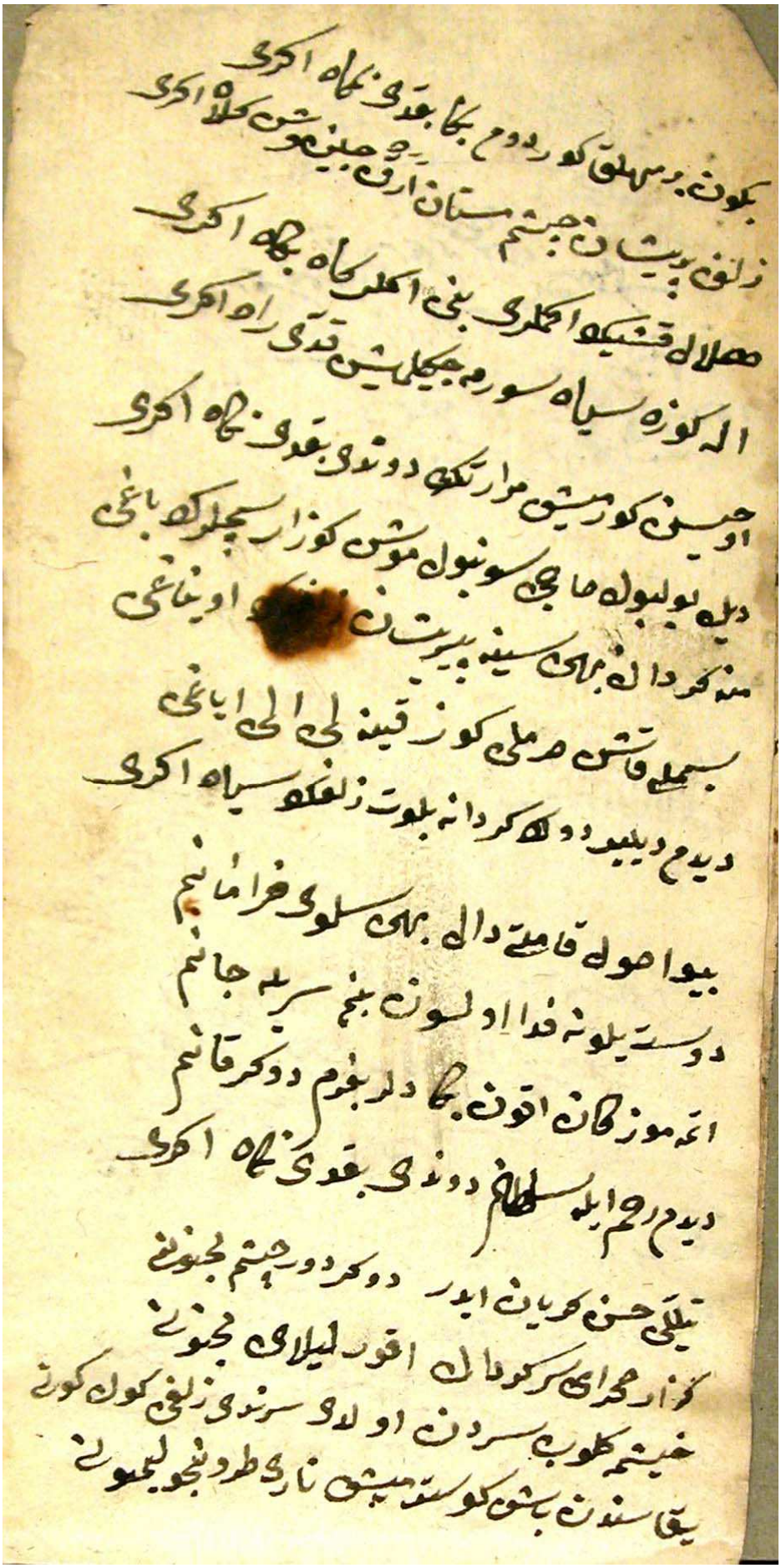
بنی ایستر که تقیط ایده عابد بحر رحمتده
اوبحر ارزو لار کوکلوم قنی عطشانیم بیلمم

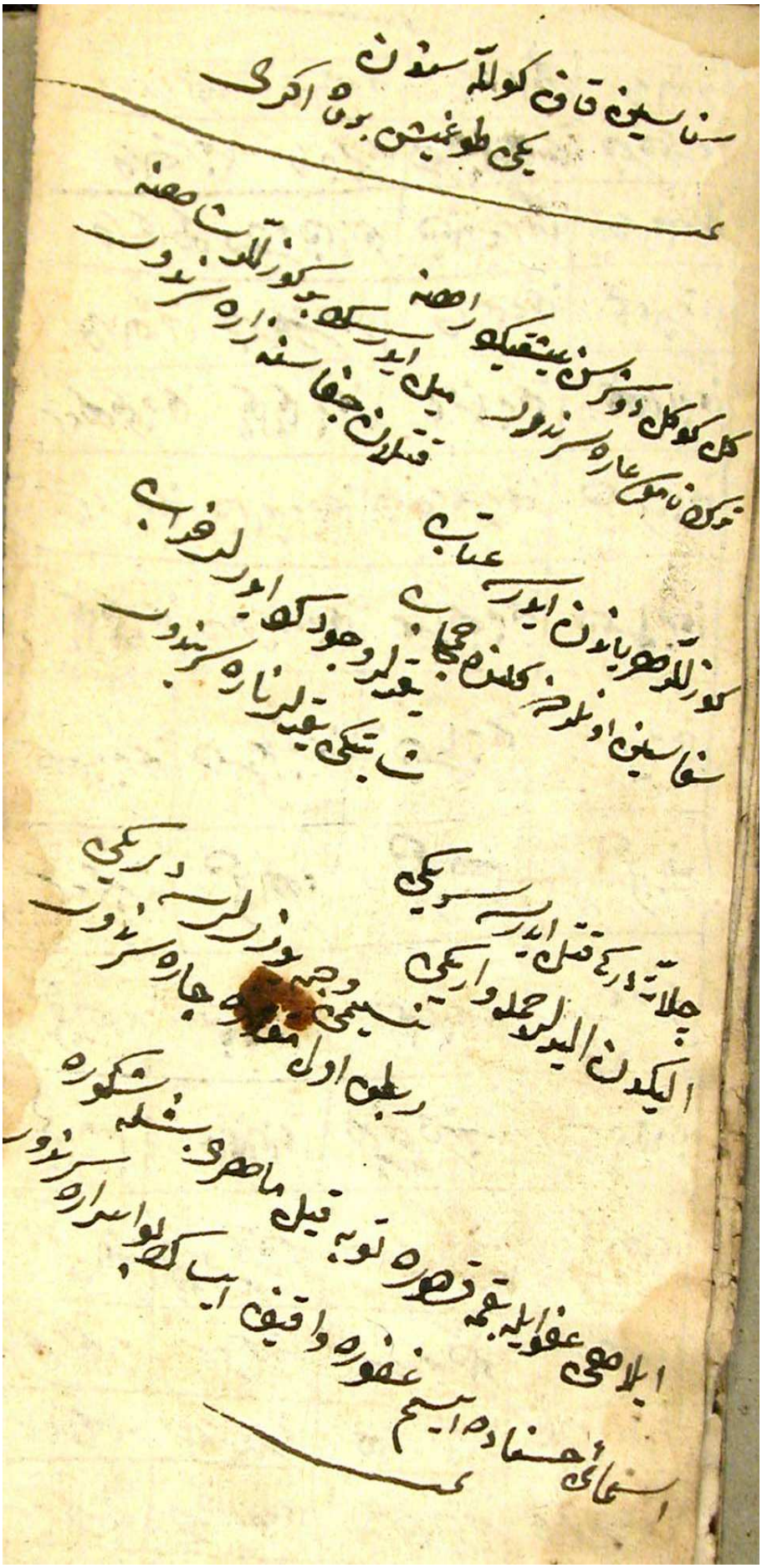
بوقدوبی اولوبدر مسطر دوست دعوتینه دیر
بودم کیدرمیم یا ایکی کون مهمانیم بیلمم

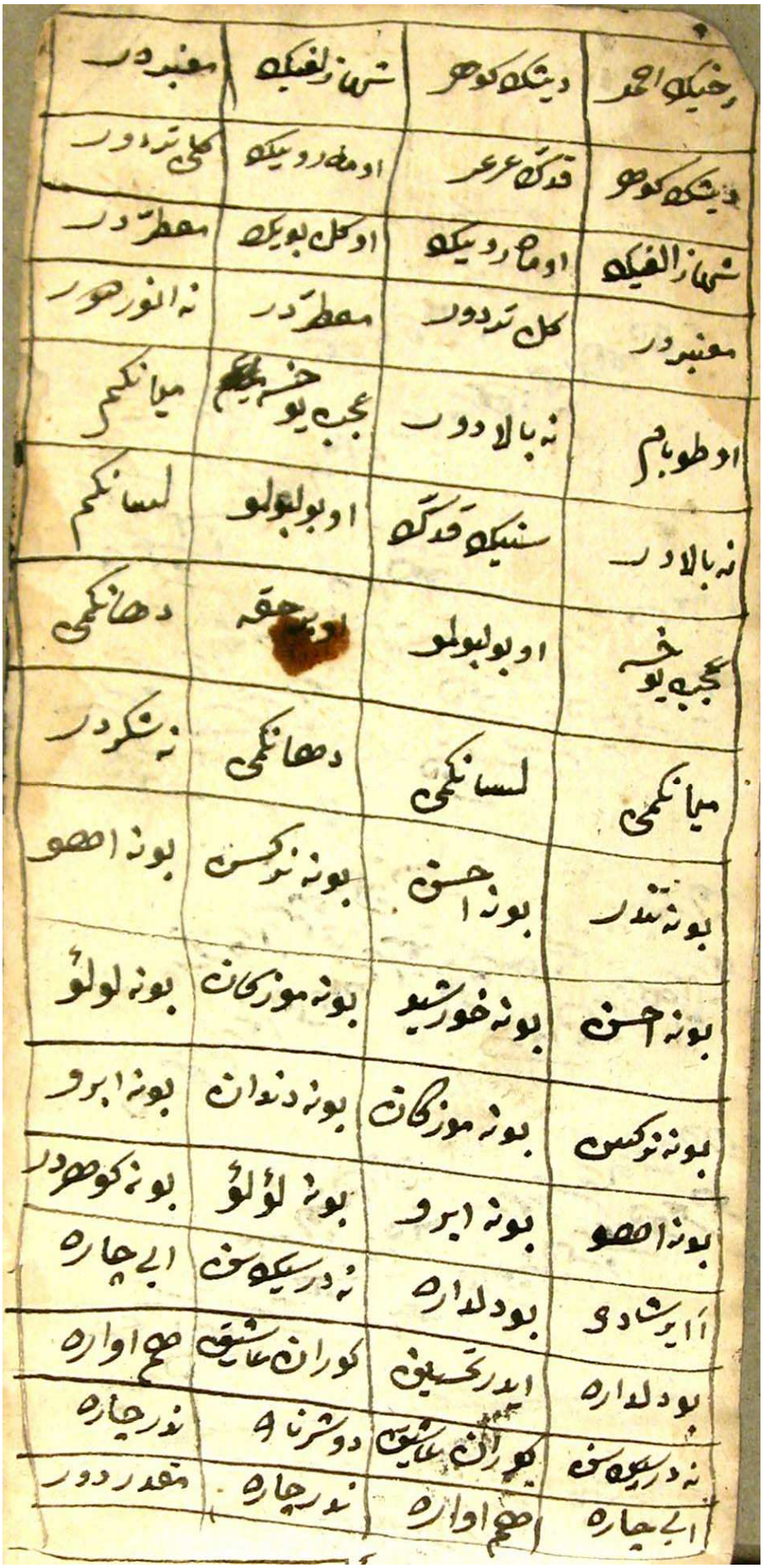

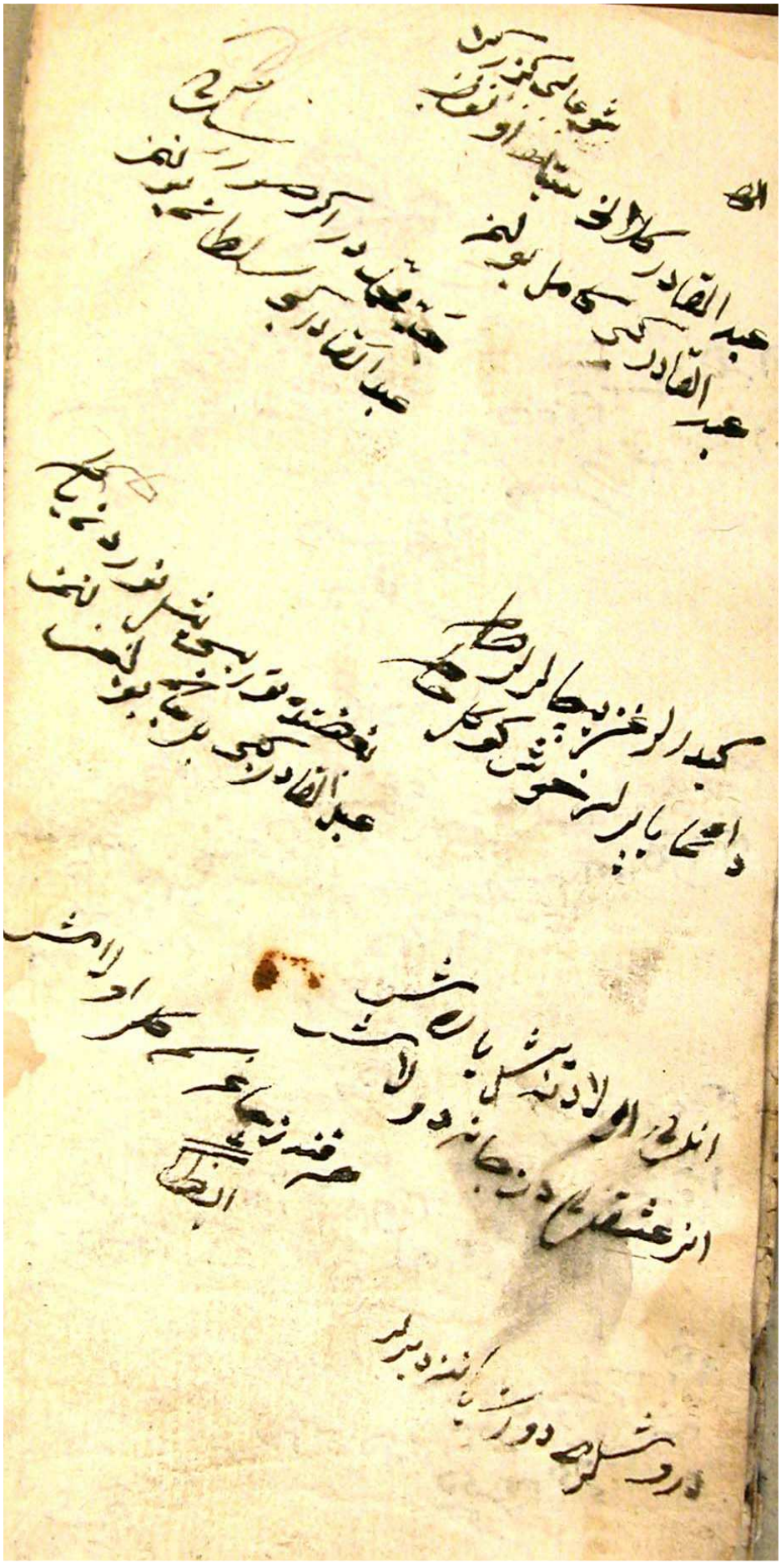

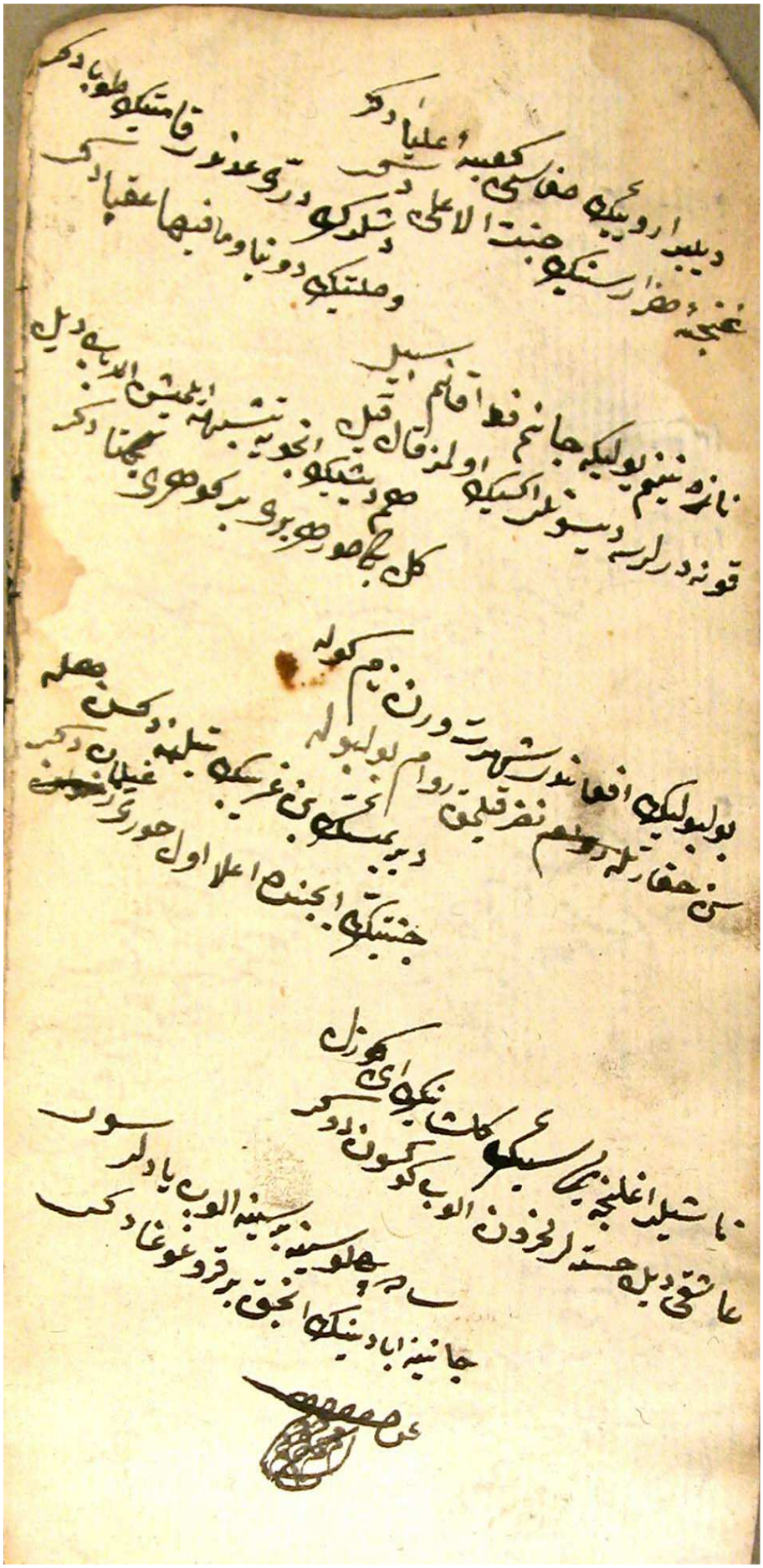

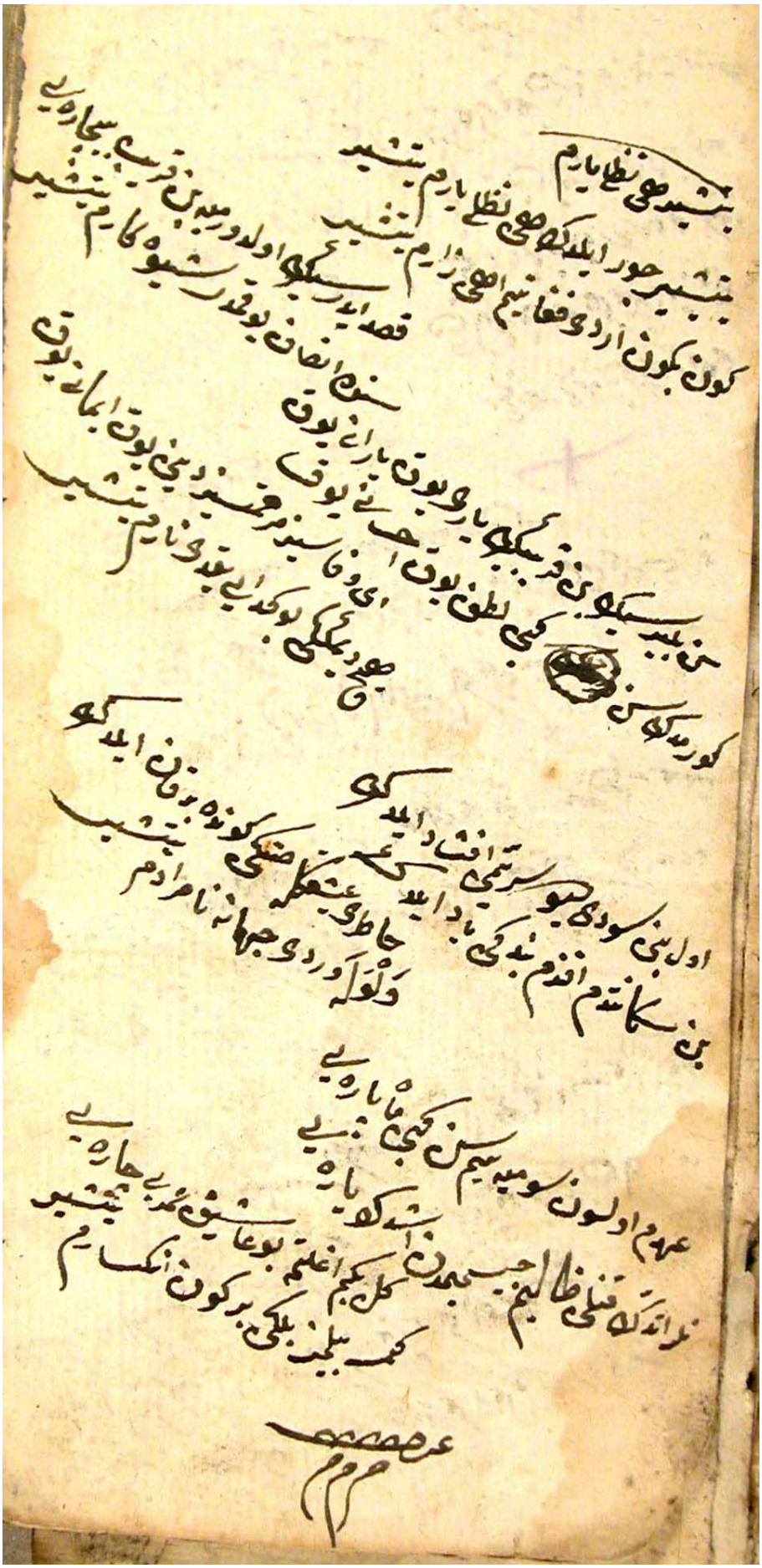

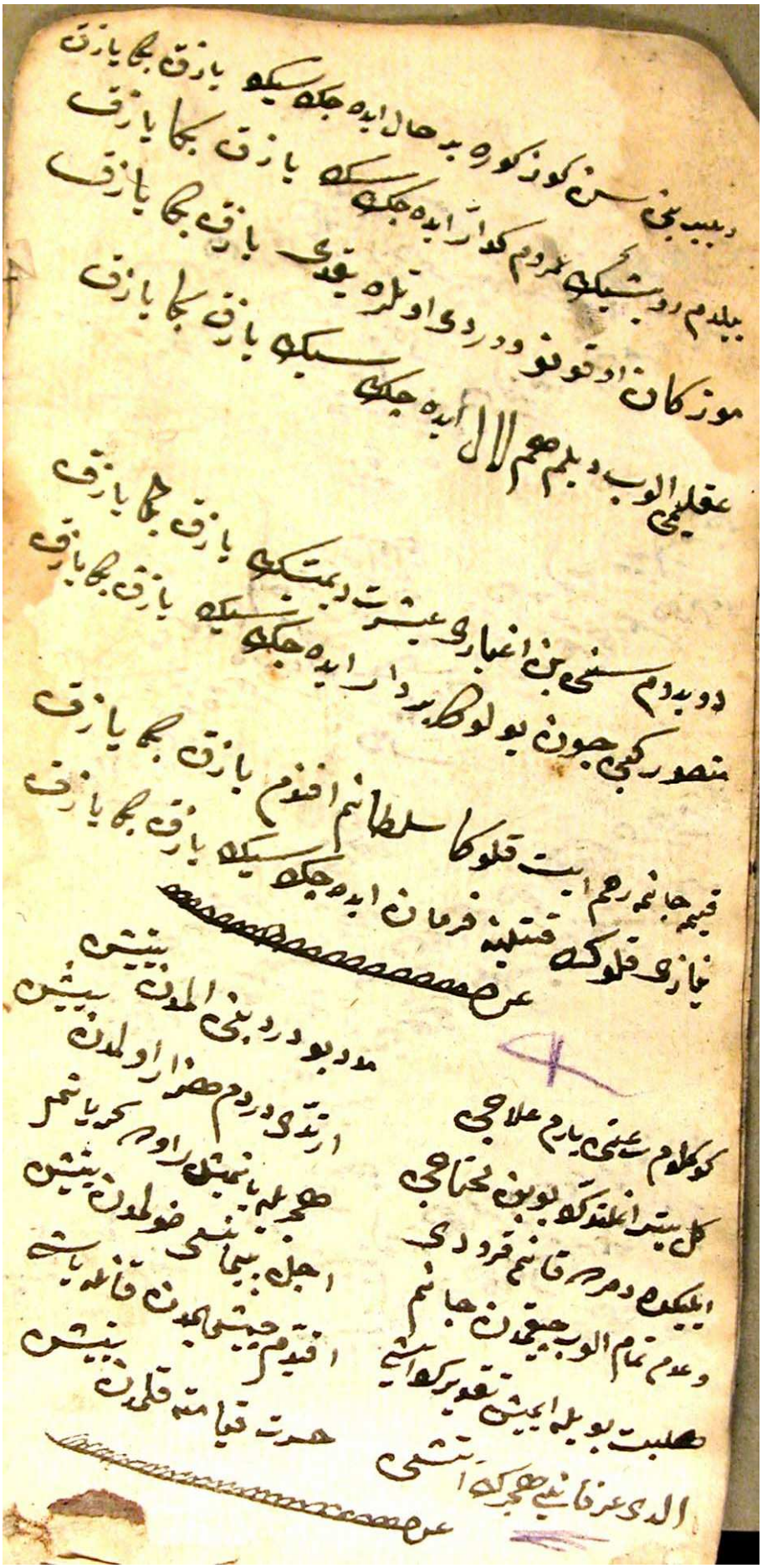

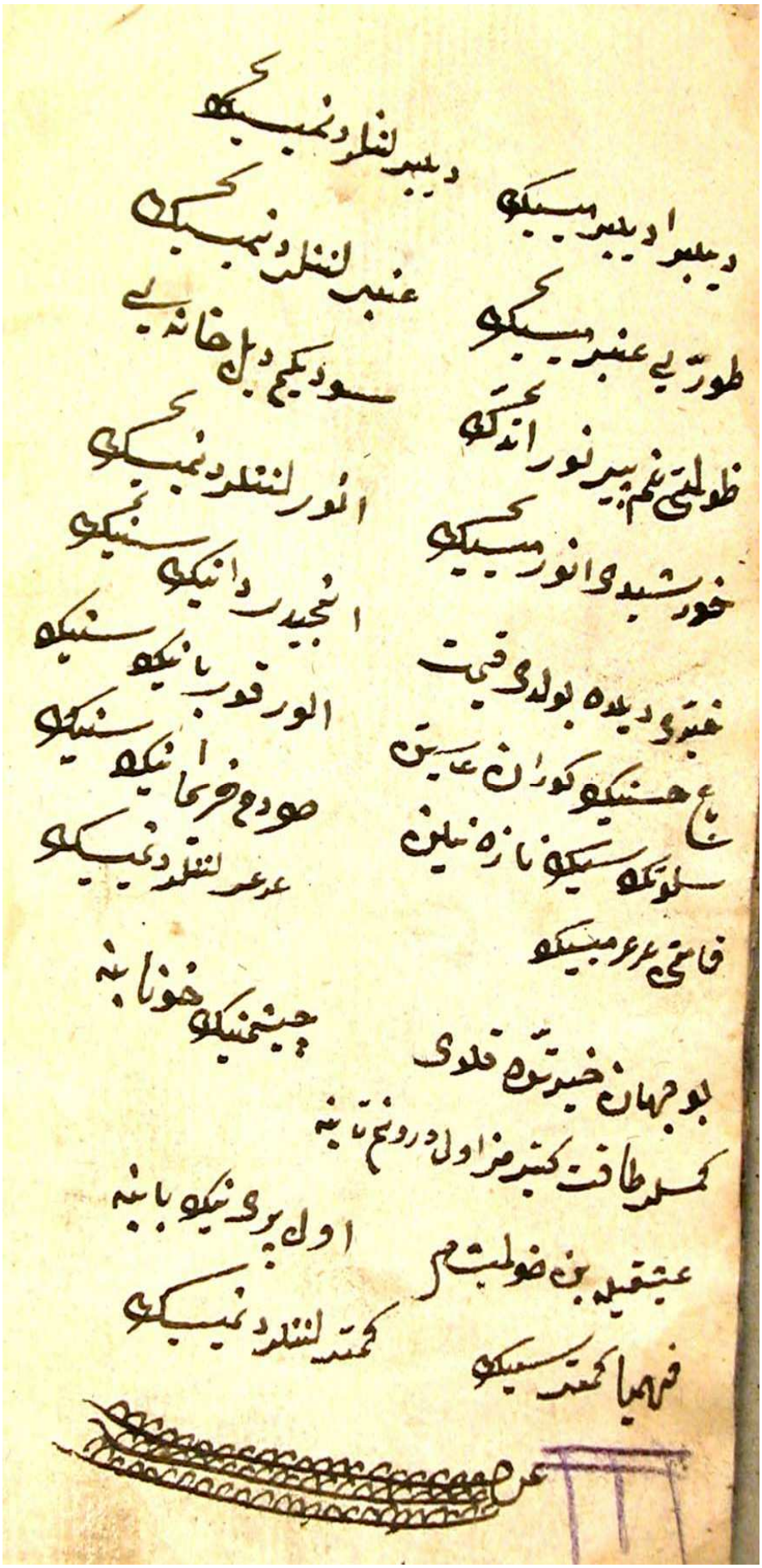
رخیکه احمر	دیشکه کوهو	شهاز لفیکه	معنبر در
دیشکه کوهو	قدکه عرعر	اومه رویکه	کلی تردور
شهاز لفیکه	اومه رویکه	اوکل بویکه	معطر در
معنبر در	کل تردور	معطر در	نه انور حور
اوطوبام	نه بالا دور	عجب یوخ بیکم	میانکم
نه بالا در	سنیکه قدکه	اوبولبولو	لسانکم
عجب یوخ	اوبولبولو	اوبرحقه	دهانکم
میانکمی	لسانکمی	دهانکمی	نه شکر در
بونه تندر	بونه احسن	بونه نرگس	بونه اهو
بونه احسن	بونه خورشید	بونه موزگان	بونه لولو
بونه نرگس	بونه موزگان	بونه دندان	بونه ابرو
بونه اهو	بونه ابرو	بونه لؤلؤ	بونه کوهر در
اایرشادی	بودلداره	نه درسیکه سن	ایچاره
بودلداره	ایدرتحسین	کوران عاشیق	هم اواره
نه درسیکه سن	کوران عاشیق	دوشرنا	ندرچاره
ایچاره	هم اواره	ندرچاره	مقدر دور

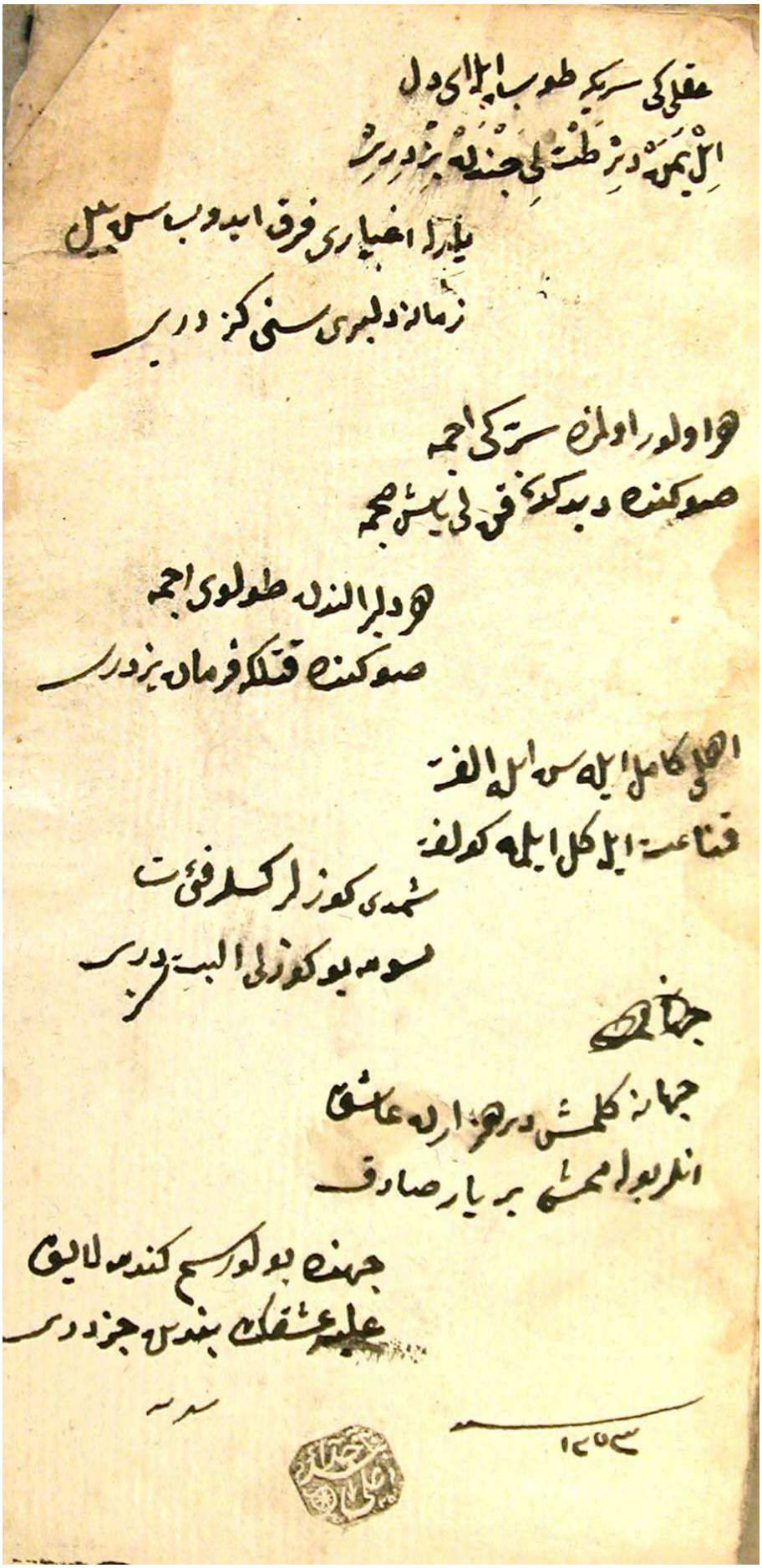

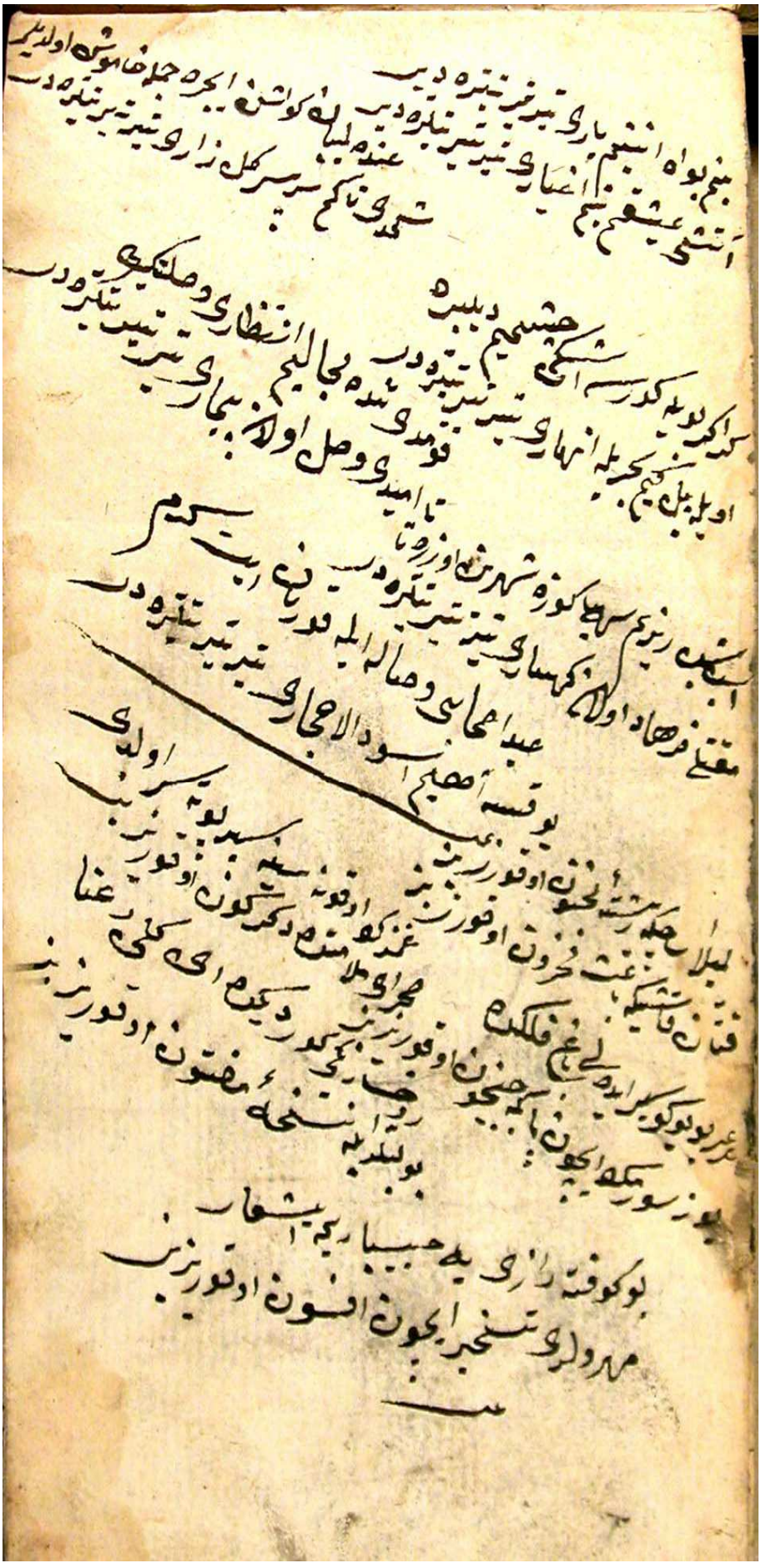

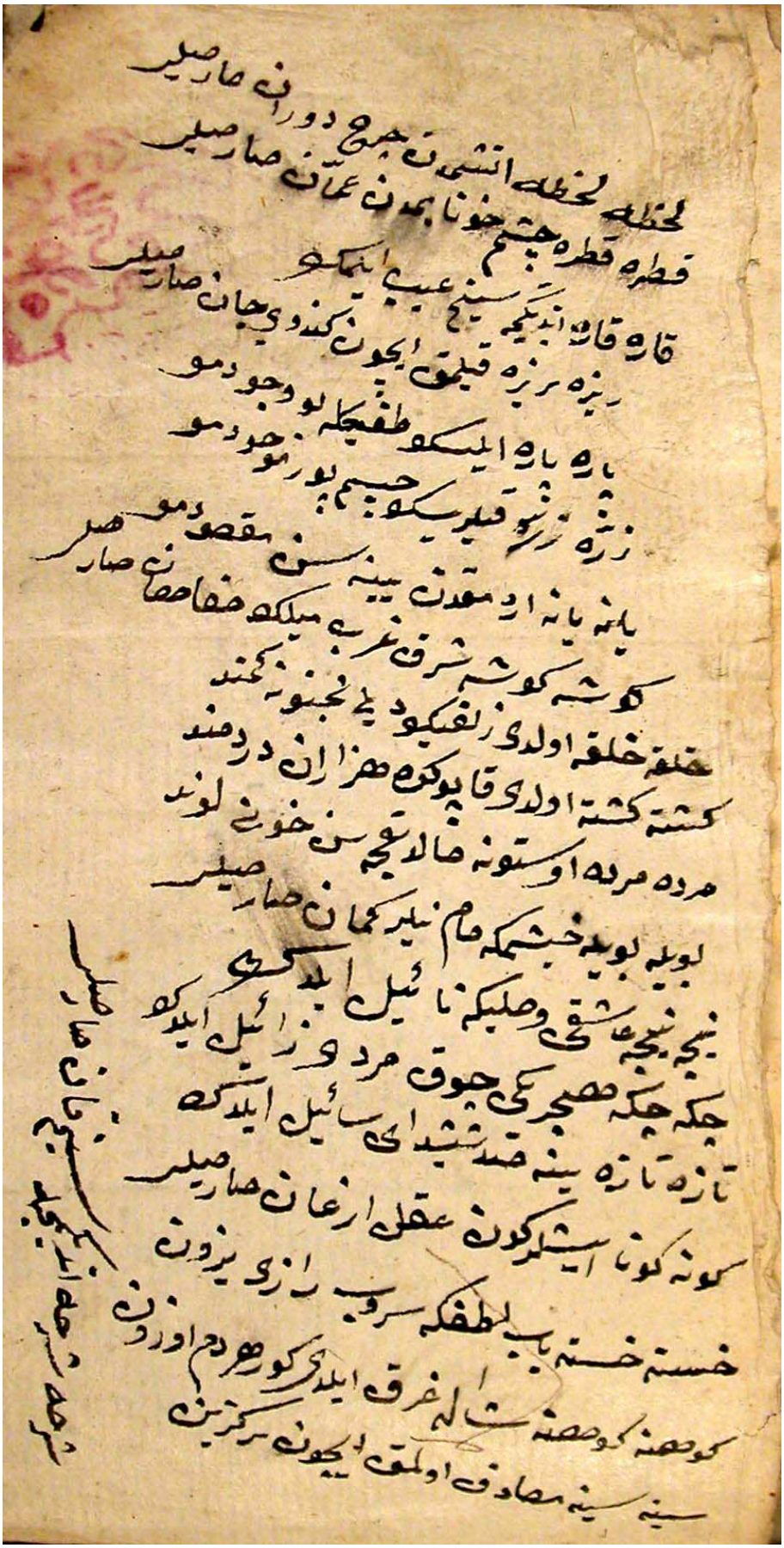

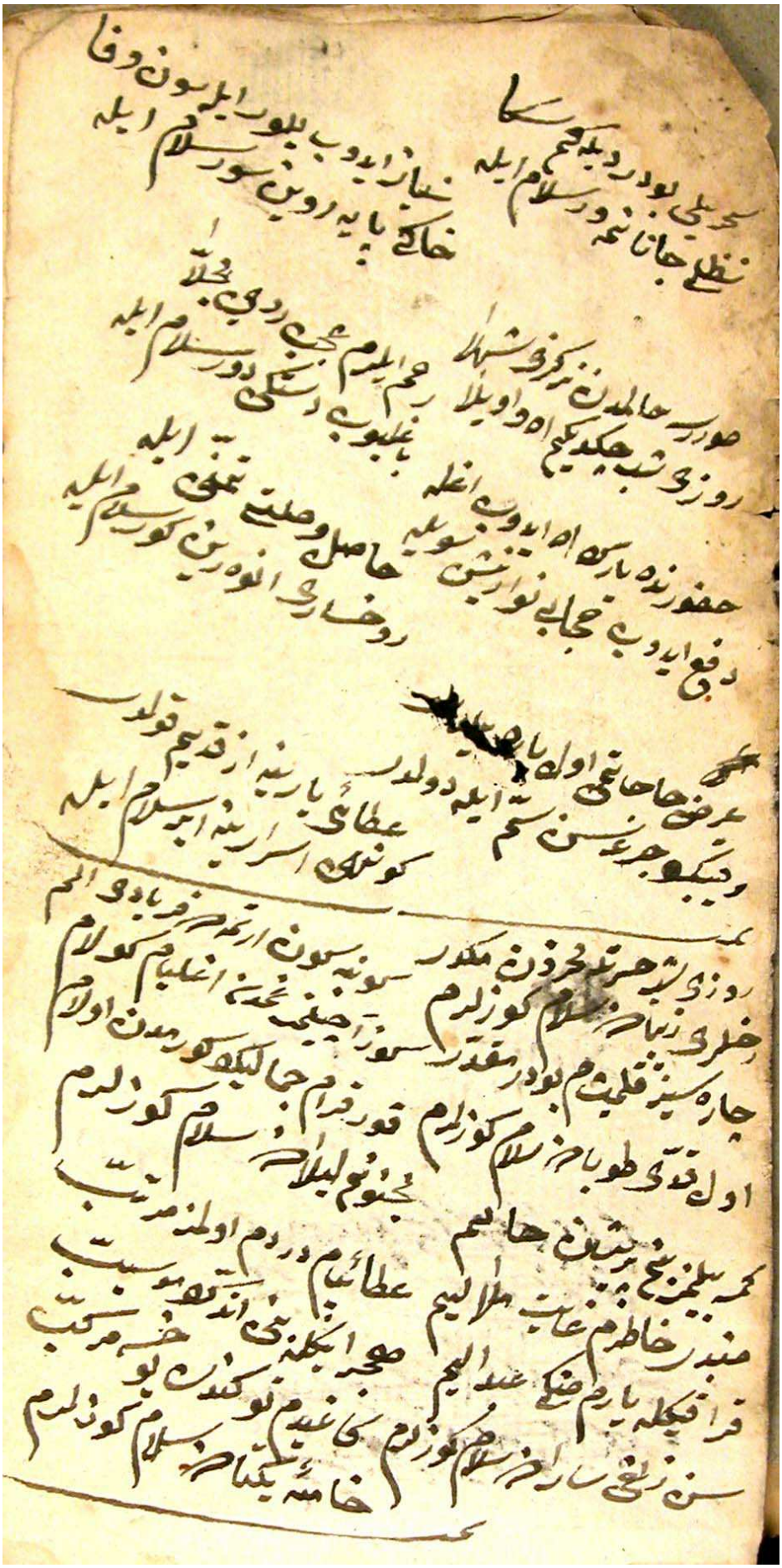

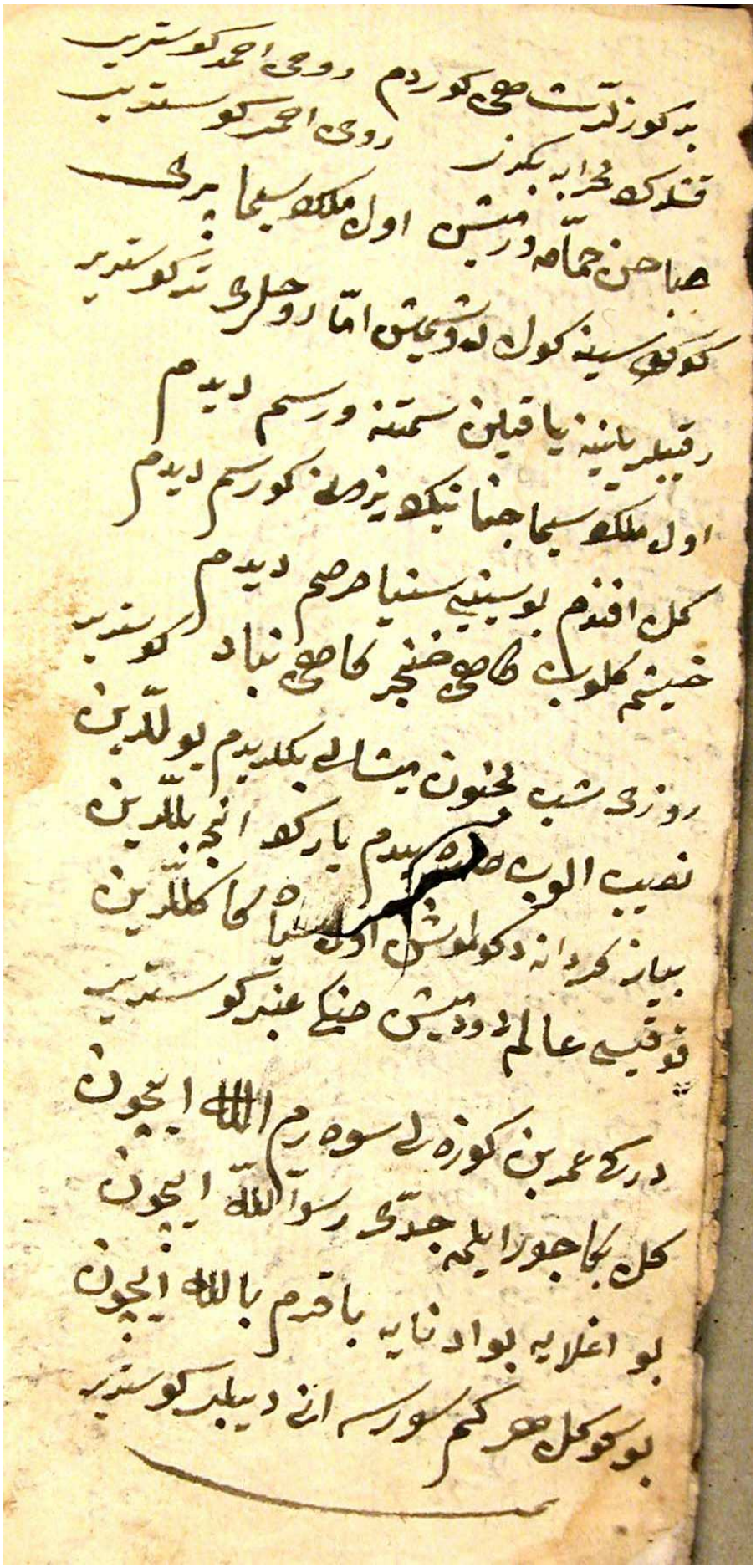

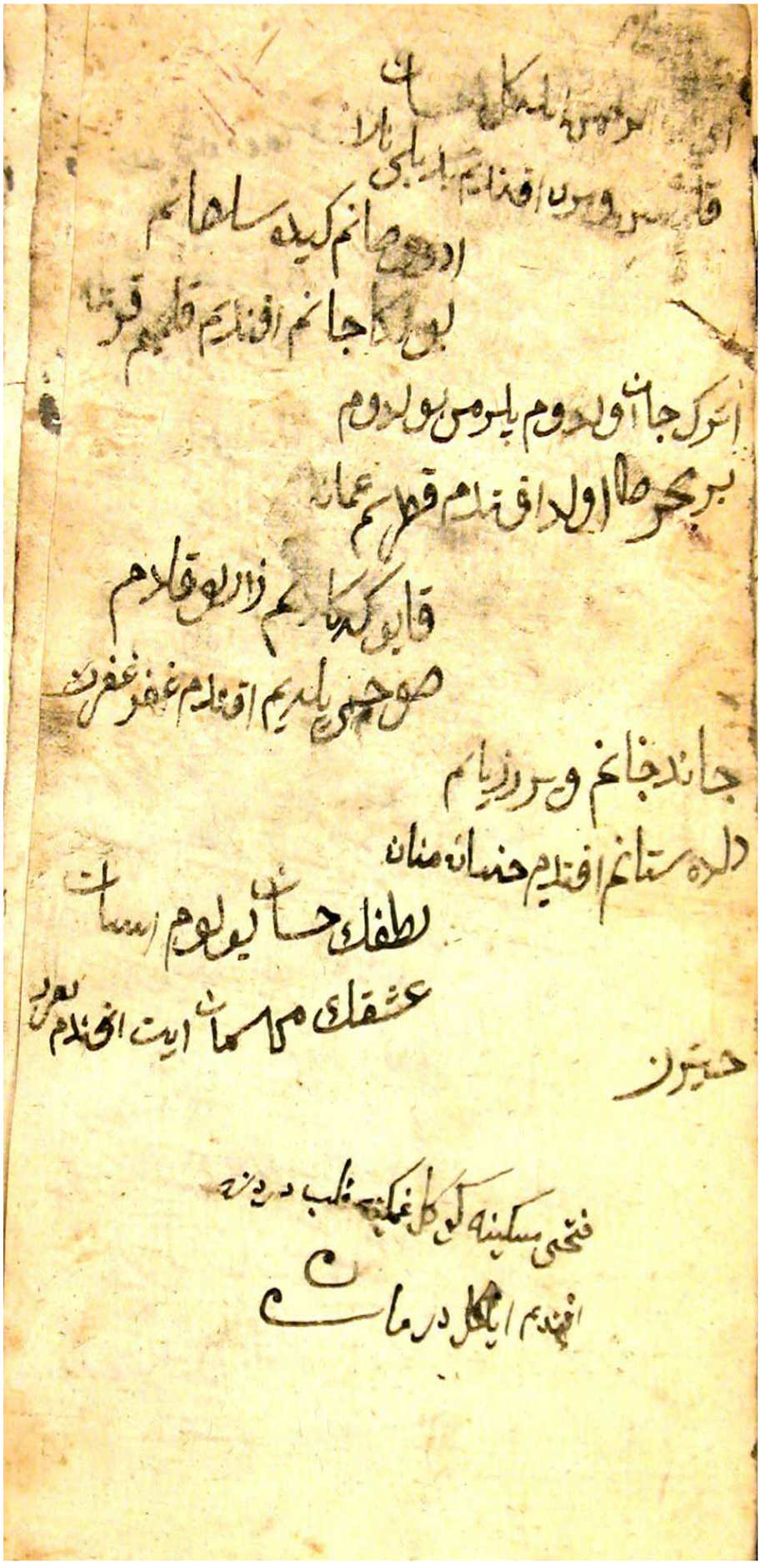

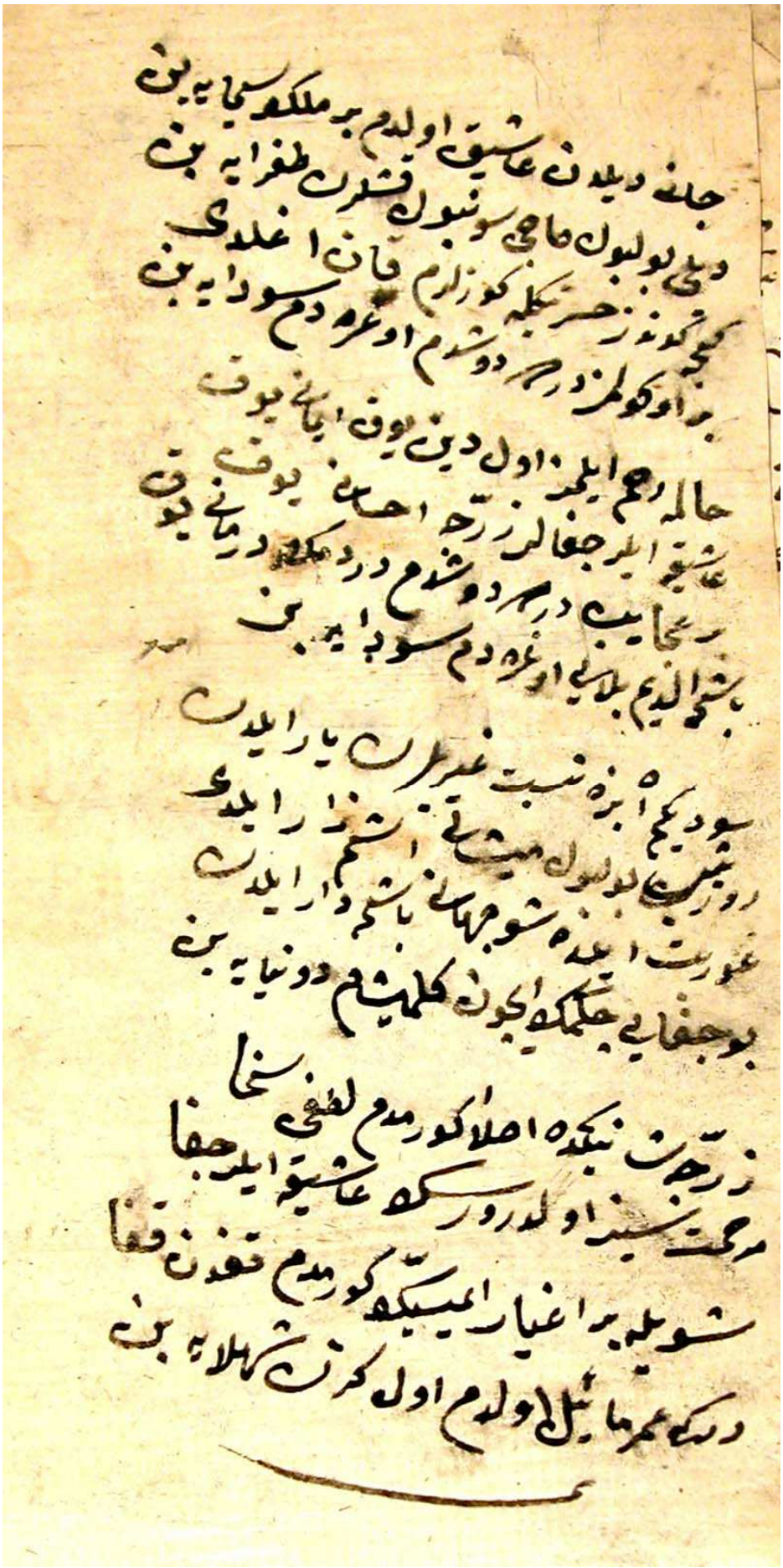

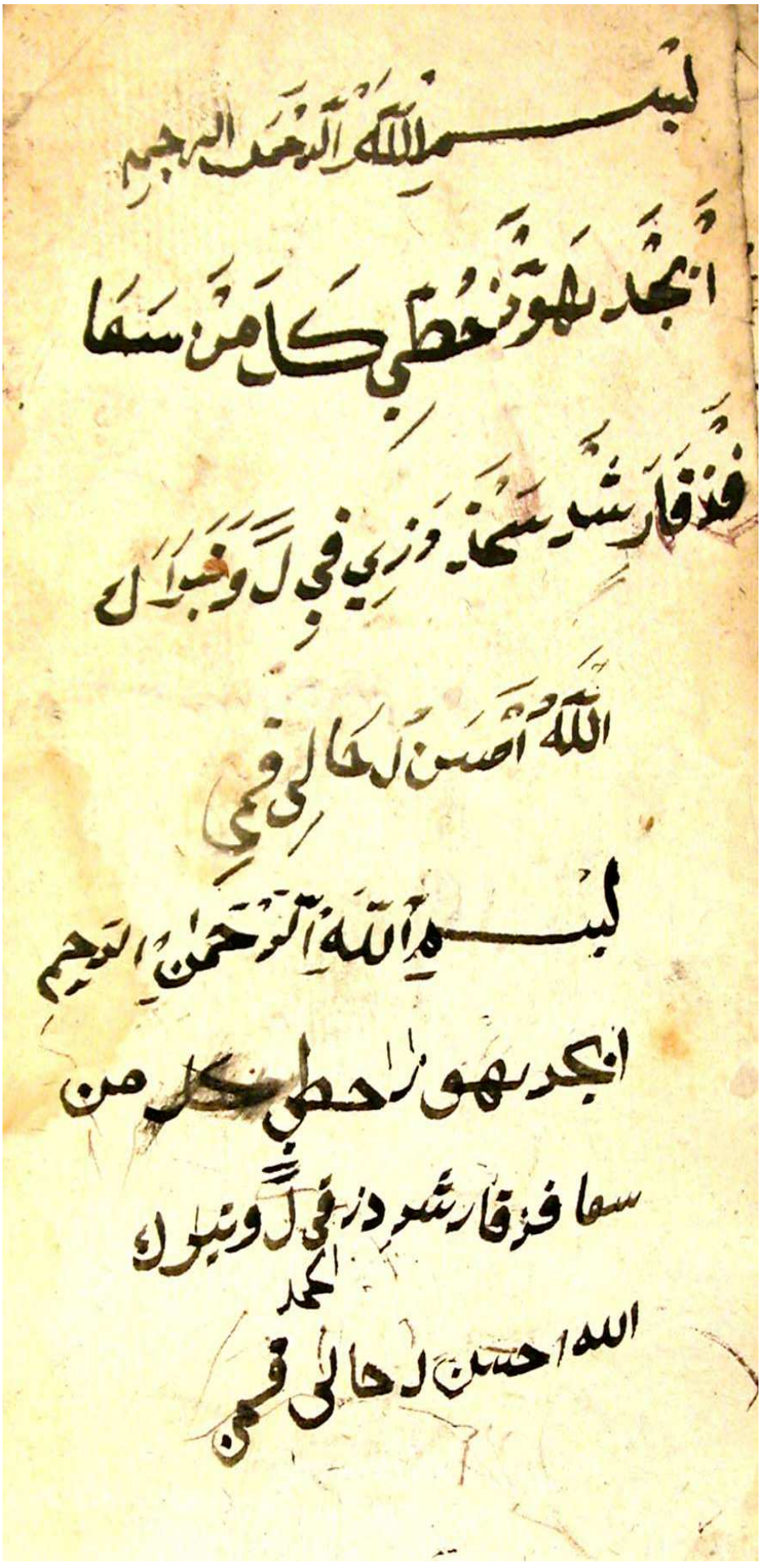

بسم الله الرحمن الرحيم

ابجد هوز حطي كلمن سعفا

فرقارشد ثخذ ضزي في ل وغبال

الله احسن الخالقين

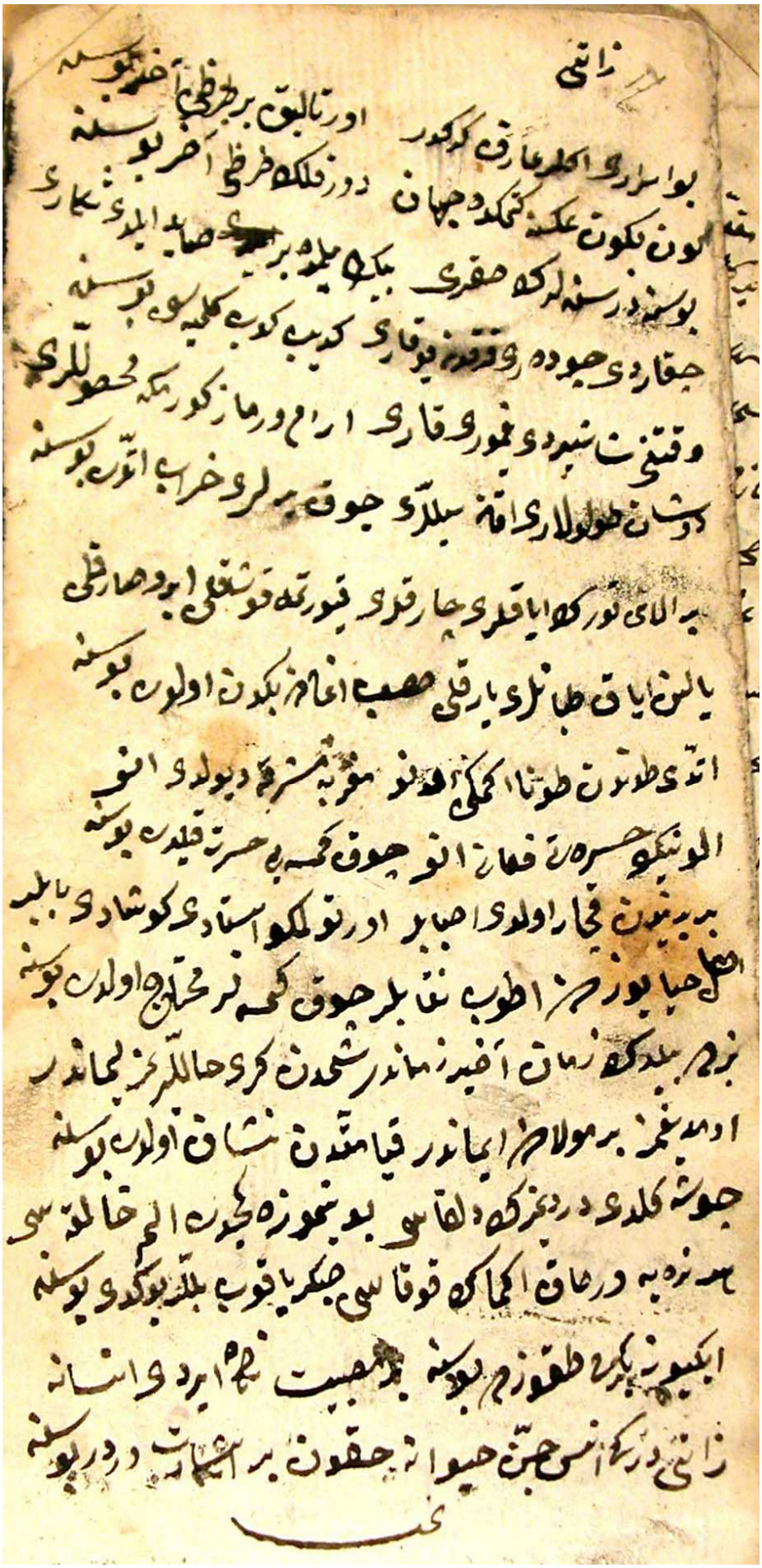
بسم الله الرحمن الرحيم

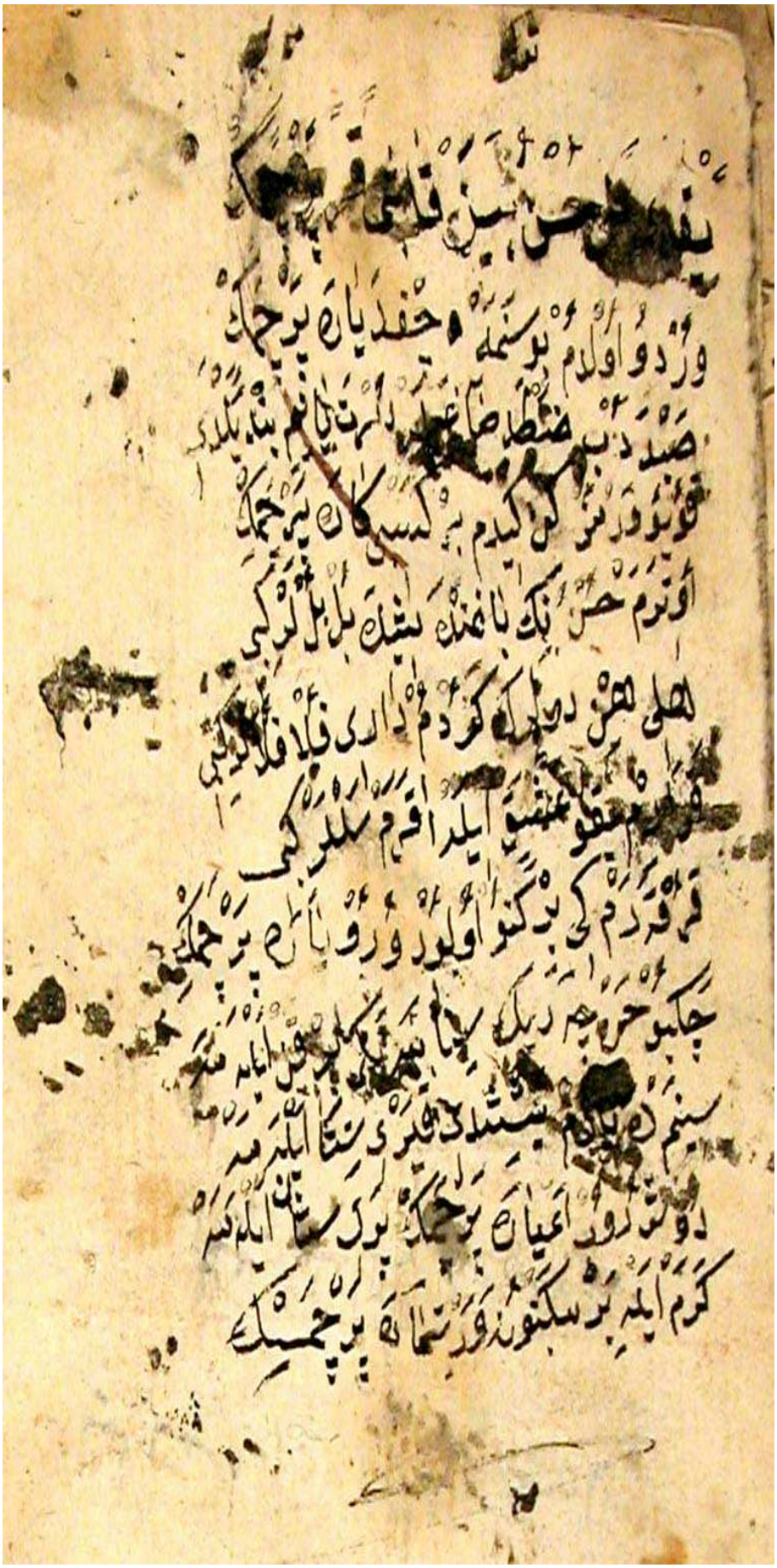
ابجد هوز حطي كلمن

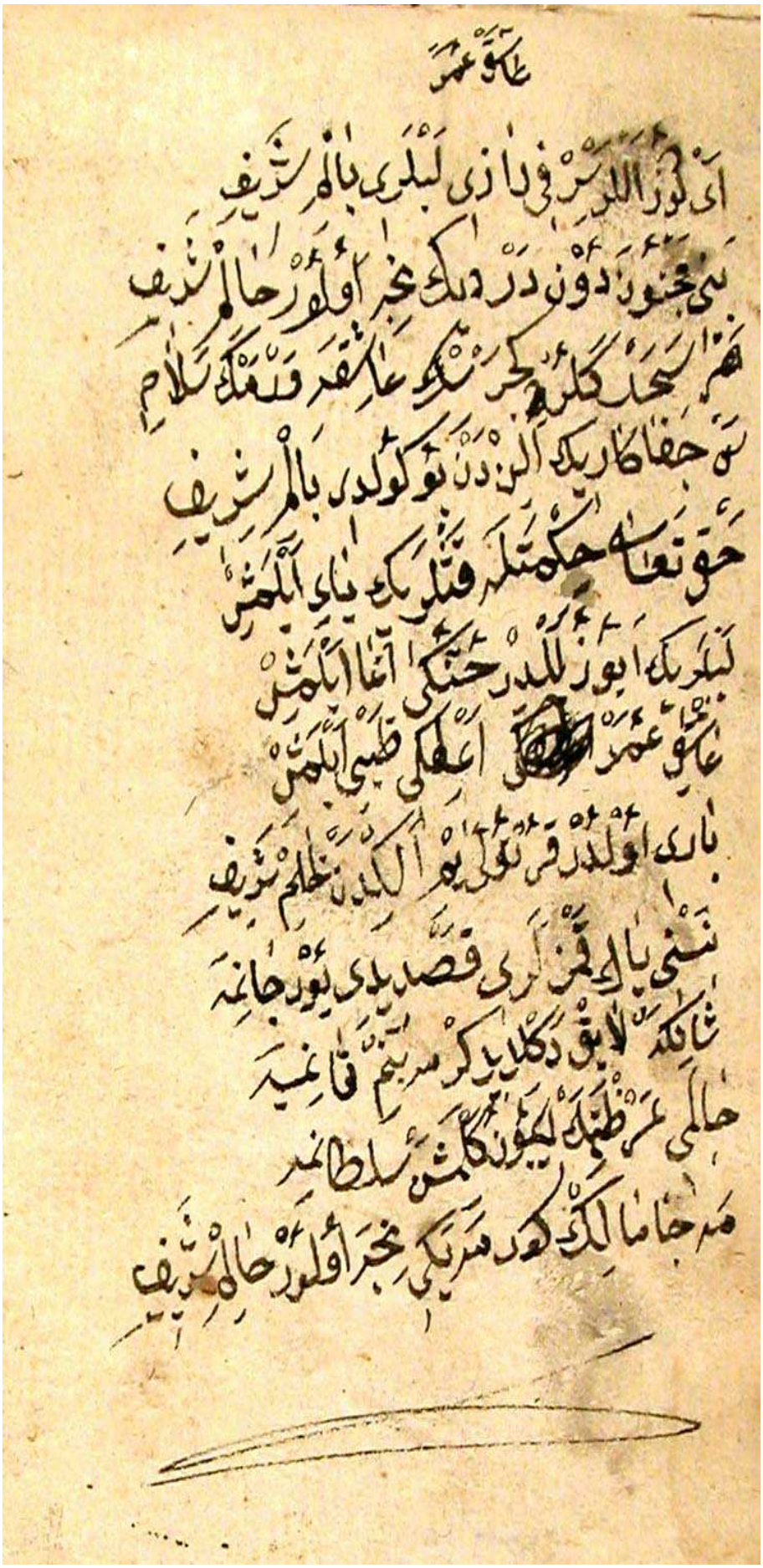
سعفا فرقارشد ثخذ ضزي في ل وغبال

الحمد

الله احسن الخالقين

عاشق عمر

ای نور اللہ سرّ فی رازی لبدی بالم شریف

نبی محمود دون در دیلک بخر اولور حالم شریف

هر اسحد کلره کر سنک عاشقر قدمک سلام

سن جفا کاریک الن دن نو کولدی بالم شریف

حق تعالی حکمتلر قدرتک یادی ایلمش

لبدیک ایور للدر حسنکی اعا ایلمش

عاشق عمر اعلی طبی ایلمش

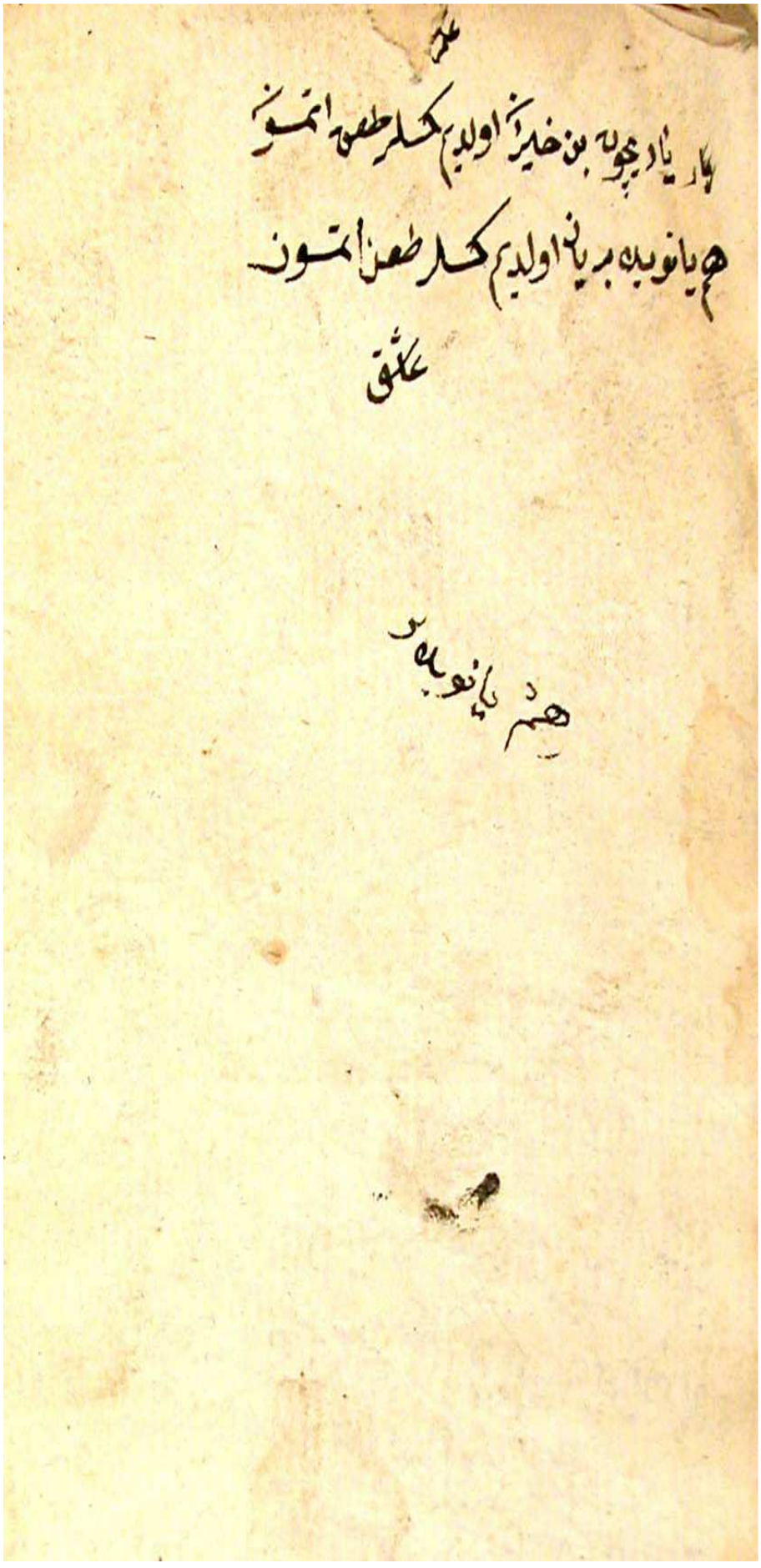
بارک اولدر قی نولی یم الدن ظالم شریف

نسنی یالکز قمز اری قصدیدی یوز جانمه

شاکلکه لایق دکلدر کر مریم قانمیه

حالمی عرض ایلمک ایچون کلمش سلطانمه

مرحبا مالک کدر مریکی بخر اولور حالم شریف

استخارة

اللهم انى استخيرك بعلمك واستقدرك بقدرتك واسئلك من فضلك العظيم

فانك تقدر ولا اقدر وتعلم ولا اعلم وانت علام الغيوب اللهم ان كنت

تعلم ان عزيمتي الى بلدة القسطنطينية خير لي في ديني ومعاشي وعاقبة امري

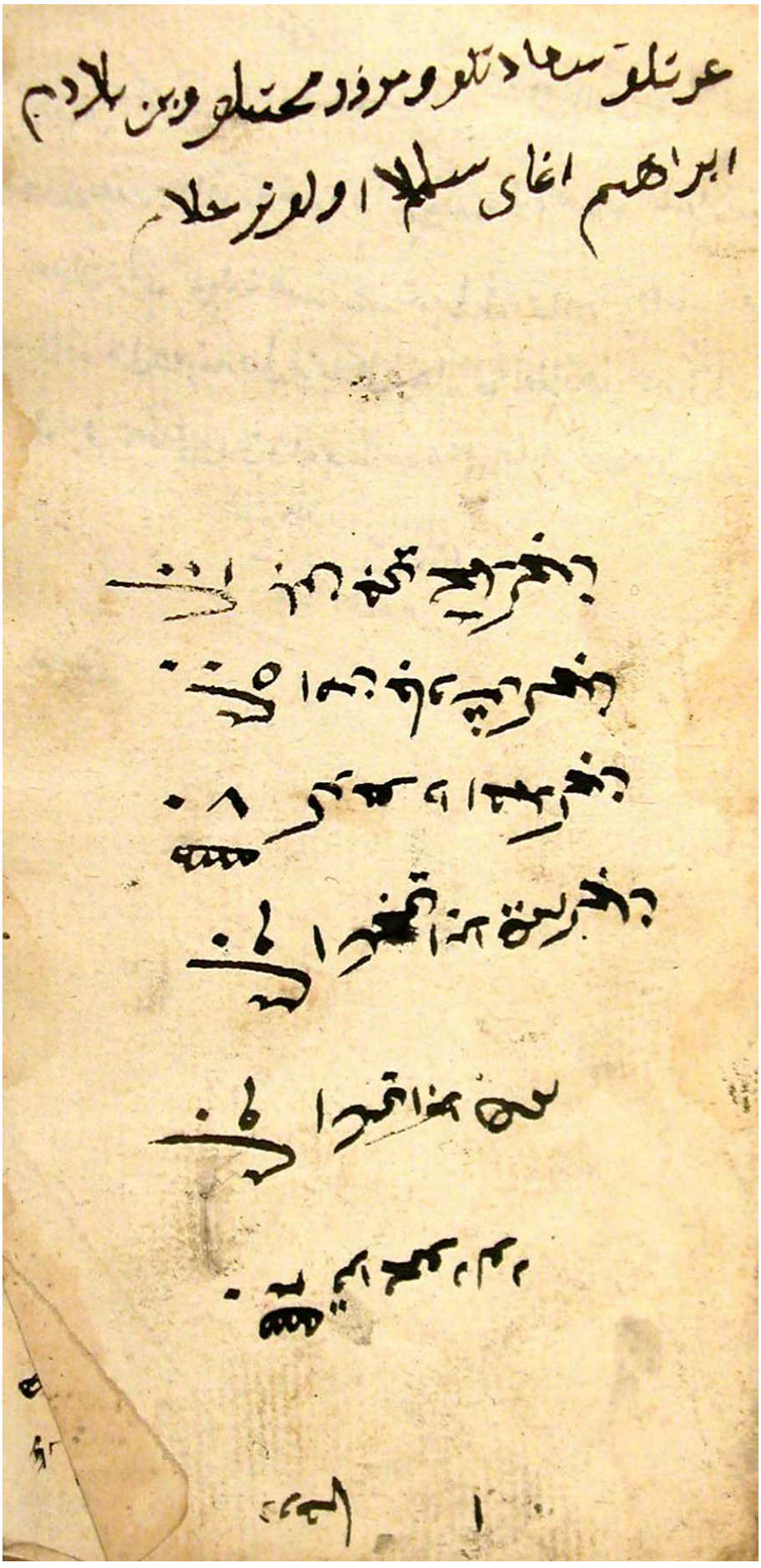
فاقدره لي ويسره لي ثم بارك لي فيه ان كنت تعلم ان هذا الامر شر لي

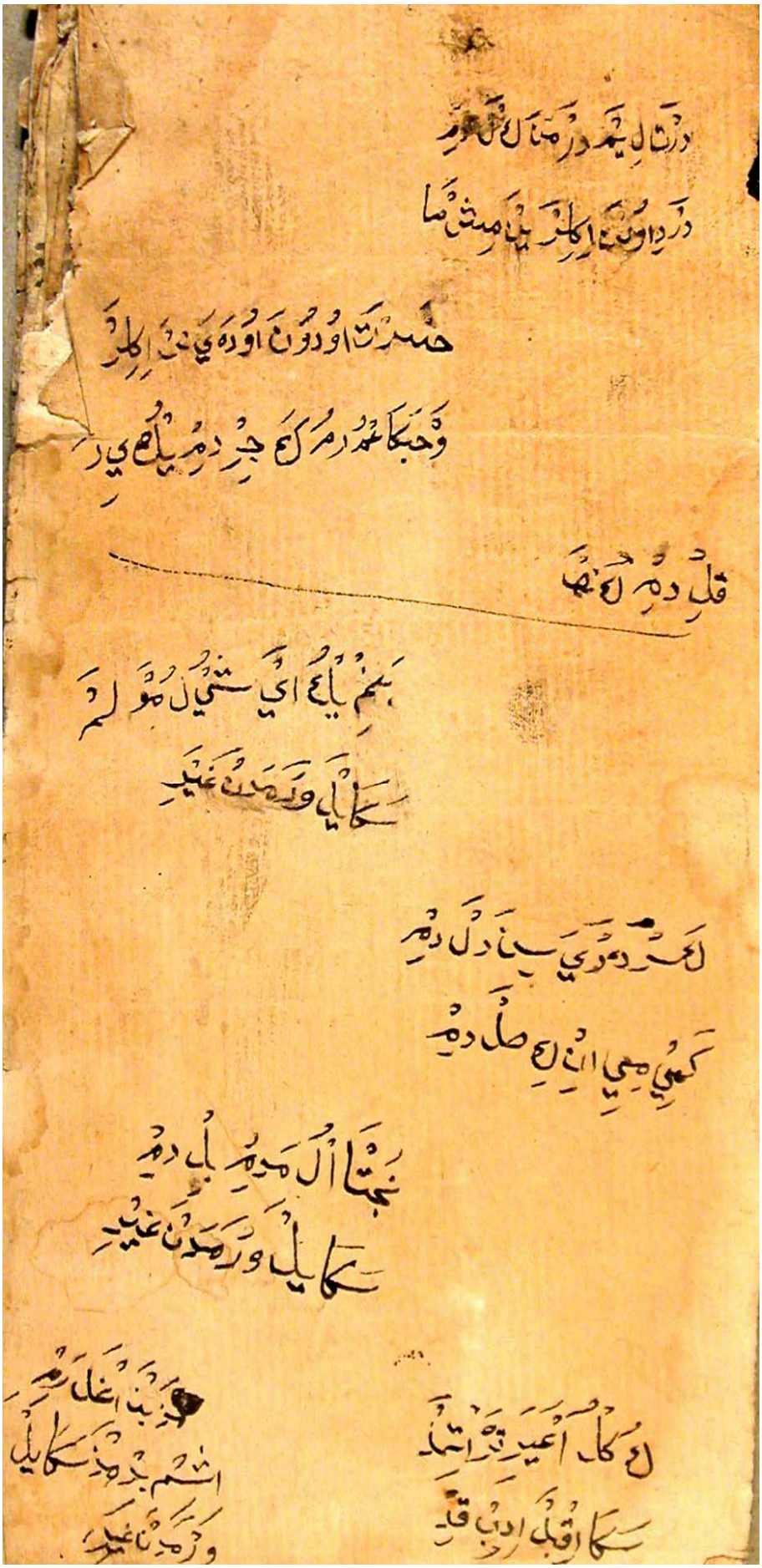
في ديني ومعاشي وعاقبة امري فاصرفه عني واصرفني عنه واقدر لي

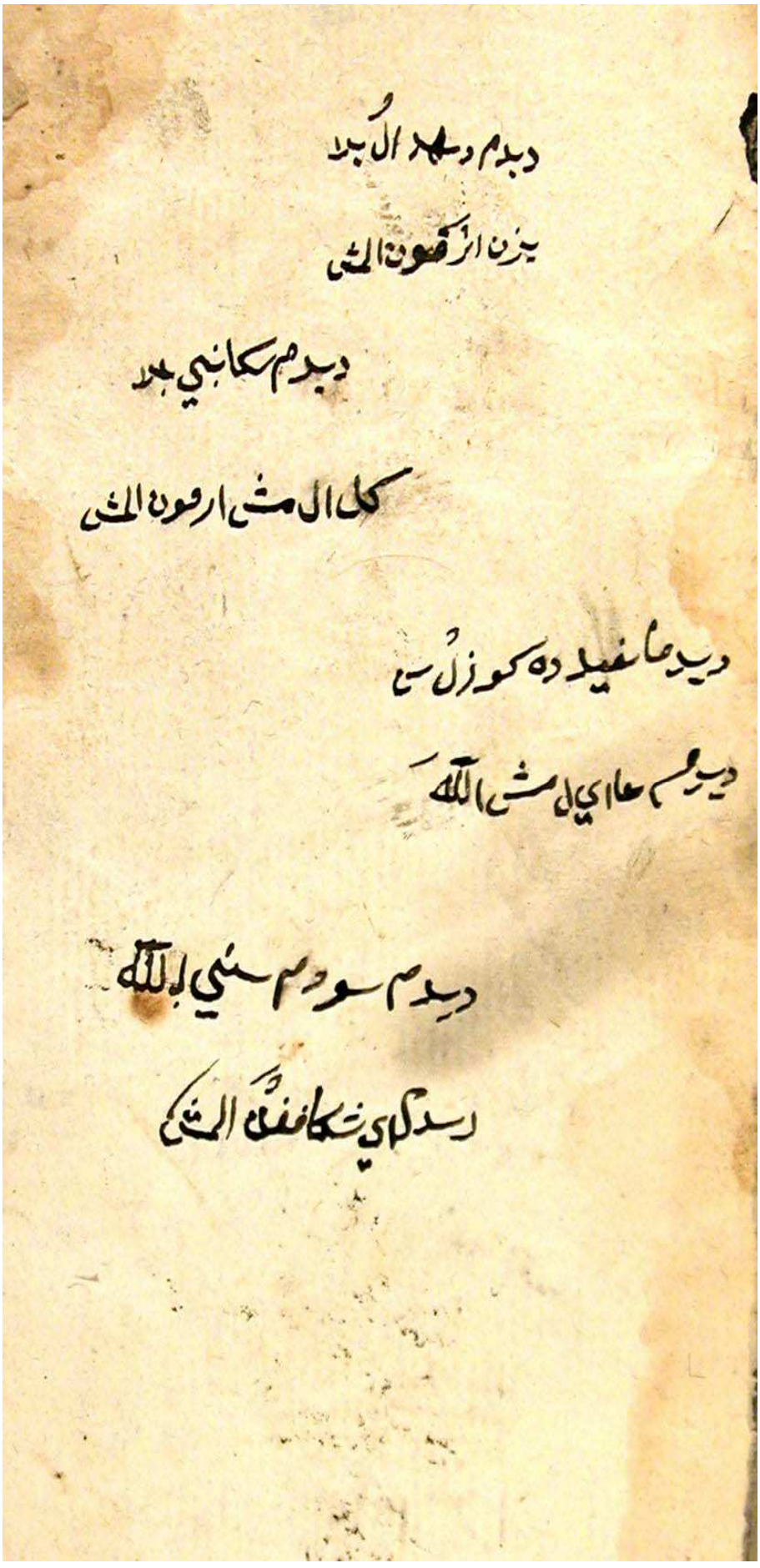
حيث كان رضني به

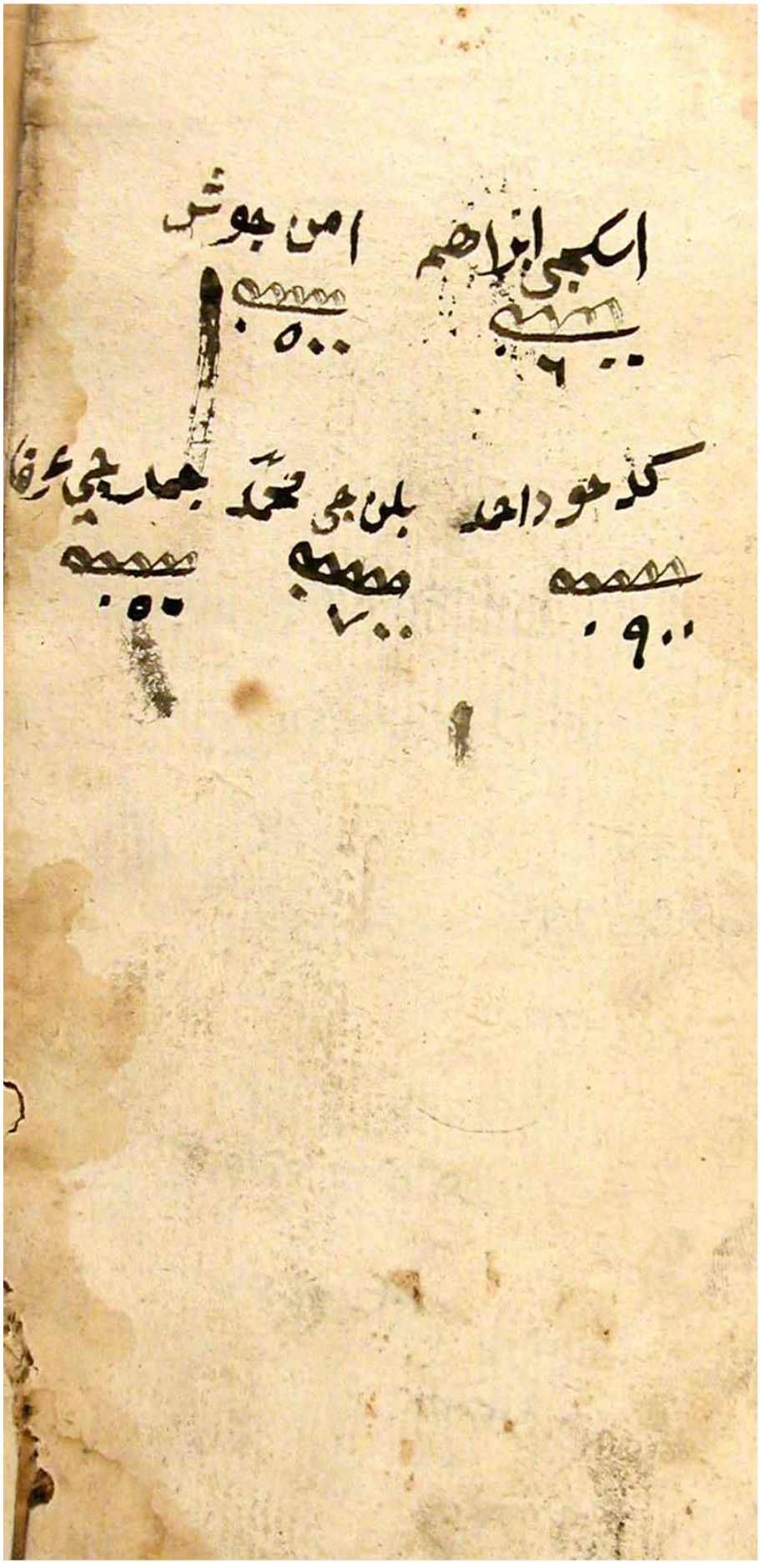
دعاء الاستخارة

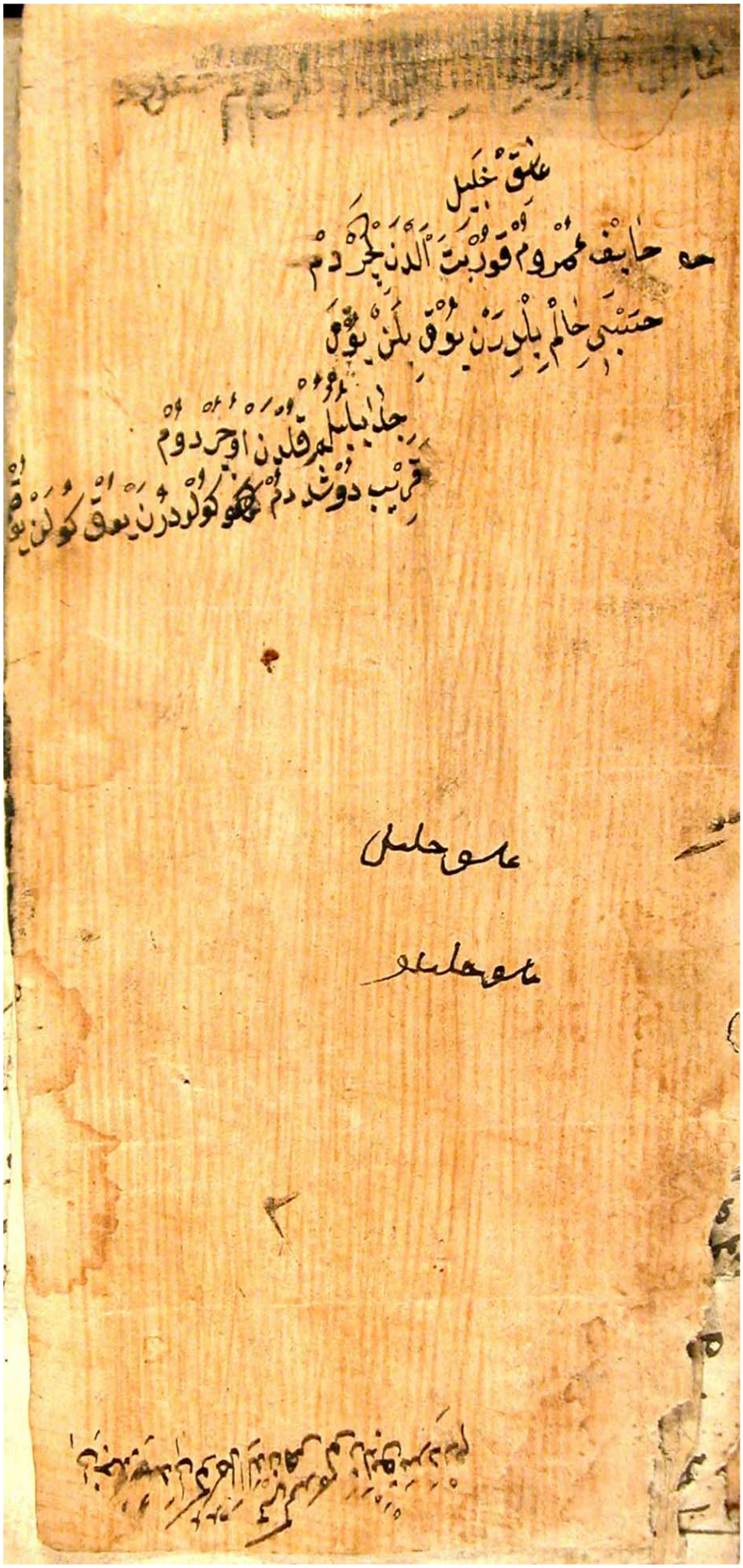
امام محمد

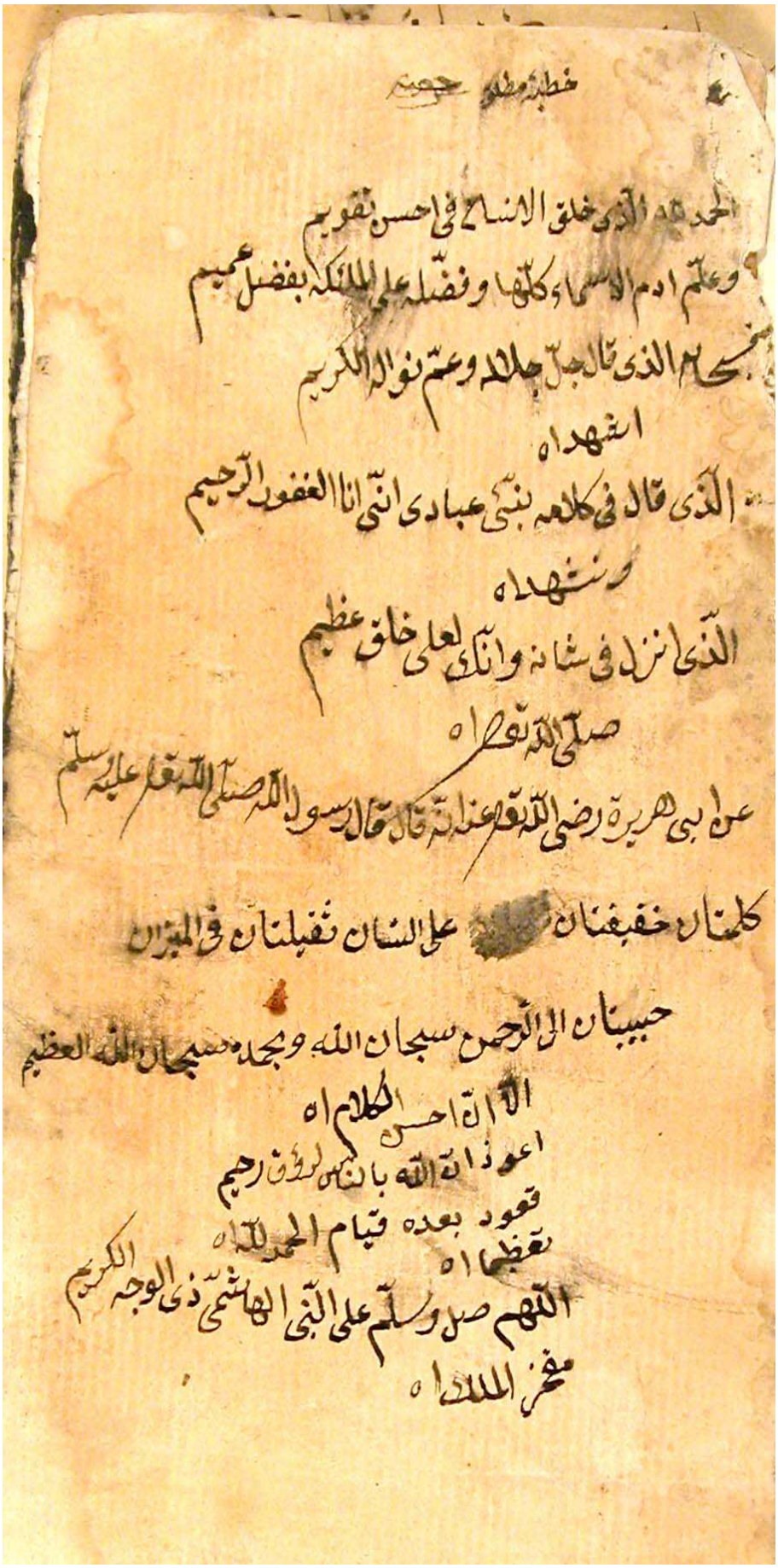

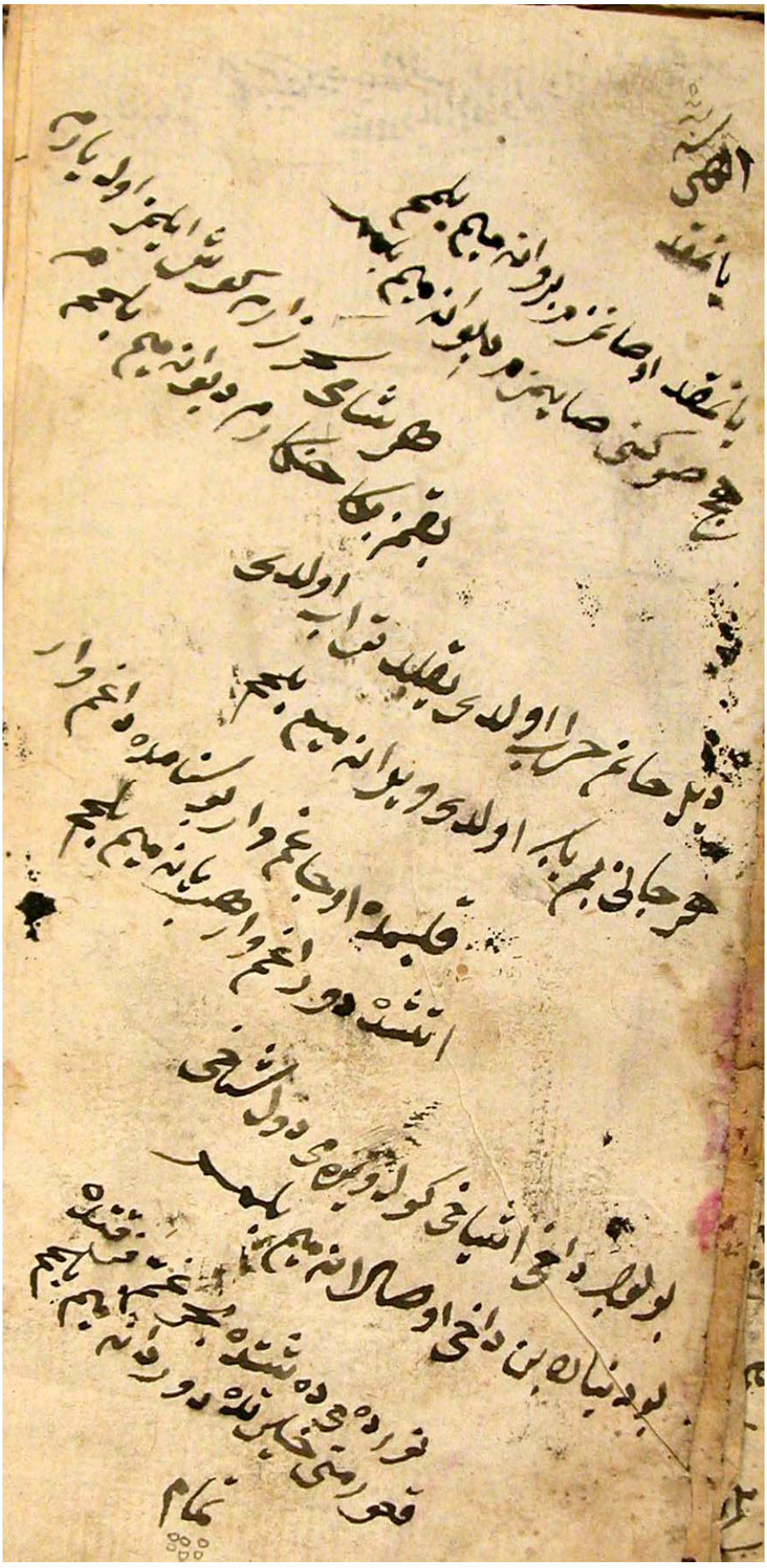

اسکیمی ابراہیم
۶۰۰
امن جوش
۵۰۰
کدخود احمد
۹۰۰
بلن جی محمد
۷۰۰
جہاجی عرفا
۵۰۰

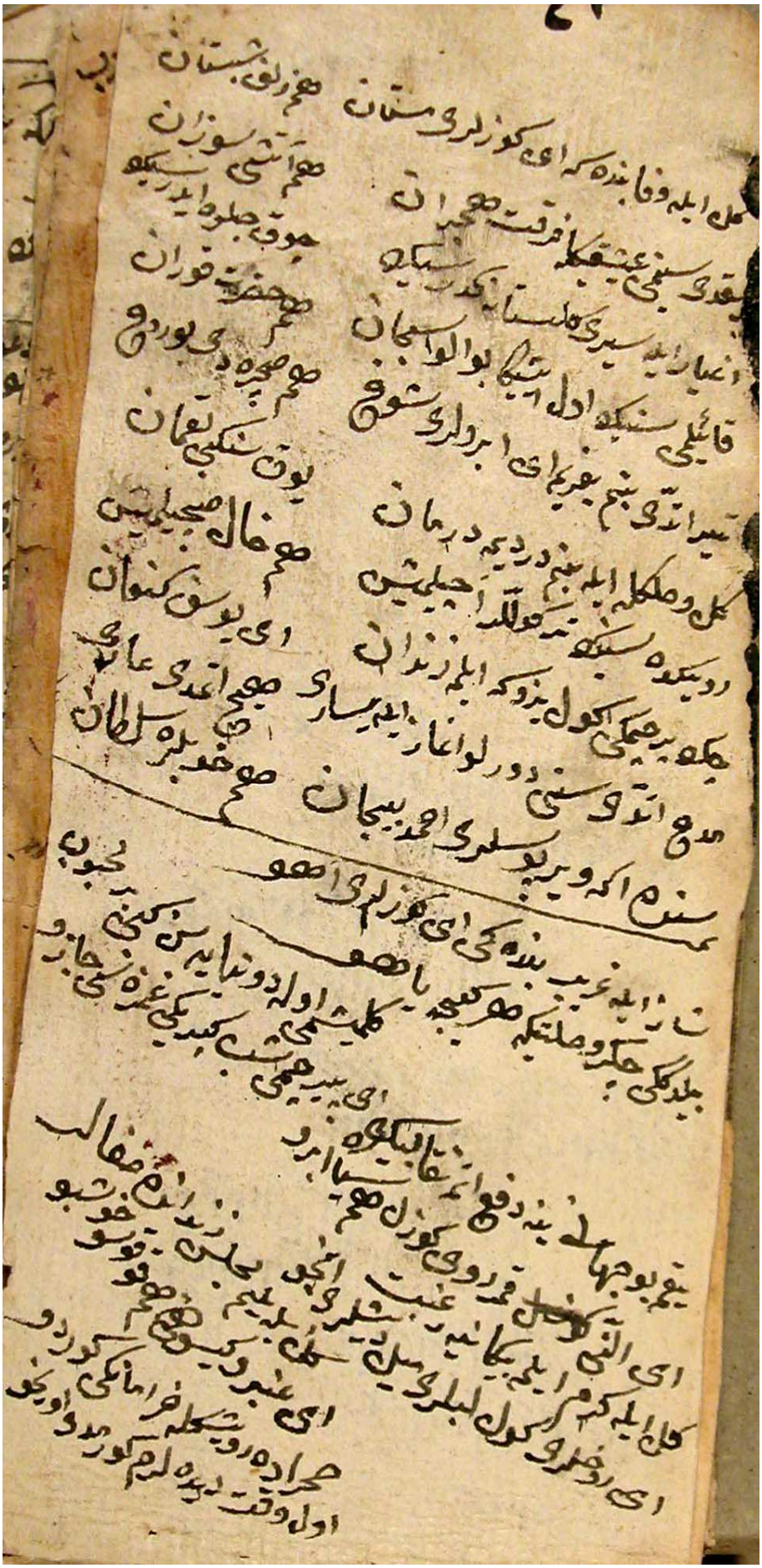

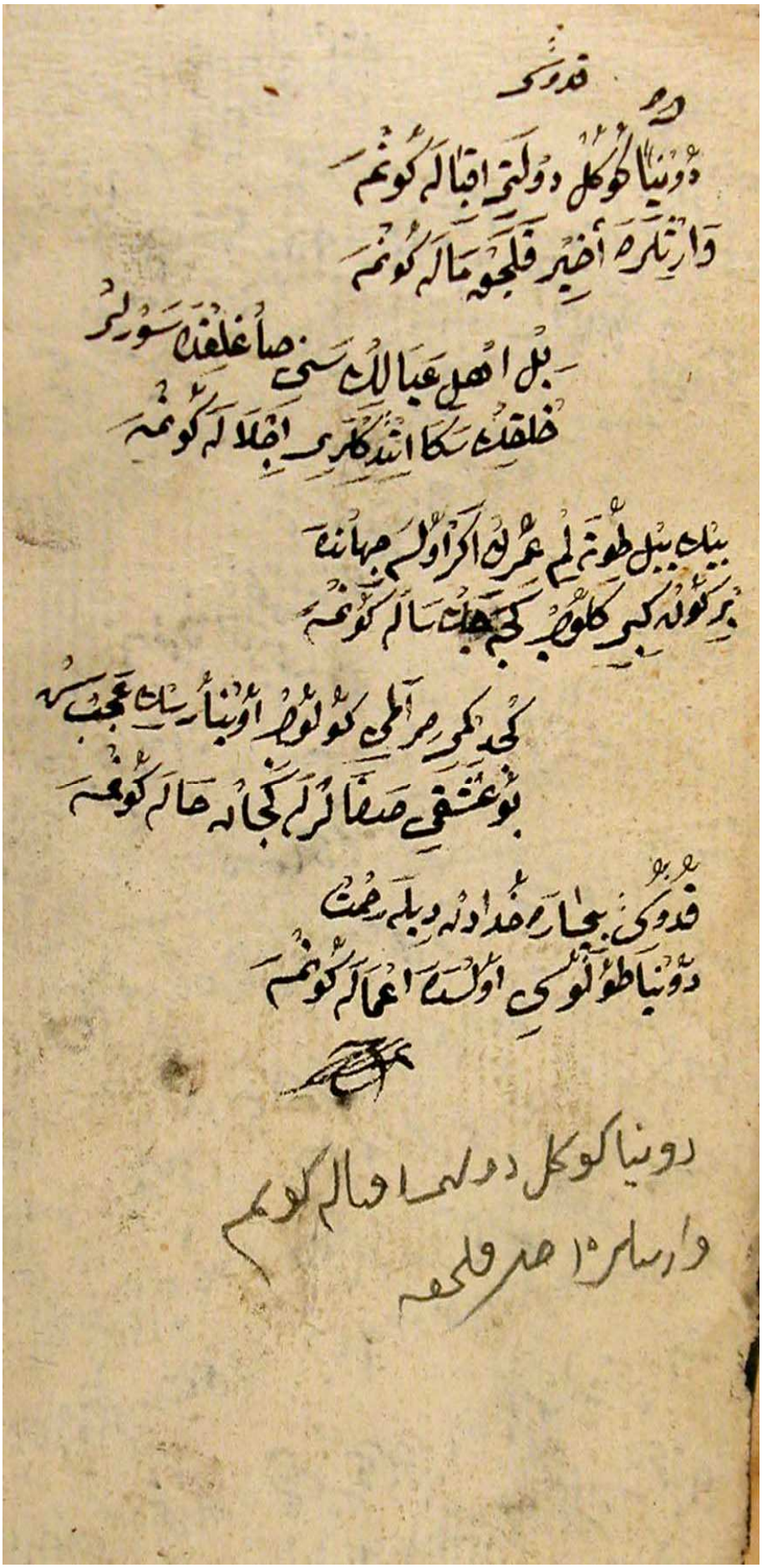

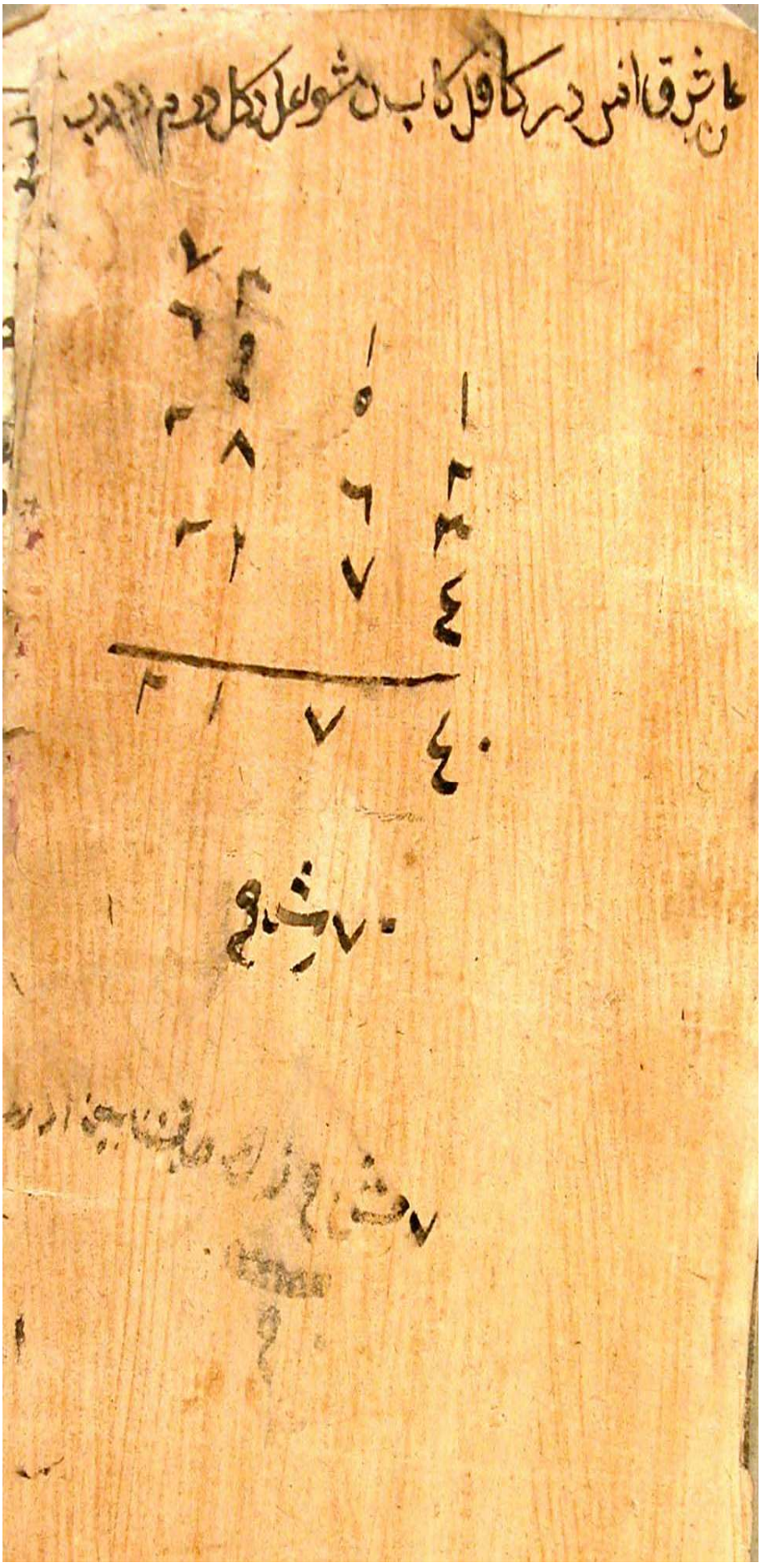
خطبة مطلوبة

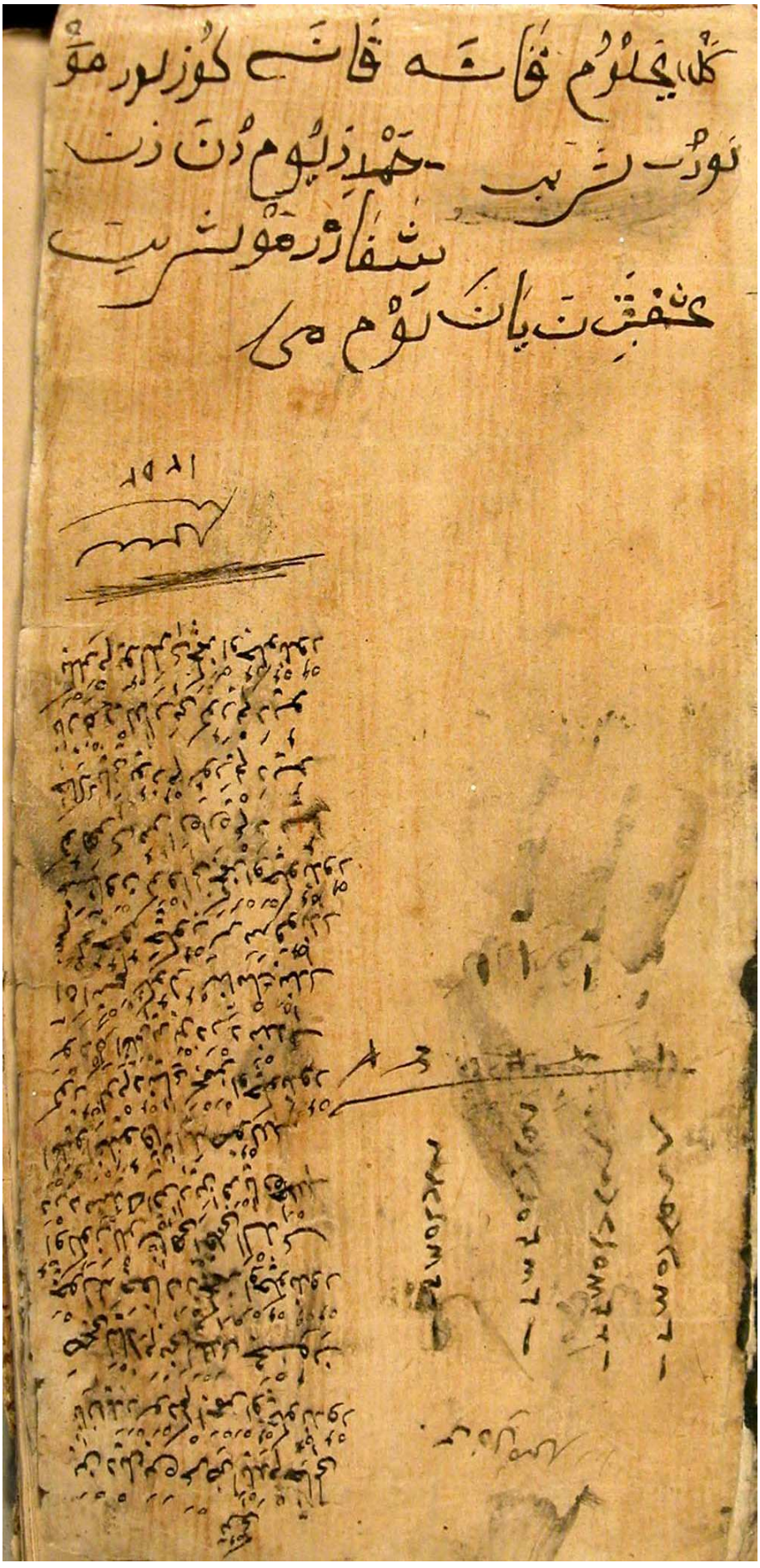
الحمد لله الذى خلق الانسان فى احسن تقويم
وعلم ادم الاسماء كلها وفضله على الملئكة بفضل عميم
سبحانه الذى قال جل جلاله وعم نواله الكريم
اشهد اه
الذى قال فى كلامه ينبئ عبادى انى انا الغفور الرحيم
ونشهد اه
الذى انزل فى شانه وانك لعلى خلق عظيم
صلى الله تعالى اه
عن ابى هريرة رضى الله تعالى عنه قال قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم
كلمتان خفيفتان على اللسان ثقيلتان فى الميزان
حبيبتان الى الرحمن سبحان الله وبحمده سبحان الله العظيم
الا ان احسن الكلام اه
اعوذ بالله من الشيطان الرجيم
قعود بعده قيام الحمد لله اه
نعظم اه
اللهم صل وسلم على النبى الهاشمى ذى الوجه الكريم
مفخر الملة اه

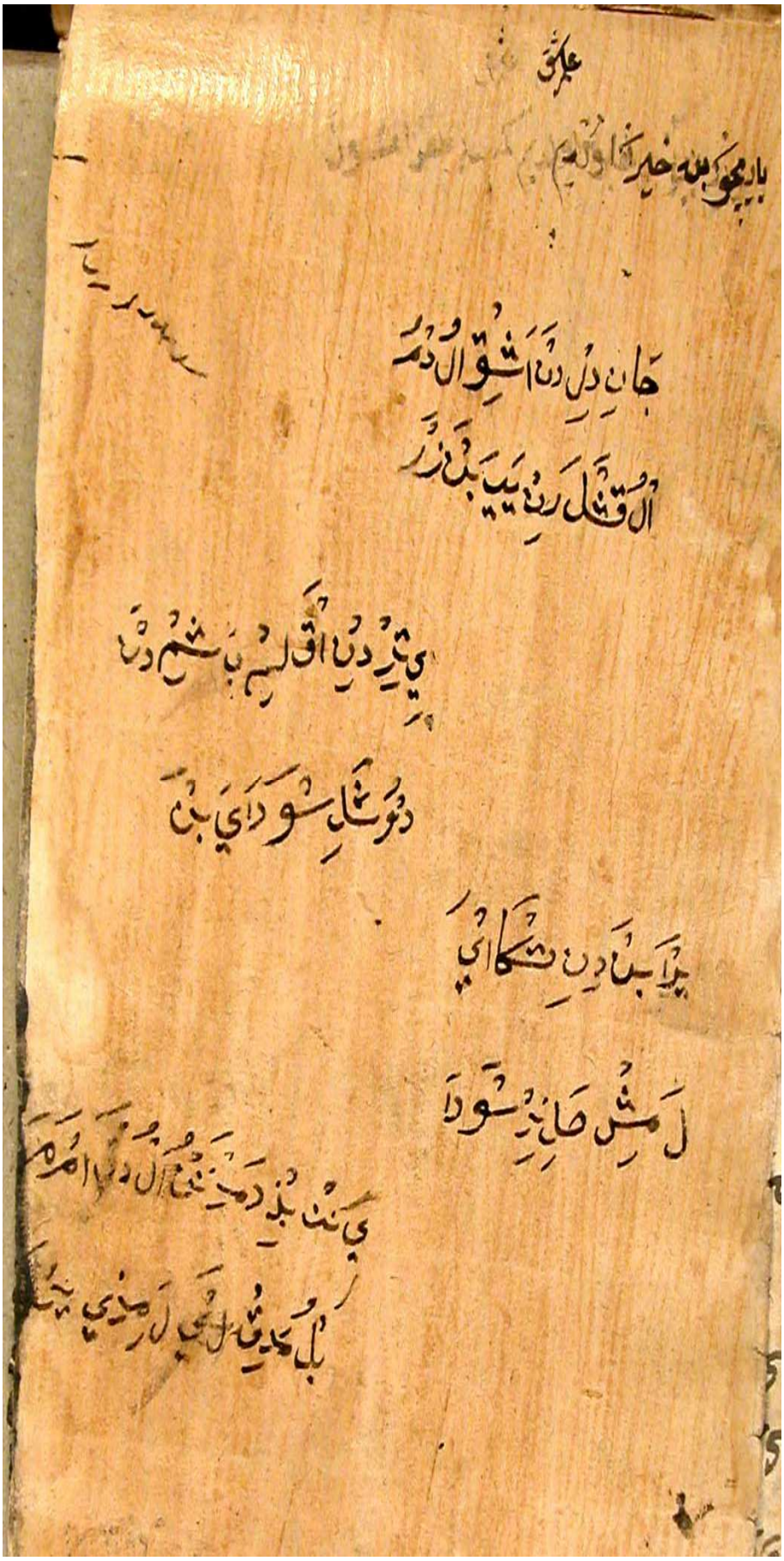

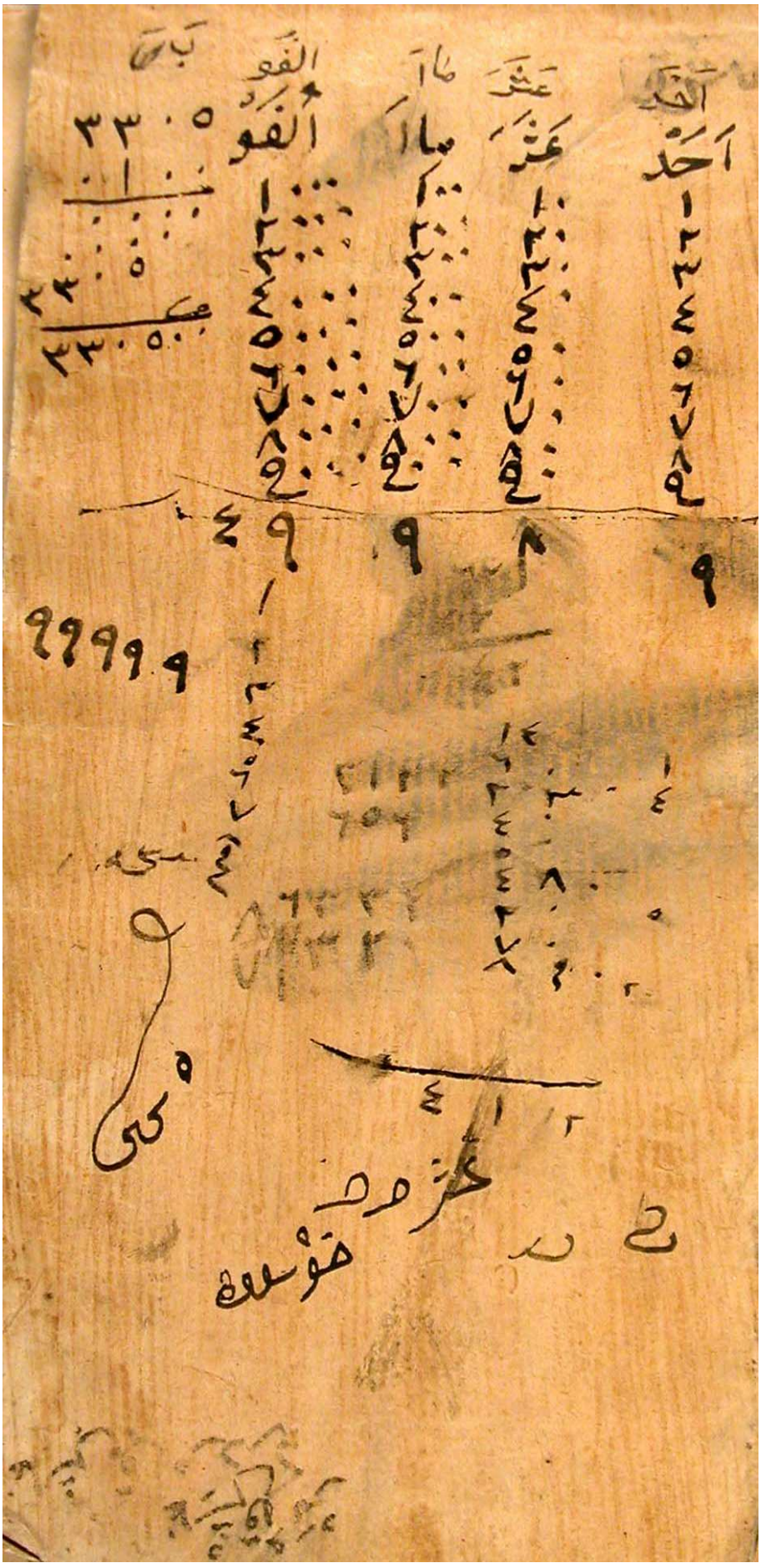

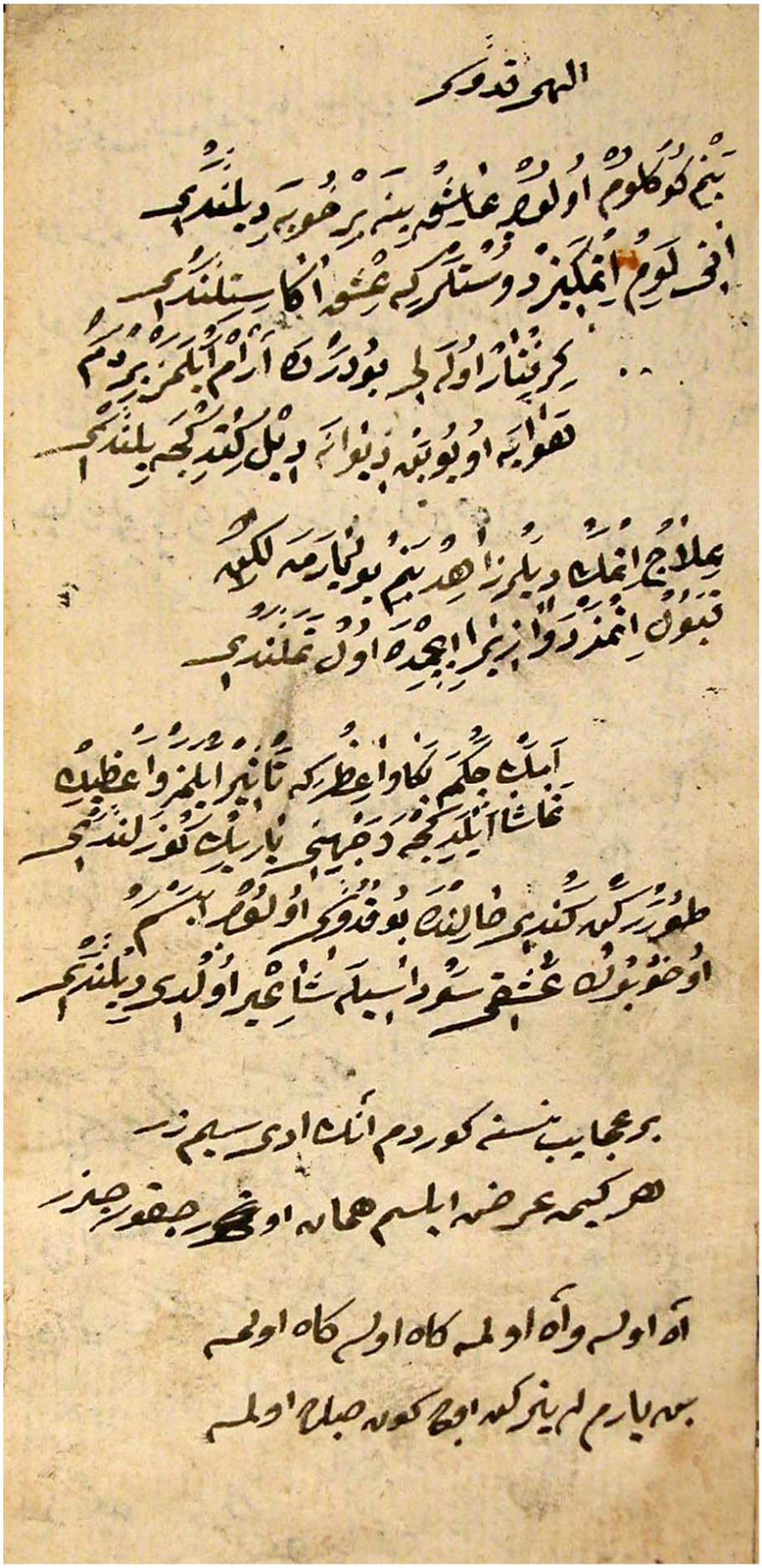

الهی قدوس

بنم کوکلوم اولوب عاشق سنه پر هوس دیلندی
انی لوم ایمکدن دوستلر کی عشوه اکا ستلندی

کرچه ناز اولمغه بودر که آرام ایلمز بزدم
نهوایه اویوبه دیوانه دیل کندیکه یلندی

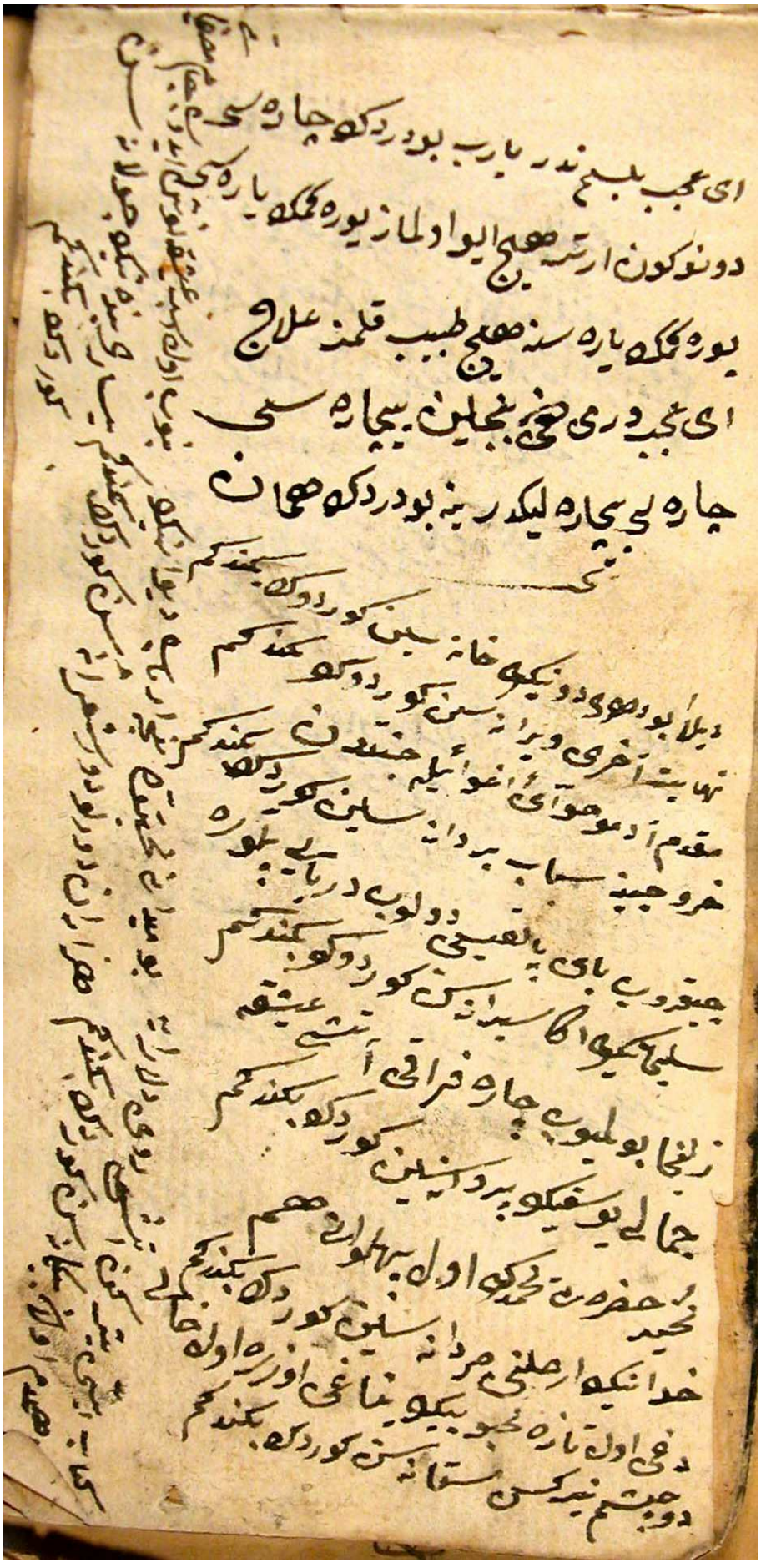
علاج ایمک دیلرز اهد بنم بو نامه لکدر
قبول ایمزدوا زیرا بجده اول تملندی

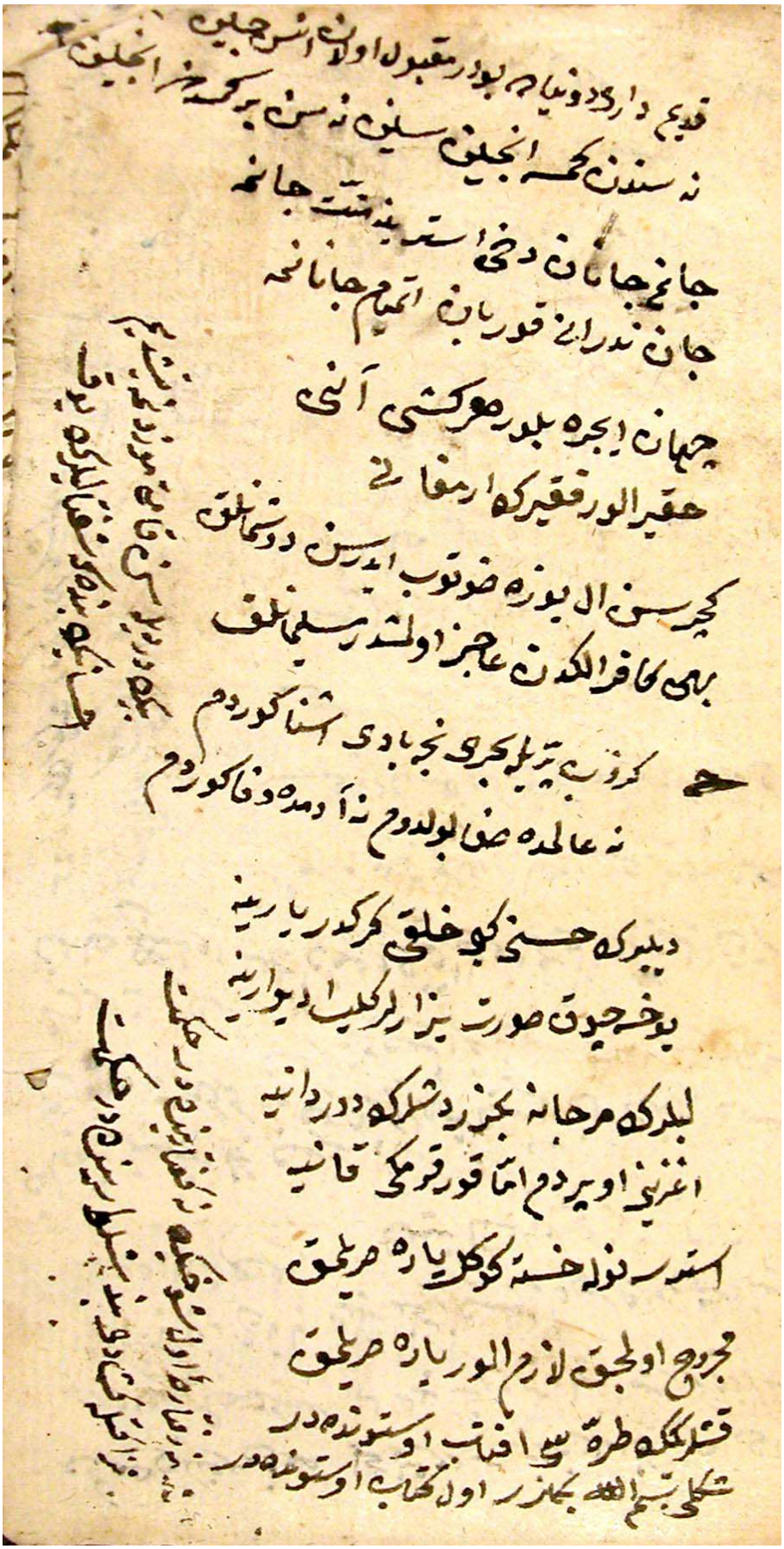
ایلک جلکم نکاو اعظ که تاثیر ایلمز واعظ
نماشا ایلدیکجه دجیهی باریلک نوزلندی

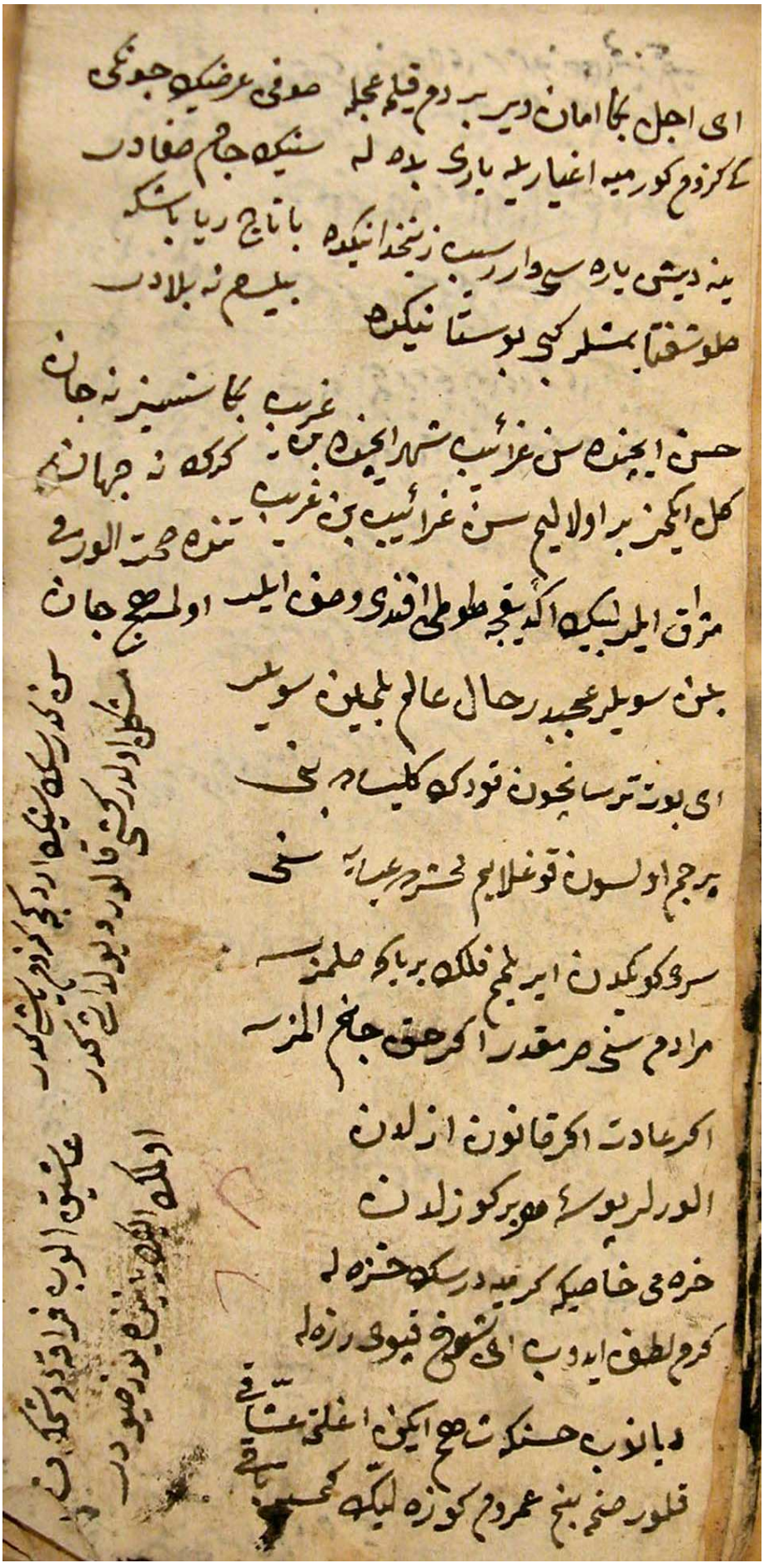
طوز کبه کندی خالنه بوقدوی اولوب ایکم
اوخوبوزله عشقی سوز ایسله شاعر اولدی دیلندی

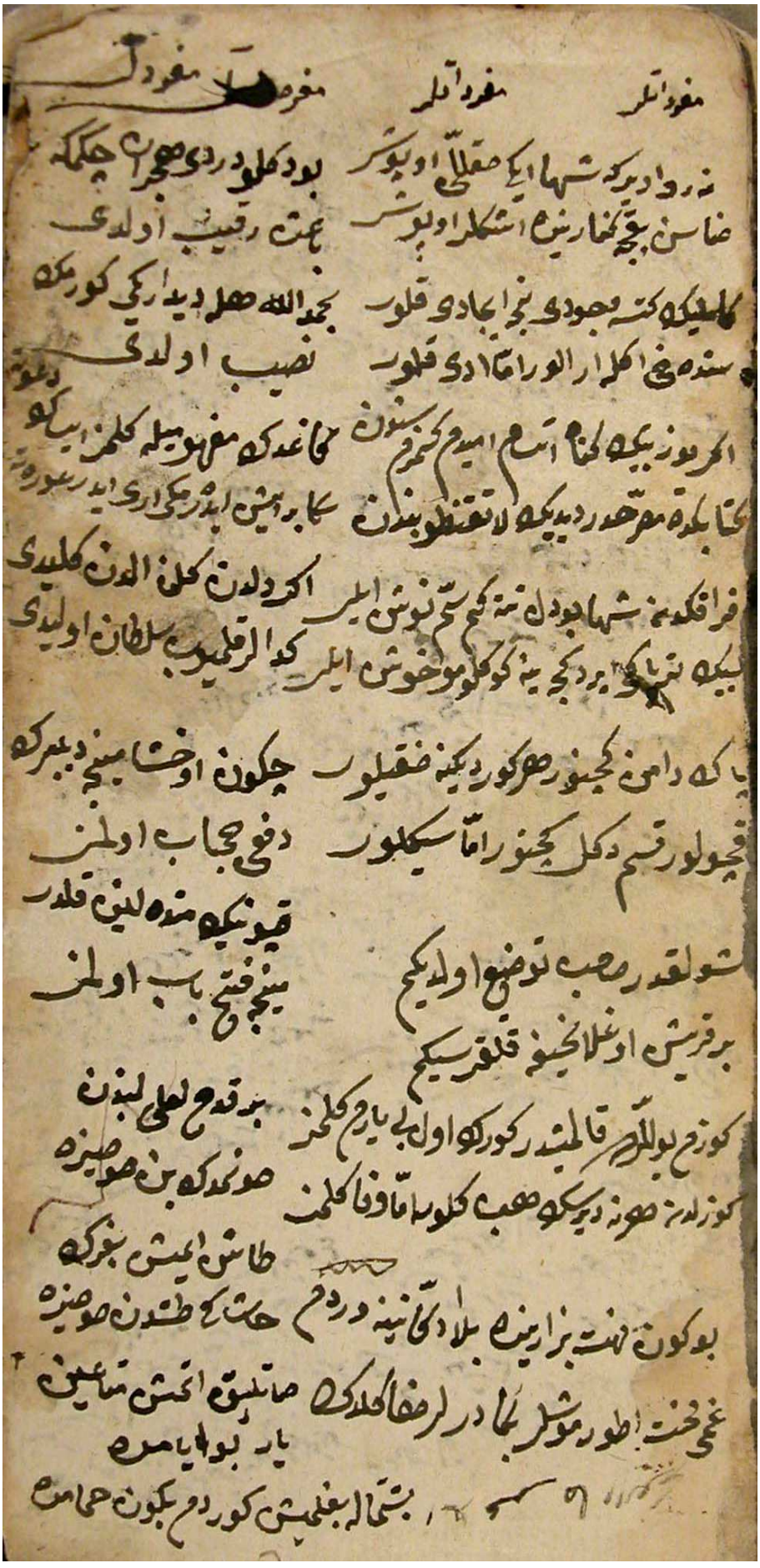
بو عجایب بنسنی کوردم انک ادی سیم زر
هر کیمه عرضه ایلسم همانه اوغر جفور جزر

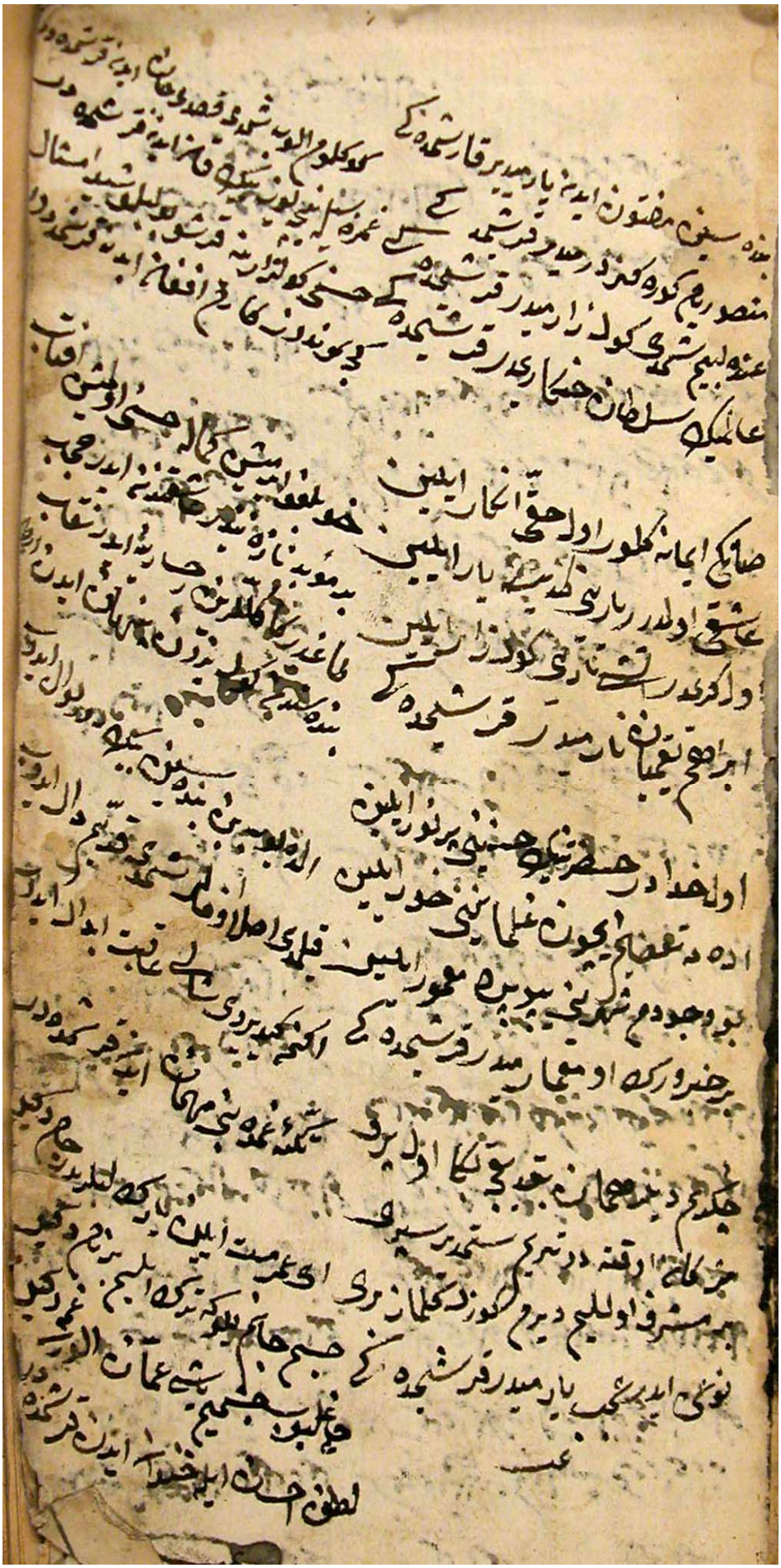
آه اولسم واه اولسم کاه اولسم کاه اولسم
سبه یارم لریز کیه اوچ کوله صباح اولسم

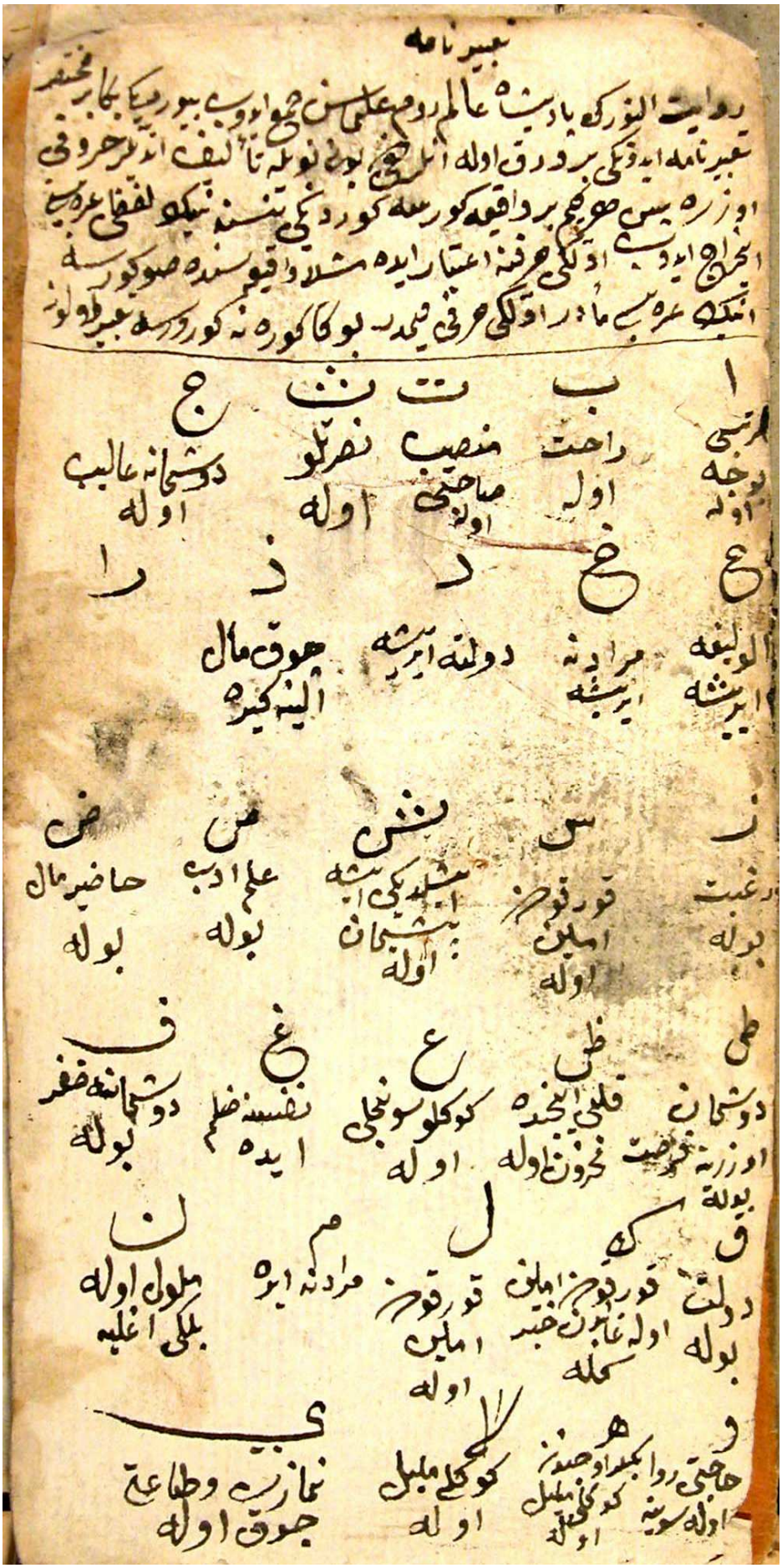

تعبیر نامه

روایت انور که پادشاه عالم روم علی سن جمع ایوب بیورمیشلر بکار مختصر
تعبیر نامه ایدوکی بر دفتر اولمق اوزره ترتیب بولنوب تالیف اندلر حروفی
اوزره بیش صوبچ بر دائره کورسه کوردوکی تعبیر نیکو لفظی عرده بیان
ایتمراولمق ایدوب اولکی حرفه اعتبار ایده مثلا دائره سنده صو کورسه
نیکو عرده بی مادر اولکی حرفی ایچدر بو کا کوره نه کورورسه تعبیر اولنور

ا	ب	ت	ث	ج
الربی بوجه اولمه	راحت اولمه	منصب صاحبی اولمه	نصرتلو اولمه	دوشمانه غالب اولمه

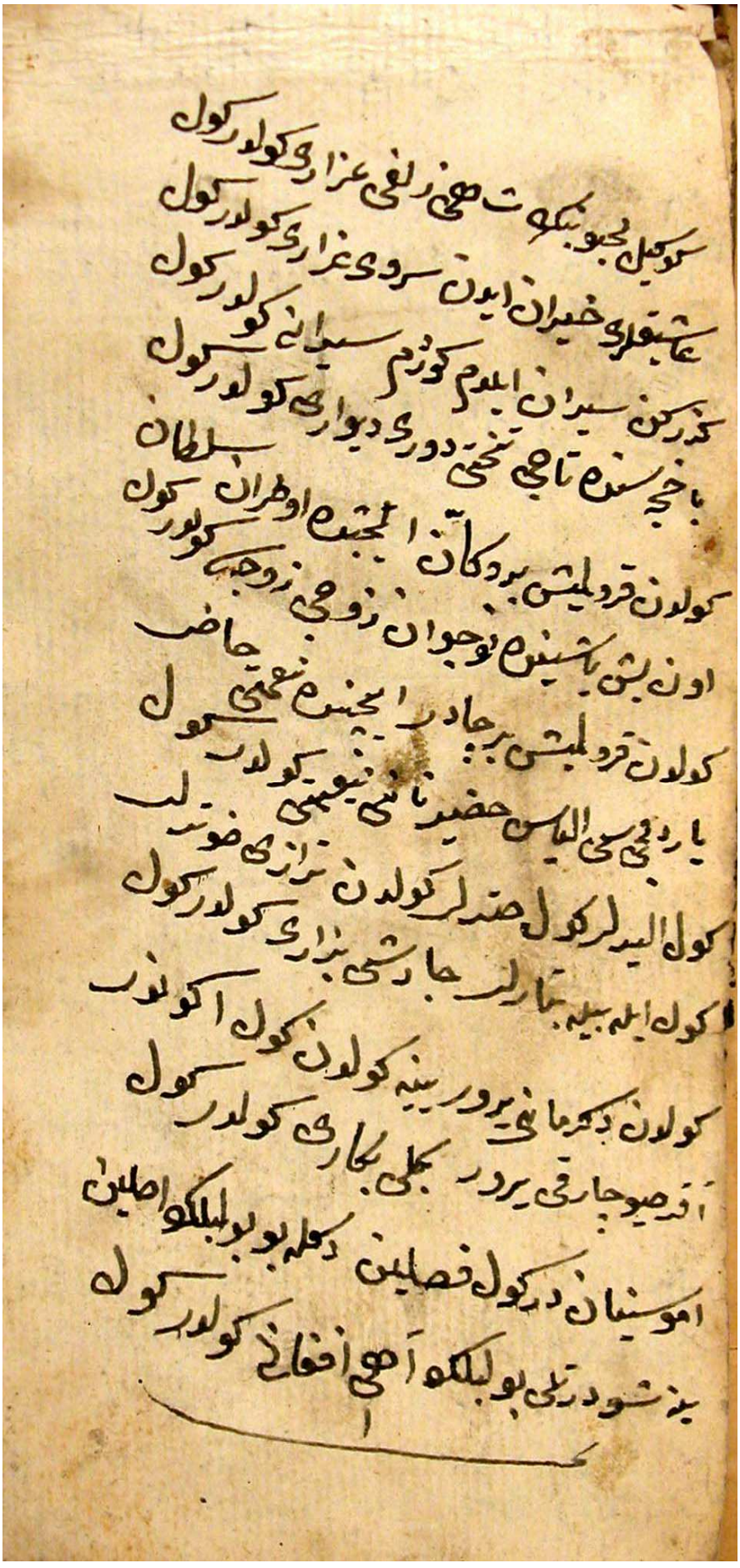
ع	غ	د	ذ	ر
الوبغه ایرمشه	مرادنه ایرمشه	دولته ایرمشه	حوف مال الینه کیره	

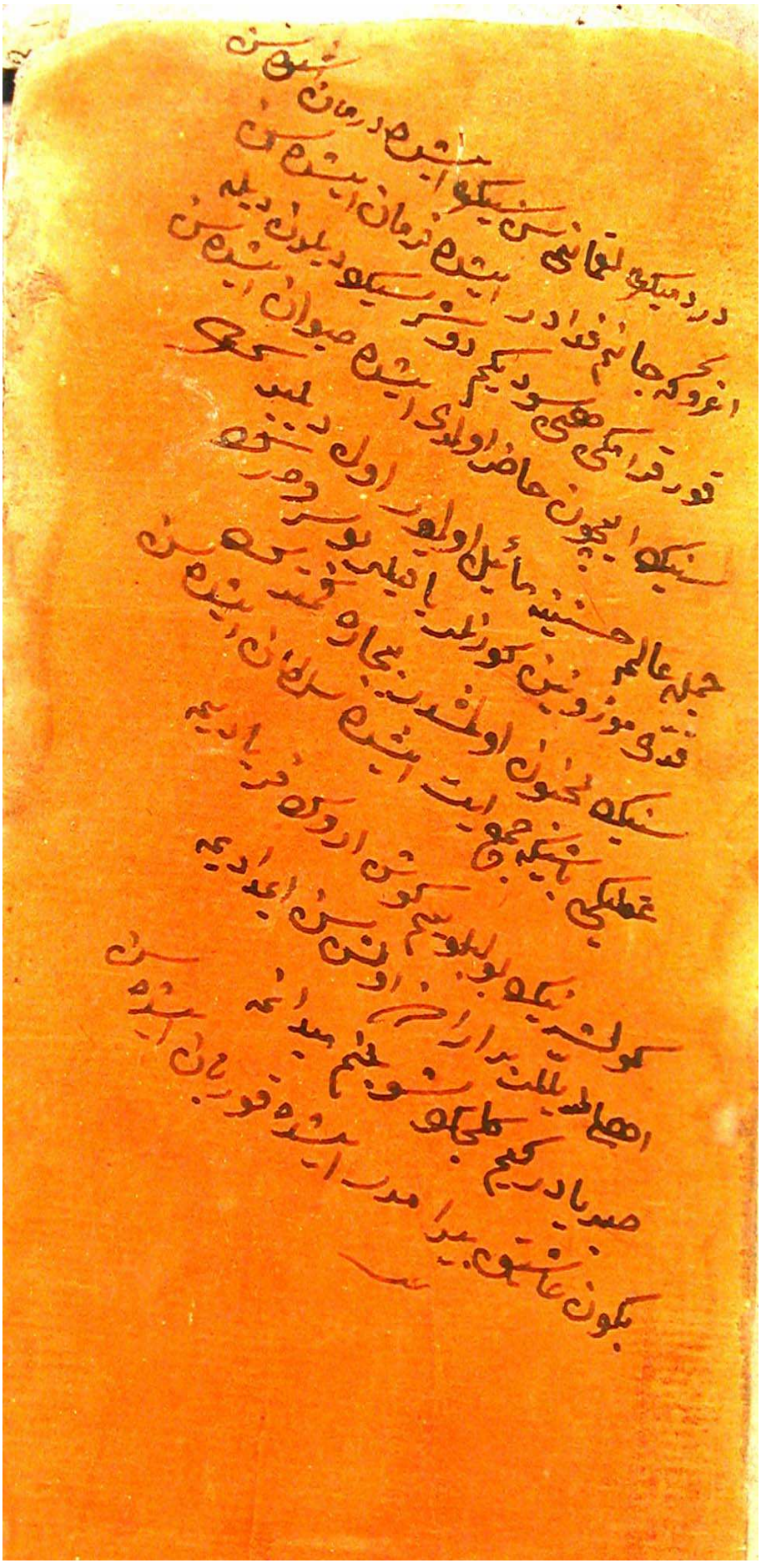
ز	س	ش	ص	ض
رغبت بولمه	قورقوز املین اولمه	مشهد یکی ایشه باشلمان اولمه	علم ادب بولمه	حاضر مال بولمه

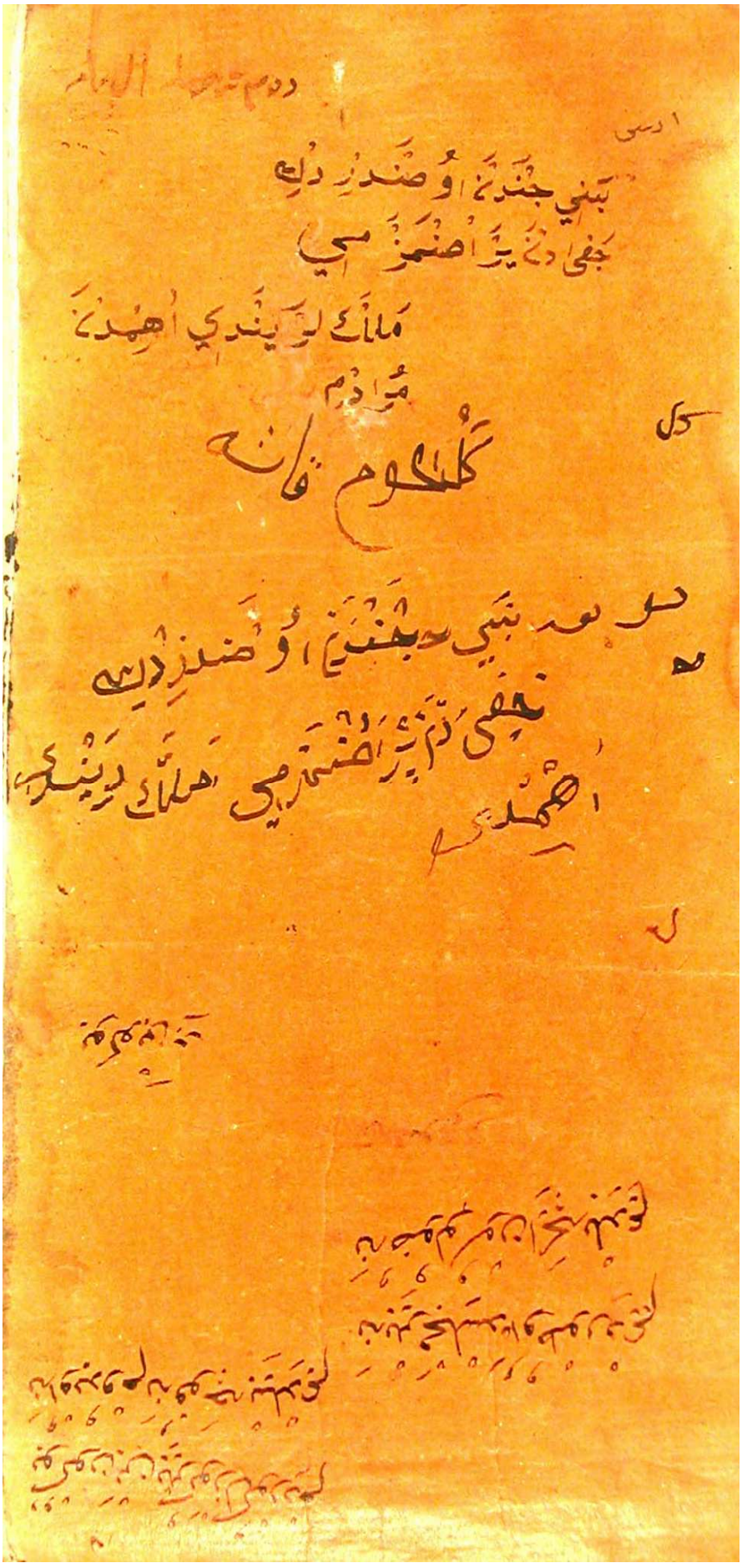
ط	ظ	ع	غ	ف
دوشمان اوزرینه بولمه	قلبی ایچنده فحزون اولمه	کوکلو سونجلی اولمه	نفسنه ظلم ایده	دوشمانه ظفر بولمه

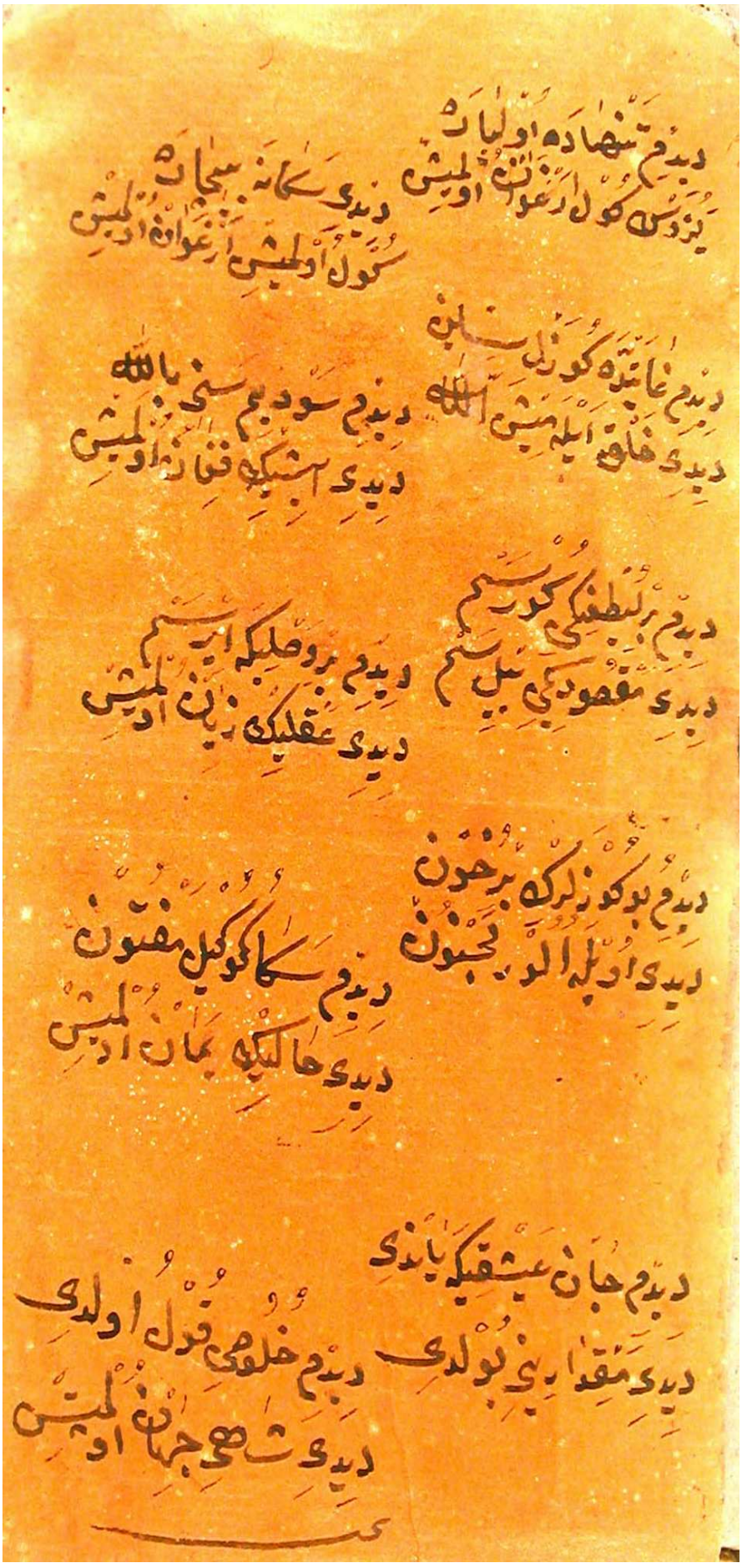
ق	ک	ل	م	ن
دولت بولمه	قورقوز املین اولمه غائبدن خبر کلمه	قورقوز املین اولمه	مرادنه ایره	ملول اولمه بلکی اغلیه

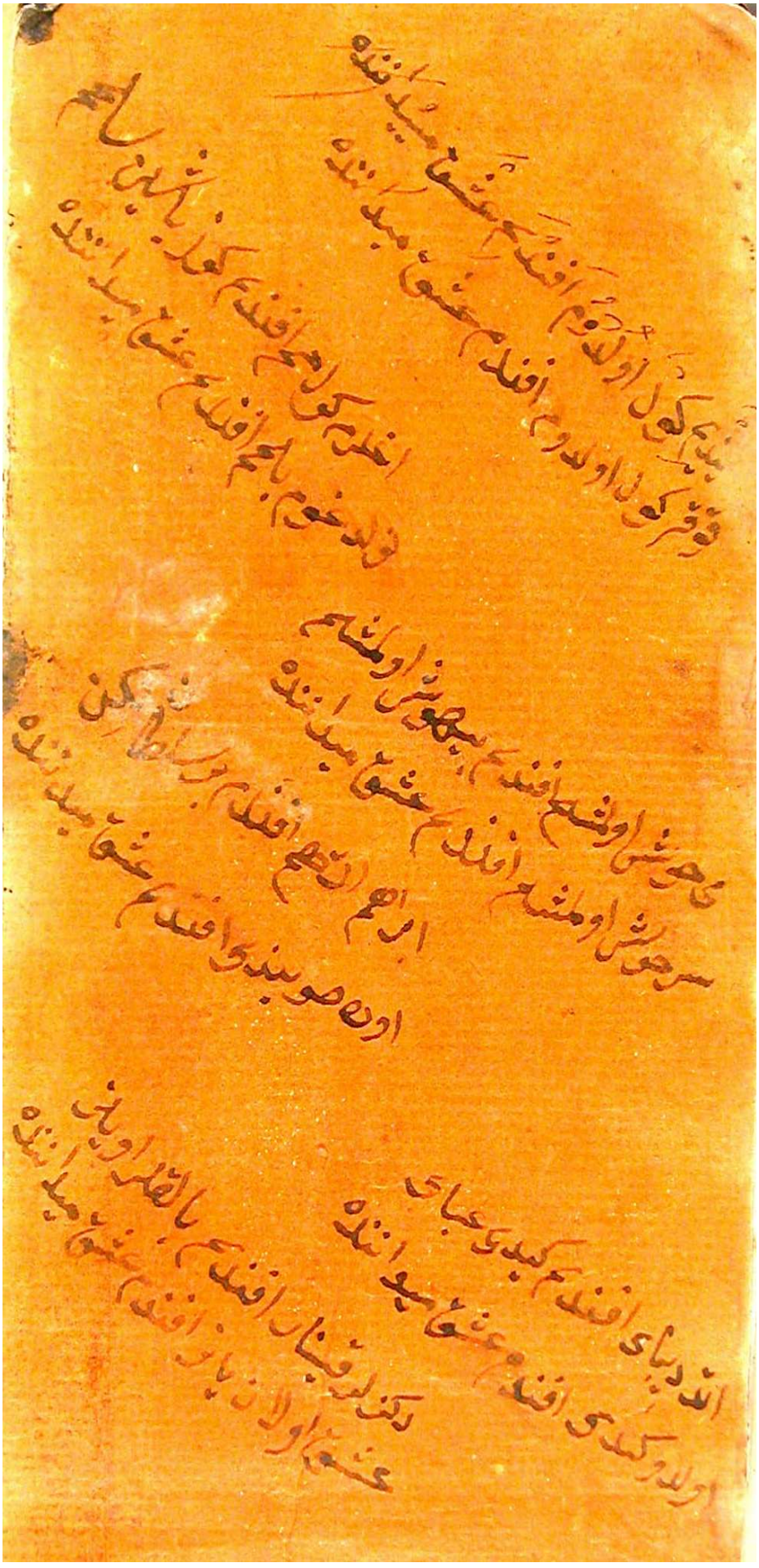
و	ه	لا	ی
حاجتی روا بکمز اولمه سوینه	حزن کوکلی ملول اولمه	کوکلی ملول اولمه	نمازنه وطاعته جوق اولمه

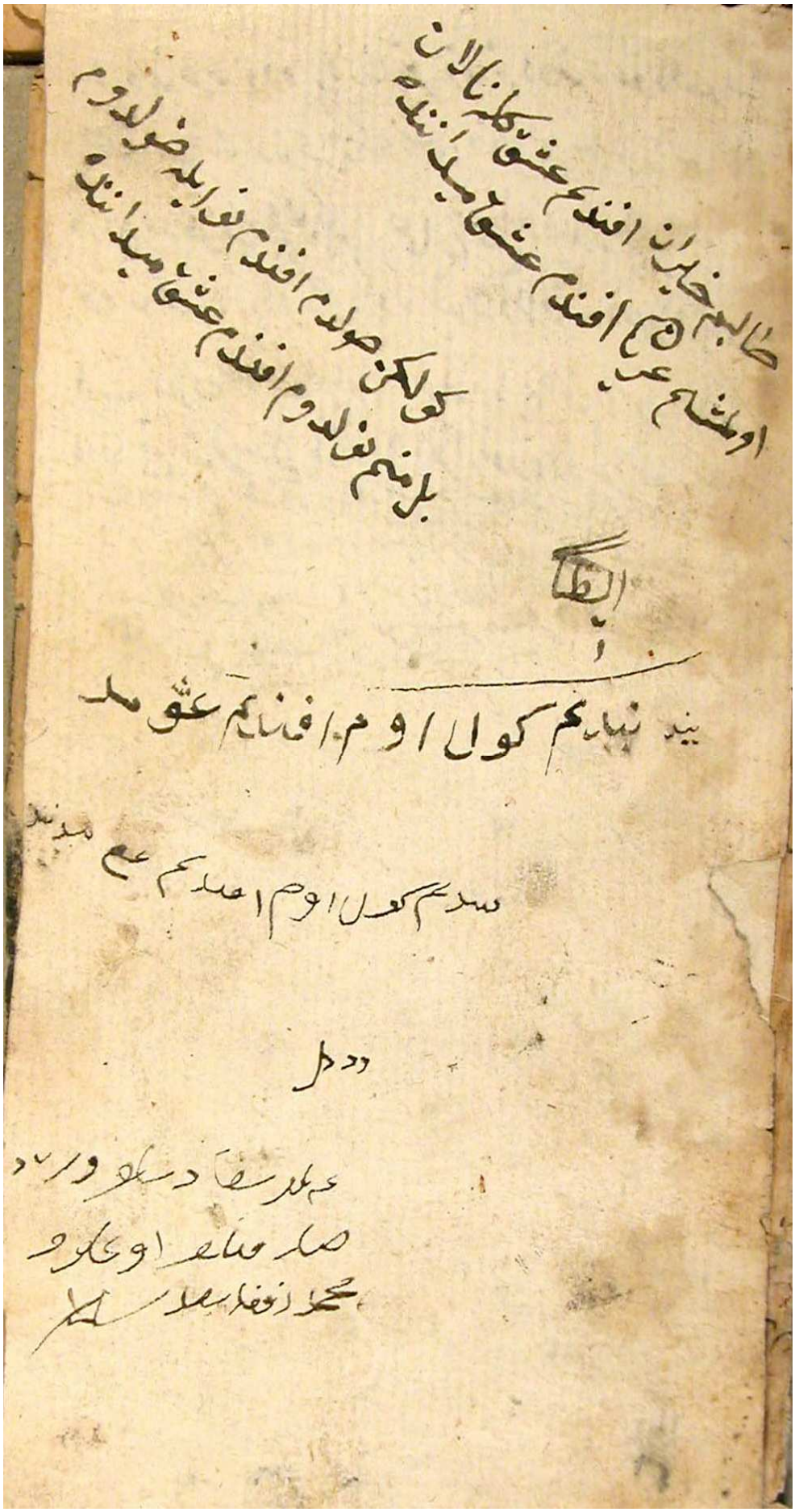

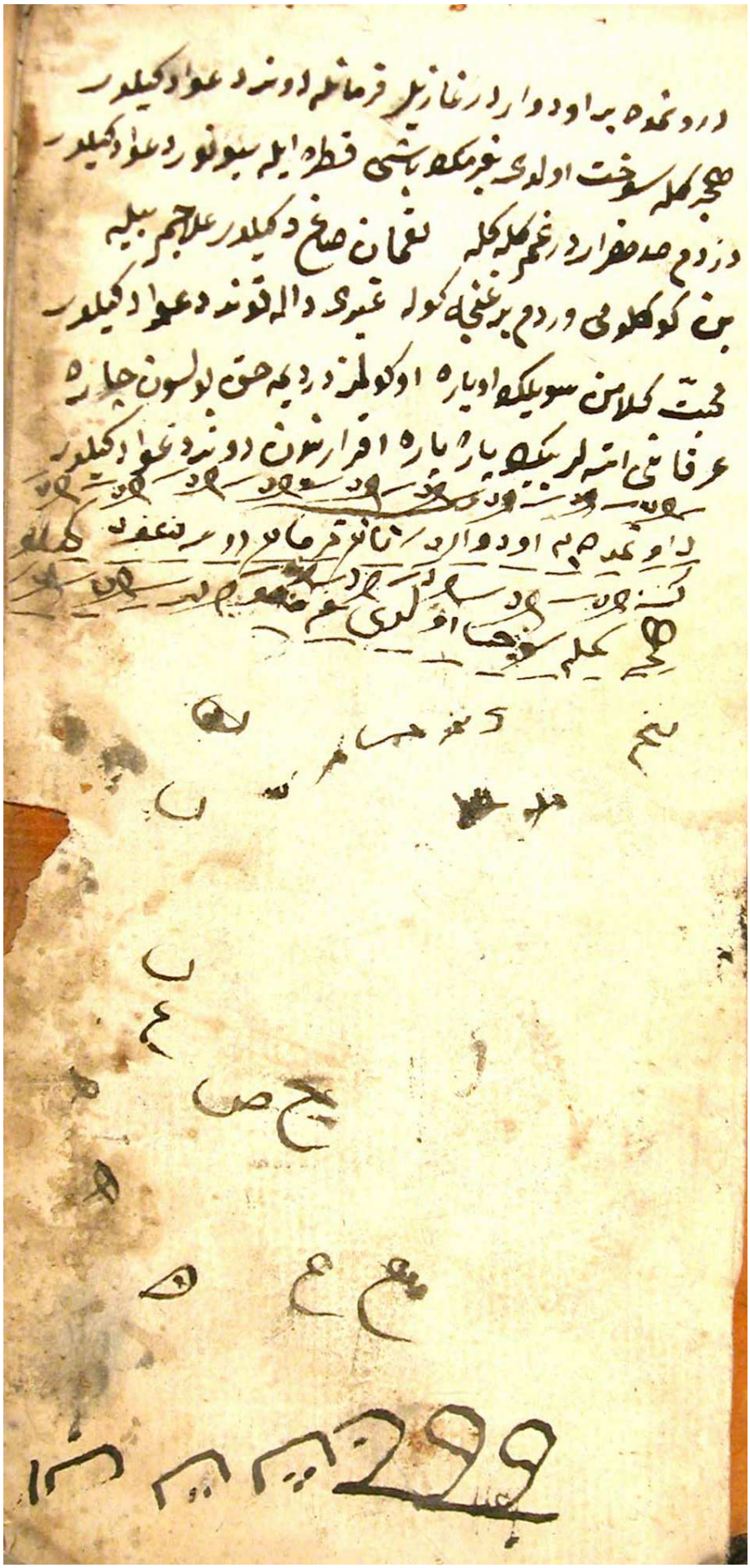

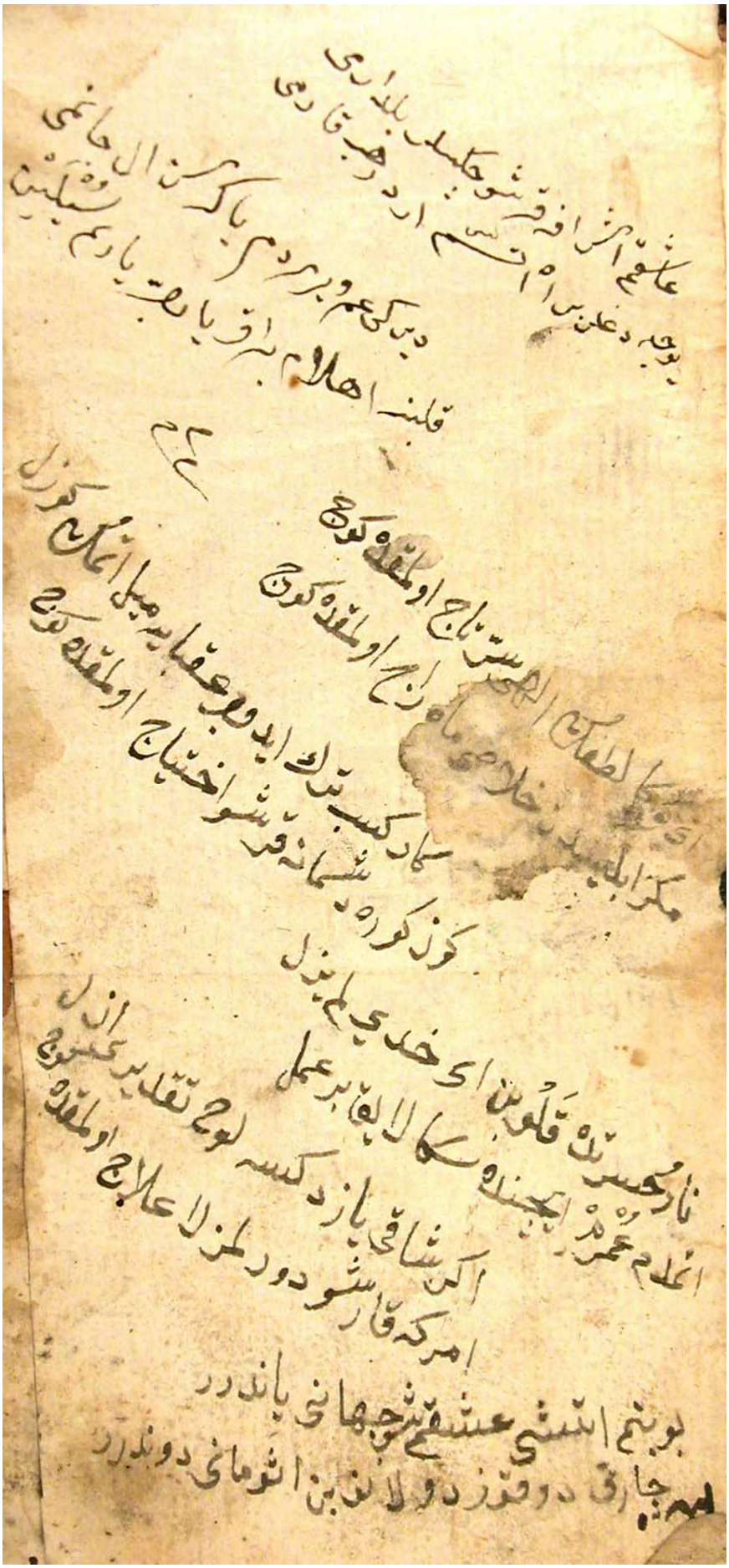

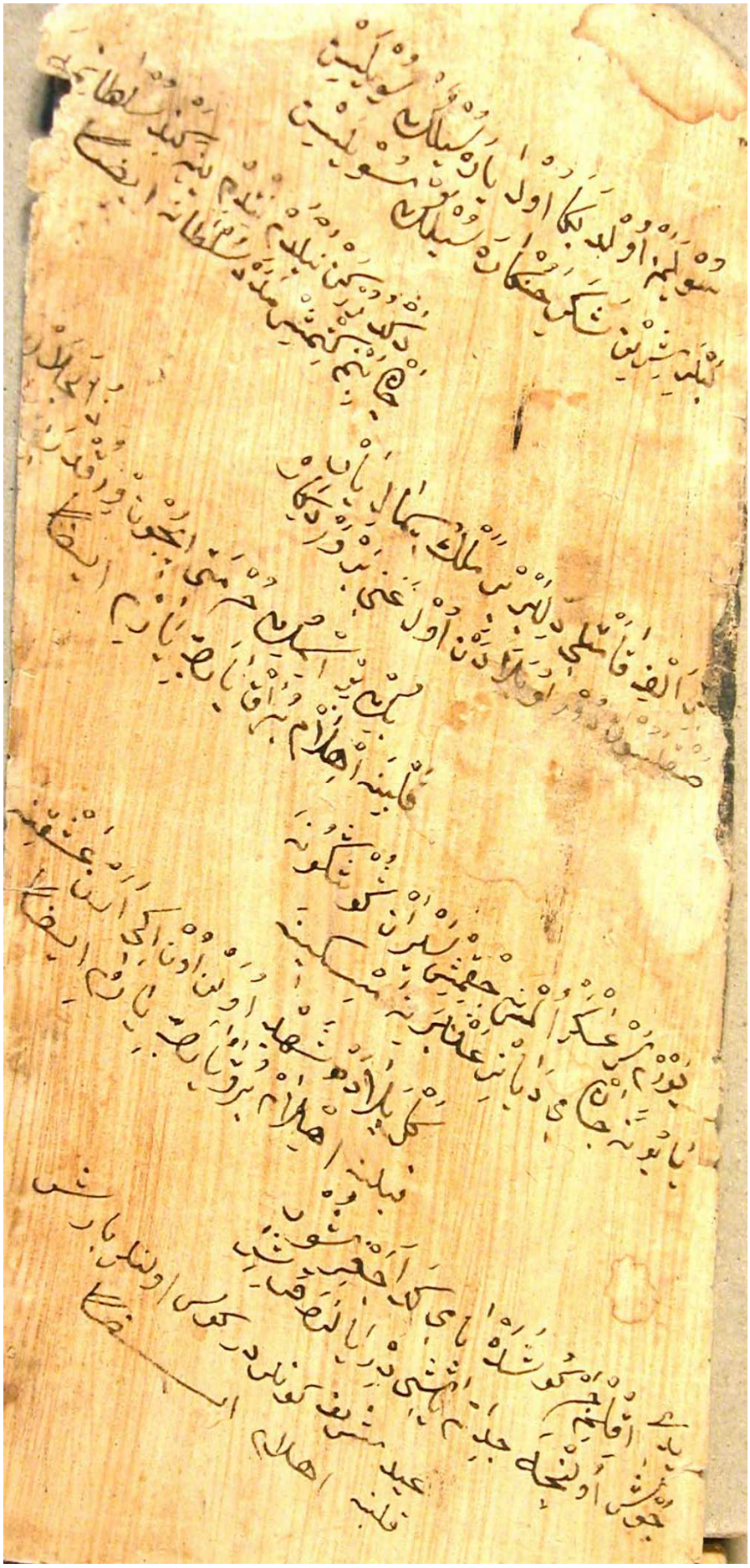

دیدم شهادة اولیادة
یزدن کول اغوانی اولمیش
دیدی کمانه بیجادة
کول اولمیش اغوانه اولمیش
دیدم غائبده کوزلر ایله
دیدی خاطر ایله میش الله
دیدم سودیم سنی بالله
دیدی اینکه قنازه اولمیش
دیدم بر لطفکی کورسم
دیدی مقصودکی بیلسم
دیدم بر وصلکه ایرسم
دیدی عقلکه زیان اولمیش
دیدم بو کوزلرکه برخون
دیدی اولیله الوه مجنون
دیدم سکا کوکیل مفتون
دیدی حالکه یمان اولمیش
دیدم جان عشقکه یاندی
دیدی مقدار بی بولدی
دیدم خلوتی قول اولدی
دیدی شاهی جهان اولمیش

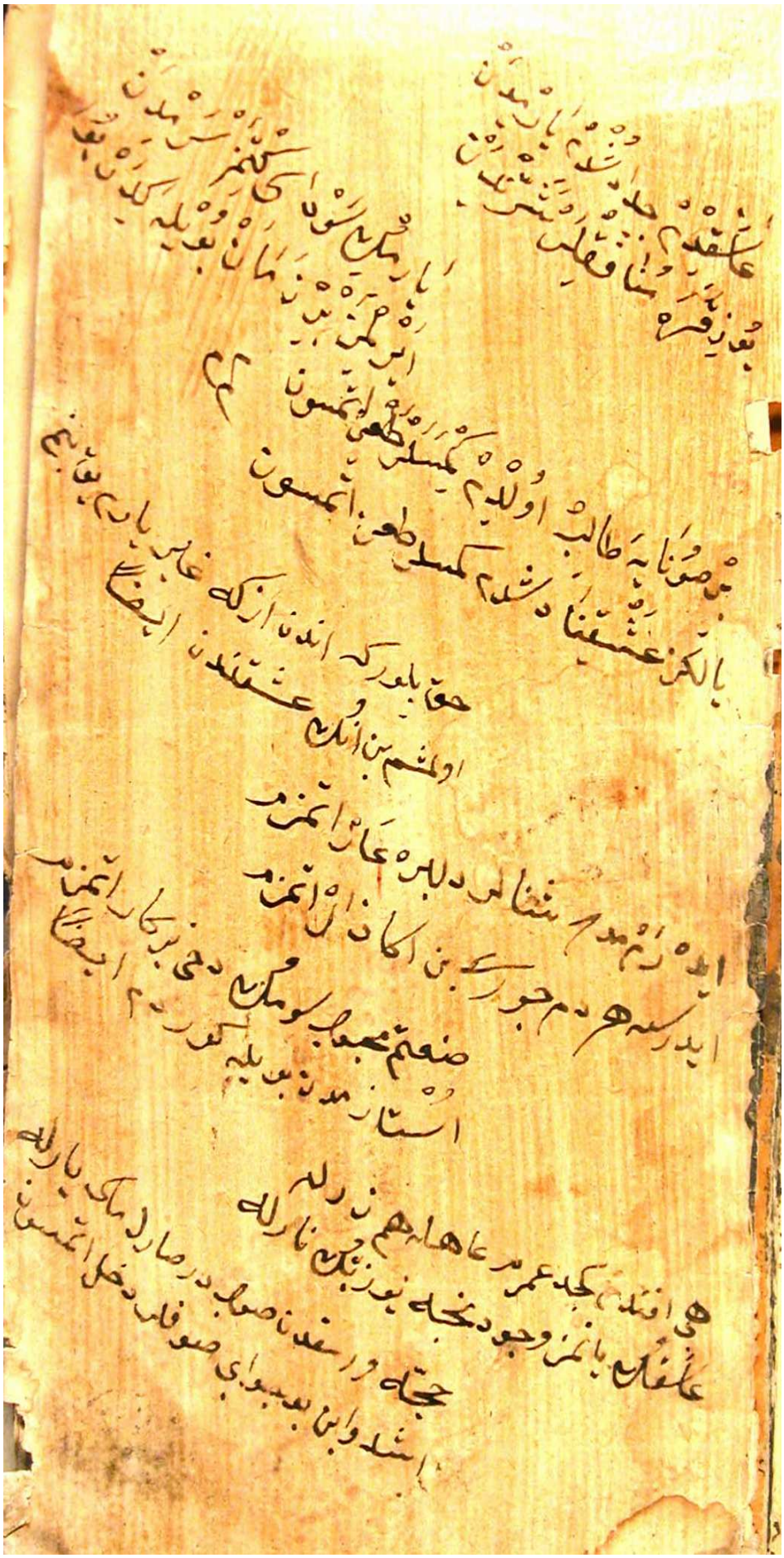

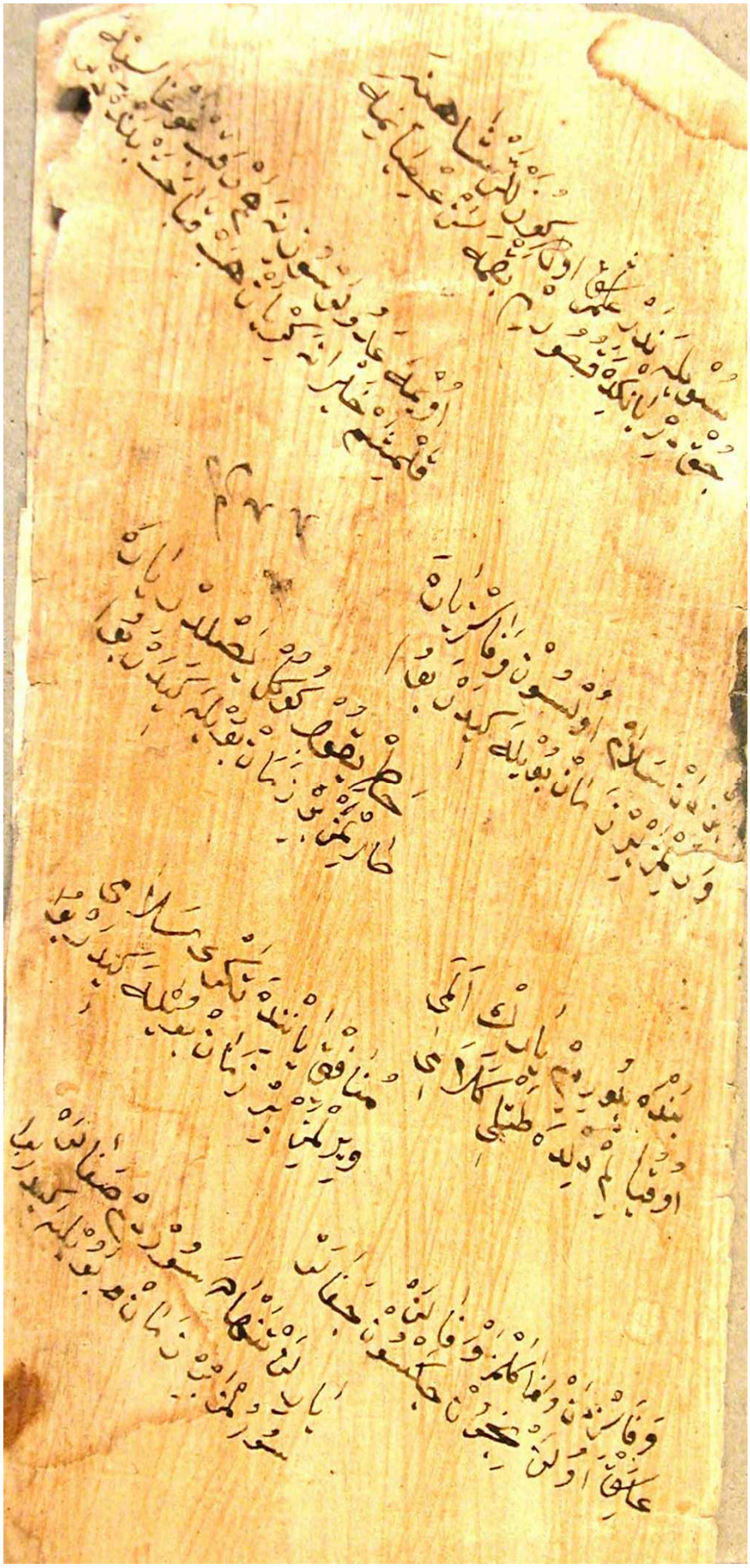

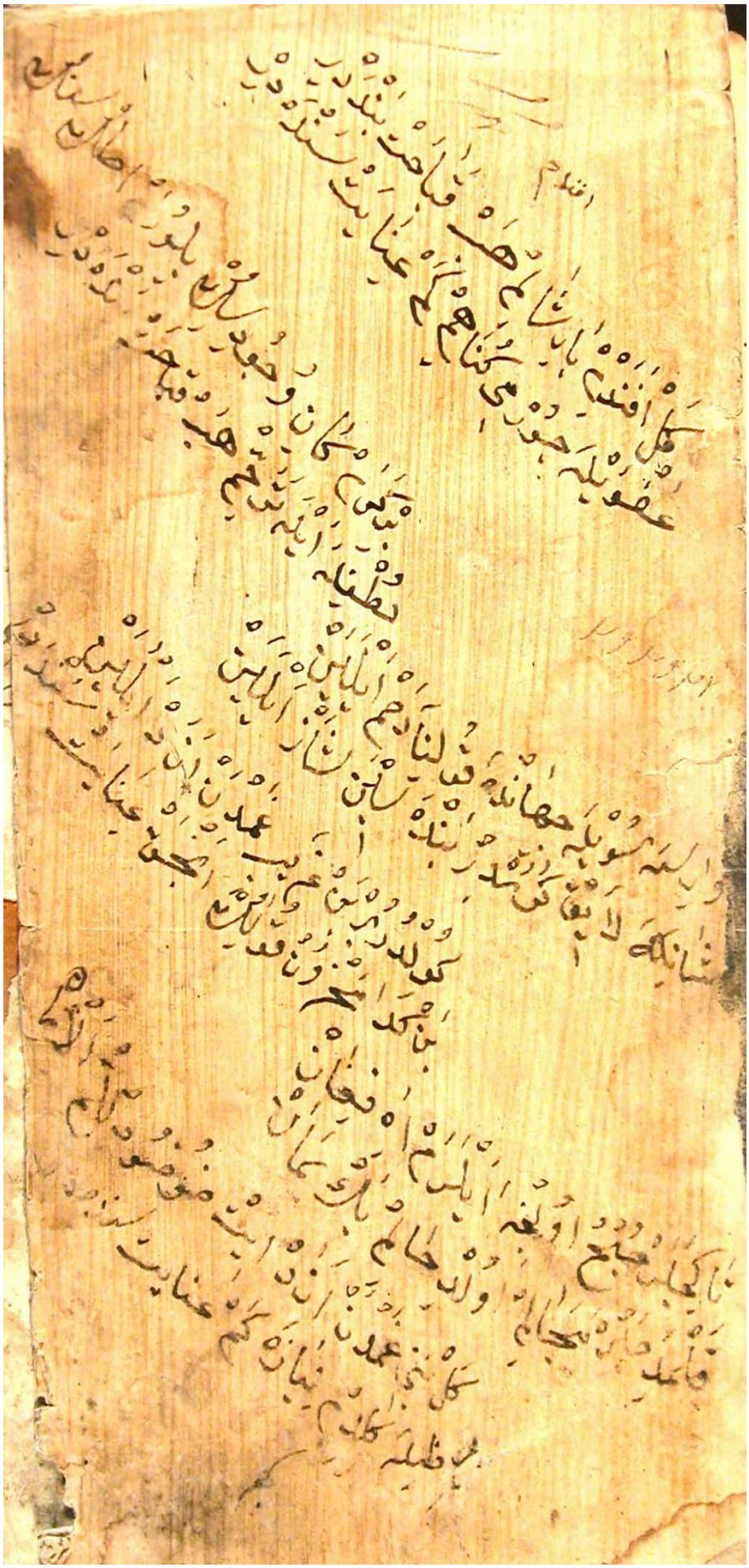

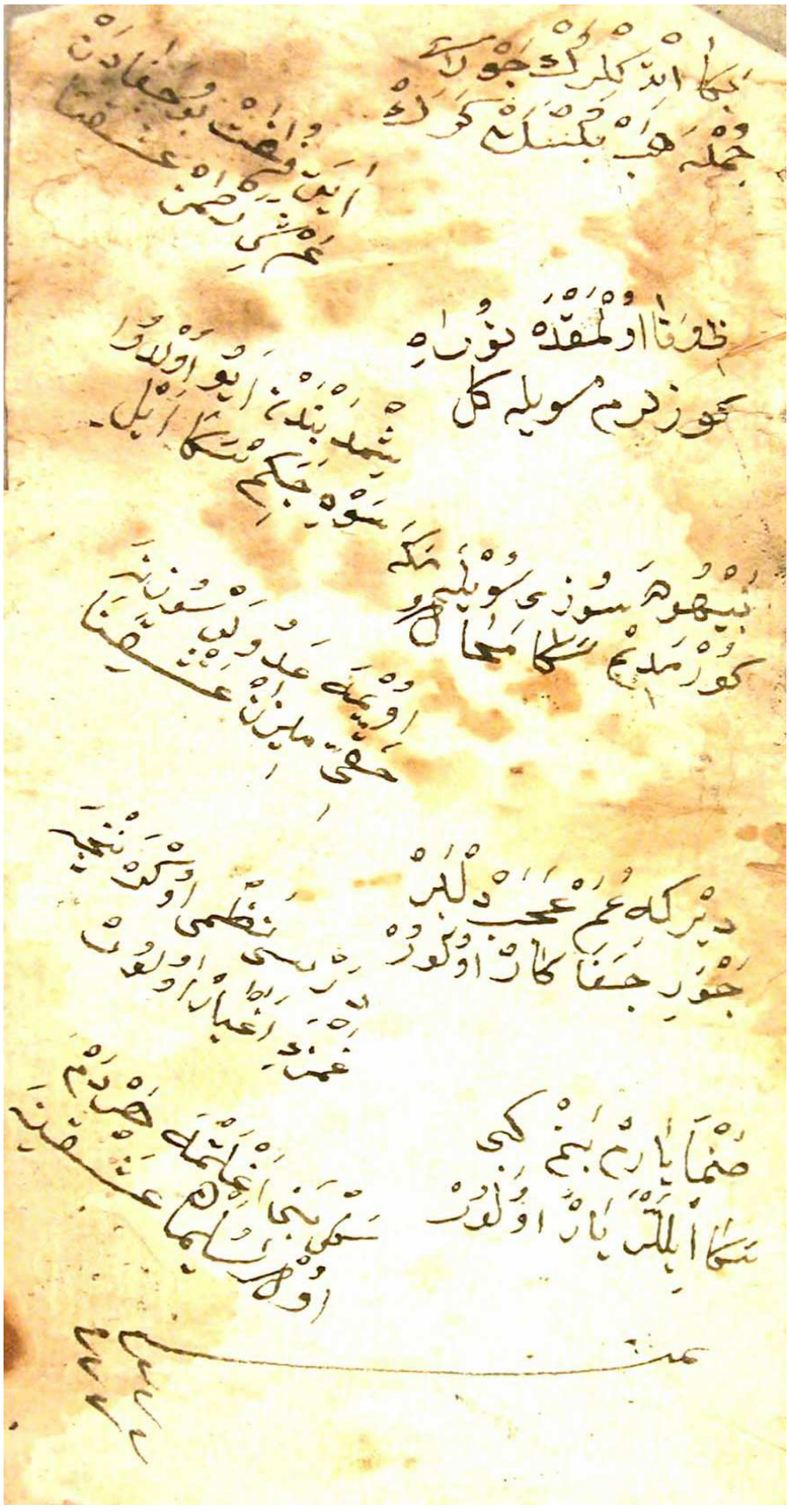

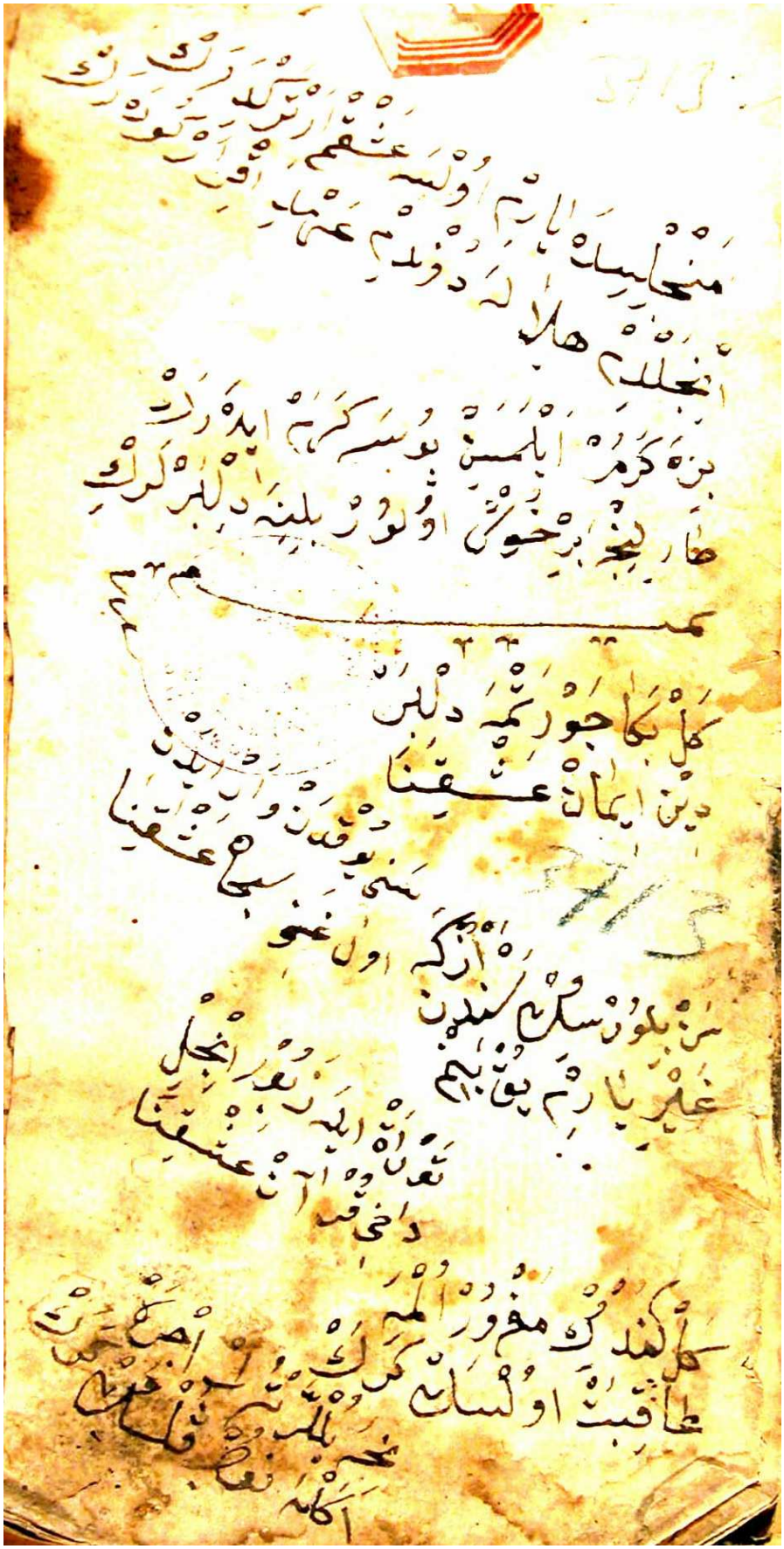

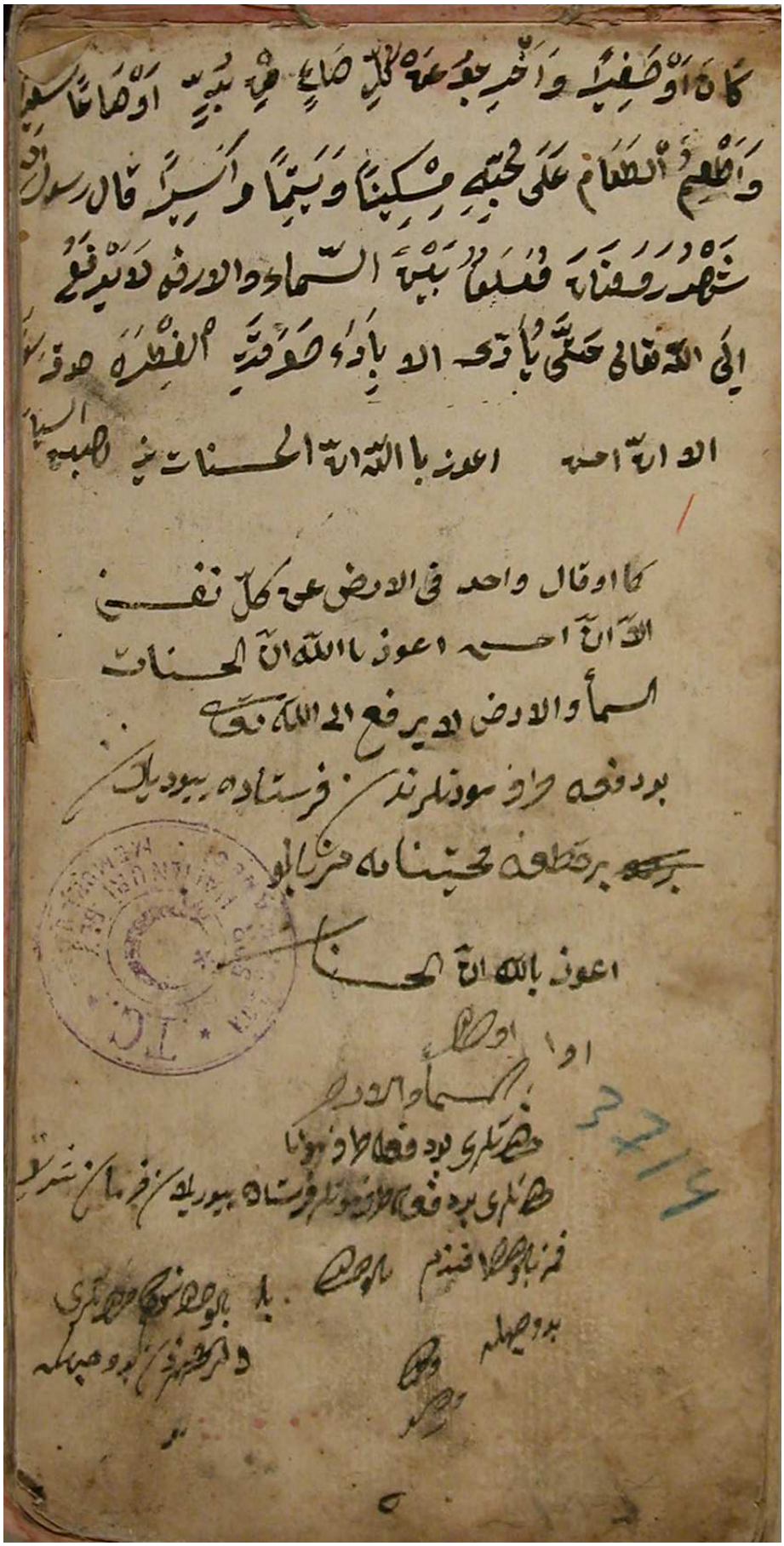

714
179
Bol

كاه او صغير واخرجوه كل صاع من بر او صاعا من سعير
واطعم الطعام على حبه مسكينا ويتيما واسيرا قال رسول الله
شهر رمضان معلق بين السماء والارض لا يرفع
الى الله تعالى حتى يؤدى صدقة الفطر
الا ان احد اعوذ بالله ان الحسنات يذهبن السيئات

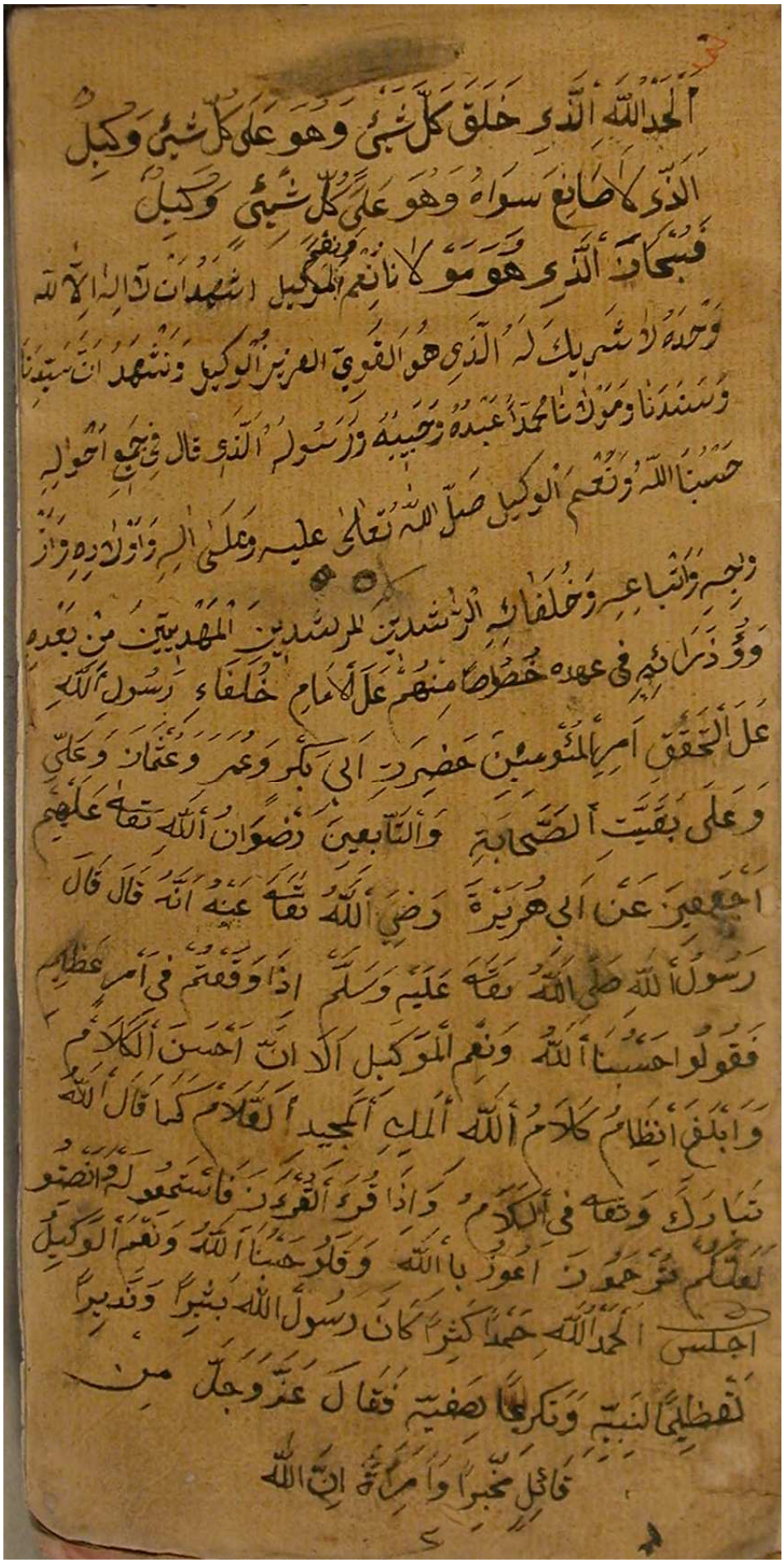
كما او قال واحد في الارض عن كل نفس
الا ان احد اعوذ بالله ان الحسنات
السماء والارض لا يرفع الى الله تعالى
بودفعه حاد سودلرندن فرستاده بيوريلمش
برقطعه تحتنامه مرقوم بلو

اعوذ بالله ان الحسنات

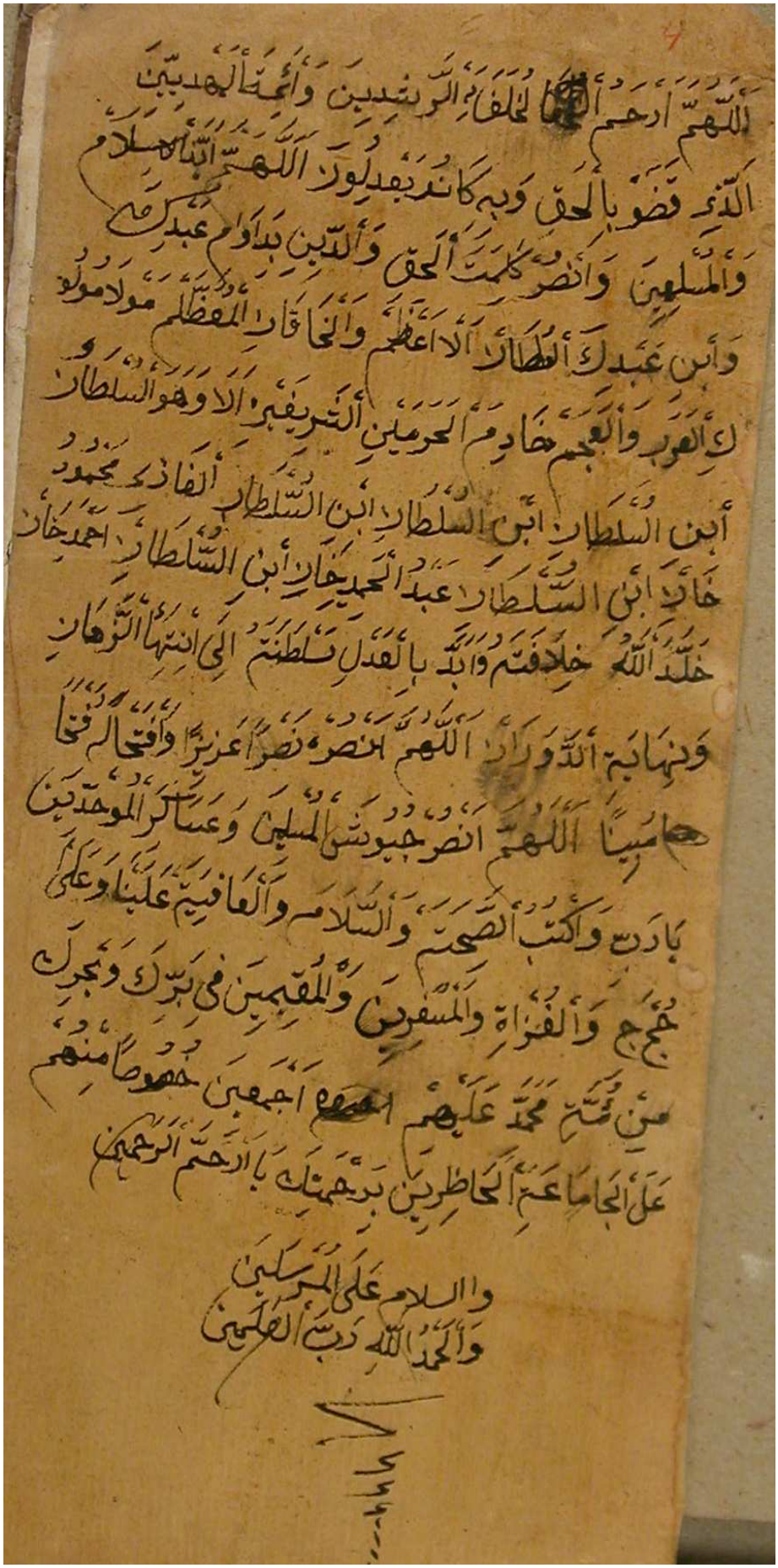
او

السماء والارض
فقط تلرى بودفعه حاد سودلرندن
فقط تلرى بودفعه حاد سودلرندن فرستاده بيوريلمش فرمان شريف
فرمانلو حضرتلرينه

بلوغ صبيه

الحمد لله الذي خلق كل شيء وهو على كل شيء وكيل
الذي لا صانع سواه وهو على كل شيء وكيل
فسبحان الذي هو موالا نائم ونعم الوكيل اشهد ان لا اله الا الله
وحده لا شريك له الذي هو القوي العزيز الوكيل ونشهد ان سيدنا
وسندنا ومولانا محمدا عبده وحبيبه ورسوله الذي قال في حجه احوله
حسبنا الله ونعم الوكيل صلى الله تعالى عليه وعلى اله واولاده واز
زوجه واتباعه وخلفائه الراشدين المهديين من بعده
وذراريه في عهده خصوصا منهم على الامام خلفاء رسول الله
على التحقيق امير المؤمنين حضرة ابي بكر وعمر وعثمان وعلي
وعلى بقية الصحابة والتابعين رضوان الله تعالى عليهم
اجمعين عن ابي هريرة رضي الله تعالى عنه انه قال قال
رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم اذا وقعتم في امر عظيم
فقولوا حسبنا الله ونعم الوكيل الا ان احسن الكلام
وابلغ انظام كلام الله الملك المجيد الكلام كما قال الله
تبارك وتعالى في الكلام واذا قرئ القرآن فاستمعوا له وانصتوا
لعلكم ترحمون اعوذ بالله وقولوا حسبنا الله ونعم الوكيل
اجلس الحمد لله حمدا كثيرا كان رسول الله بشيرا ونذيرا
تفضيلا لنبيه وتكريما لصفيه فقال عز وجل من
قائل مخبرا وآمرا انا الله

اللهم ارحم الخلفاء الراشدين وأئمة المهديين
الذين قضوا بالحق وبه كانوا يعدلون اللهم أيد الإسلام
والمسلمين وانصر كلمة الحق والدين بدوام عبدك
وابن عبدك ألطان الأعظم والخاقان المفخم مولانا مولى
ك الورى والعجم خادم الحرمين الشريفين الا وهو السلطان
ابن السلطان ابن السلطان ابن السلطان ألفاذ محمد
خان ابن السلطان عبد الحميد خان ابن السلطان احمد خان
خلد الله خلافته وأبد بالعدل سلطنته الى انتهاء الزمان
ونهاية الدوران اللهم انصره نصرا عزيزا وافتح له فتحا
مبينا اللهم انصر جيوش المسلمين وعساكر الموحدين
بارد واكتب الصحة والسلامة والعافية غلبا وعلى
حج والغزاة والمسفرين والمقيمين في برك وبحرك
من امة محمد عليهم افضل الصلاة اجمعين خصوصا منهم
على الجامع الحاظرين برحمتك يا ارحم الراحمين

والسلام على المرسلين
والحمد لله رب العالمين

خطبۂ عید اضحیہ

سبحان من اوحی الی حبیبہ ان اتبع ملۃ ابراھیم
وامرنا باتخاذ مصلینا من مقام ابراھیم

فسبحان من جعل الاضحیۃ سنۃ ابراھم اللہ اکبر

سبحان من اصطفی حبیبہ من نسل اسماعیل
وبشر حلیلہ بغلام حلیم وھو اسماعیل

فسبحان الذی ارسل جبریل بکبش عظیم فداءً لاسمٰعیل

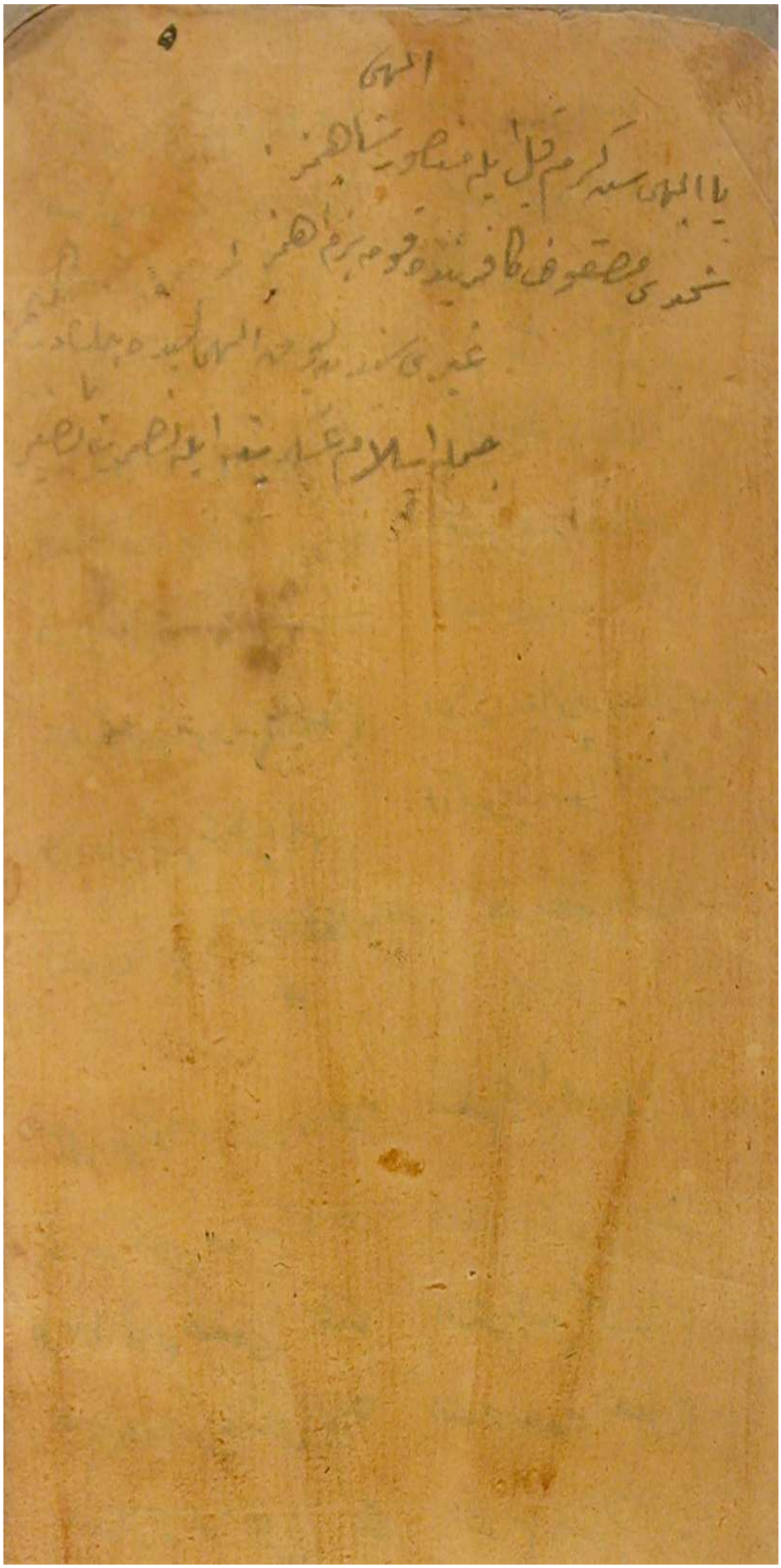
الحمد للہ الذی رفع القواعد من البیت ابراھم واسمٰعیل
ونشھد اللہ الذی رمی الجمرات بمنیً وصلی بمقام اسمٰعیل

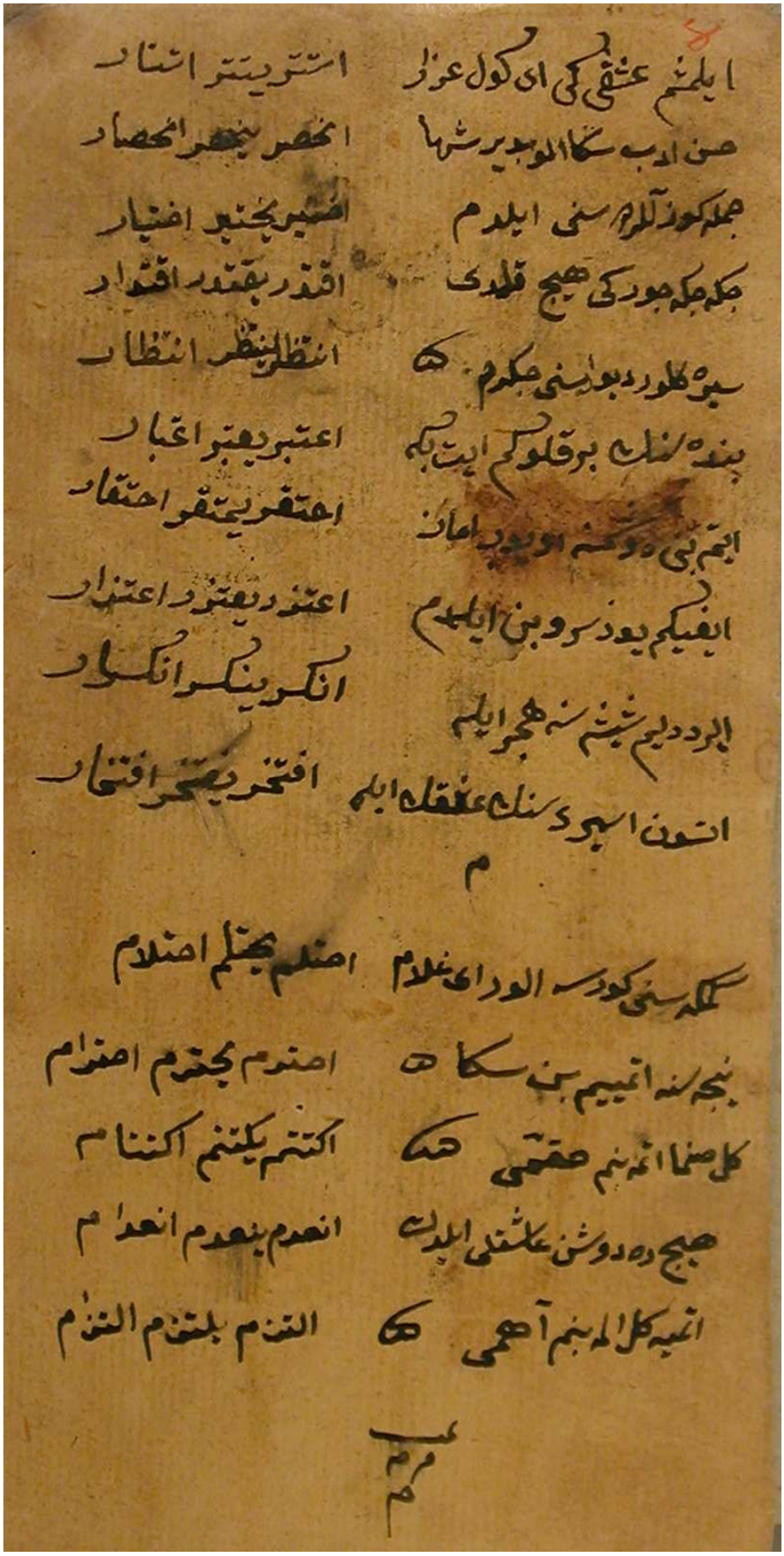
صلی اللہ علیہ موعظۃ

عن ابی ھریرۃ رضی اللہ تعالیٰ عنہ انہ قال قال رسول اللہ
صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم ما عمل ابن آدم من عمل یوم النحر
احب الی اللہ تعالیٰ من ھراقۃ الدم صدق رسول اللہ فیما
قال وقطع حبیب اللہ الملک المتعال الآن اخ اللہ
اعوذ باللہ بسم اللہ الحمد للہ الذی وھب لی علی الکبر اسماعیل

اوقدہ قلنہ اوقدہ الحمد للہ محمداً اللہ بن ابی بوخاری جنۃ

اوقدہ انا اللہ بامر اللہ

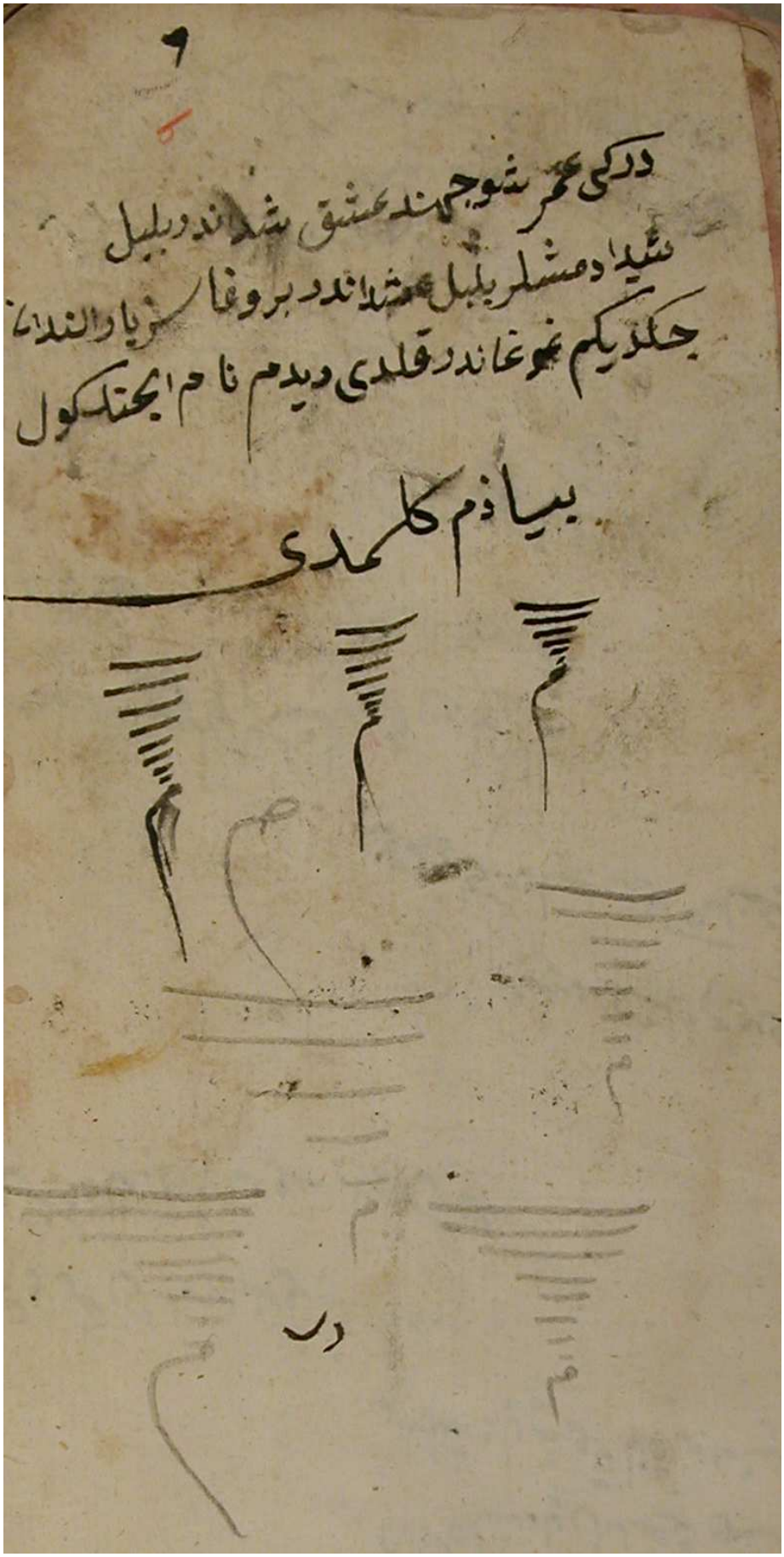

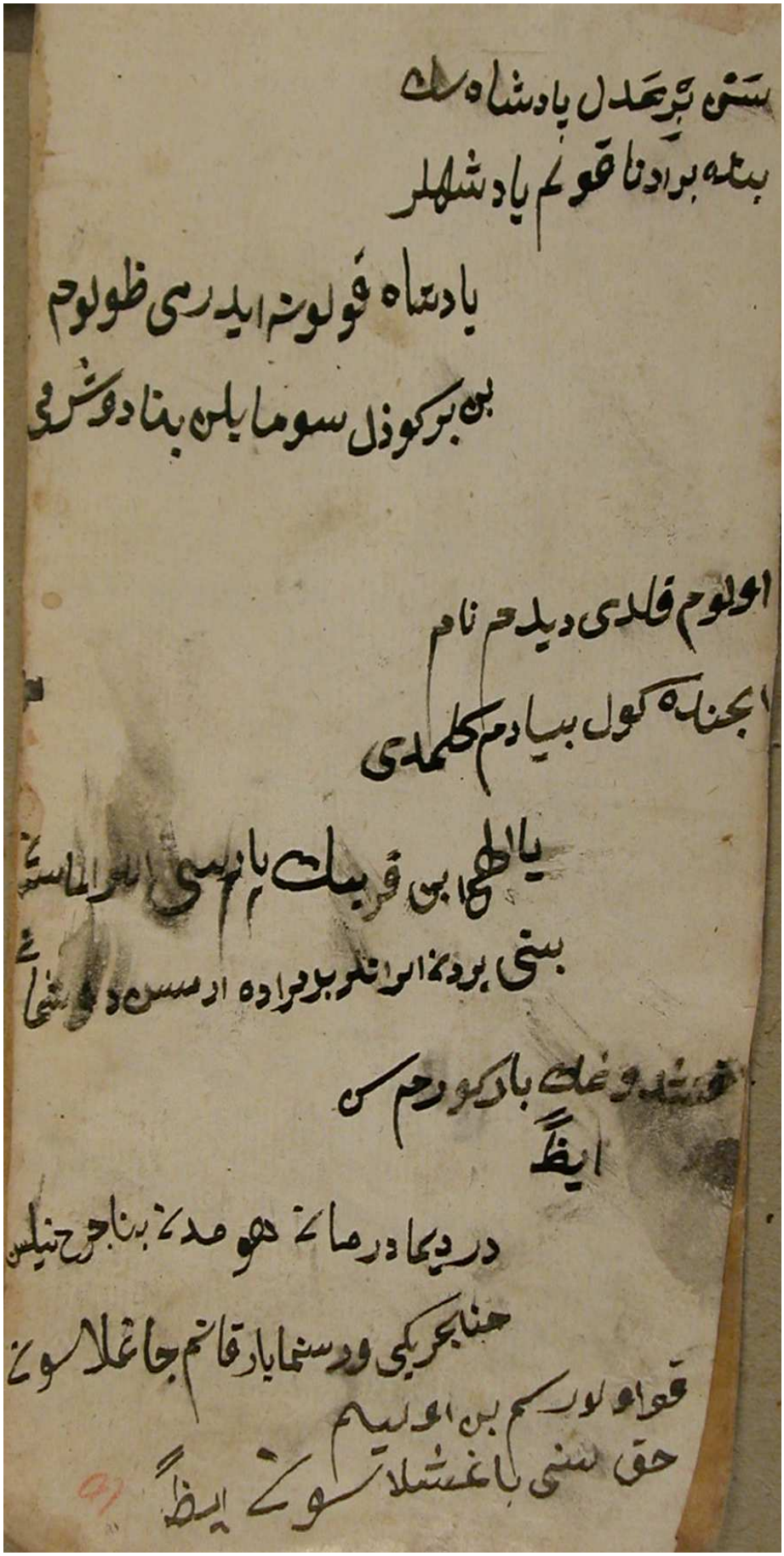

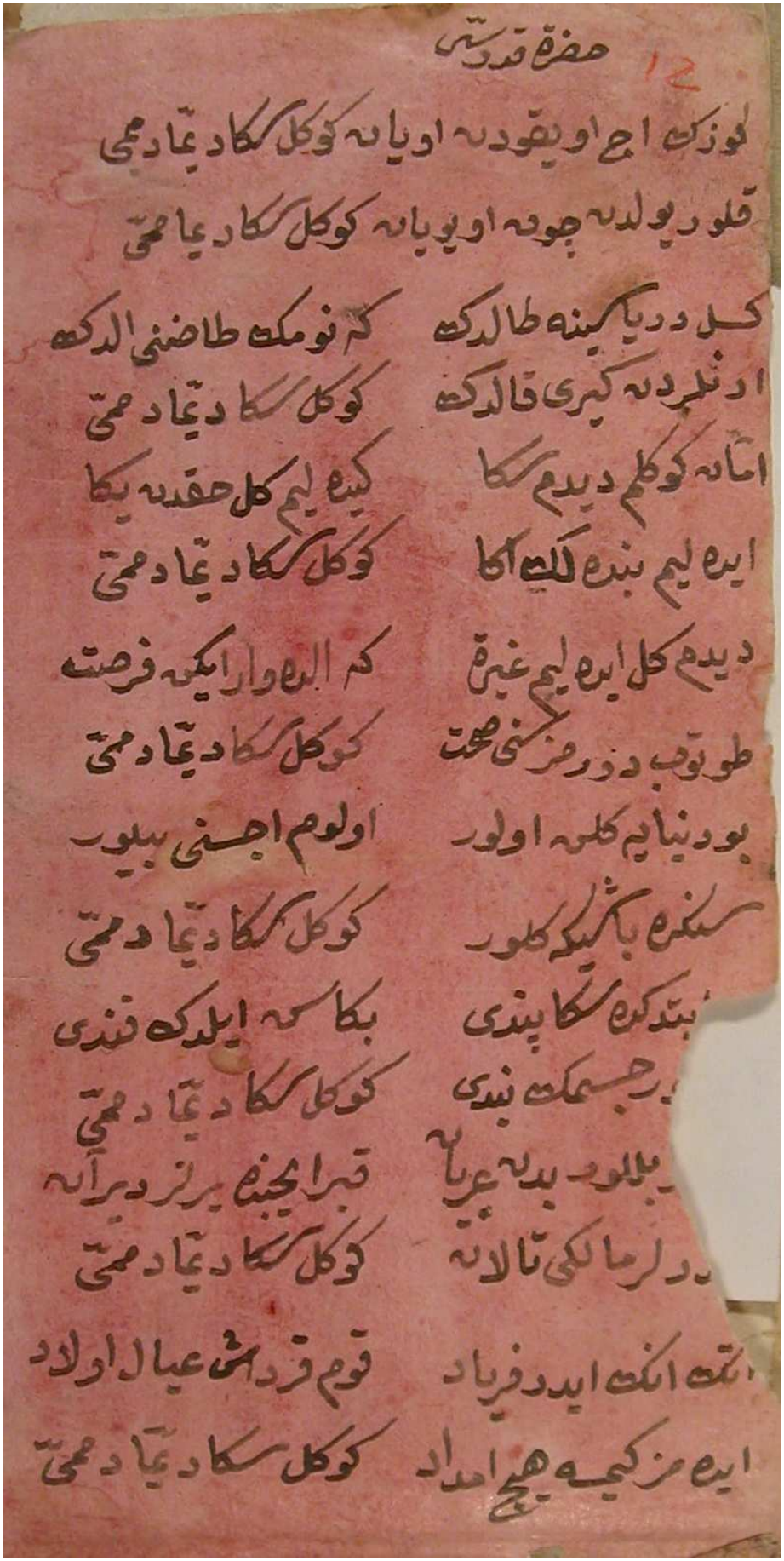
ایلدم عشقی کی ای کول عوار استر دیتر اشنار
حسن ادب سکا الوجد یرشها انحصر بحصر انحصار
جمله کوز آلدم سنی ایلدم اصبر بحبیب اختیار
جکه جکه جور کی هیچ قلدی اقدر بقدر اقتدار
سیوه کلور دیو سنی جکدم انظر بنظر انتظار
بنده سنك برقلوکم ایت بکه اعتبر بعبر اعتبار
ایتمه بنی دوکمه اویور اما اعتقر بعقر احتقار
ایفیکم یوذ سرو بن ایلدم اعتد بعتد اعتذار
انکر بنکر انکسار
ایردیلیم شیشم سنه هجر ایله
اتمون اسیر دسنك عقله ایله افتخر بفخر افتخار

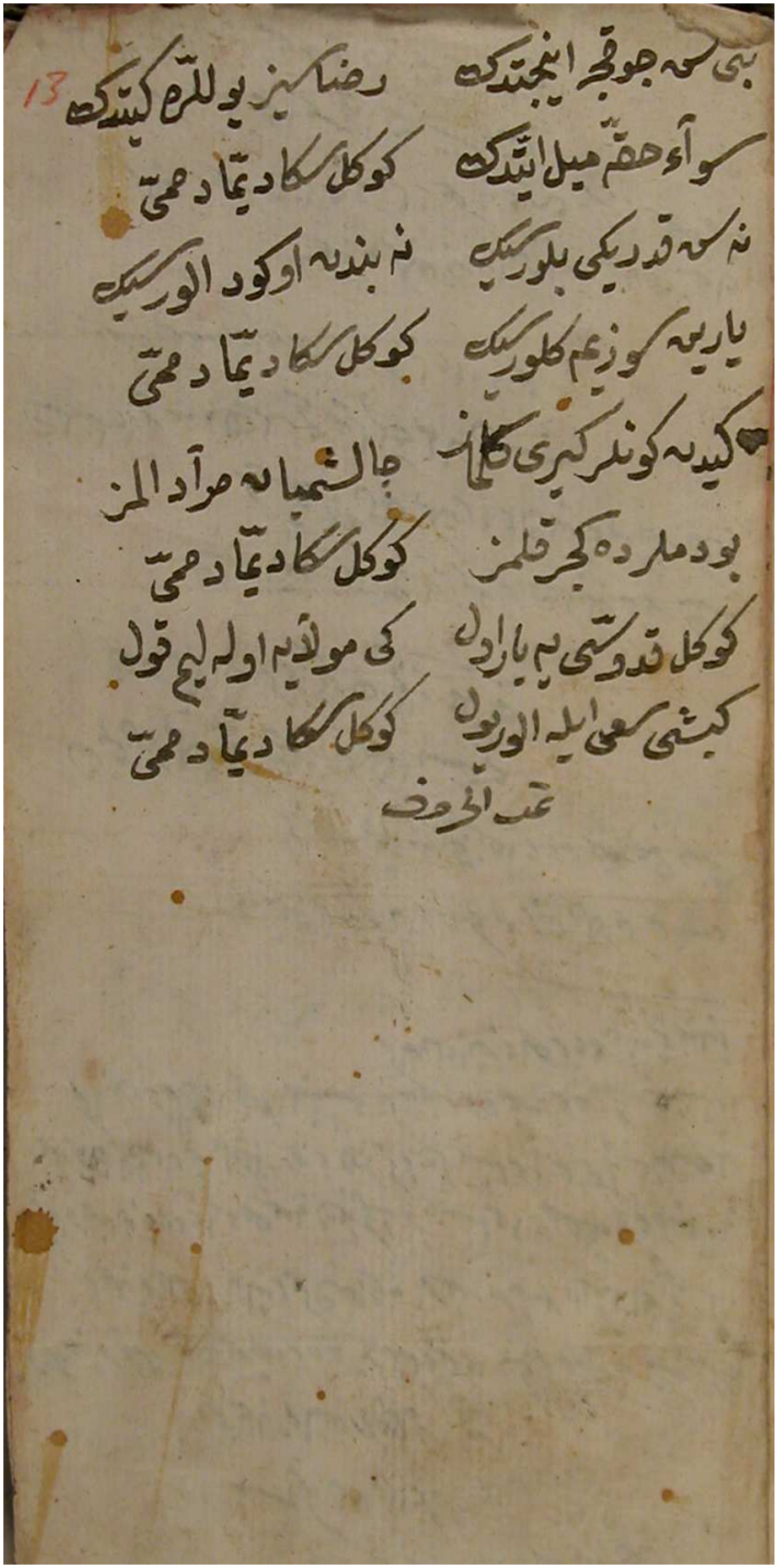
م

سکله سنی کوردم الوداع غلام اصلم بحلم اصلام
بنجه سنه اتمیم بن سکا ه اصدم بجزم اصرام
کل صنما ایله بنم صقمی ه اکتم بکتمی اکتام
هیچ ده دوشمز عکشمی ایلدك انعدم بعدم انعدام
اتمیه کل الم بنم آهمی ه التزم بلزوم التزام

حضرة قدوستی 12
لوزکت اچ اویقودنه اویانه کوکل سکاد یماد ممی
قلوریولدنه چونه اویانه کوکل سکاد یماد ممی
کل دریاکینه طالدکه کم نومکه طاضنی الدکه
اونلردنه کیری قالدکه کوکل سکاد یماد ممی
اسانه کوکلم دیدم سکا کیه لیم کل حقدنه بکا
ایه لیم بنده لکه اکا کوکل سکاد یماد ممی
دیدم کل ایه لیم غیرتی کم الهوار ایکنه فرصتی
طوتوب دوردرکنی صحتی کوکل سکاد یماد ممی
بودنیایم کلمه اولور اولوم اجلنی بیلور
سکنه باکیکه کلور کوکل سکاد یماد ممی
بندکن سکا پندی بکا سنه ایلدکه فندی
رجسمکه بندی کوکل سکاد یماد ممی
بللور بدنه پریانه قبرایچنه یرلر دیرانه
دلرمالکی تالانه کوکل سکاد یماد ممی
انکه انکه ایدر فریاد قوم قردشی عیال اولاد
ایه مزکیمه هیچ امداد کوکل سکاد یماد ممی

بی سکه جوقجه اینجتدکت رضا سیز یولدن کیتدکت
سوآء حقّ میل ایتدکت کوکل سکا دیمادمی
نه سکه قدریکی بلورسیک نه بندیه اوکود الورسیک
یاریه کوزیم کلورسیک کوکل سکا دیمادمی
کیدیه کونلر کیری کلمز جالشمیا یه مراد المز
بو دملرده کچر قلمز کوکل سکا دیمادمی
کوکل قدوستی یه یارادن کی موندیه اولمیه قول
کیشی سعی ایله الور یول کوکل سکا دیمادمی
تمت الی حرف

ای کوکل مراد بکن نه ایسه استه
صدفی خلوصانه خانه بلوار

ادضه دللر اول مکر بسته
اسمی اسمالرح خانه بلوار

ذکرایت نوحیدلری اوقوذکندن دوراغه مولای تندن بدندن
انکشتی خاتمکن سیتره سندن موجب کورینان اصلانه بلوار
یا معبود یا مقصود اولسون شکرلین یا موجود یا ودود بولسون فکرلین
یا حمید یا مجید اولسون ذکرلین نور انجیل نورات فرقانه بلوار
ابتدا محبت دوشورلرکه عشقیله احتی اولنودی باکه
قبلیه فرشتودن رصادیق اول خاکه

دنیایه کوکل ویرمه کم ویرمز اولم جقدر
هب جلم کیدوب آخر بیچره قلم جقدر

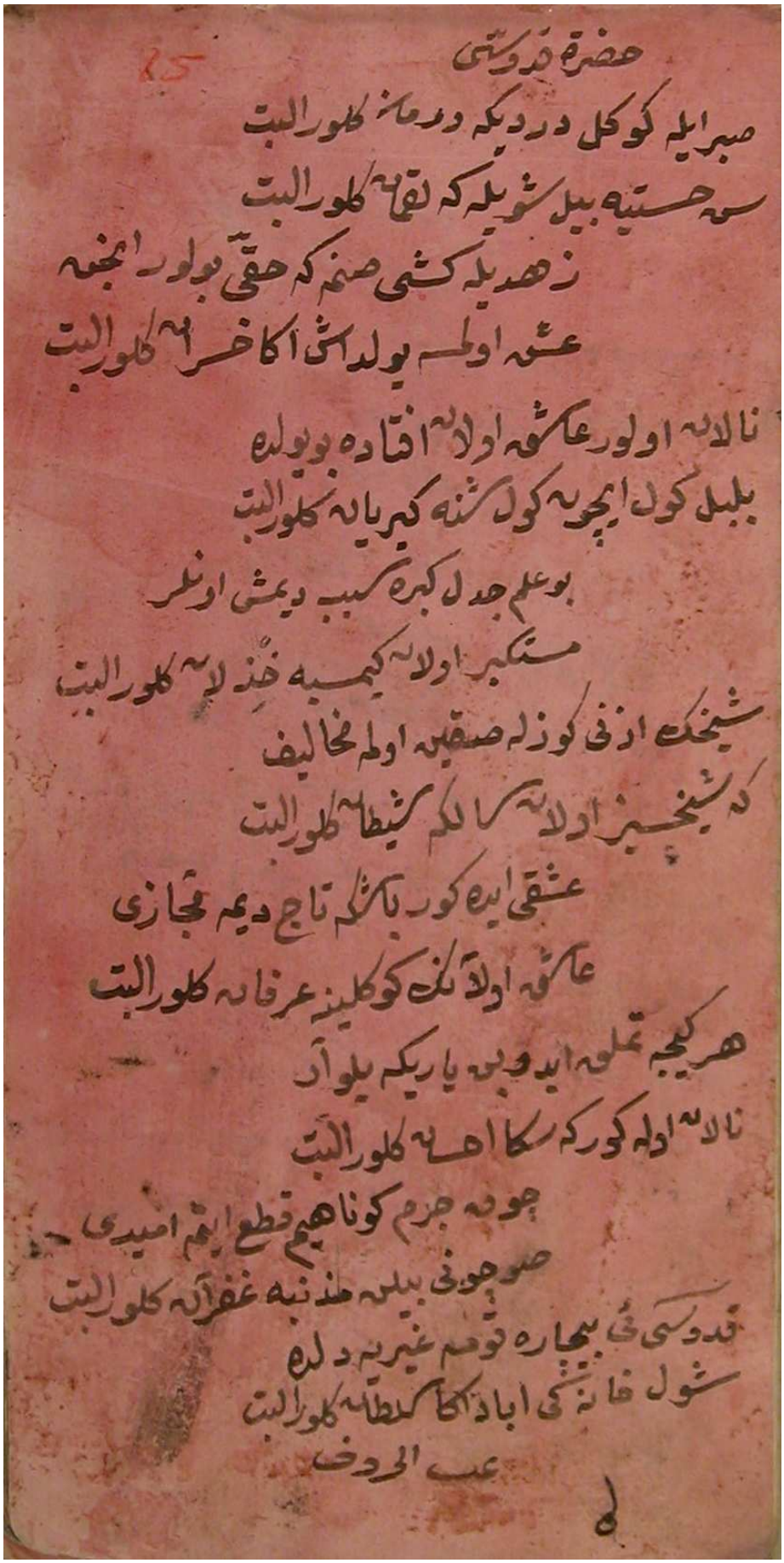
فرصتی الکم کیرمه ایکیه ایلم کل فوت
جانلره ایلی جانکی برکو اکلم جقدر

یلم سودجکمک زیمزریلم ملک متاعیلم
یلم سومه دکیلم وارشکم مال قلمجقدر

پس عالم حکم ایدجی سلم دخی اولسه
برکو اولم اسیر قالوبیه یقلم جقدر

فانی اولمی تزییه ایدوب بغلم دالمو
قبرمده بحر کیروب کورلیکم حالم صولم جقدر

حدوستی بیچاره سوا اویکم کوکلم
اغیاری قویاز یارلی زیرابولم جقدر

حضرة قدوسی

صبر ایله کوکل دردیکه درمانه کلورالبت
سنه حسنیه بیل شویله که لقمانه کلورالبت
زهد یله کشی صنمکه حقی بولورانجنه
عشقه اولمه یولداشی اکاخرمانه کلورالبت

نالانه اولور عاشقه اولانه افتاده بویله
بلبل کول ایچره کول کشنه کبریانه کلورالبت

بوعلم جدل کبره سبب دیمشی اونلر
مستکبر اولانه کیمسه خذلانه کلورالبت

شیخکه ازنی کوزله صقیمه اولم مخالیف
که شیخ بزه اولانه سرالکم شیطانه کلورالبت

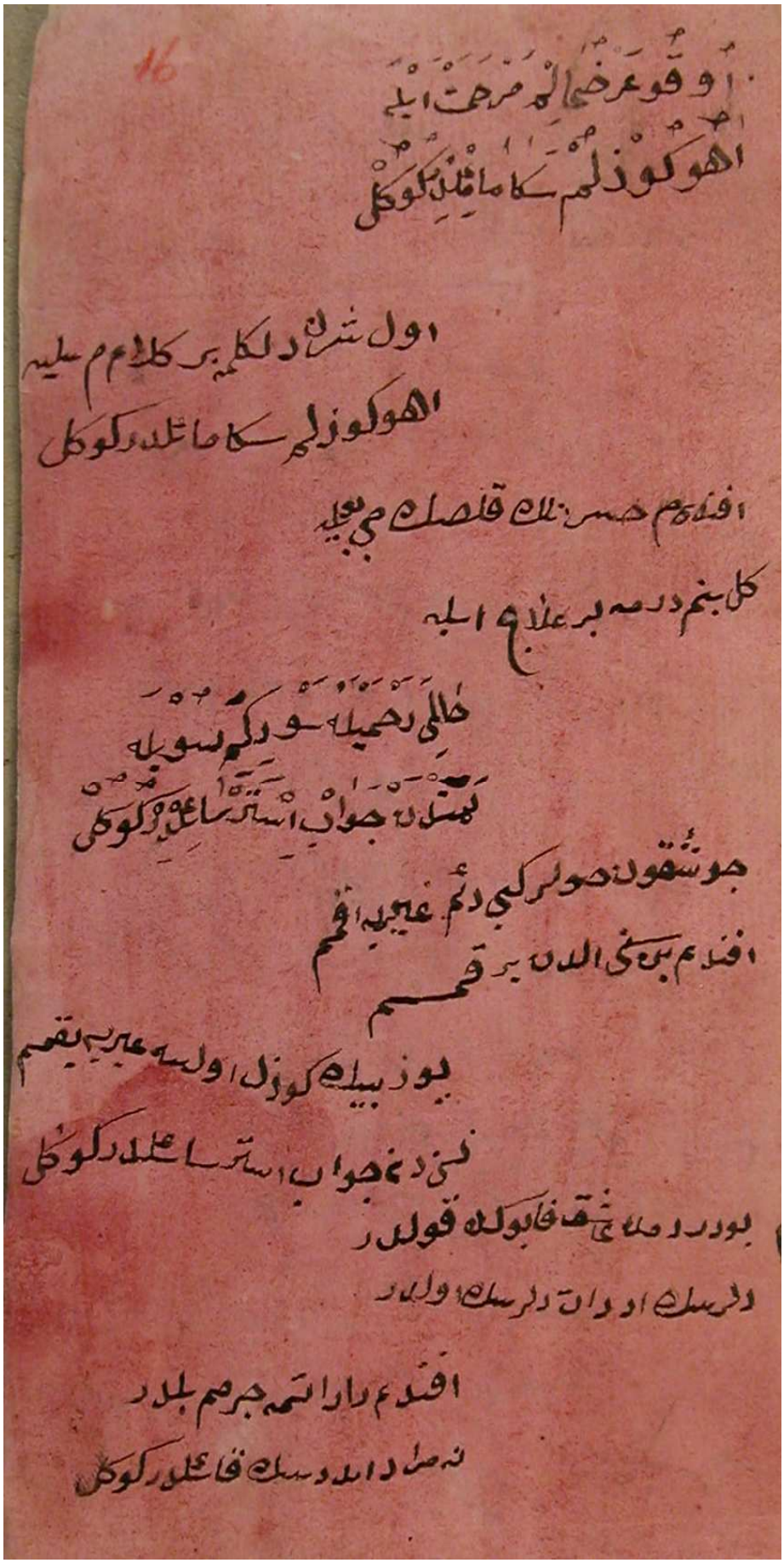
عشقی ایده کور پادشه تاج دیمه تجازی
عاشقه اولانکه کولیز عرفانه کلورالبت

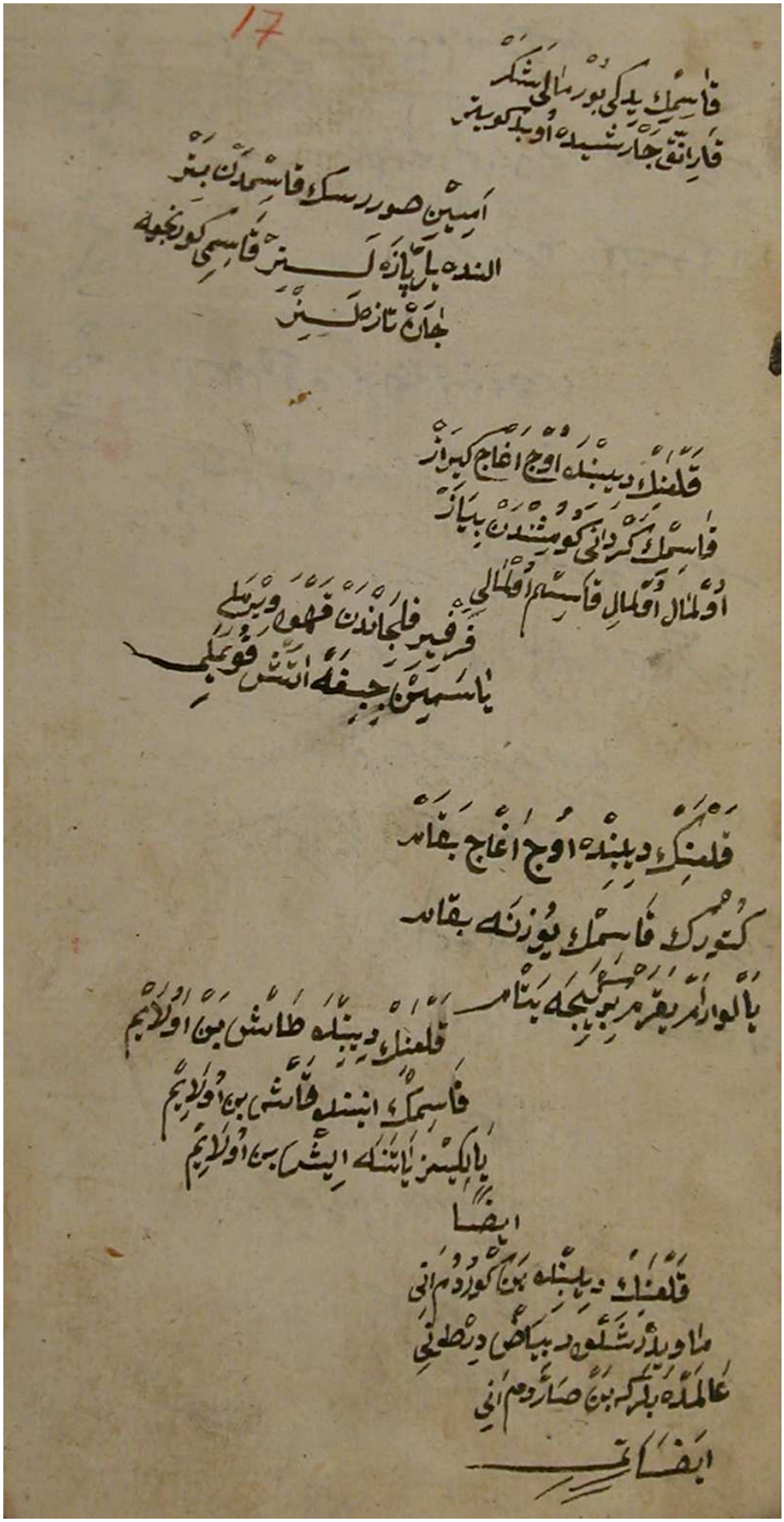
هر کیجه تملوه ایدوبده یاریکه یلوآر
نالانه اولمه کورکه سکاهانه کلورالبت

چوبه جرم کوناهیم قطع ایتمه امیدی
صوچوبنی بیلمه مذنبه غفرانه کلورالبت

قدوسی نی بیچاره توهم غیریه دلده
شول خانه نی اباد اکاکه کطانه کلورالبت

عب الحروف

17

فاسمك يدكي بور مالي شكر
فارنق جارشنبه اوبدكو بنر

اسبين صورسك فاسمدن بنر
النده بل پازه لسنر فاسمي كورنجه
جان تازه لسنر

قلمنك دينبنده اوچ اغاج كيدر
فاسمك كردانى كومشدن بيازر
اول مال اولمالى فاسم اولمالى

فرفير فلجاندن قهوه ويرملى
ياسمين چيقه اتش قويملى

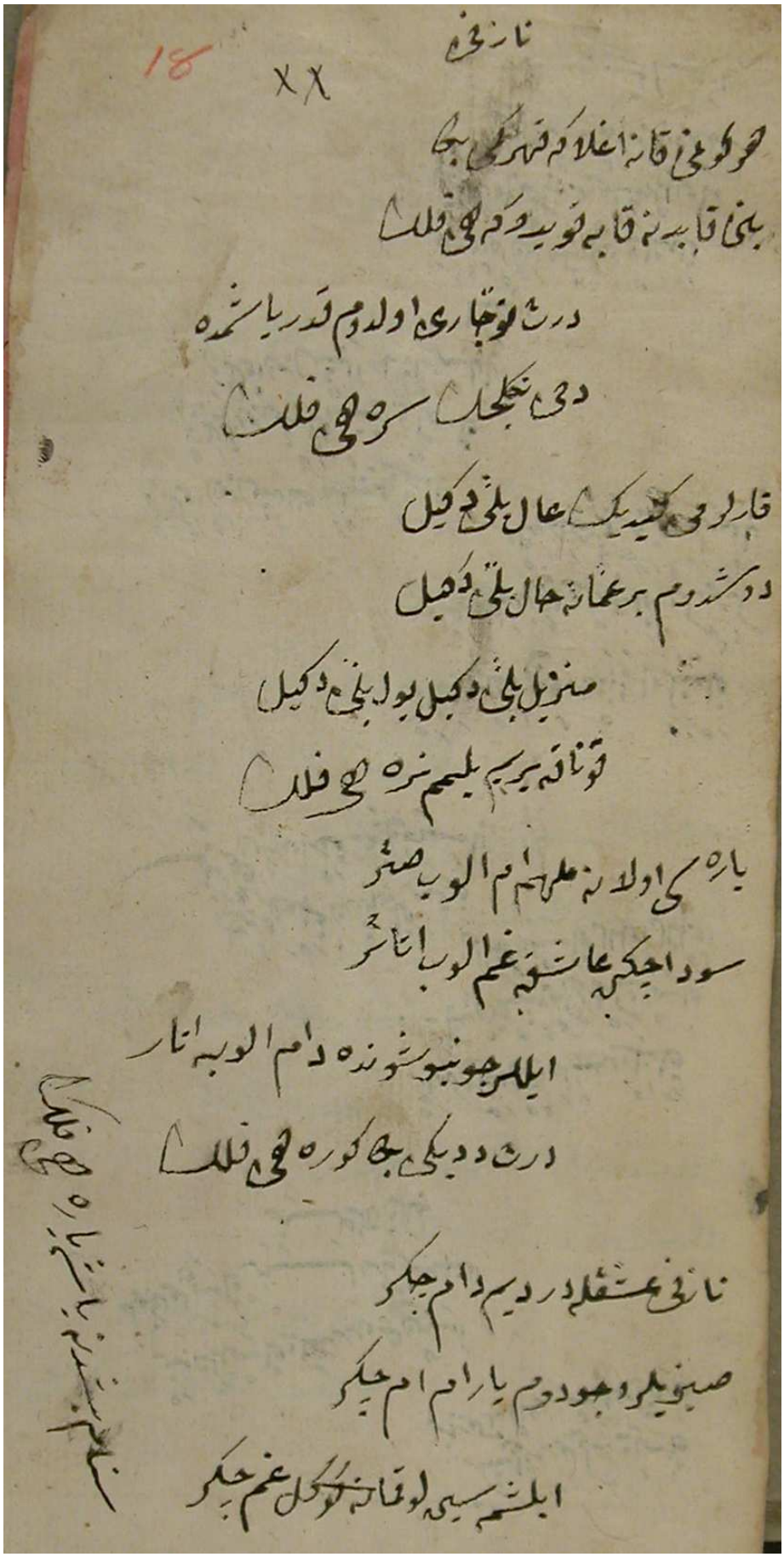
قلمنك دينبنده اوچ اغاج بقامه
كتورك فاسمك يوزنه بقامه
بالوارم يقرمزي بوبكه بنامه

قلمنك دينبنده طاتلش بن اوردم
فاسمك ابنسنده طاتلش بن اوردم
يا ايكسز ياشنه ايشلر بن اوردم

ايضا

قلمنك دينبنده بن كوردم انى
ماويدر شلوه دبياض درعانى
عالمده بلدكه بن صاردم انى

ايضا

نازنی

18 XX

صحرا کوینی قانه اغلاکه قهر کلی بیچ

بلی قابه نه قابه تویه دکه لی فلک

درت توجاری اولدوم قدر یاشمده

دی نکلجک سوه لی فلک

قاره لی کلیه یک عال بلی دکیل

دوشدوم برعمانه حال بلی دکیل

منزل بلی دکیل یول بلی دکیل

تونانه بریم بلیمم نره لی فلک

یاره کی اولانه علم ام الوبا صقر

سودا جکر یه عاشقه غم الوبا اثر

ایلر جونبوشونده دام الوبه انار

درت دیلکی بچاکوره لی فلک

نازنی عشقله دردیم دام جکر

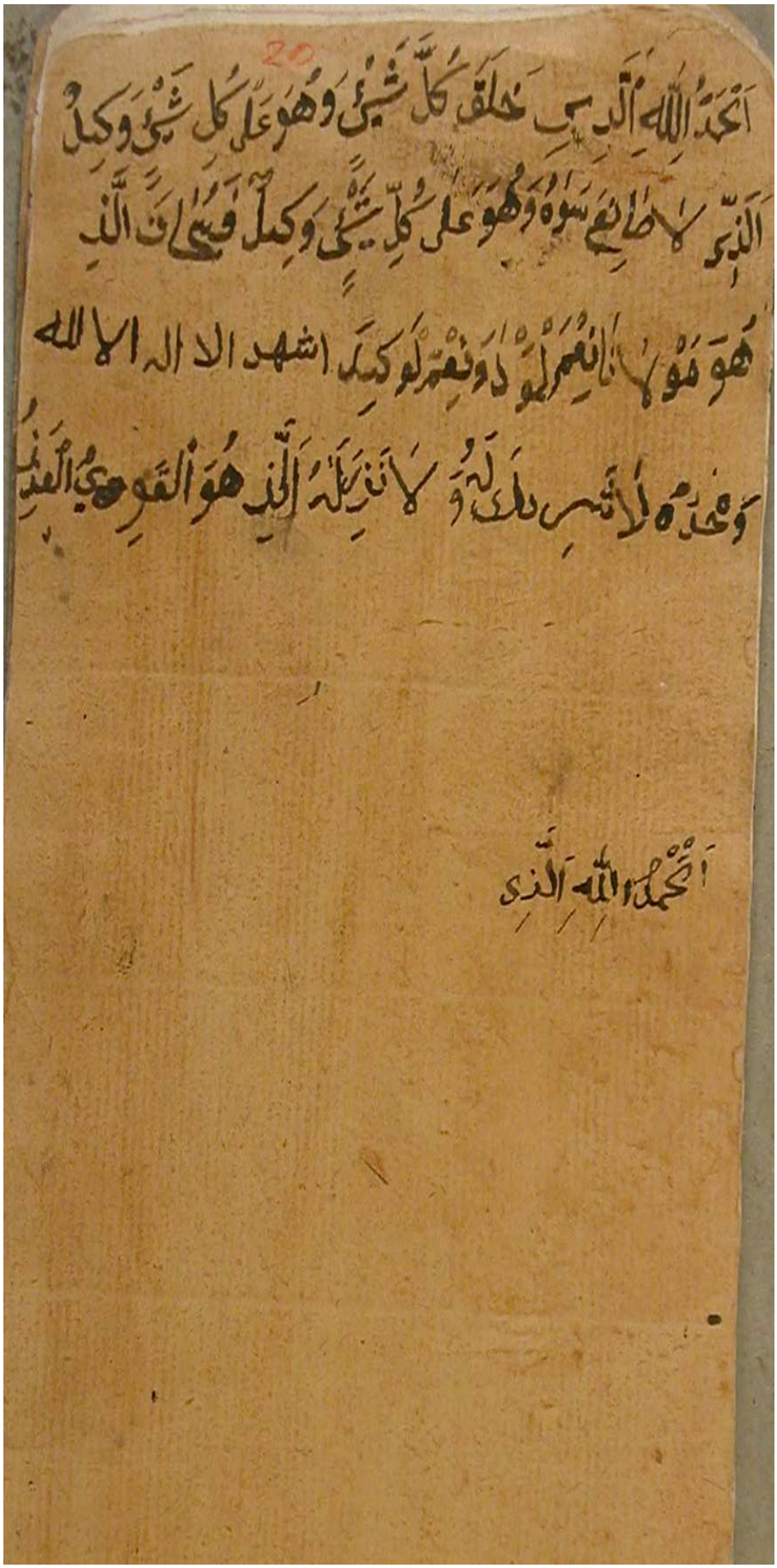
صینیلر وجودوم یارام ام جکر

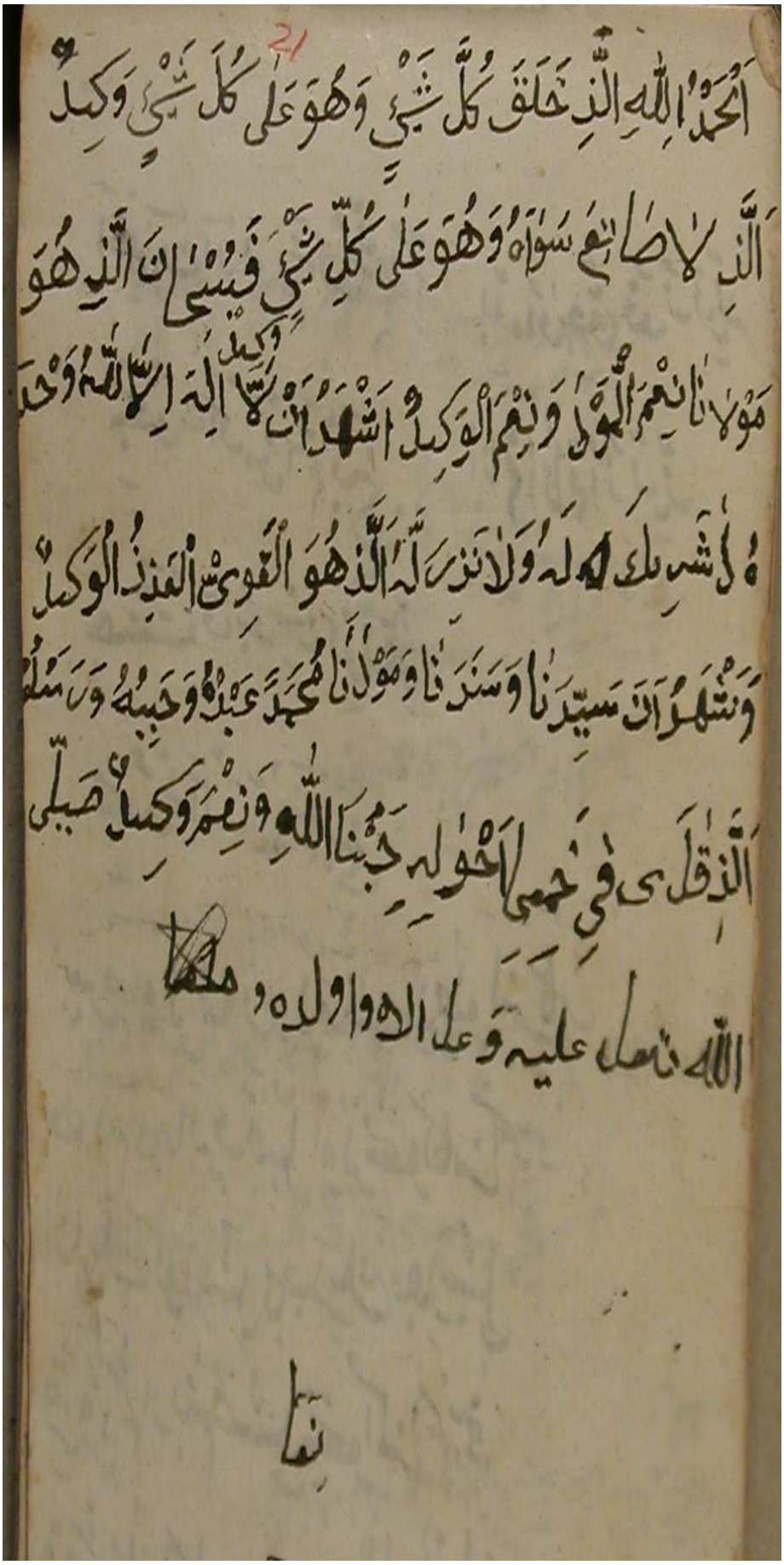
ایلشم سیه لوقانه کوکل غم جکر

سنلم بشنه یاشه یاره لی فلک

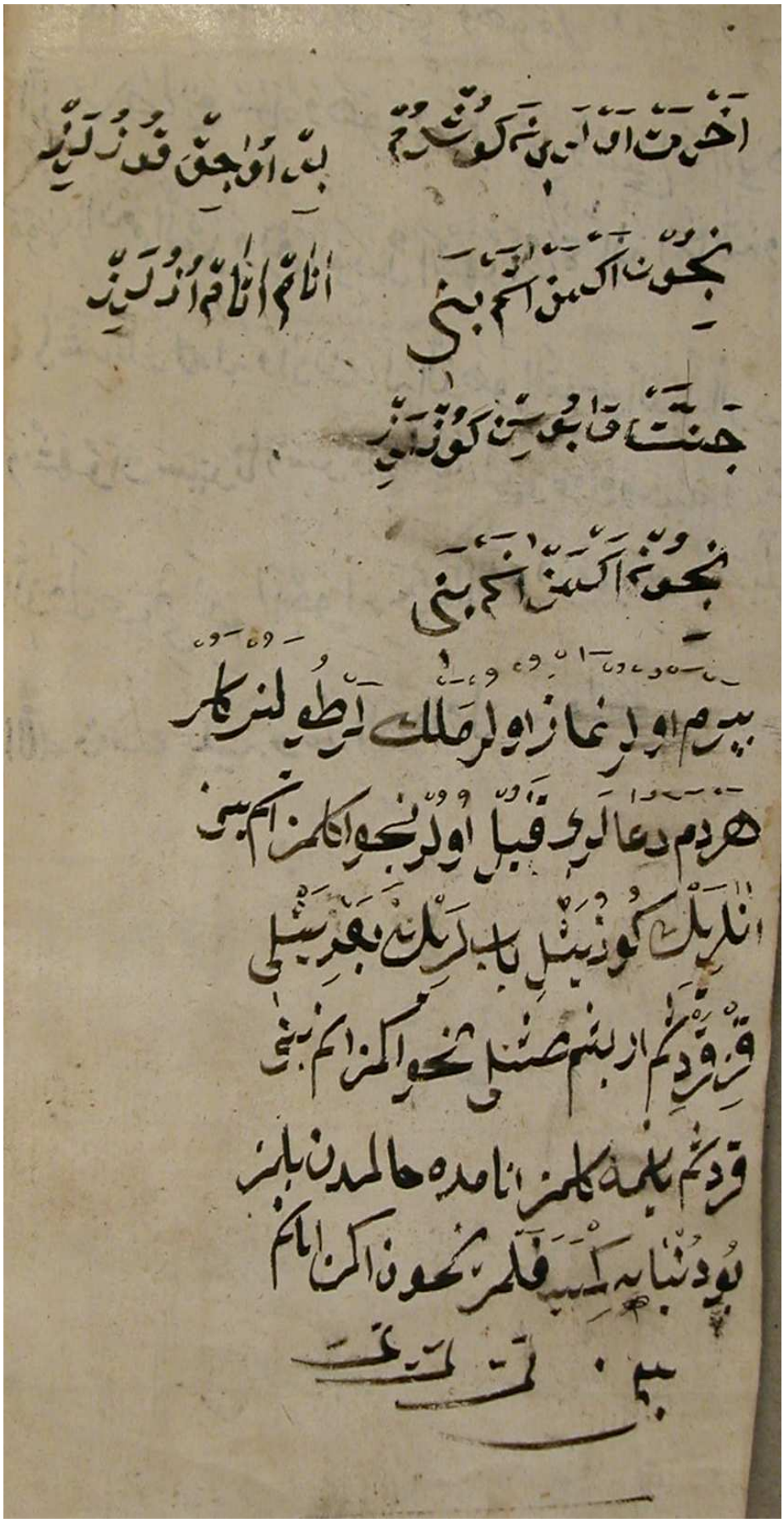
عمّ يتساءلون عن النبإ العظيم الذي هم فيه مختلفون

كلا سيعلمون ثم كلا سيعلمون الم

20
اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِیْ خَلَقَ کُلَّ شَیْءٍ وَهُوَ عَلٰی کُلِّ شَیْءٍ وَکِیْلٌ
اَلَّذِیْ لَا طَائِعَ سِوَاهُ وَهُوَ عَلٰی کُلِّ شَیْءٍ وَکِیْلٌ فَسُبْحَانَ الَّذِیْ
هُوَ مَوْلَانَا نِعْمَ الْمَوْلٰی وَنِعْمَ الْوَکِیْلُ اَشْهَدُ اَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ
وَحْدَهُ لَا شَرِیْکَ لَهُ وَلَا نَدَّ لَهُ اَلَّذِیْ هُوَ الْقَوِیُّ الْعَزِیْزُ
اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِیْ

الحمد لله الذي خلق كل شيء وهو على كل شيء وكيل
الذي لا تابع سواه وهو على كل شيء قدير الذي هو
مولانا نعم المولى ونعم الوكيل اشهد ان لا اله الا الله وحد
لا شريك له ولا نذ له الذي هو القوي المتين الوكيل
ونشهد ان سيدنا وسندنا ومولانا محمدا عبده وحبيبه ورسوله
الذي قال في حمى احوله حسبنا الله ونعم الوكيل صلى
الله تعالى عليه وعلى اله واولاده وسلم

انجم تابی بایام وانی آکوندده وز نکوهجانی

دستن اوندرولن بین نجون آکمن انجم بنی

حق دنیز بن امون کلدی کوندم قنی

یاشیدن دللی بن قرن لن سنی قلدی

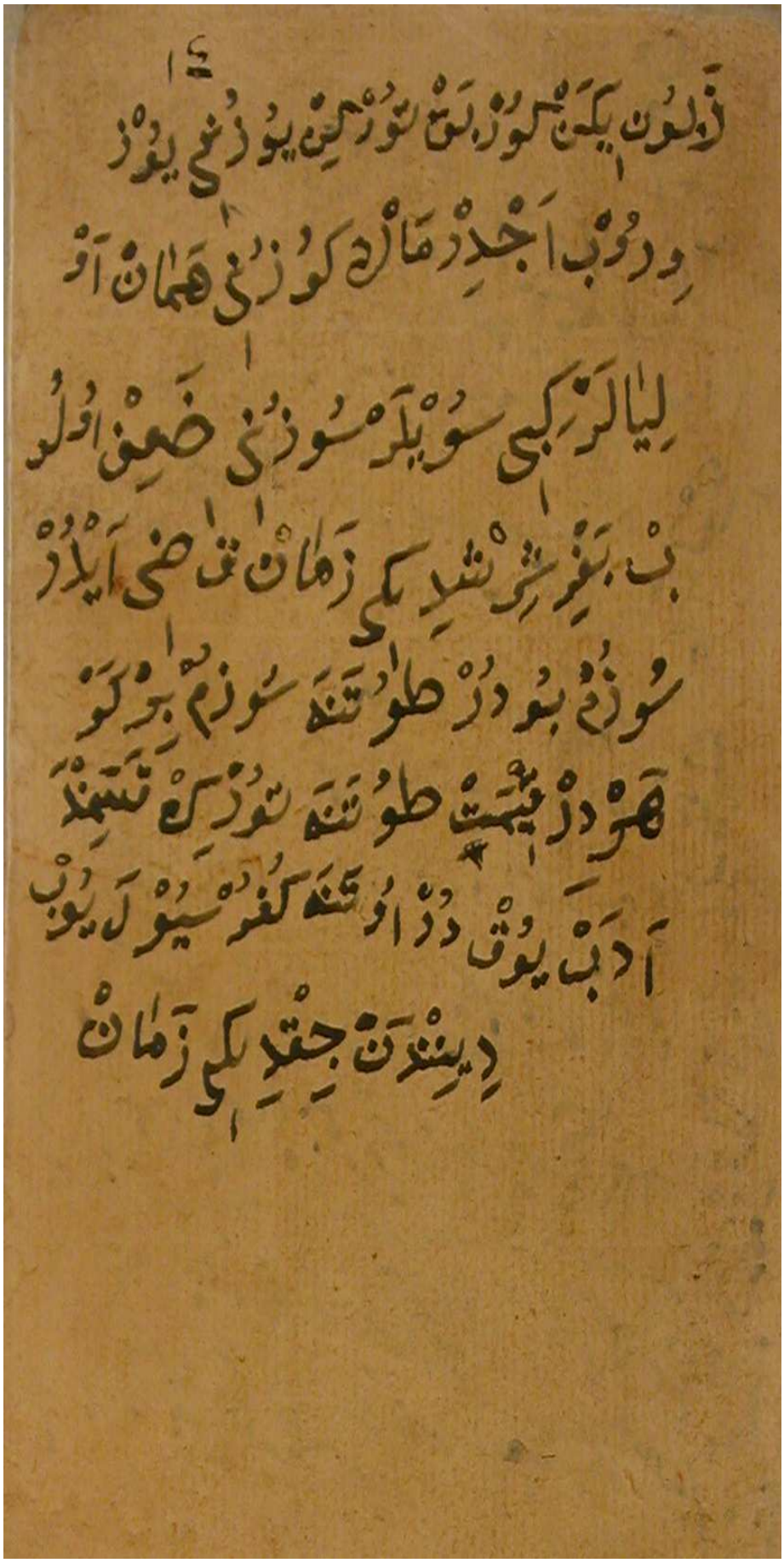
نجون آکمن انجم بنی رولن شورم هجلدی

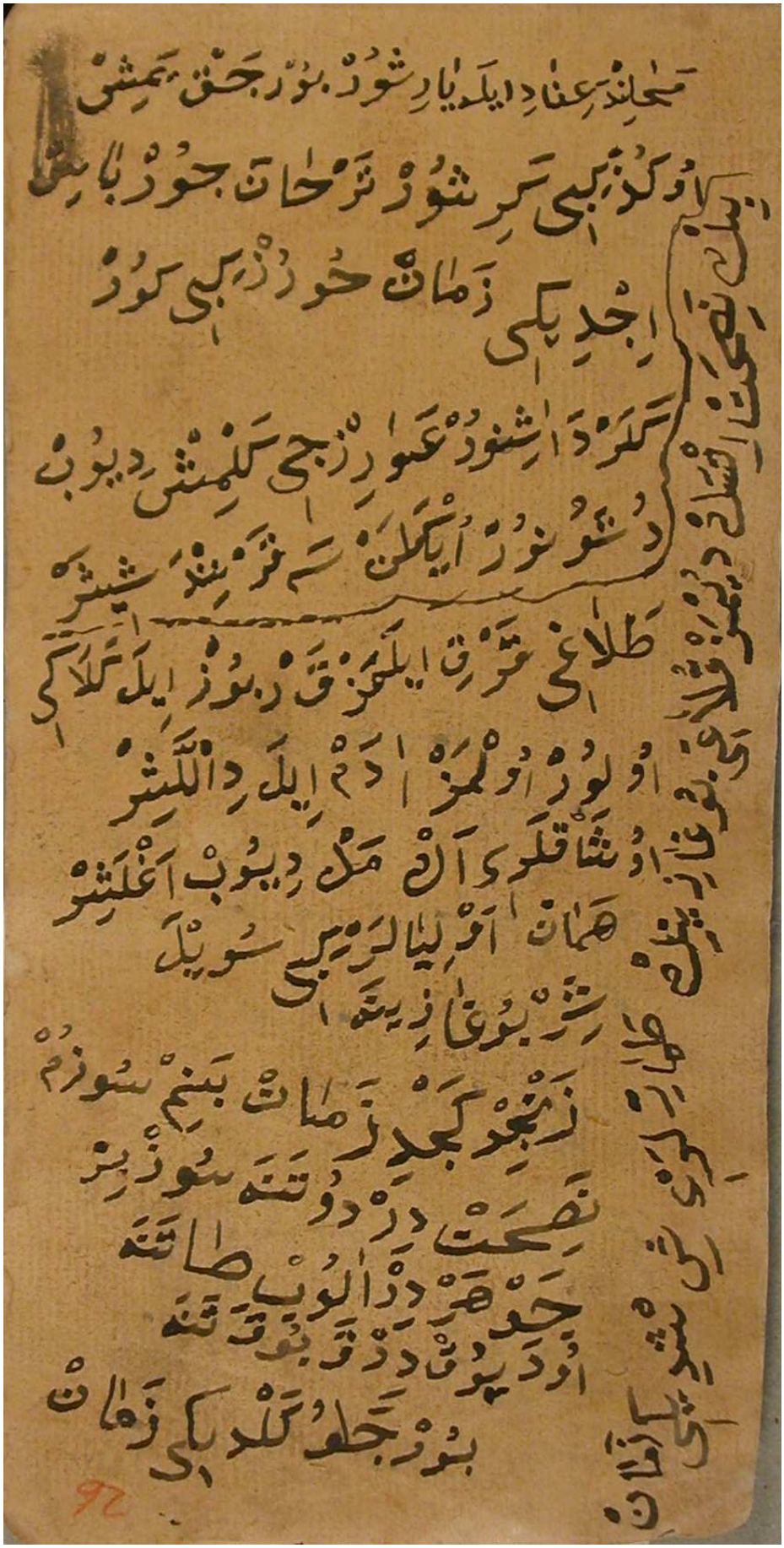
تن ان اوقوحوجلدی هم جمعه

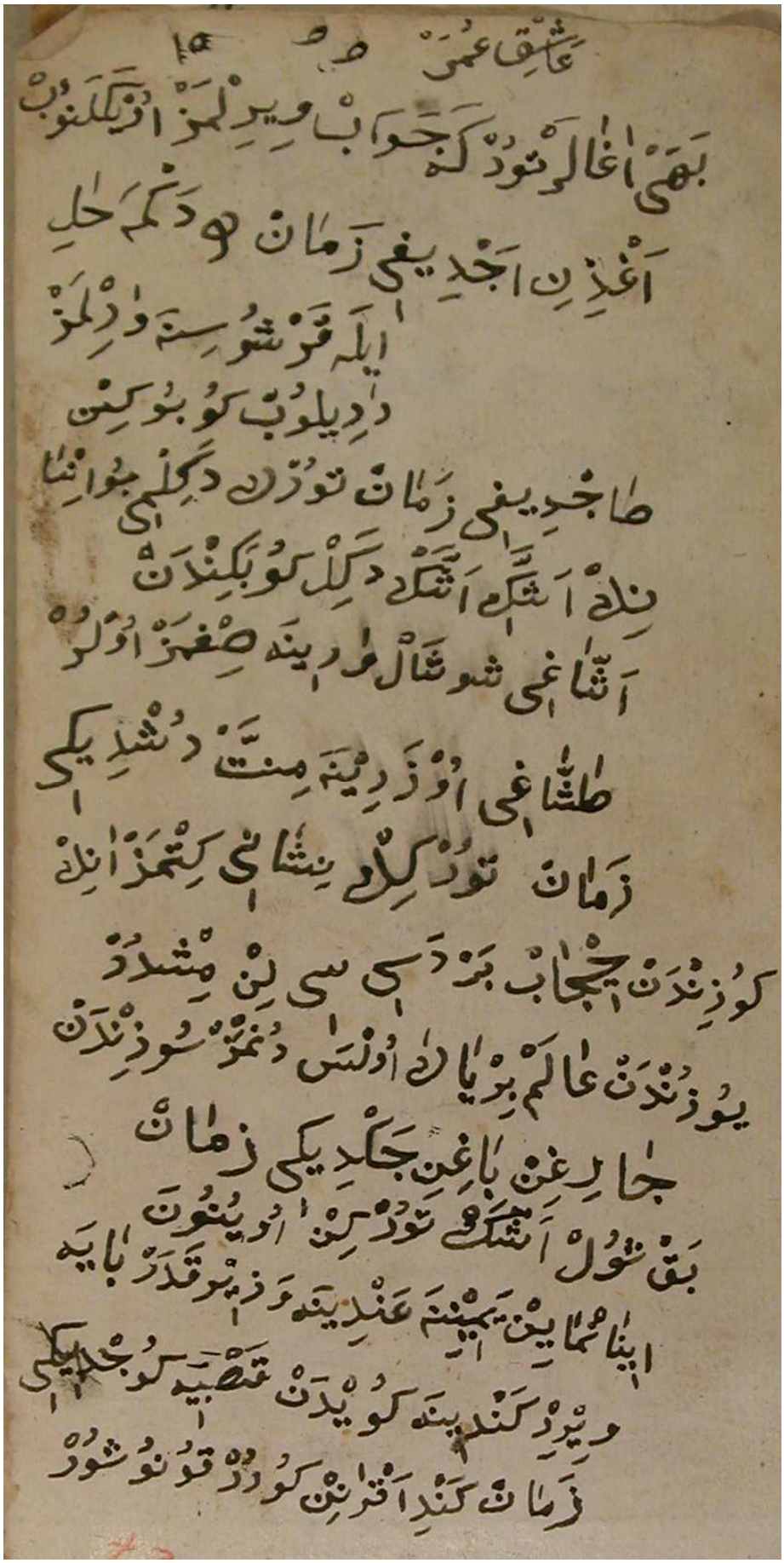
نجلدی نجون آکمن

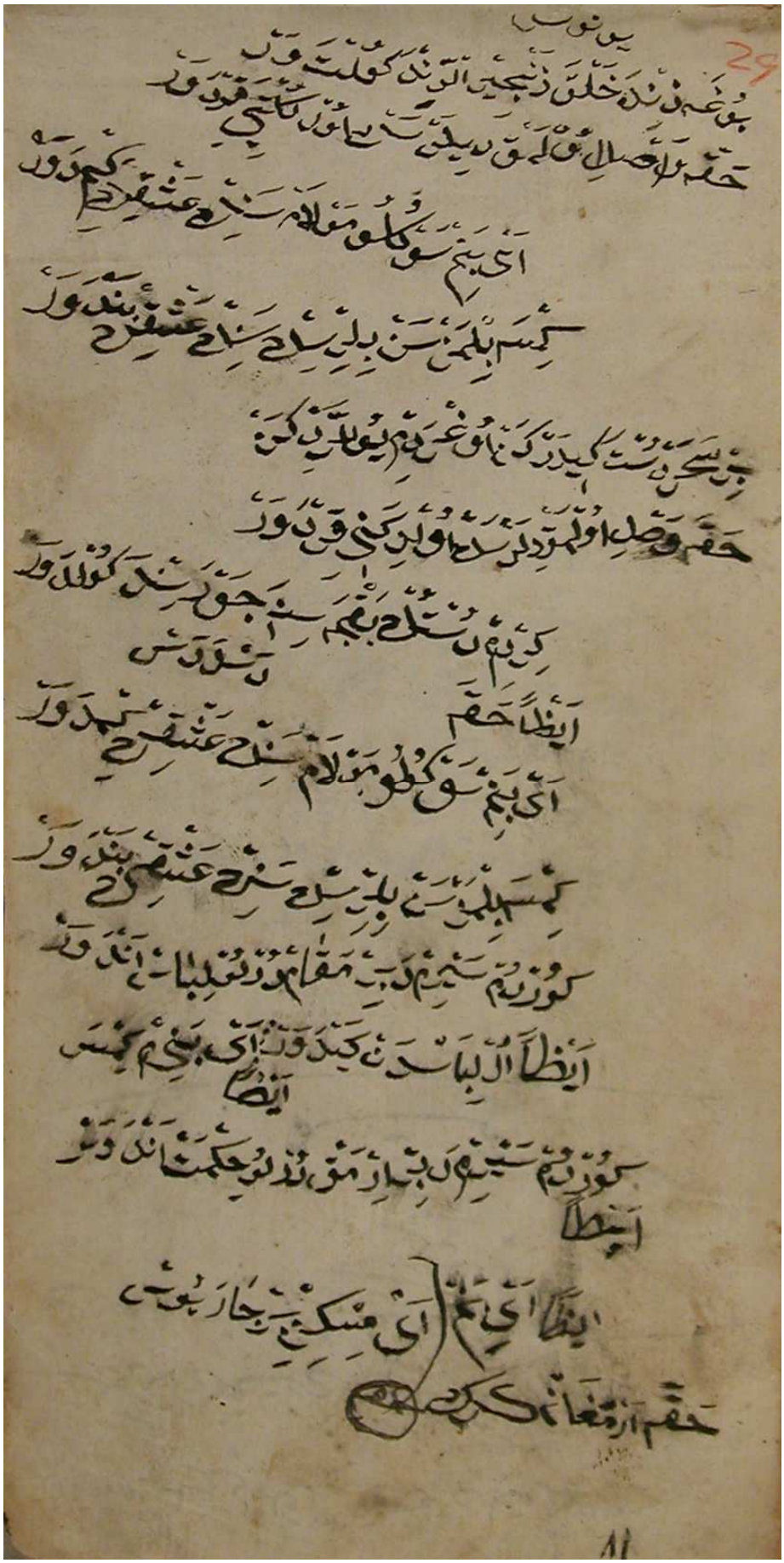
انجم بنی اجاز شکلنده

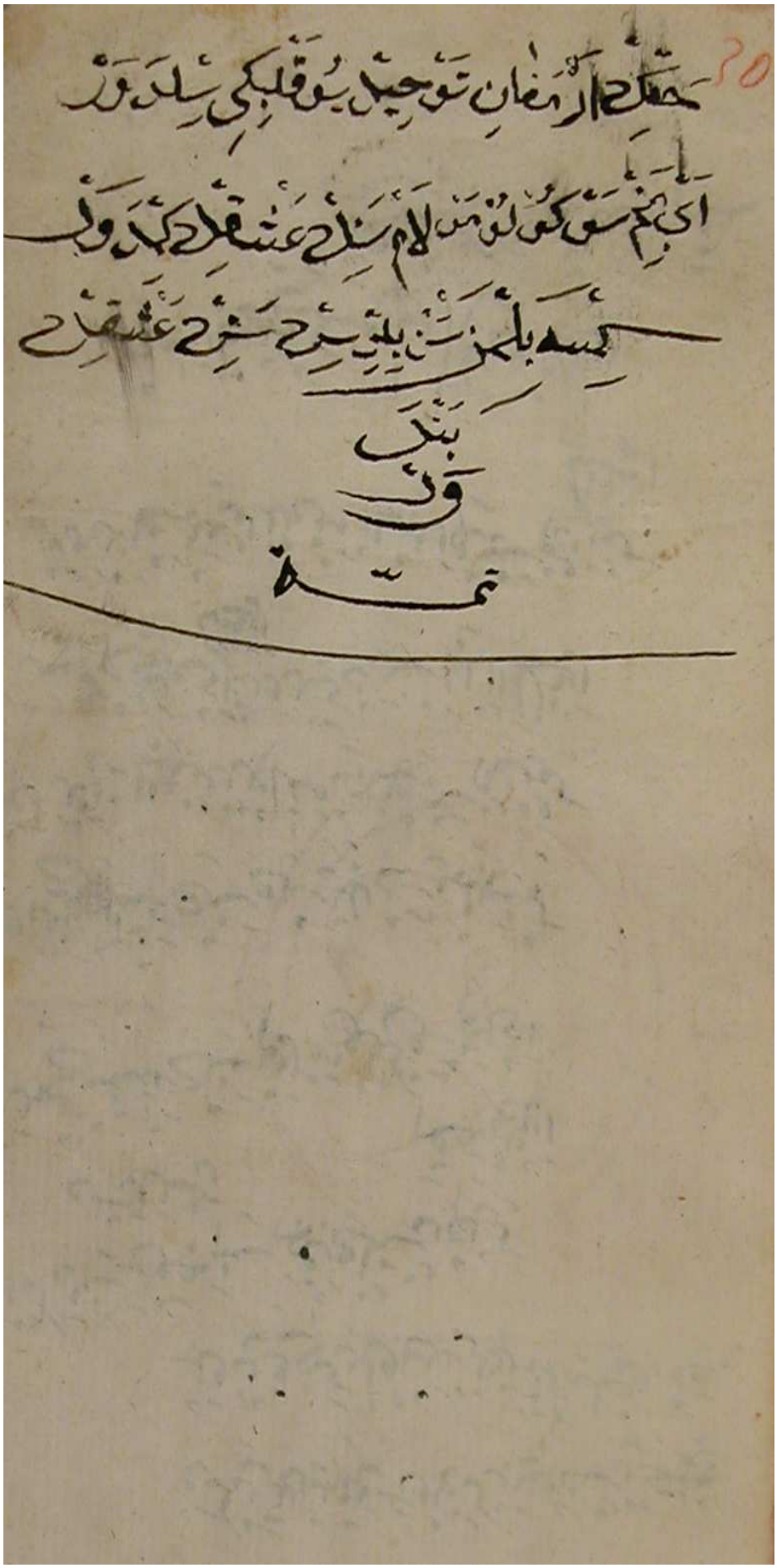
دشدم بدر الرحم بودمعه السلام

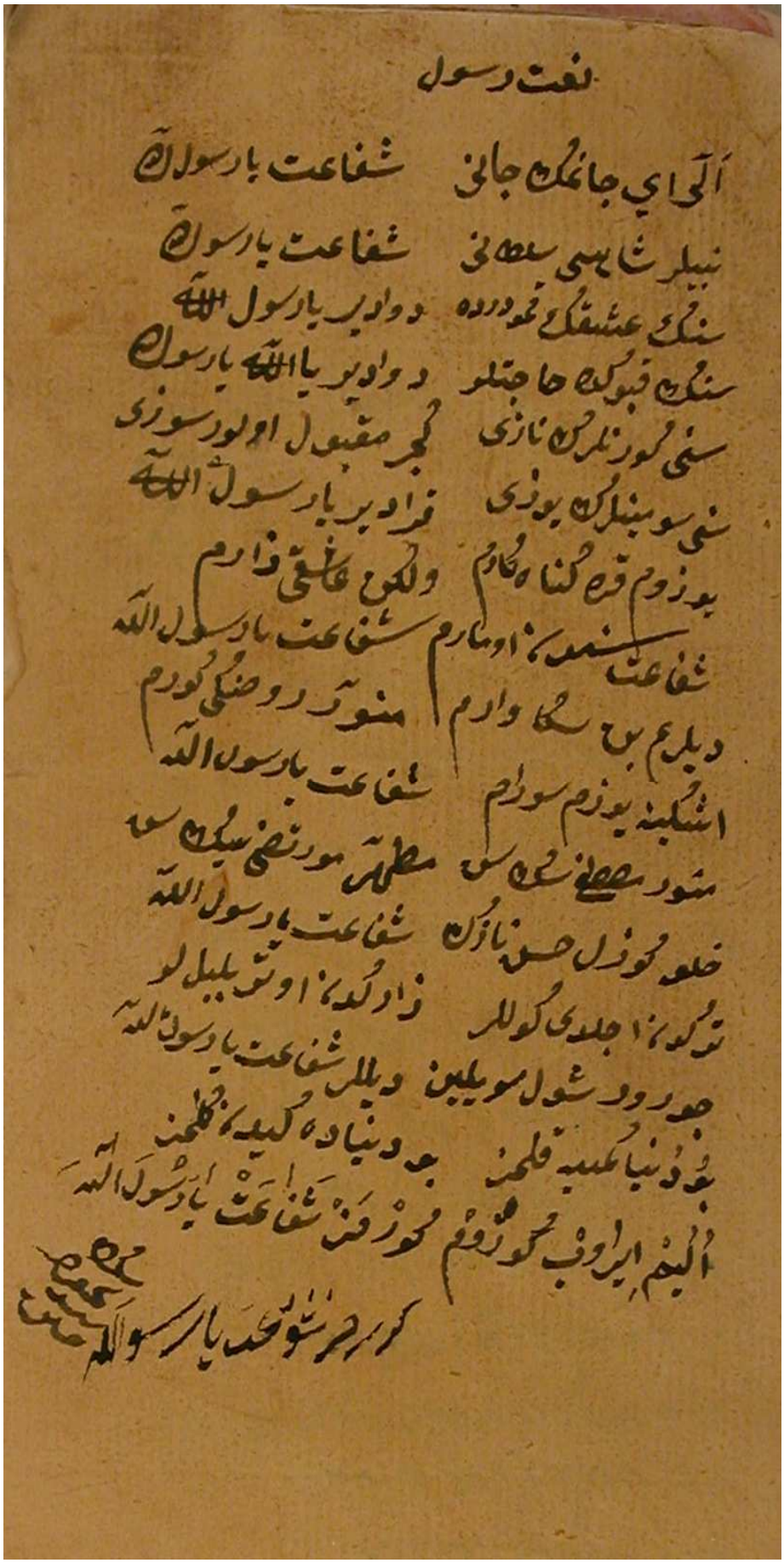

نعت رسول

الٰہی جانمگہ جانی شفاعت یا رسول اللہ

نبیلر شاہی سلطانی شفاعت یا رسول اللہ

سنگ عشقگہ محمد دردہ دوادیر یا رسول اللہ

سنگ قبوگہ حاجتلو دوادیر یا اللہ یا رسول اللہ

سنی کور نلر حسن نازی کجر مقبول اولور سوزی

سنی سو بنلر کہ یوزی قرادیر یا رسول اللہ

یوزوم قرہ گناہ کارم ولکن عاشقی زارم

شفاعت سندہ اومیدارم شفاعت یا رسول اللہ

دیلرم بن سکا وارم منور روضگی کورم

شفاعت یا رسول اللہ

اشکبنہ یوزم سورم مطہر مورتضی سیکہ سورم

منور مصطفی سندہ شفاعت یا رسول اللہ

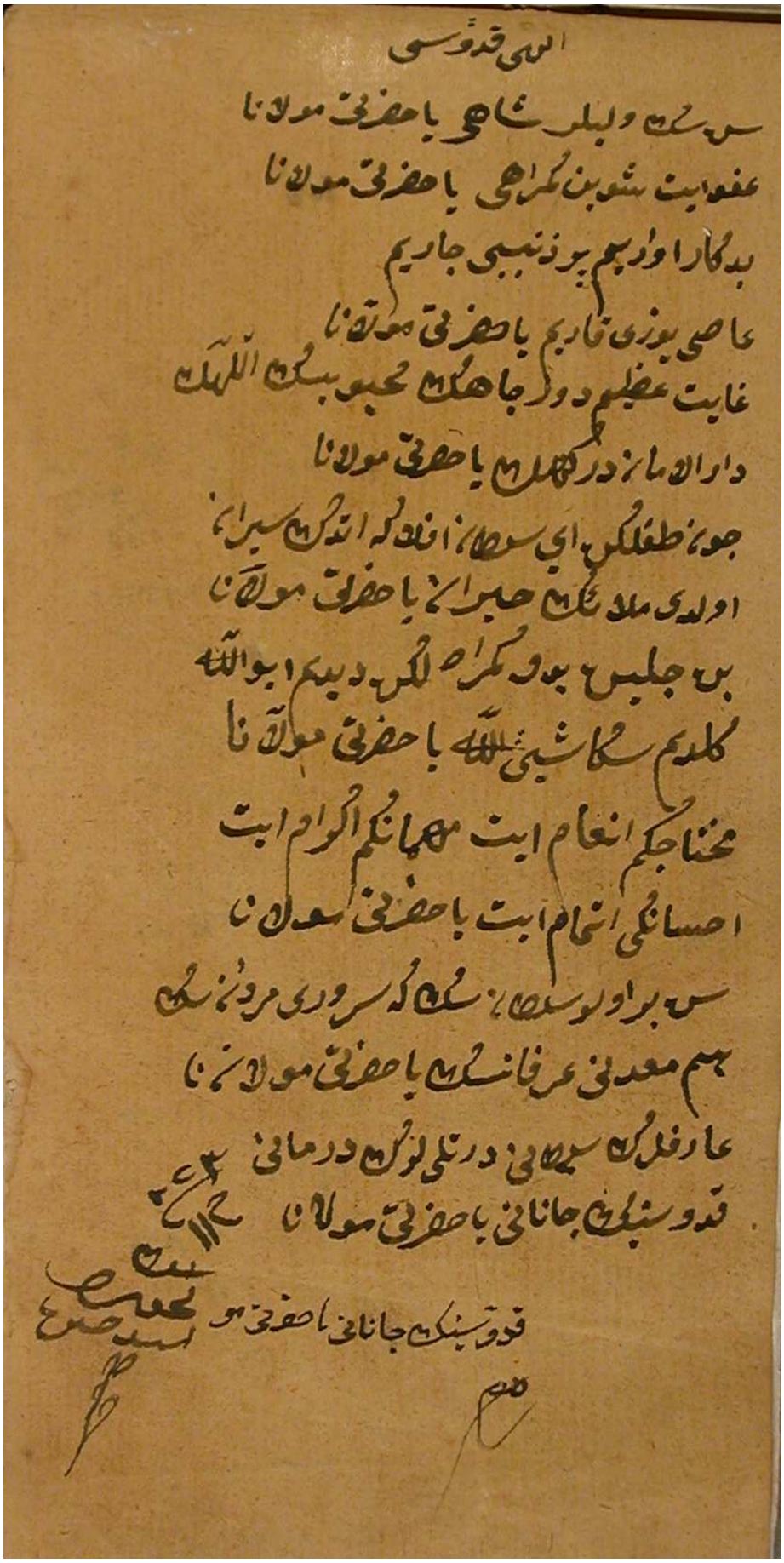
خلعہ خوزل حسن نازلر

تزگدہ اجلدی گوللر زار گدہ اوتر بلبللر

جمع رسول سویلین دیللر شفاعت یا رسول اللہ

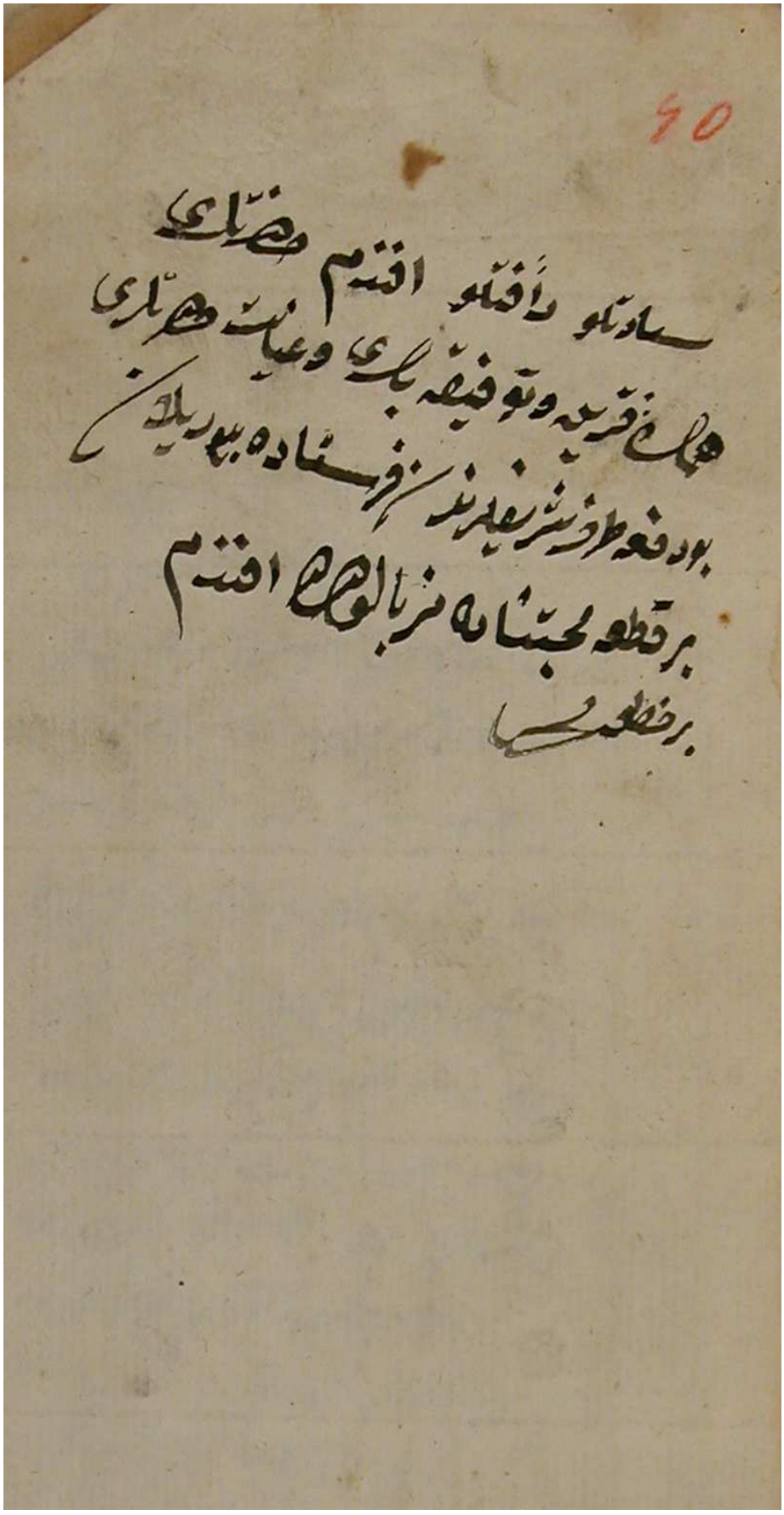
بو دنیا کسبہ قلمز جہ دنیادہ گیدہ قلمز

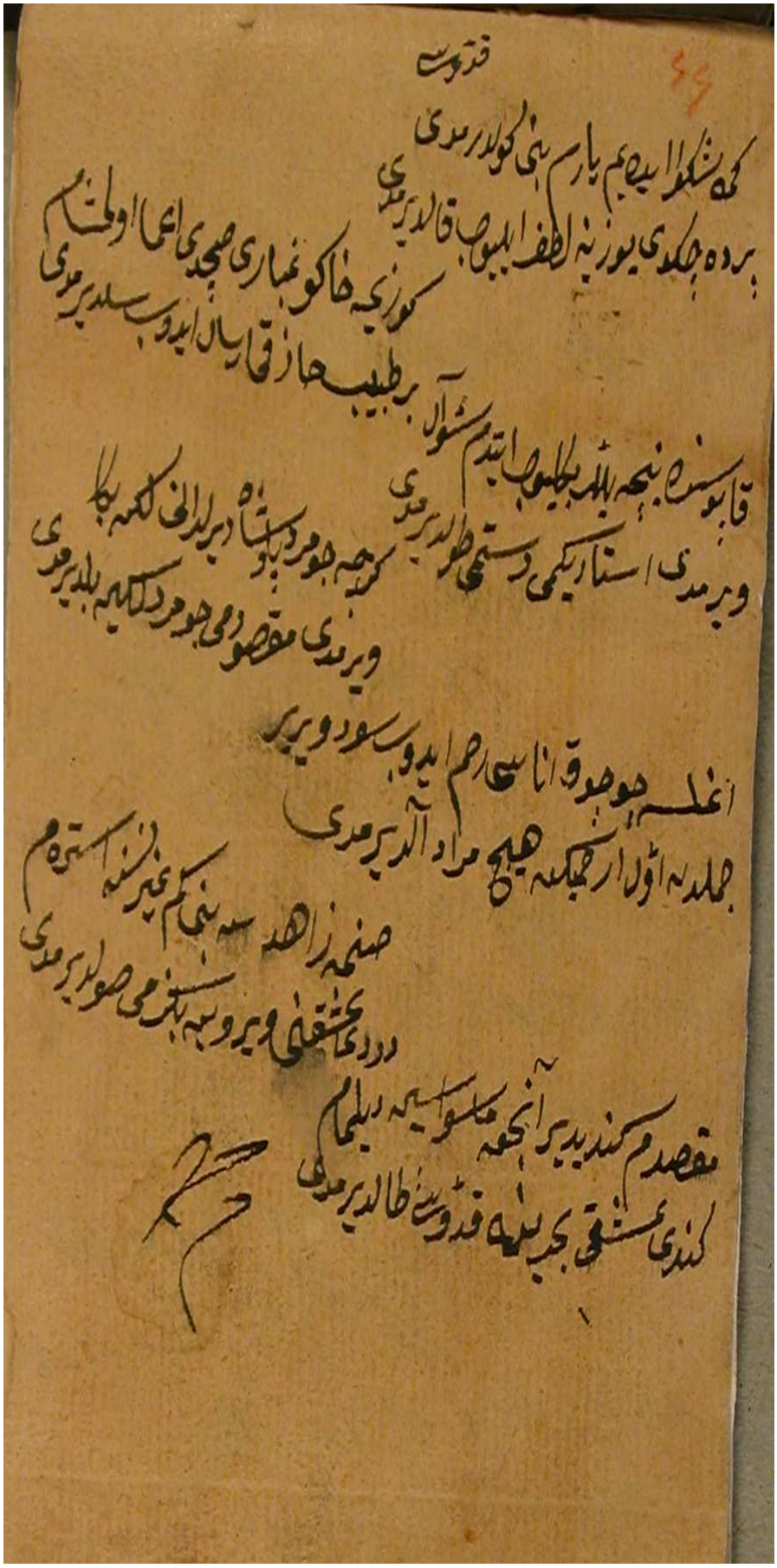
الیم ایراوب گورزوم محو زمز شفاعت یا رسول اللہ

الٰہی قدوسی

سن سکے و بلبل شاہ یا حضرتی مولانا
عفو ایت شوبن گمراہی یا حضرتی مولانا
بد کارا و ذریم پر ذنبی جاریم
عاصی بوزی تاریم یا حضرتی مولانا
غایت عظیم دو رجاہک محبوبسک اللہ
دار الامانہ در گاہک یا حضرتی مولانا
جوہ طفلکن ای سوطہ انلہ کہ اندکن سیرانہ
اولدی ملائک حیرانہ یا حضرتی مولانا
بن جلیس بدو گمراہ لکن دیدم ابو اللہ
کلدم سکا شیبی اللہ یا حضرتی مولانا
محتاجکم انعام ایت مہمانکم اکرام ایت
احسانکی اتمام ایت یا حضرتی سلطانا
سن براولوسدہ سک کہ سروری مردانہ سک
ہم معدنی عرفانہ سک یا حضرتی مولانا
عارفلرک سیماسی درتلی لوکن درمانی
قدوسنک جانانی یا حضرتی مولانا

قدوسنک جانانی یا حضرتی مو

نعت شریف

شاه اقلیم رسالت که مظفر پادشاه
ناز یغما رسد عزت بسنه لما حمی الا
خاکپای او علیه بولمز جناب حقه راه
انا ایچون خلق اولندم نوه فلاکمی ما

سلموا صلوا علی بدر الدجا کمی الضحی نور حق مصطفی محبوب درگاه خدا

ملجای خلق عالم بیل انا درگاهی خدادیر
صدر دیوانی رسالت انبیا نا سا هدیر

کوکبا اوج سعادت برج حسنه ماهدیر
اولیه آخریه انا شفاعت خاهدیر

سلموا صلوا علی بدر الدجا کمی الضحی نور حق مصطفی محبوب درگاه خدا

خاص درگاهینه انا ایتمینجه انتساب
رفع اولوب پرده کوکلدنه جانه اولمز فتح باب

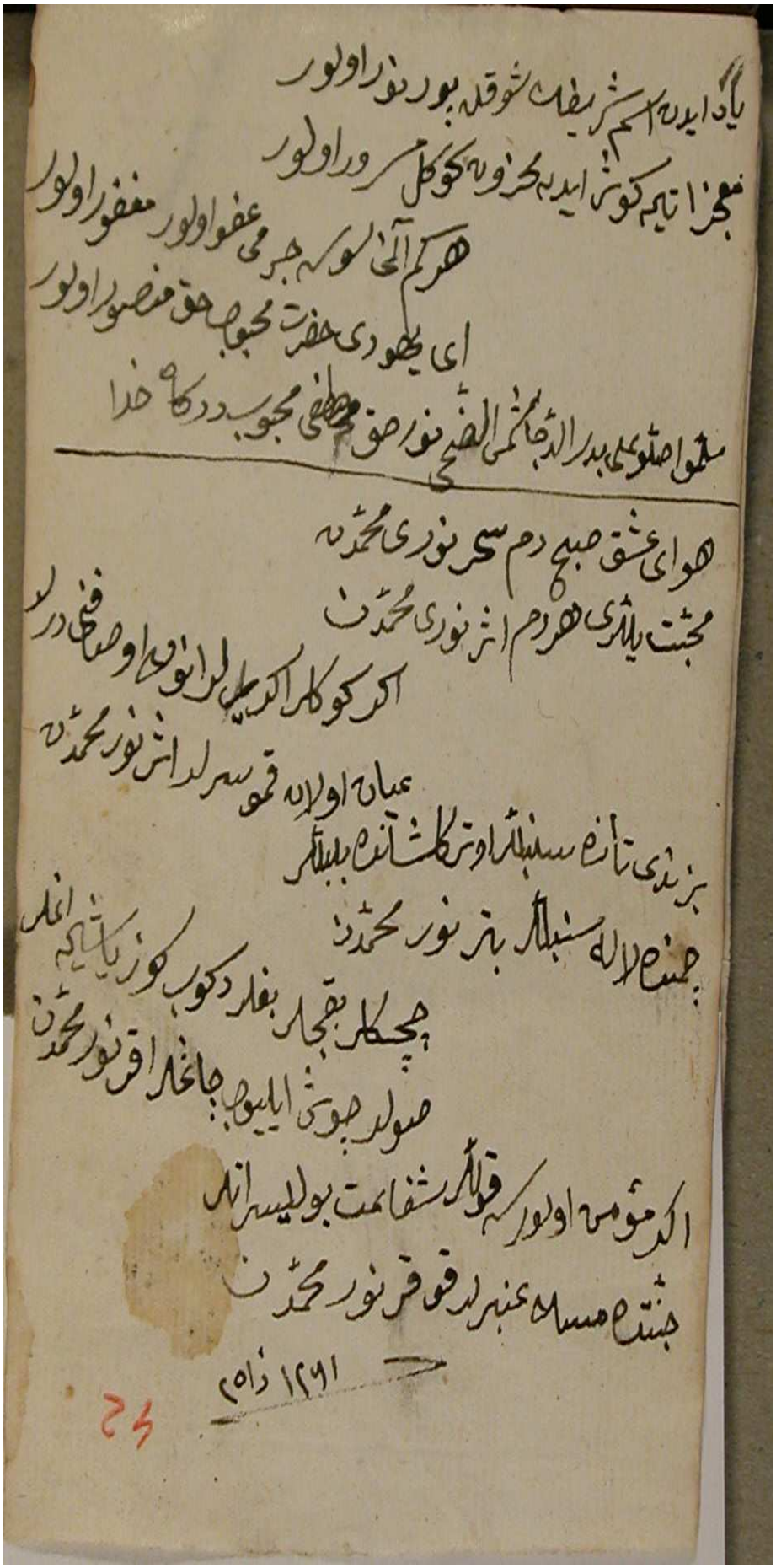
ایاغی نور ایله انا هر زره سی بر آفتاب
بولنه جاه اولینیا عاشق بولور حسن مآب

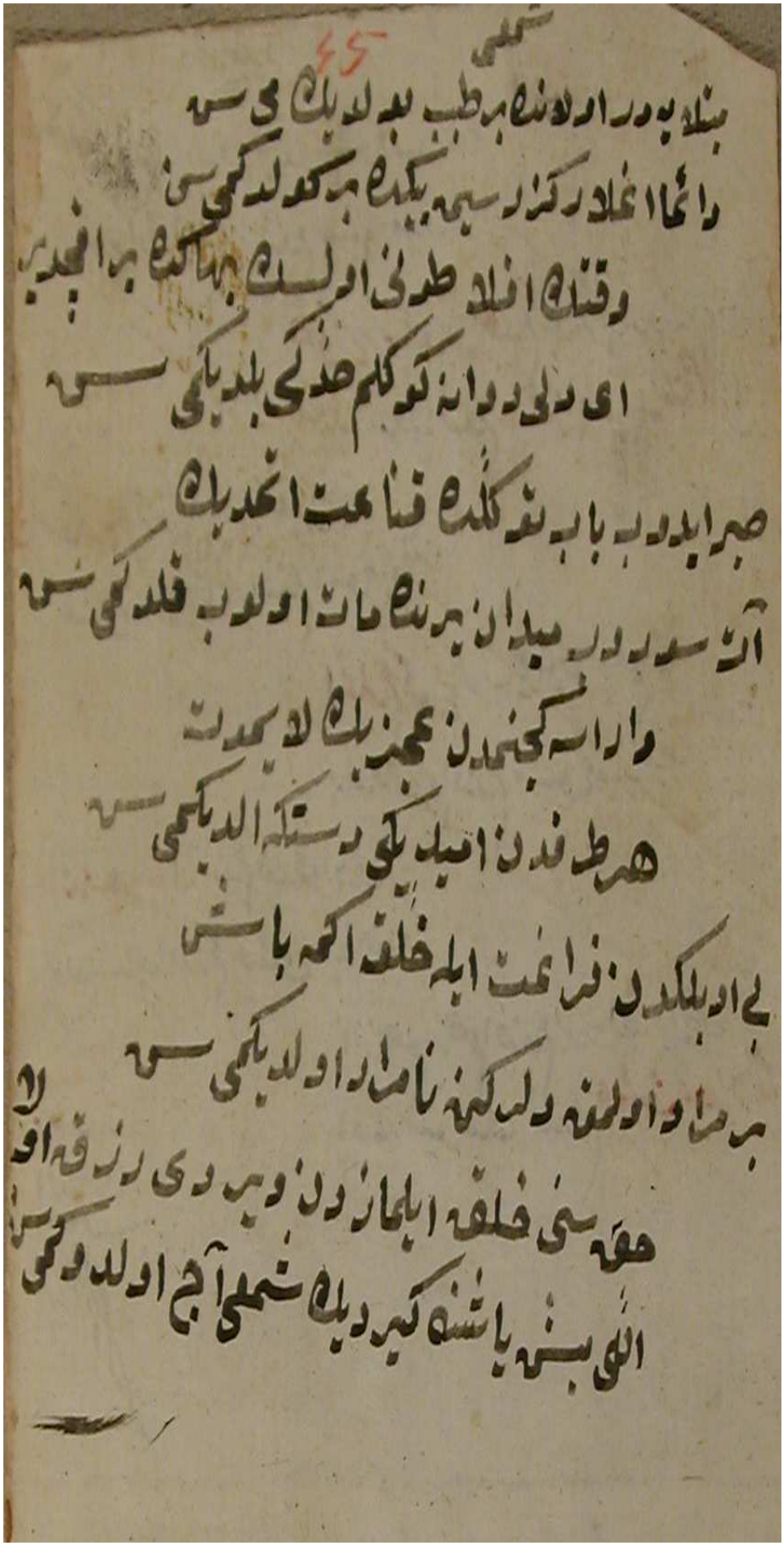
سلموا صلوا علی بدر الدجا کمی الضحی نور حق مصطفی محبوب درگاه خدا

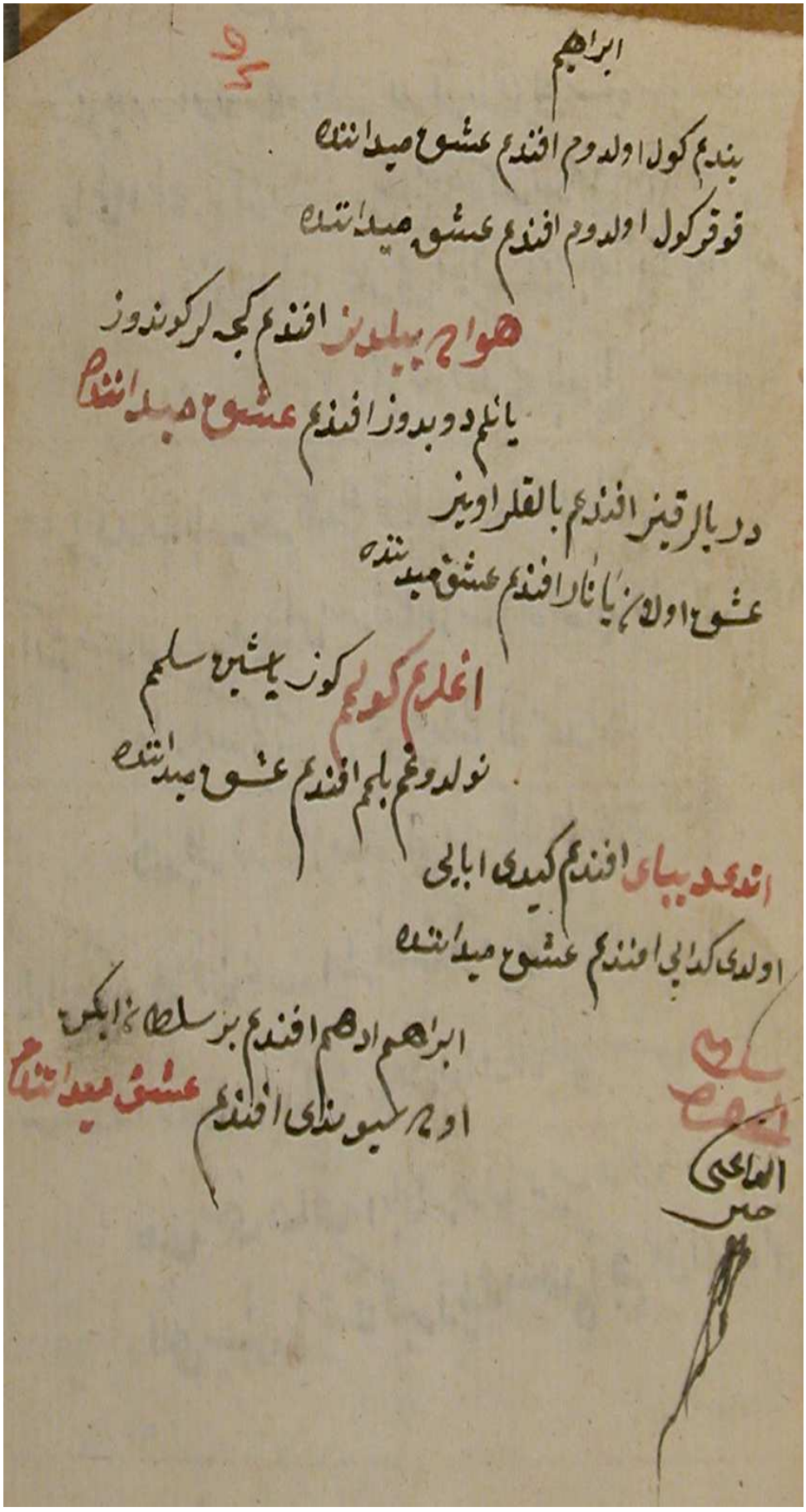
روضه یر کوشه سی بخشی فردوس بریه
آستانیه بکلیوب ایلر ندا روح الامایه

هن جنات عدن فادخلوها خالدیه
رحمة للعالمین اولدی شفیع المذنبیه

سلموا صلوا علی بدر الدجا کمی الضحی نور حق مصطفی محبوب درگاه خدا

ابراهیم

بندیم کول اولدوم افندم عشوه صیدانده

قوقر کول اولدوم افندم عشوه صیدانده

هوا چیلدیز افندم کچه لر کوندوز

یانلم دوبدوز افندم عشوه صیدانده

در بالر قیز افندم بالقلر اویز

عشوه اولماز یانار افندم عشوه صیدانده

اغلدم کولدم کوز یاشیمه سلدم

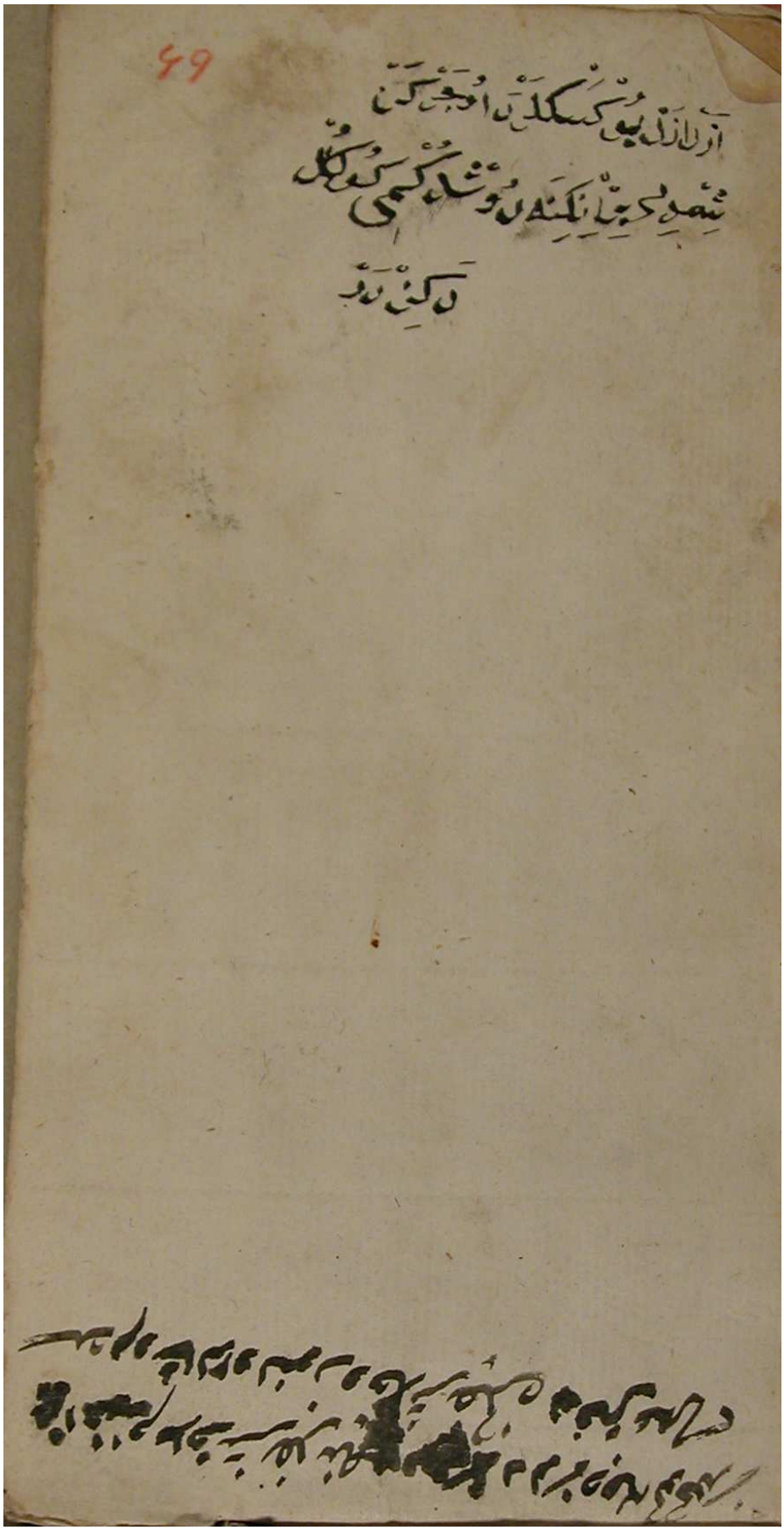
نولدوغم بلم افندم عشوه صیدانده

اندجه بیای افندم کیدی ابایی

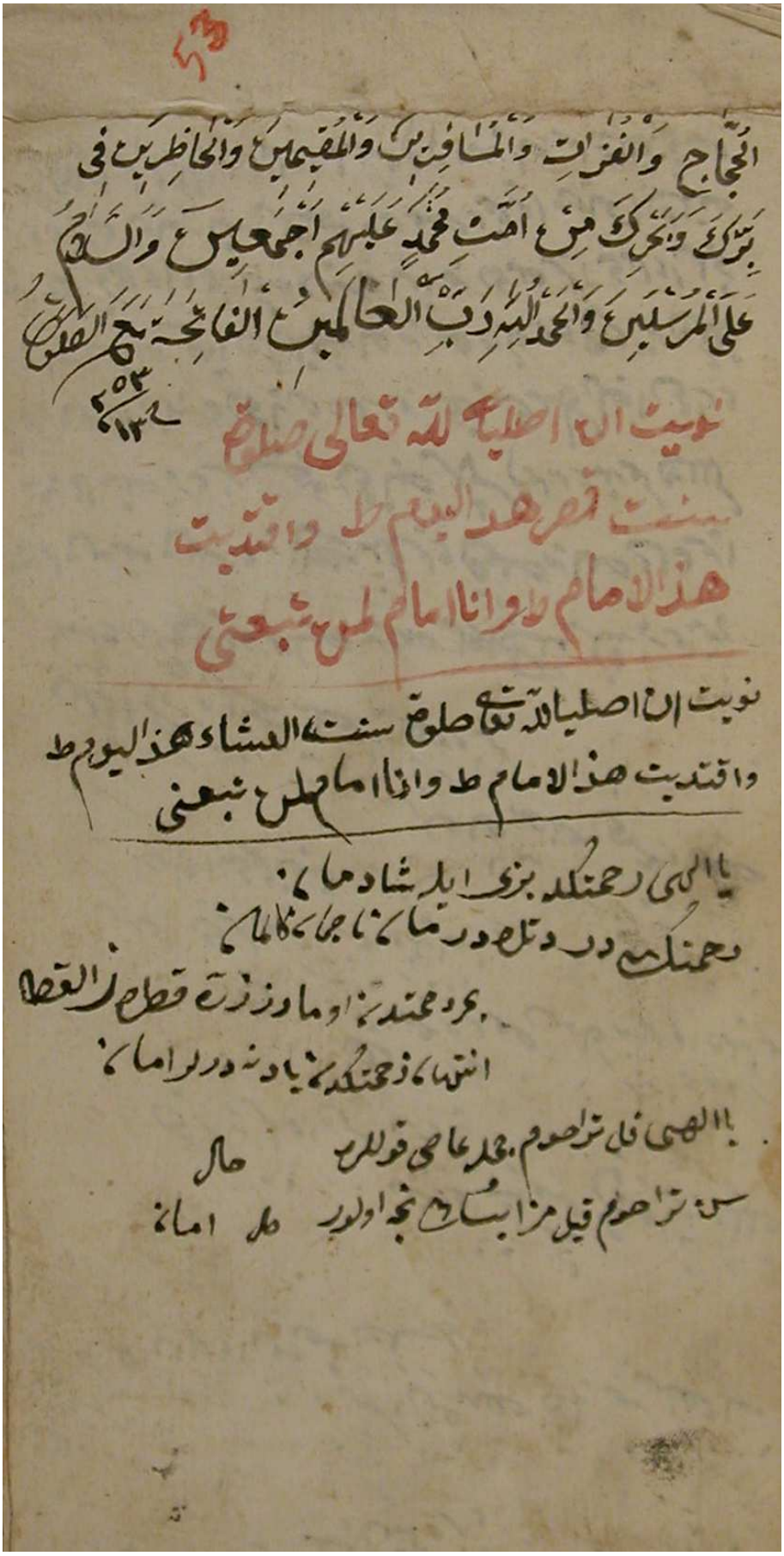
اولدی کدابی افندم عشوه صیدانده

ابراهیم ادهم افندم بر سلطان ایکن

اوچ کیوندای افندم عشوه صیدانده

هذا دعاء ختم ربنا
ربنا ربنا وتبنا تقبل منا انك انت السميع العليم
وتب علينا يا مولينا انك انت التواب الرحيم
واهدنا الى الحق والى صدايت طريق مستقيم ببركة ختم القرآن
العظيم وبشفاعت رسولك وحبيبك الكريم وعفعنا يا كريم
وغفرلنا ذنبنا يا الرحمن يا رحيم اللهم زينا بزينة القرآن
واكرمنا بكرامت ختم القرآن وادخلنا الجنة مع القرآن
وعافنا من كل بلاء الدنيا وعذاب الاخرة بحرمت ختم القرآن
وارحم جميع امة محمد بحق القرآن اللهم اجعل القرآن لنا
في الدنيا قرينا وفي القبر مونسا وفي القيمة شفيعا
وعلى الصراط نورا والى الجنة رفيقا ومن النار ستارا
وحجابا والى الخيرات كلها دليلا وامامنا بفضلك وجودك
وكرمك يا اكرم الاكرمين اللهم اهدنا بهدايت القرآن وعافنا
بعنايت القرآن ونجنا من النار بكرامت ختم القرآن
وارفع درجاتنا بفضيلة القرآن وكفر عنا سيئاتنا ببلاوة
ختم القرآن اللهم بلغ ثواب ما قرأناه ونورما تلوناه والى
روح محمد عليه الصلوة والسلام والى ارواح اولاده وازواجه
والى ارواح اصحابه رضوان الله تعالى عليهم اجمعين والى
والى ارواح اباءنا وامهاتنا وابنائنا واحونا واخواتنا
ارواح جميع
واوطاننا ومشايخنا حاضرة والى ارواح جميع
المؤمنين والمؤمنات اجمعين عامة والى صاحب الخيرات
من المسلمين والى امام المتقين اللهم انصر من نصر الدين
واخذل من خذل المسلمين اللهم انصر جيوش المسلمين وعساكر
الموحدين واكتب الصحة والسلامة والعافية علينا وعلى جميع

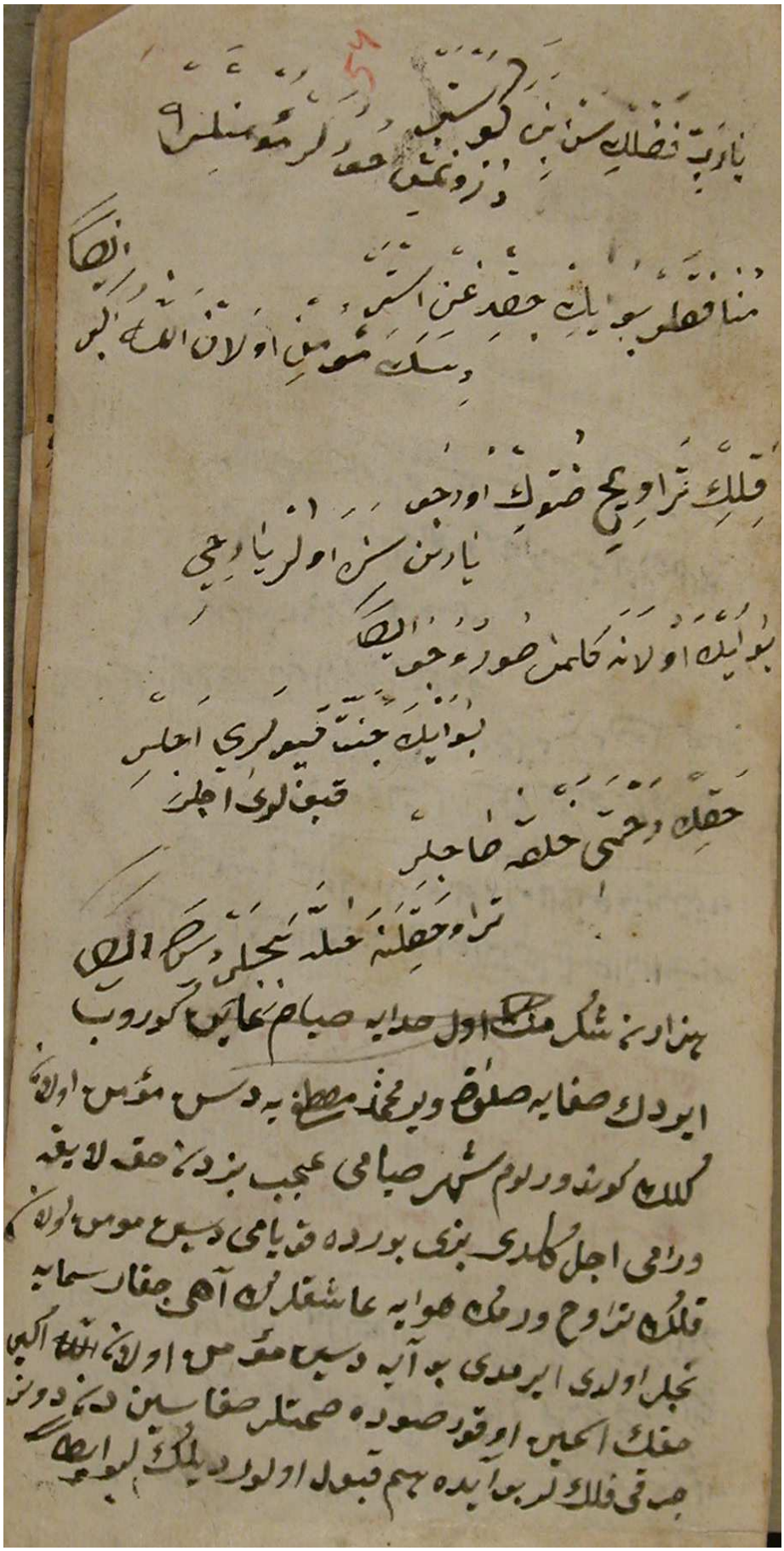
الحجاج والغرباء والمسافرين والمقيمين والحاضرين في
بركك وتحركك من امة محمد عليهم اجمعين والسلام
على المرسلين والحمد لله رب العالمين الفاتحة مع الصلوة
٢٥٣/١٣٢

نويت ان اصلي لله تعالى صلوة
سنة فجر هذا اليوم ط واقتديت
هذا الامام ط وانا امام لمن يتبعني

نويت ان اصلي لله تعالى صلوة سنة العشاء هذا اليوم ط
واقتديت هذا الامام ط وانا امام لمن يتبعني

يا الهي رحمتك بزي ايلر شاد ما
رحمتك در دنلو در ما جاي كامل
بر دمند او ما وزرت قطار العطا
انتها رحمتك زيادة در اما

يا الهي قل تراحوم بجد عاصي قولدر حال
سن تراحوم قيل مزابسا نجه اولور حال اما

آلهی

محمد بر طفل ضشلر جغر شور فوتلر قوشلر
سجده ایدر اغشلر نا نی محمد یم نا نی ر ب جا نا رحمه نا نی

طوغدی انلر اکونلسونه کتوره نا یه سون سین
آی انسونه بشک اوکر نسونه ایظا

امینه حاطونه آنا سی اودور انا لرکن حاصی
اق انجودنه دیر قفسی نا نه ایظا

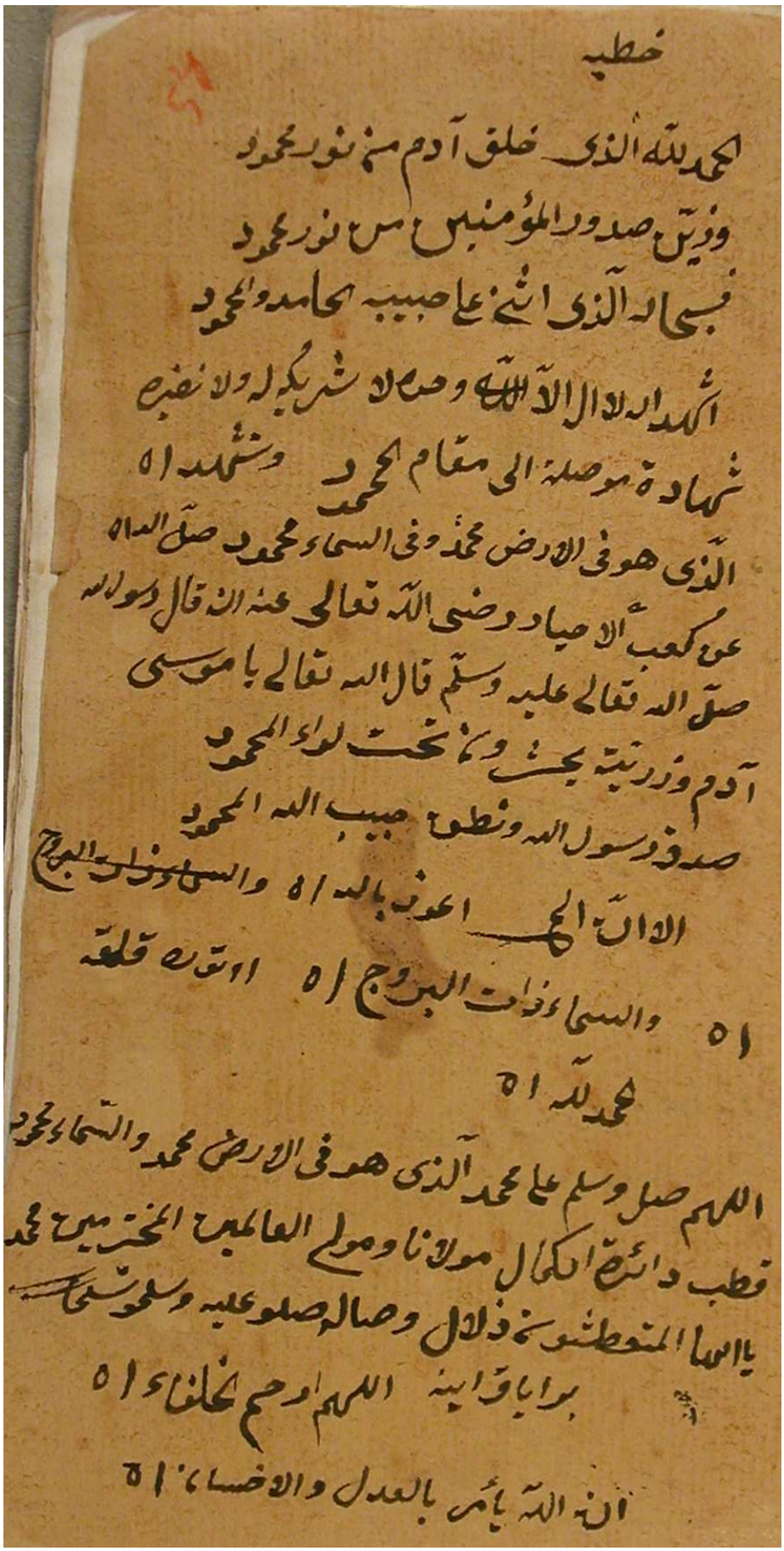
امین حاطونه آنا سی عبد المطلب دده سی
بجباء سیند داسی نا نه ایظا

مکنکه شرفده طوغمر
جبرائیل کعبده اوکر

حق حبیبم دیو سسلر
فا نی محمد یم نا نی او یو خانه محدم نا نی

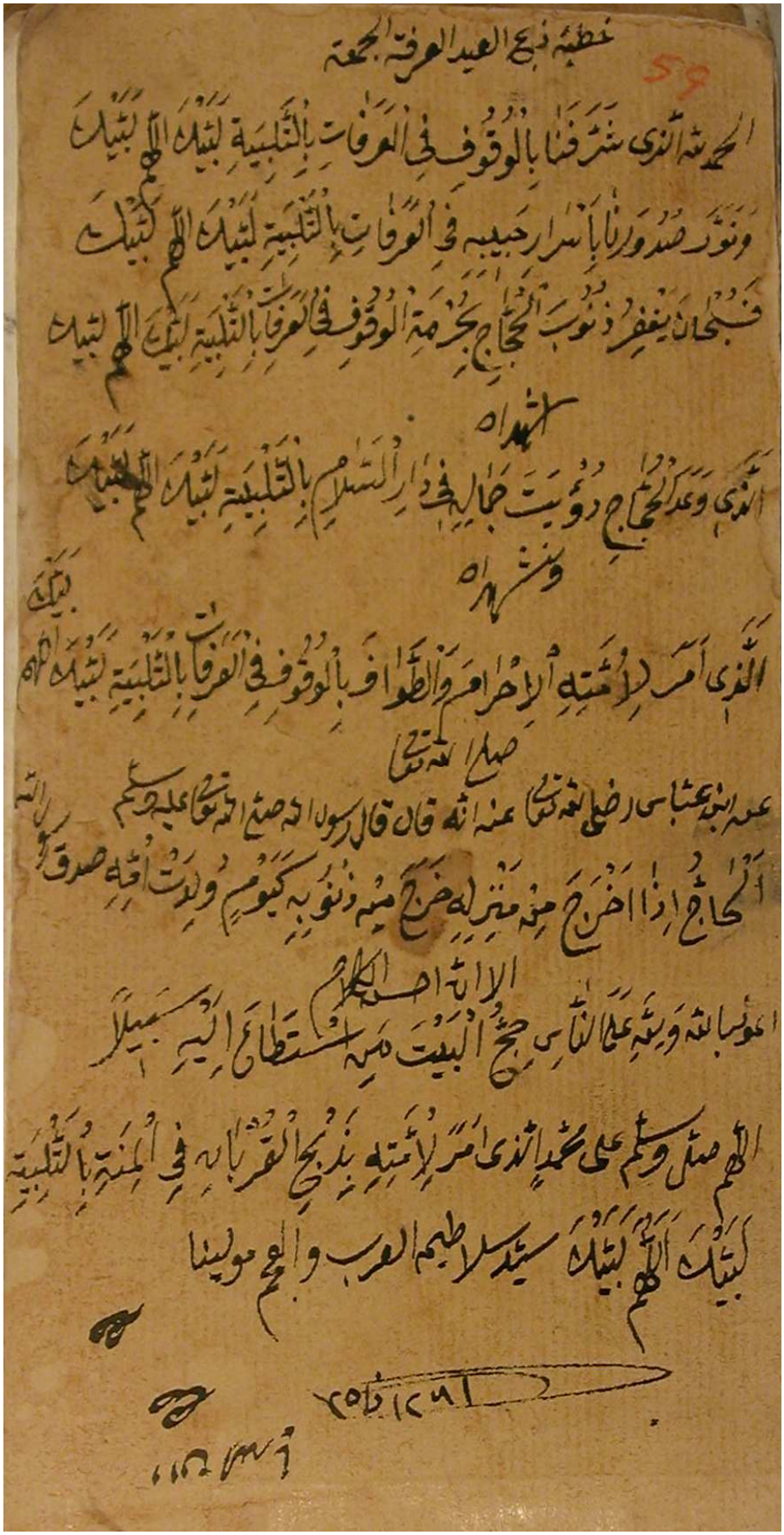
محمد بر اوزدم سوزدم فا نه اغلر ایکی سوزدم
ا شیکینه سوزکم بوزدم ایظا

کوکده حوری اندر دیلر او صغده قوندا
دونه دولو حق حبیبه بوز سورد لر ایظا

خطبه

الحمد لله الذى خلق آدم من نور محمد
وزين صدور المؤمنين من نور محمد
فسبحانه الذى اثنى على حبيبه بحامد ومحمد
اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شريك له ولا نضيف
شهادة موصلة الى مقام المحمد وشهد ان
محمد
الذى هو فى الارض محمد وفى السماء محمود صلى الله
عن كعب الاحبار رضى الله تعالى عنه انه قال رسول الله
صلى الله تعالى عليه وسلم قال الله تعالى يا موسى
آدم وذريته يحت لواء المحمد
صدق رسول الله ونطق حبيب الله المحمود
الا ان الحمد المحمود بالله اه والسماء ذات البروج
اه والسماء ذات البروج اه اتقن خلقه
اه
الحمد لله اه
اللهم صل وسلم على محمد الذى هو فى الارض محمد والسماء محمود
قطب دائرة الكمال مولانا ومولى العالمين المختص بمحمد
يا ايها المتعطشون من ذلال وصاله صلوا عليه وسلموا تسليما
براياق ابنه اللهم ارحم الخلفاء اه
ان الله يامر بالعدل والاحسان اه

خطبة ذبح العيد العرفة الجمعة

59

الحمد لله الذي شرفنا بالوقوف في العرفات بالتلبية لبيك اللهم لبيك

ونور صدورنا بأسرار حبيبه في العرفات بالتلبية لبيك اللهم لبيك

فسبحان من يغفر ذنوب الحجاج بحرمة الوقوف في العرفات بالتلبية لبيك اللهم لبيك

الشهداء

الذي وعد الحجاج رؤيت جماله في دار السلام بالتلبية لبيك اللهم لبيك

وشرفاء

الذي أمر لأمته الإحرام والطواف بالوقوف في العرفات بالتلبية لبيك اللهم

صلى الله تعالى

عن ابن عباس رضي الله تعالى عنه انه قال قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم

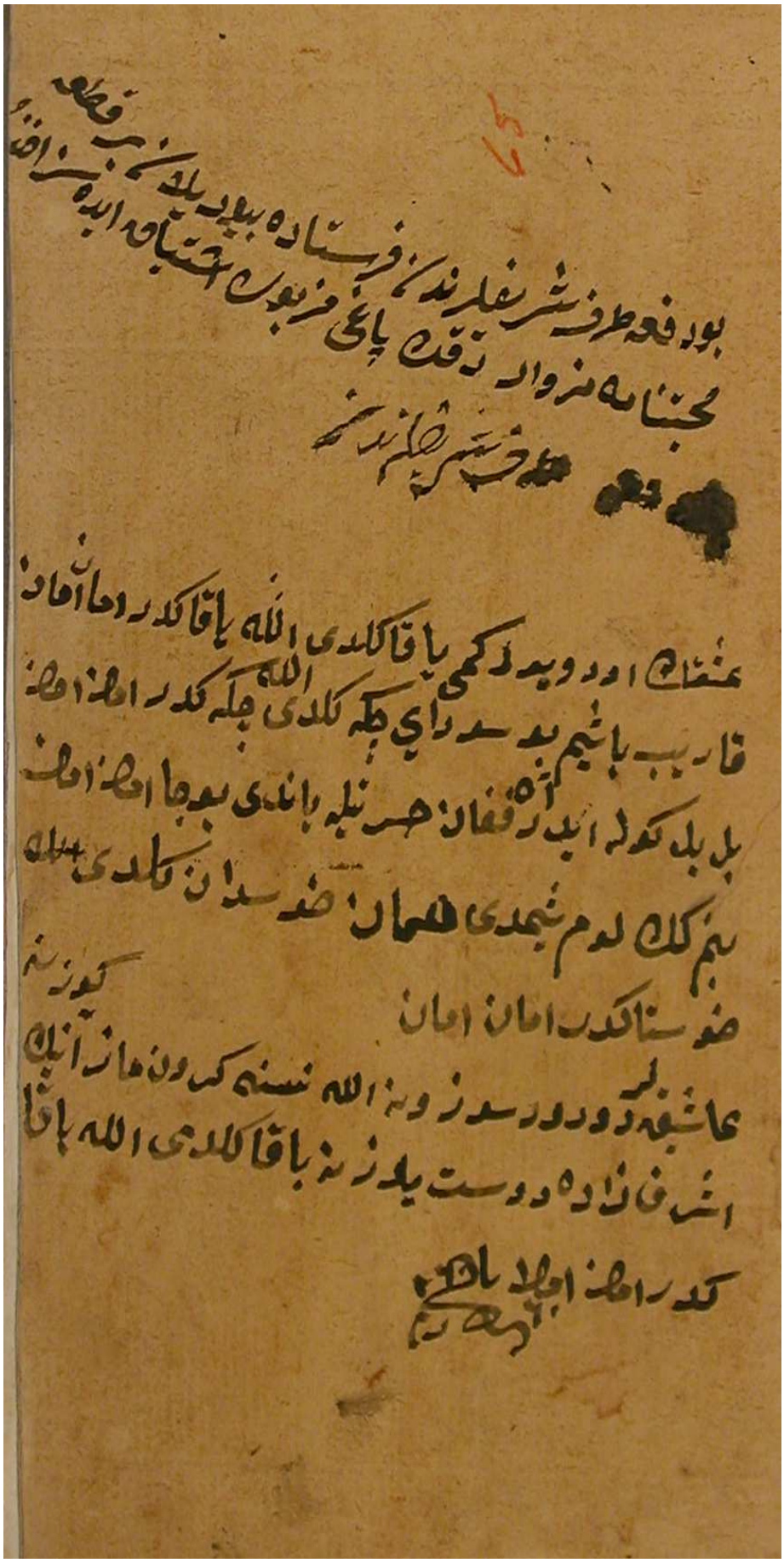
الحاج اذا خرج من منزله خرج من ذنوبه كيوم ولدت أمه صدق رسول الله

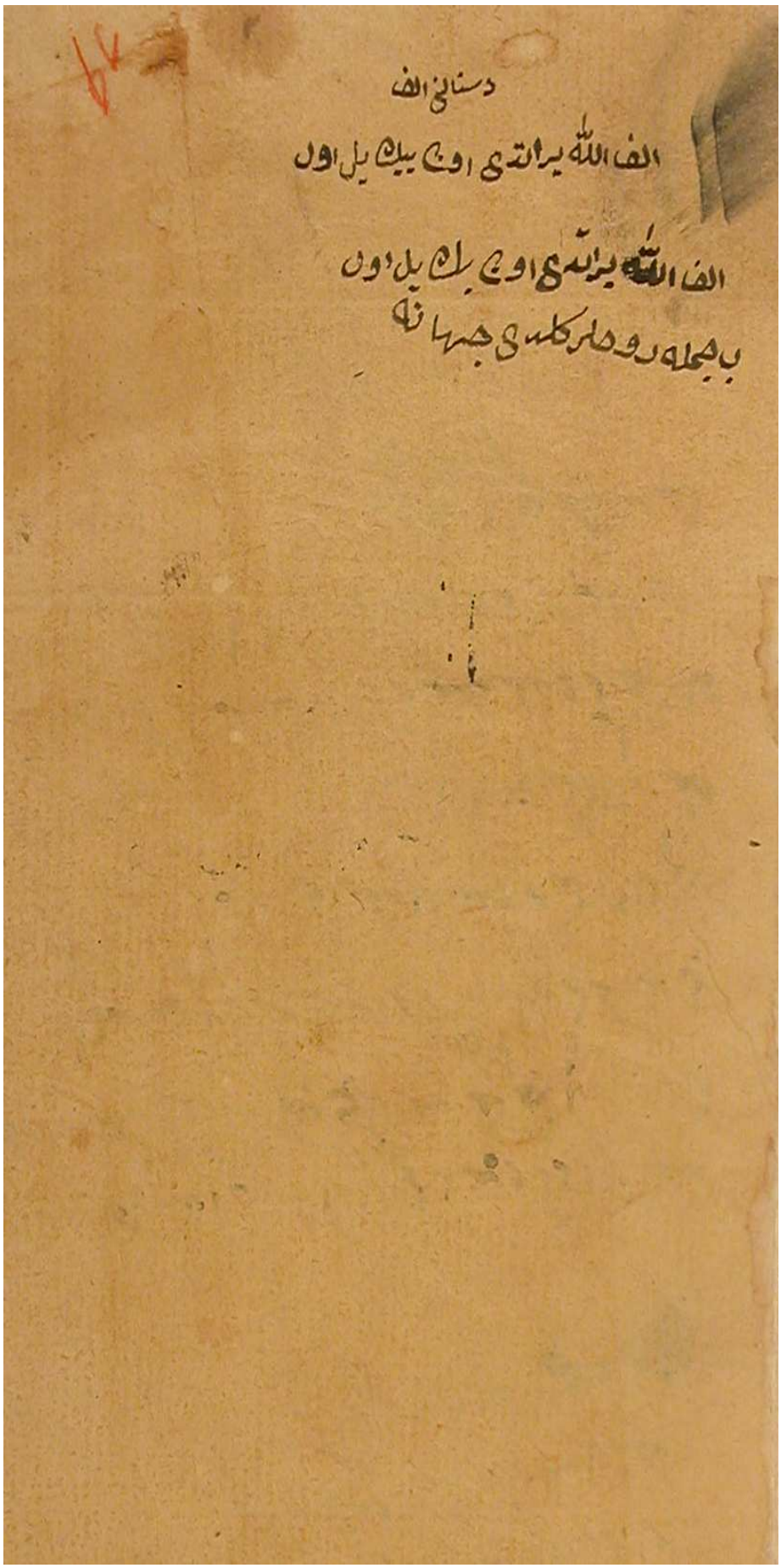
الا اله الا الله

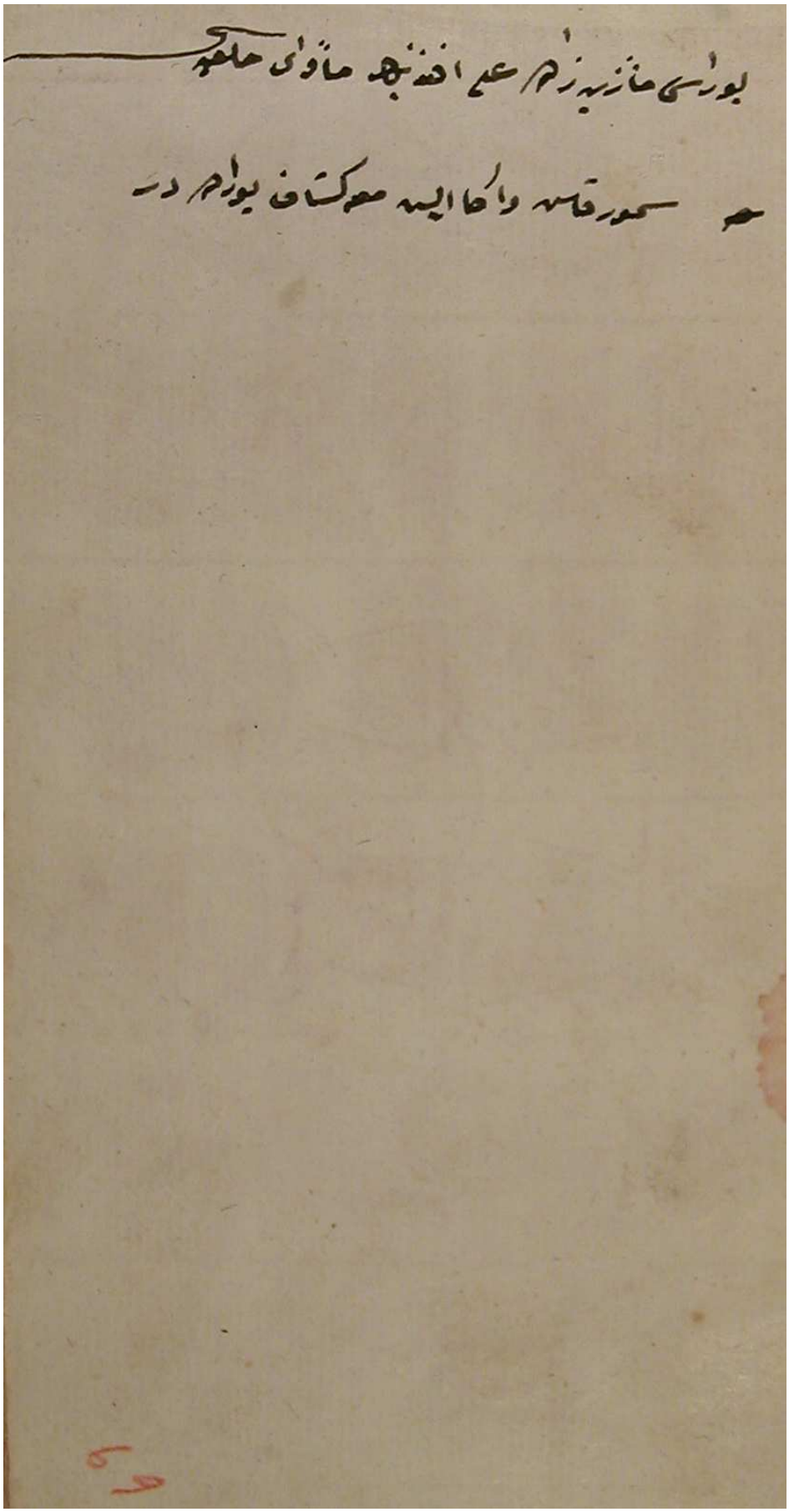
ولله على الناس حج البيت من استطاع اليه سبيلا

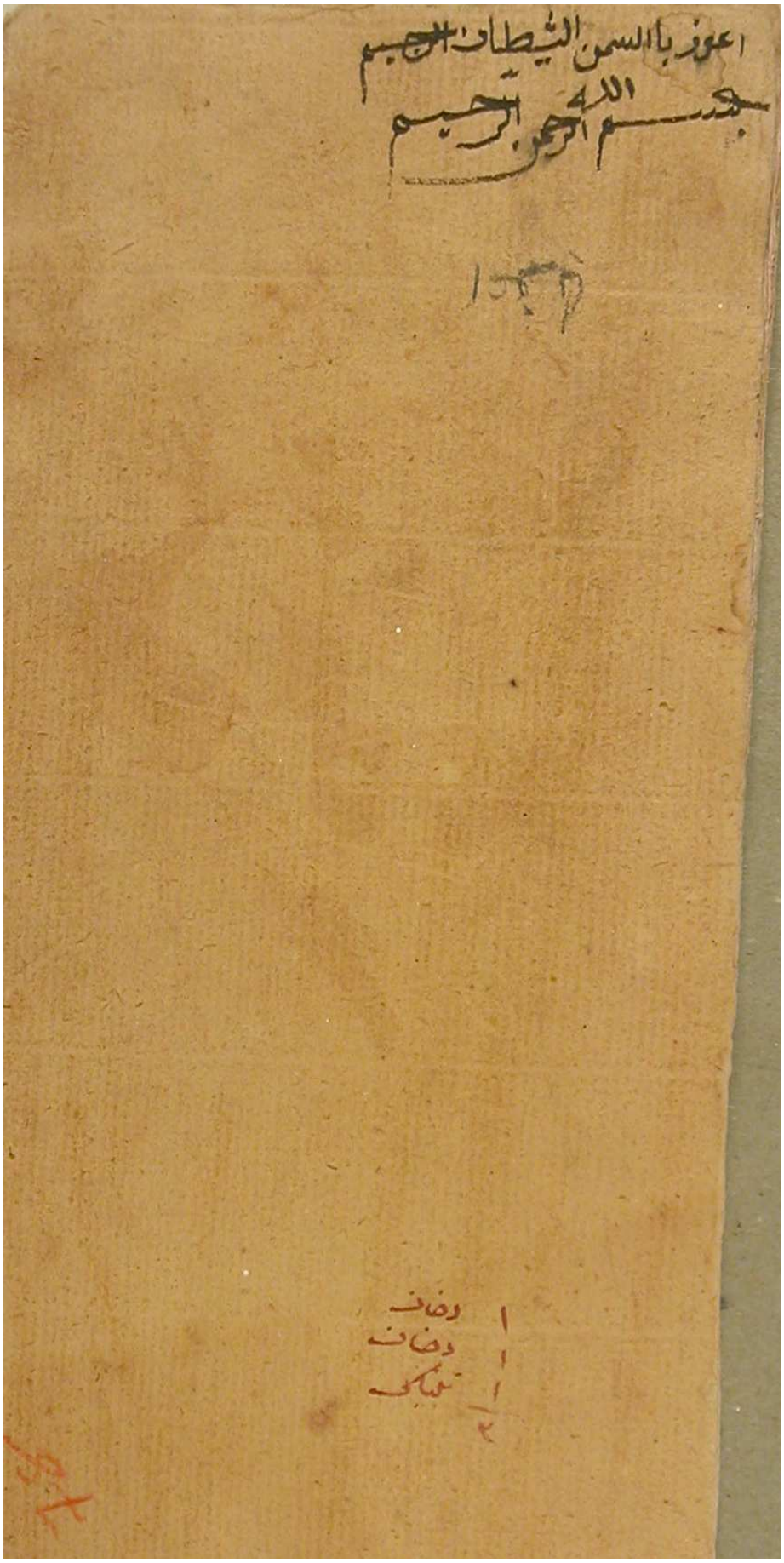
اللهم صل وسلم على محمد الذي أمر لأمته بذبح القربان في المنة بالتلبية

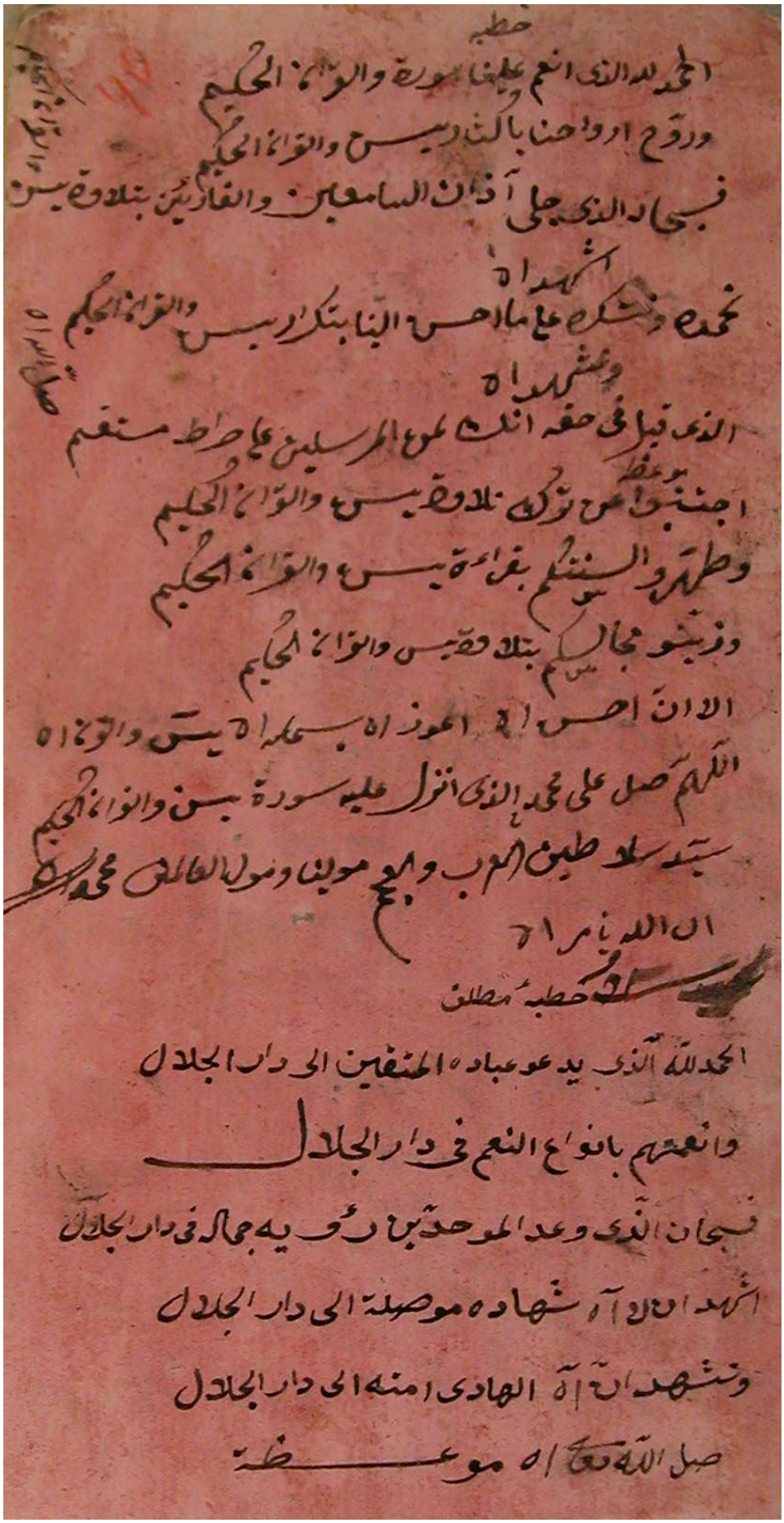
لبيك اللهم لبيك سيد سلاطين العرب والعجم مولينا

دسنانی الف
الف اللہ یرالتہی اوی بیک یل اول
الف اللہ یرالتہی اوی بیک یل اول
بجملہ دوطرکلسی جہانلہ

اعوذ بالله من الشيطان الرجيم
بسم الله الرحمن الرحيم

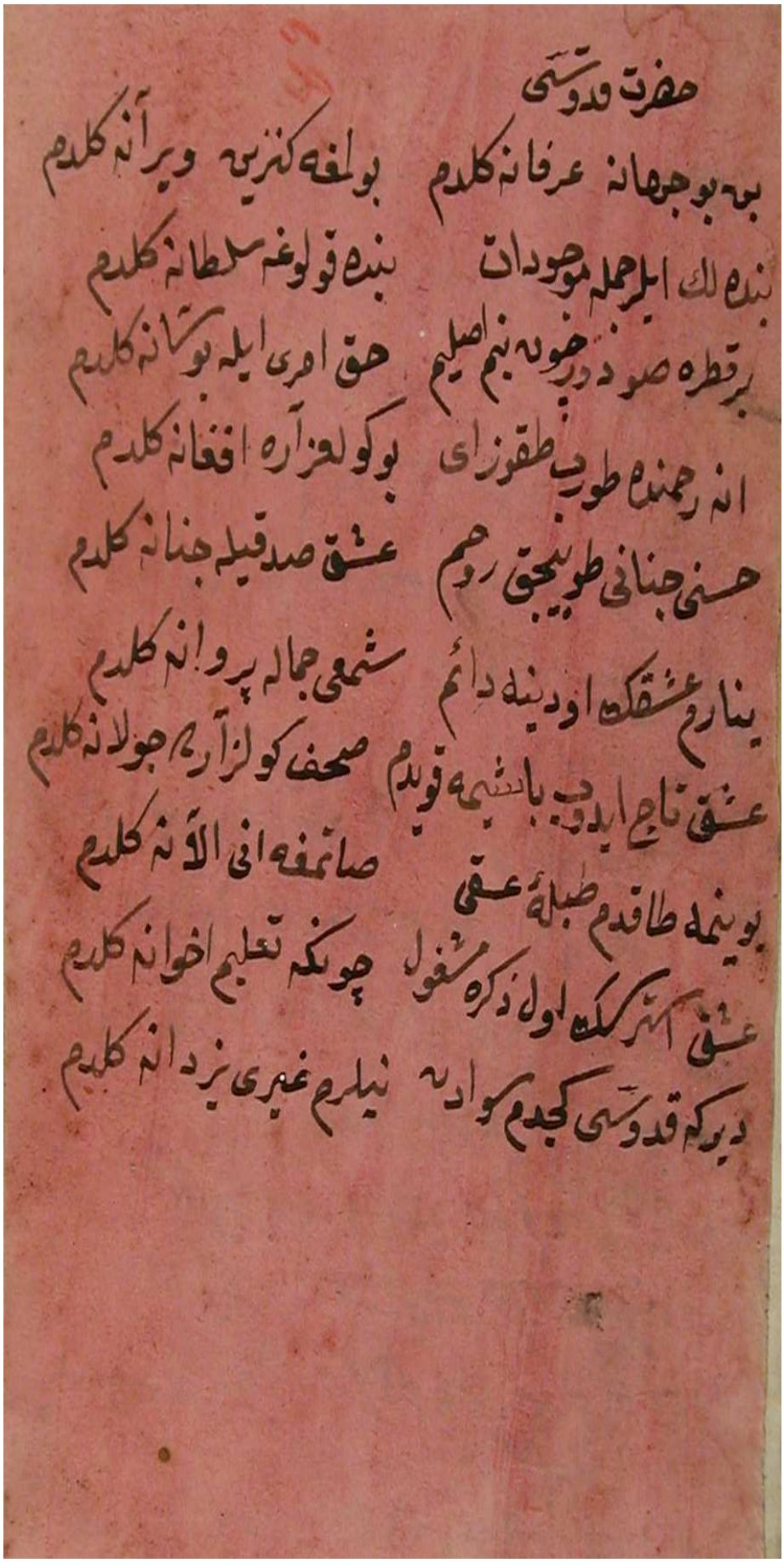

خطبه

الحمد لله الذى انعم علينا بسورة والقرآن الحكيم
وروح ارواحنا بالكف يس والقرآن الحكيم
فسبحان الذى جلى آذان السامعين والقارئين بتلاوة يس
نحمده ونشكره على ما اوحى الينا بذكر يس والقرآن الحكيم
ونشهد اه
الذى قال فى حقه انك لمن المرسلين على صراط مستقيم
اجتنبوا وعظه من تركه تلا وقه يس والقرآن الحكيم
وطهروا المستلم بقراءة يس والقرآن الحكيم
وزينوا مجالسكم بتلاوة يس والقرآن الحكيم
الا ان احسن اه اعوذ اه بسم اه يس والقرآن اه
اللهم صل على محمد الذى انزل عليه سورة يس والقرآن الحكيم
سيد سلاطين العرب والعجم مولينا ومولى العالمين محمد
ان الله يامر اه

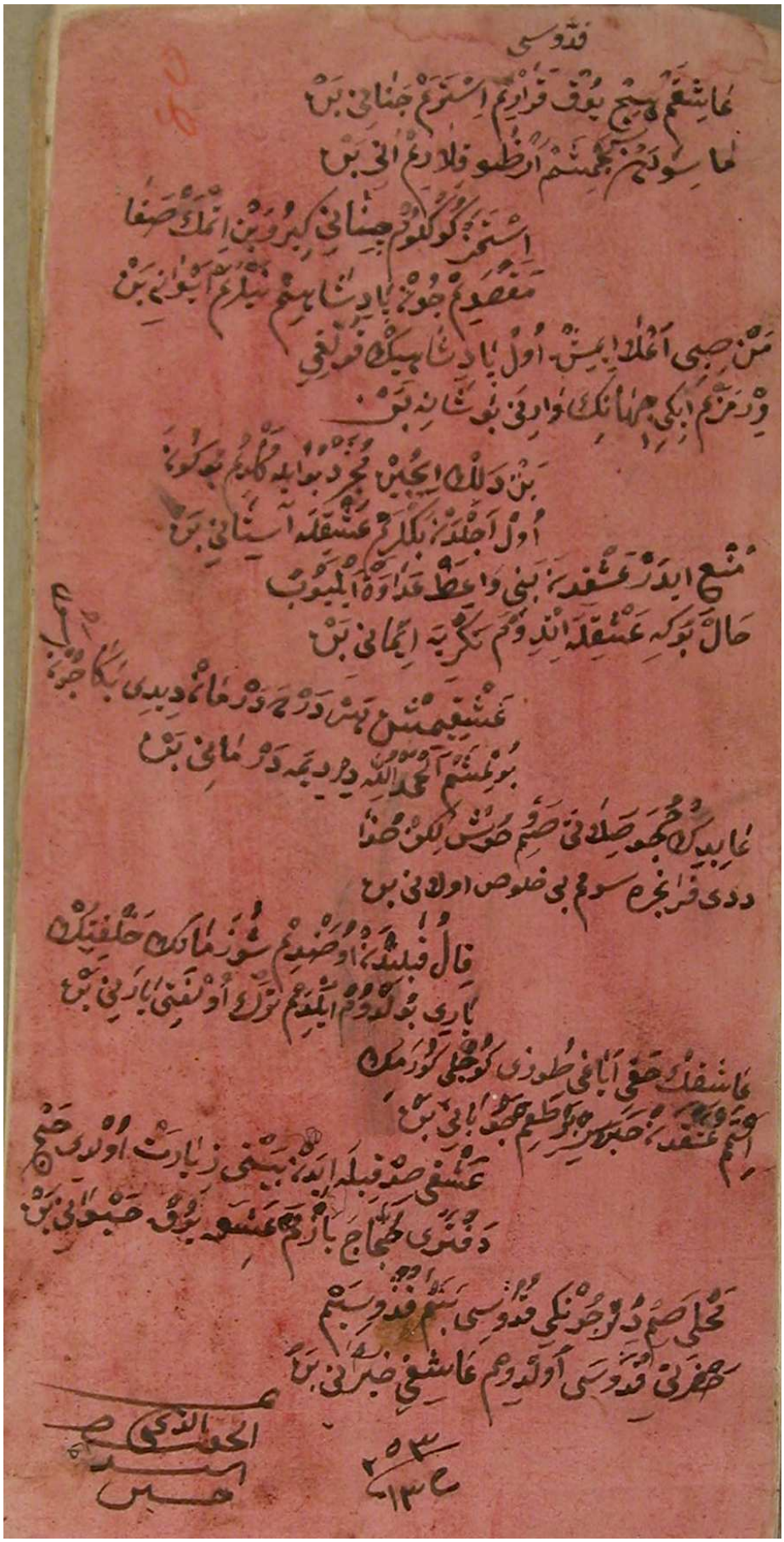
خطبه مطلق

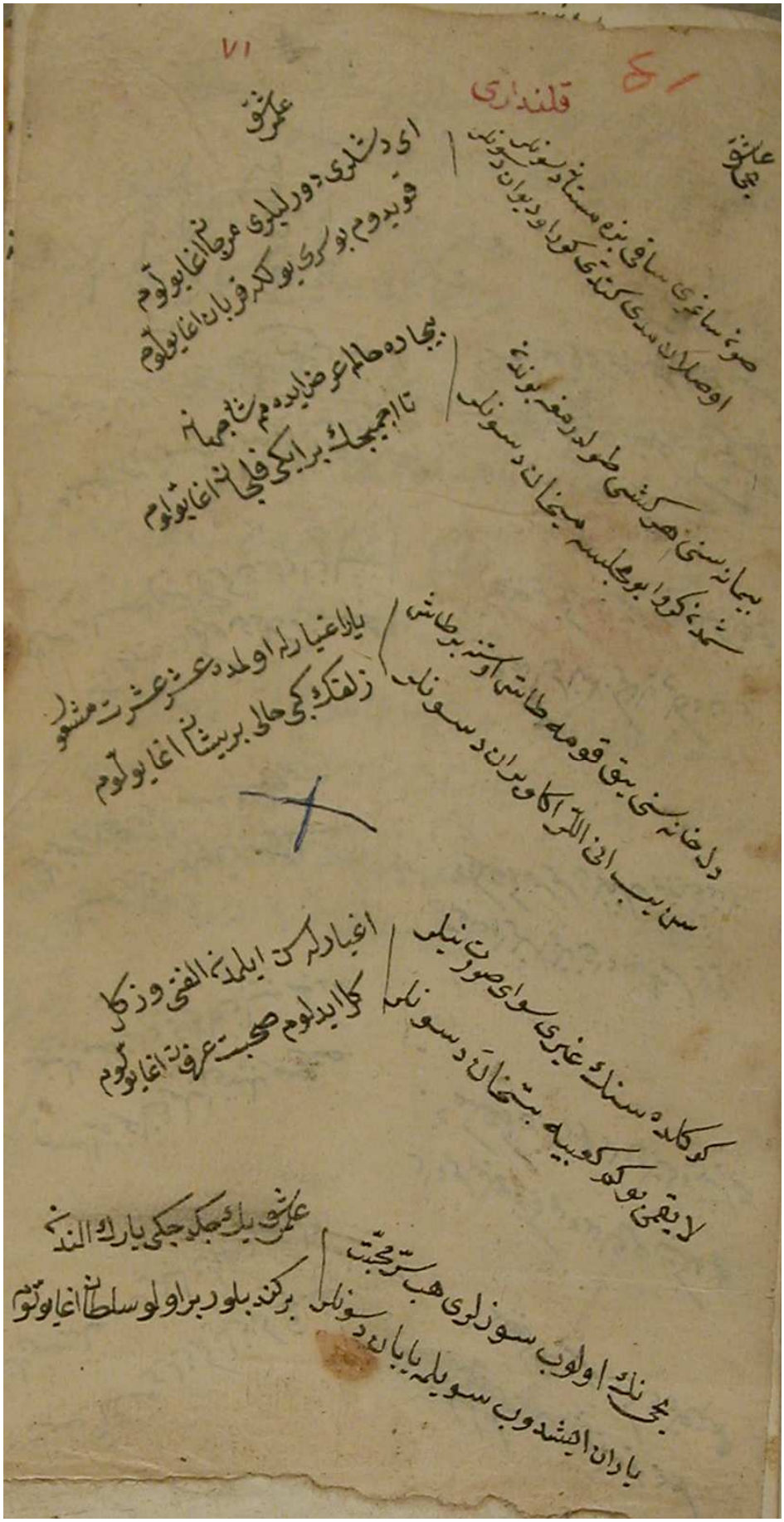
الحمد لله الذى يدعو عباده المتقين الى دار الجلال
وانعمهم بانواع النعم فى دار الجلال
فسبحان الذى وعد الموحدين ما وعد به جماله فى دار الجلال
اشهد ان لا آله شهادة موصلة الى دار الجلال
ونشهد ان آله الهادى امته الى دار الجلال
صل الله وسلم اه موعظة

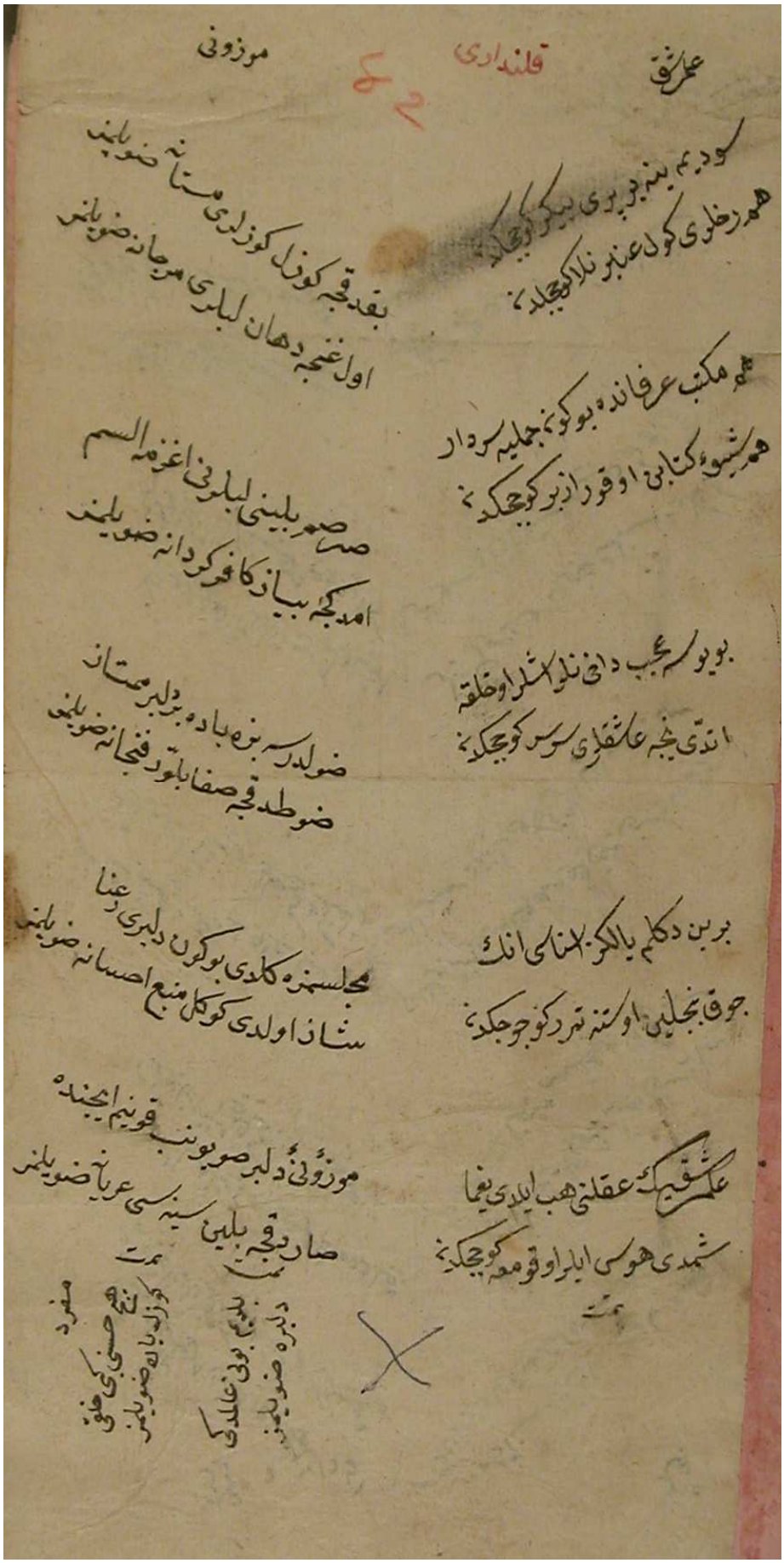

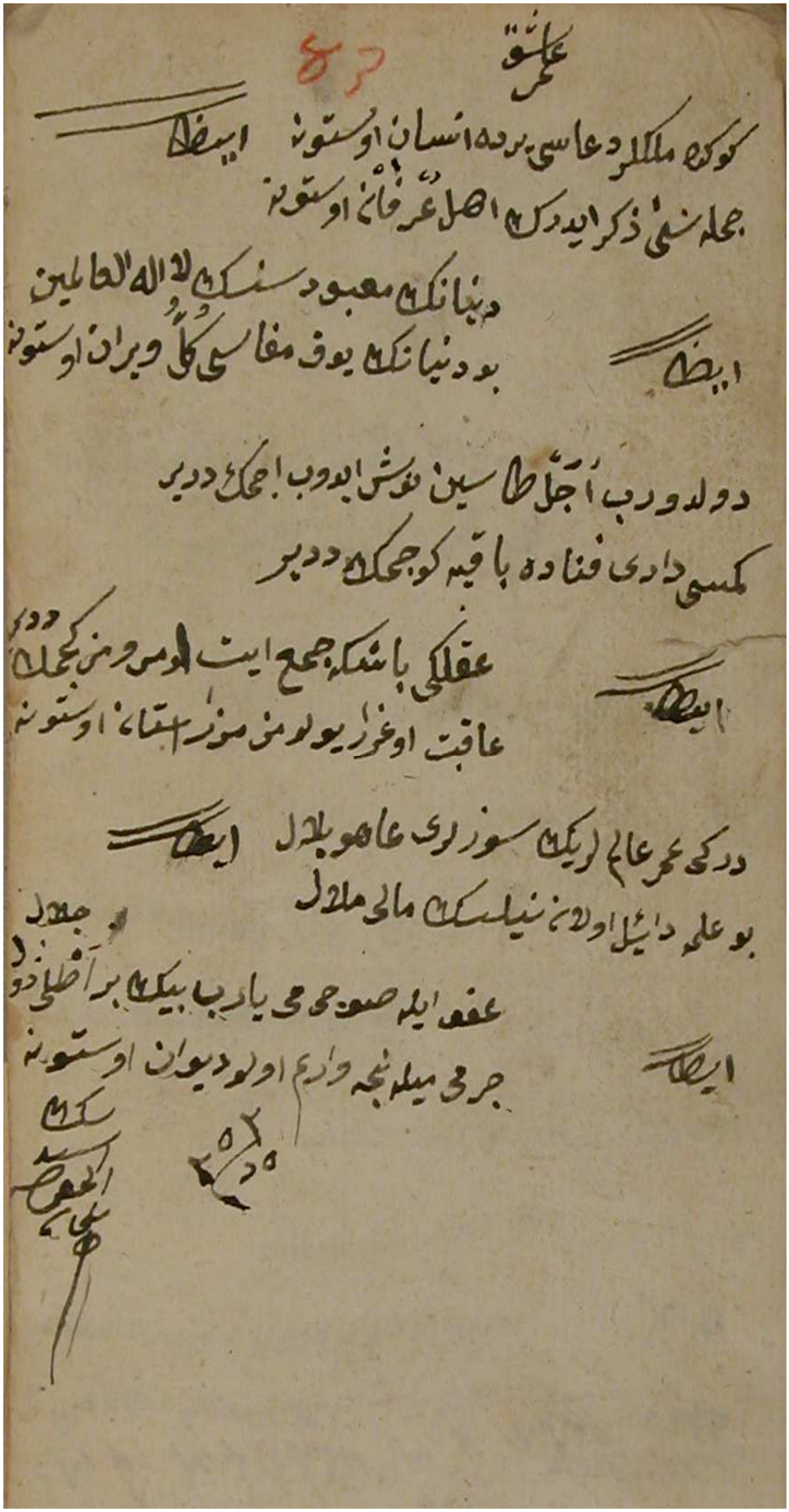
حضرت قدوسی

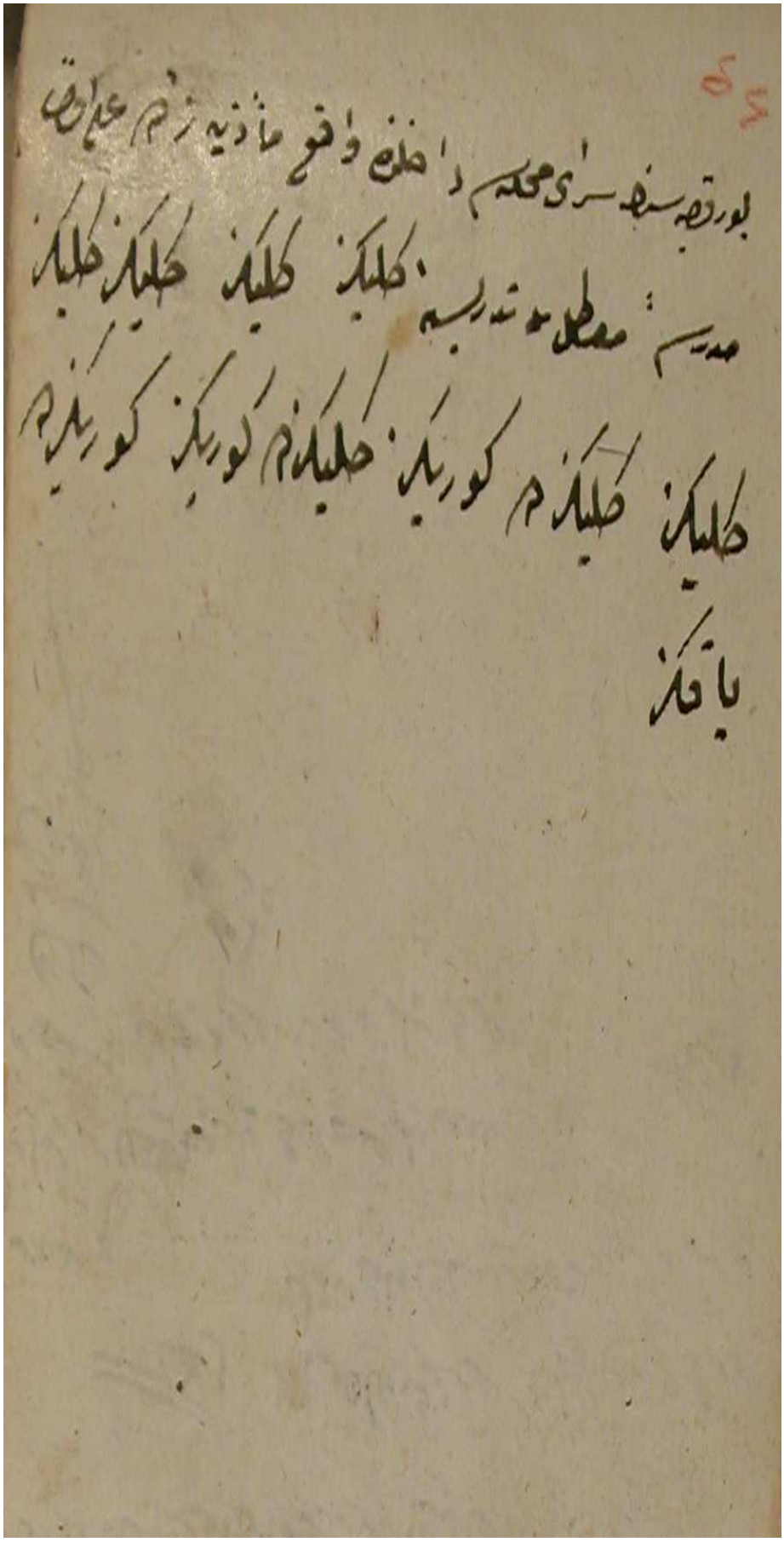
بیه بو جهانه عرفانه کلدم — بو لغه کنزیه ویرانه کلدم
بنده لك ایلر جمله موجودات — بنده قولوغم سلطانه کلدم
بر قطره صود دریه نیم اصلیم — حق اوری ایله بو شانه کلدم
انه رحمندم طوب طقوزای — بو کولغزاره افغانه کلدم
حسنی جنانی طوبیجق روحم — عشق صدقیله جنانه کلدم
بنارم عشقکه اودینه دائم — شمعی جماله پروانه کلدم
عشق تاجی ایدوب باشیمه قویدم — صحف کولزاره جولانه کلدم
یونمه طاقدم طبلهٔ عشقی — صانمه انی الآنه کلدم
عشق آهنگکه اول ذکره مشغول — چونکه تعلیم اخوانه کلدم
دیرکه قدوسی کجدم سوادیه — نیلرم غیری یزدانه کلدم

عمر شق
قلندری
موزونی
کودیم بیز بری بیکر یجکدی
همر زلوی کول عنبر نلا کیجلدی
اول غنجه دهان لبلری مرجانه ضو بلنر
بقدقجه کوزل کوزلری مستانه ضو بلنر
مکتب عرفانده بوکون جلیه کردار
همر شیوه کتابی اوقودازبر کیجکدی
صاصم بلینی لبلرینی اغزمه السم
امدکجه بیاز کافر کردانه ضو بلنر
بویوسه عجب دانی نلو اشلر اوخلقه
اندی یجه عاشقلری سوسر کوجکدی
ضولدرسه بزه باده بزلبر مستان
ضوطدقجه صفا بلور قنجانه ضو بلنر
بوبن دکلم یالکز انسانی انلک
جوق بنجلیی اوکتنه تردکو جوجکدی
مجلسمزه کلدی بوکون دلبری رعنا
سشاز اولدی کوکل منبع احسانه ضو بلنر
عمر شقیم کی عقلنی هب ایلدی یغما
شمدی هوسی ایلر اوقومعه کوجکدی
موزونی دلبر صوبونب قونیم ایچنده
صار یقجه بلینی سینه سی عریانه ضو بلنر
مفرد
نفح حسنی کی خلق
کوزلر باده ضو بلنر
بلیغ بوئی عالمدی
دیره ضو بلنر

عاشقه عمر

سوم

برکون ذبیحی صبر جالک یوقمیدو

بلنه دیه یکی لعلبینه بره احسان یوقمیدو

اولدیه یکی بلنه خیر نوجوانک یوقمیدره

بلنه دیه یکی بلمزسه یازنک یوقمیدره

اولدیه یکی سیدنه کاکو کلنی وردیه بنا

بلنه دیه م یکی الوب ستی قجاه بسم بریکا

اولدیه م یکی بوری وارکیت کافاغنی قه بنسنا

بلنه دیه می یکی باری برکوطت تاکوسانک یوقمیدو

اولدیه یکم جاره کورکم یابنه ابلماغه

بلنه دیه یکم یانه تر یاشلر دیرک طارلماغه

اولدیه یکم هیچ کوکلوم یوقه بنم سناصارلماغه

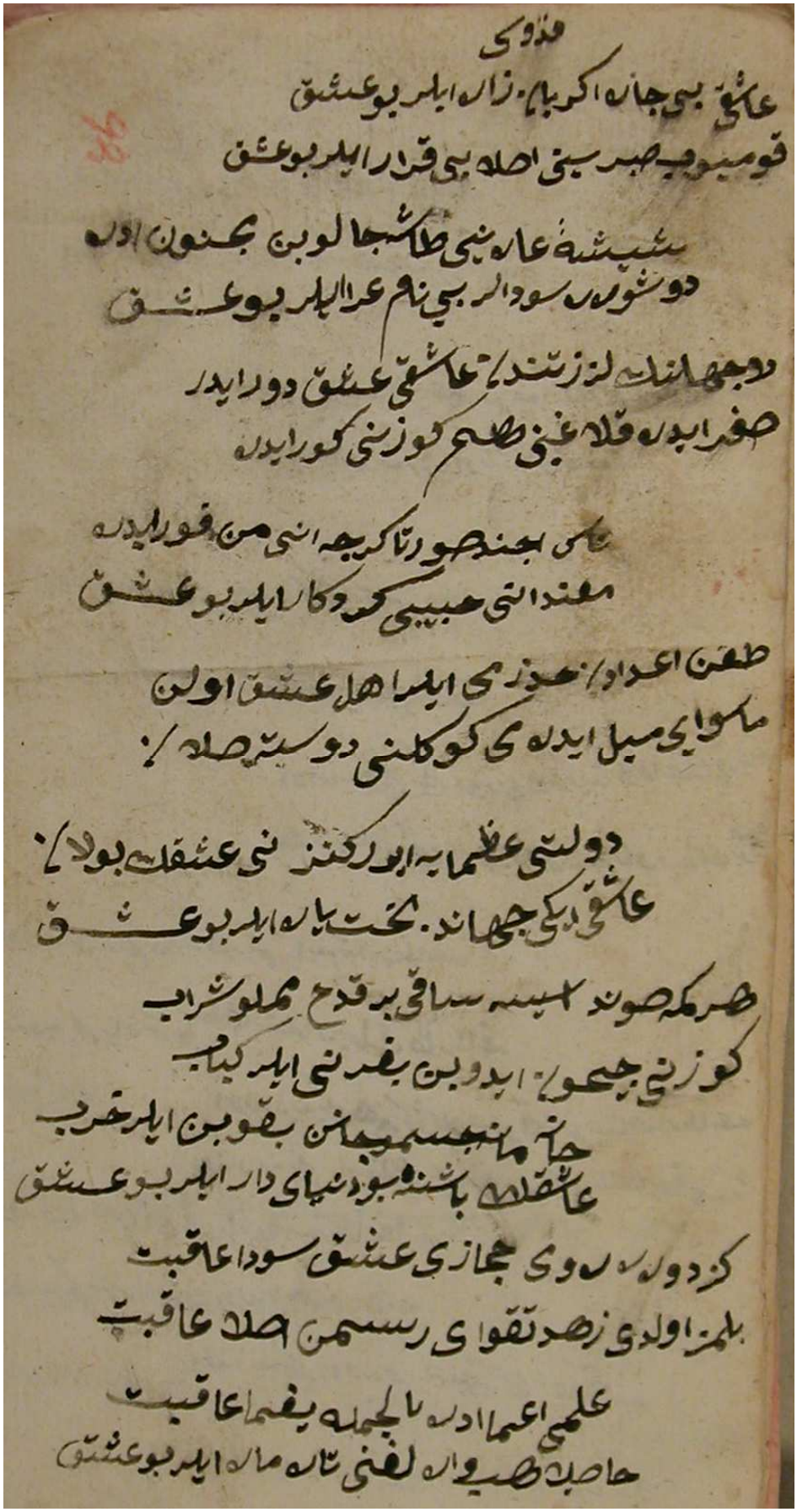
بلنه دیه یکم یاستک عهدی وفایک امانک یوقمیدره

اولدیه یکی ای عمر یاقمه سنه طاغلیه

بلنه دیه یکم ایسترایسنه اولدربنم بیچاغلیه

اولدیه یکم اولدورم بنی سنه بیچاغلیه

بلنه دیه یکم یاستک دیرلم احانک یوقمیدره

خطبهٔ دعائی

بوده بد صحرایه کلدم عشقکله بحر سودایه طالدیم عشقکله
تار مارایندی بمعلمی شد قلم عاقبت بجندن اولدوم عشقکله

بیلدم ای دوست کلمه ایچدن حسه دیدار بلدم بیلدم عشقکله
زوهد و تقوای دکشوب عشقه وادی یغما قلدیم عشقکله

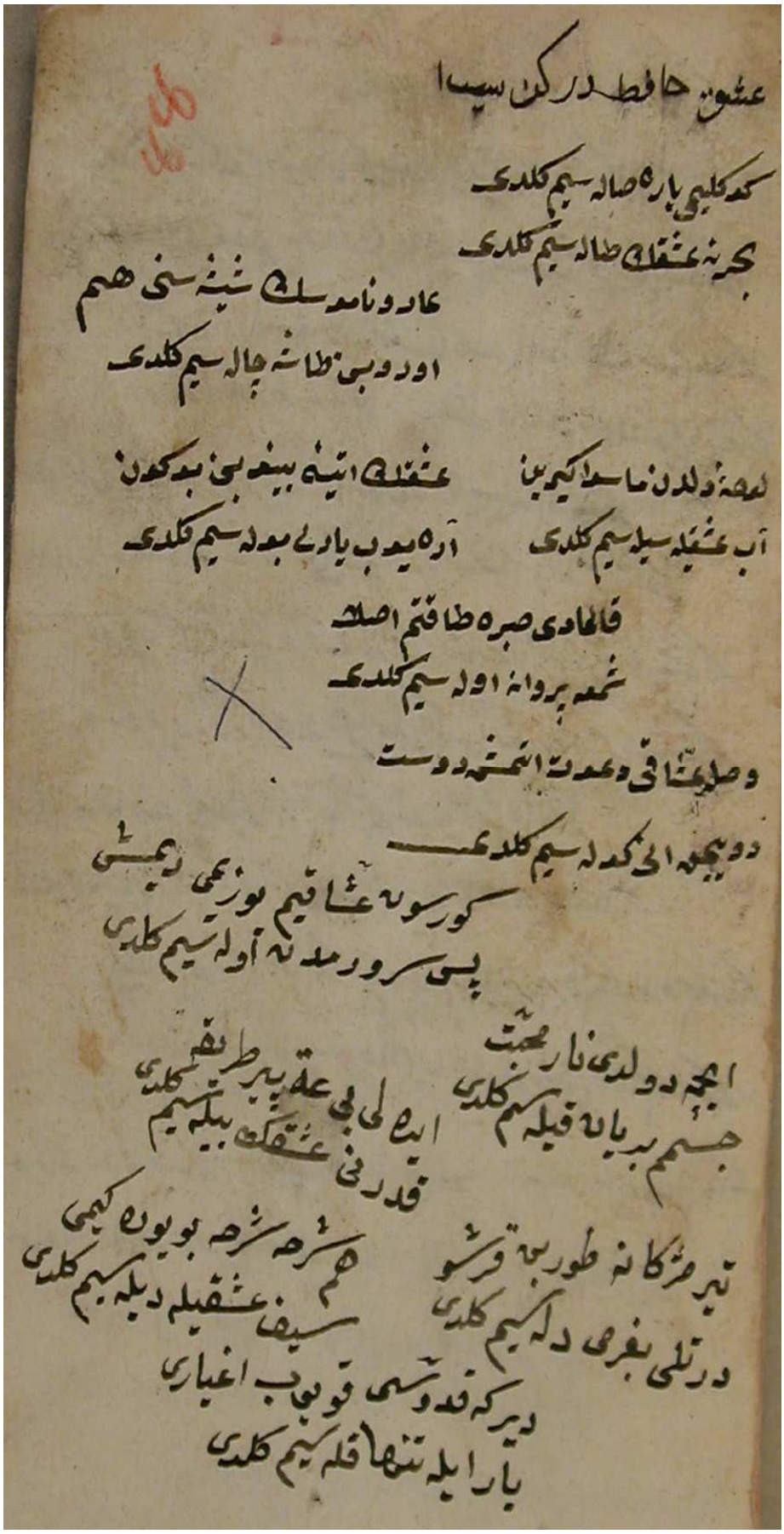
ولده کیروپاسی هرنه وارایسه قدمیدن ذره سیلدم عشقکله
عار و نامه سیلدی شیشه سنی هم اوردی بن طاشه چالدم عشقکله

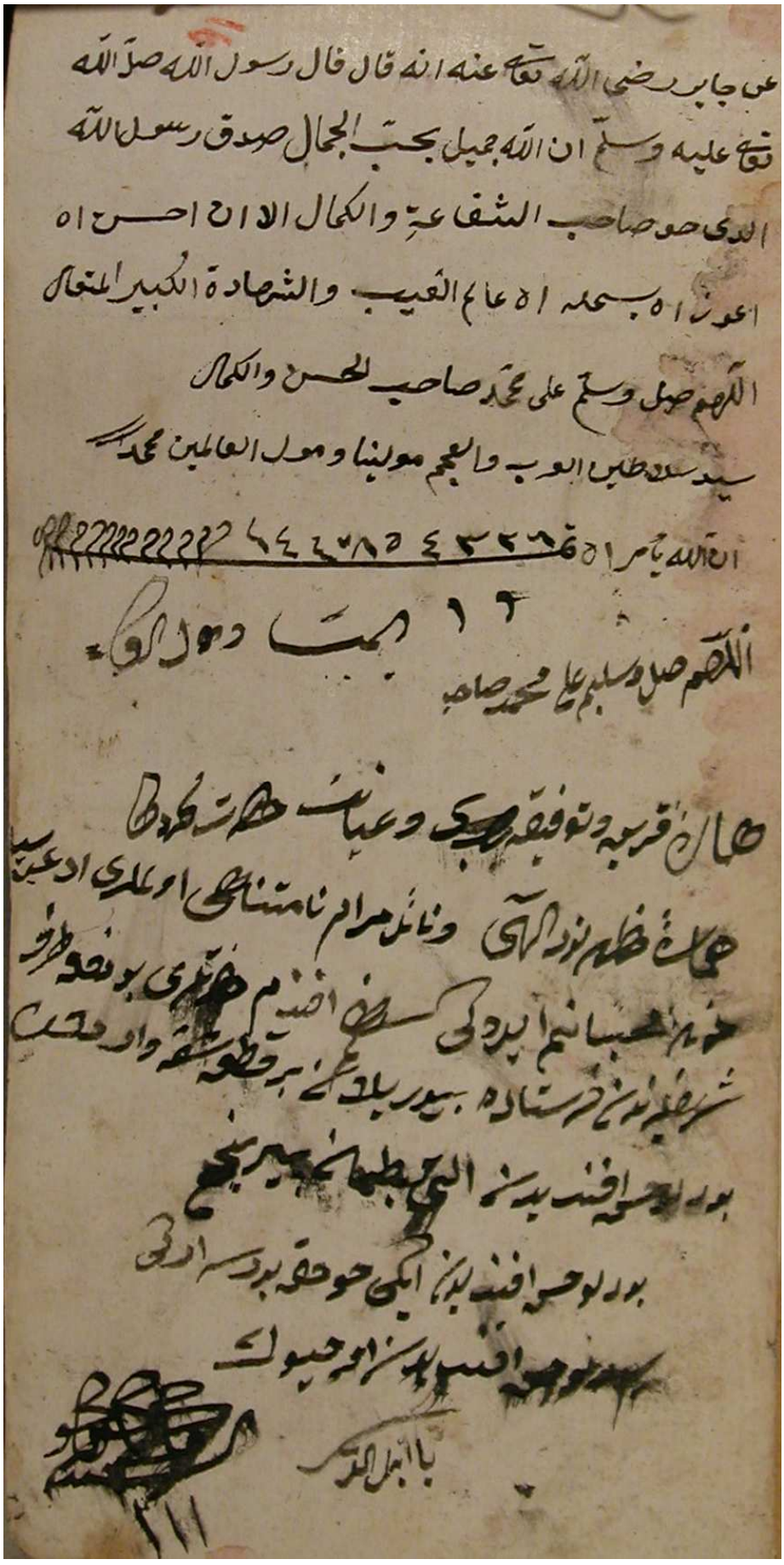
بفرمی یاقدی آتشی فرقت کوکلمه تدتدن صالدیم عشقکله
مبتلایم بردردهٔ اصلا هیچ بیلمزم کیمدن دوندوم عشقکله

قلماوی طاقت نیچه صبر ایدم باشیمه غوغا الدم عشقکله
قطرهٔ ناچیز ایدم اول بن عالمه شیمدی طولدوم عشقکله

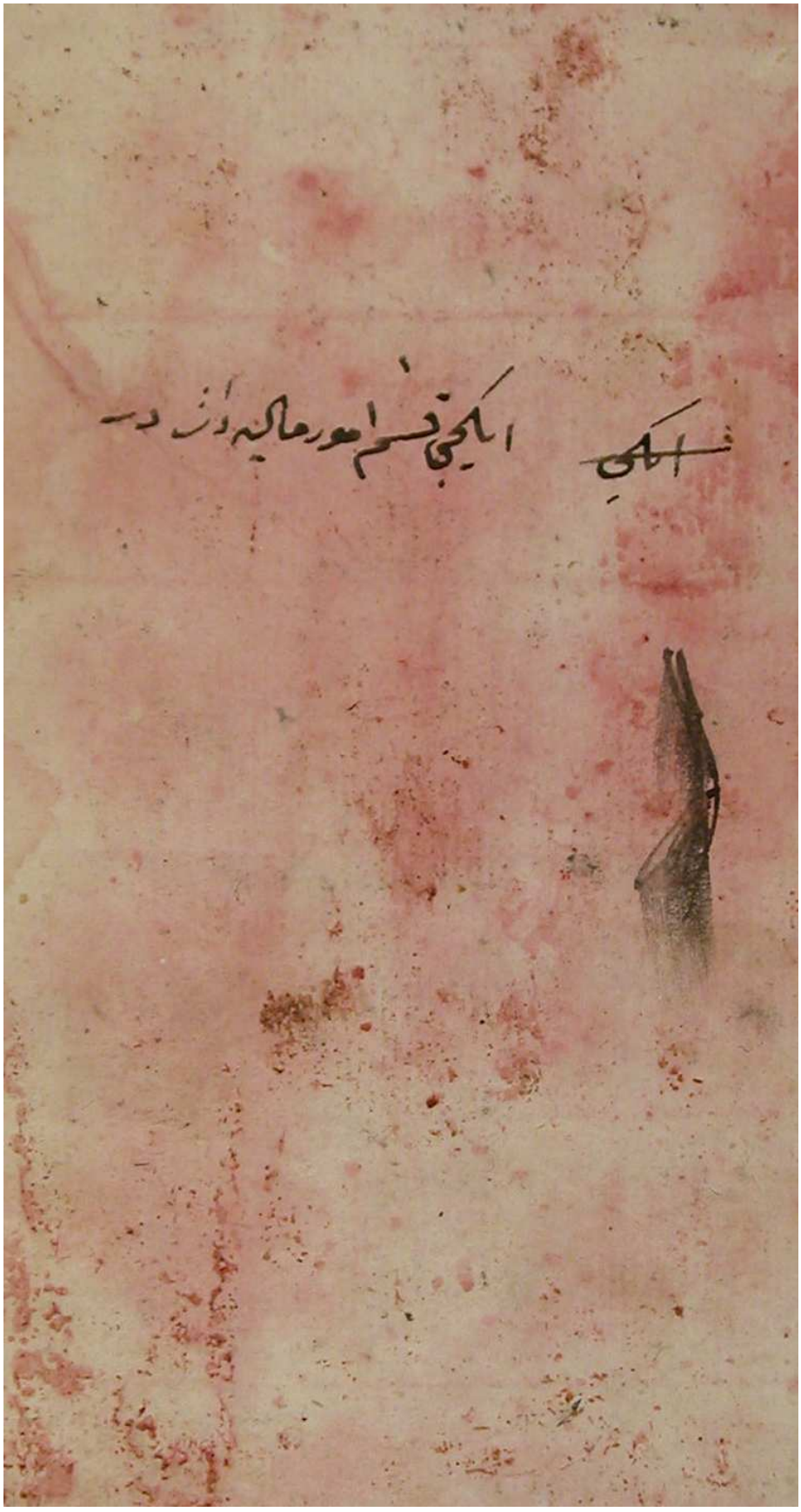
اغلدم بی حد سن نکاریچدن بدلدی بن اخ کولدوم عشقکله
دوجهانلک بن ایستم جاهیی جملدن کچدم قالدم عشقکله

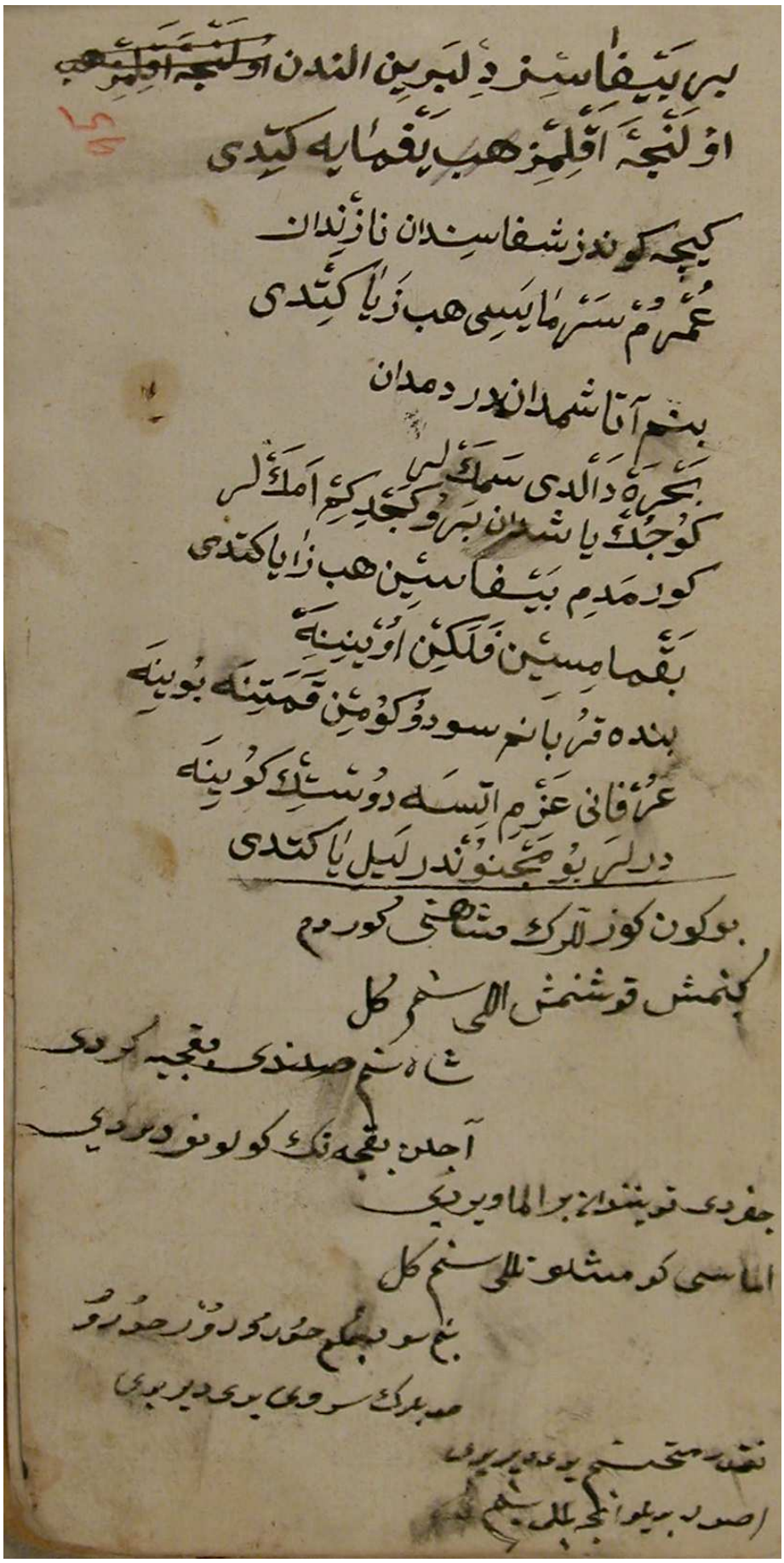
دیرکه قدری ایسه دم سندن
سن دلارای بدلدوم عشقکله

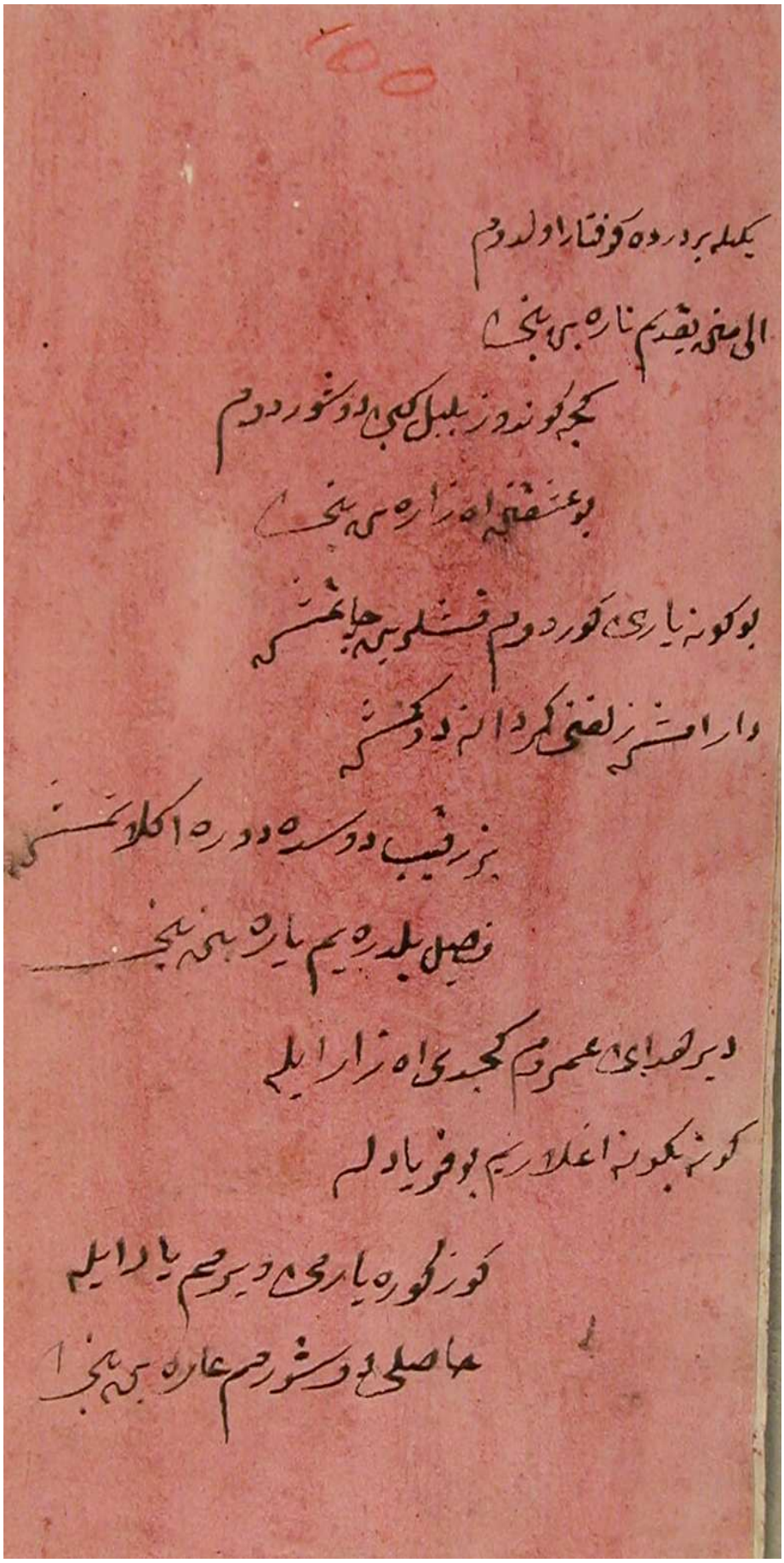
عن جابر رضي الله تعالى عنه انه قال قال رسول الله صلى الله
تعالى عليه وسلم ان الله جميل يحب الجمال صدق رسول الله
الذي هو صاحب الشفاعة والكمال الا ان احسن اه
اعوذ اه بسمه اه عالم الغيب والشهادة الكبير المتعال
اللهم صل وسلم على محمد صاحب الحسن والكمال
سيد سادات العرب والعجم مولنا ومولى العالمين محمد
ان الله يامر اه
١٢ بسم دول الله
اللهم صل وسلم على محمد صاحب

خطبه

الحمد لله الذی انعم علینا بیس والقرآن الحکیم

العدل فرع المعدول عنه
والصف فرع الموصف عنه

خطبة رمضان

الحمد لله الذي انزل القرآن على محمد في شهر رمضان

الرحيم الذي رحم على محمد في شهر رمضان

الغافر الذي غفر ذنوب المعاصين من امة محمد في شهر رمضان

واشهد ان لا اله الا الله وحده لا شريك له

الذي كتب الصيام على محمد عباده المؤمنين في شهر رمضان

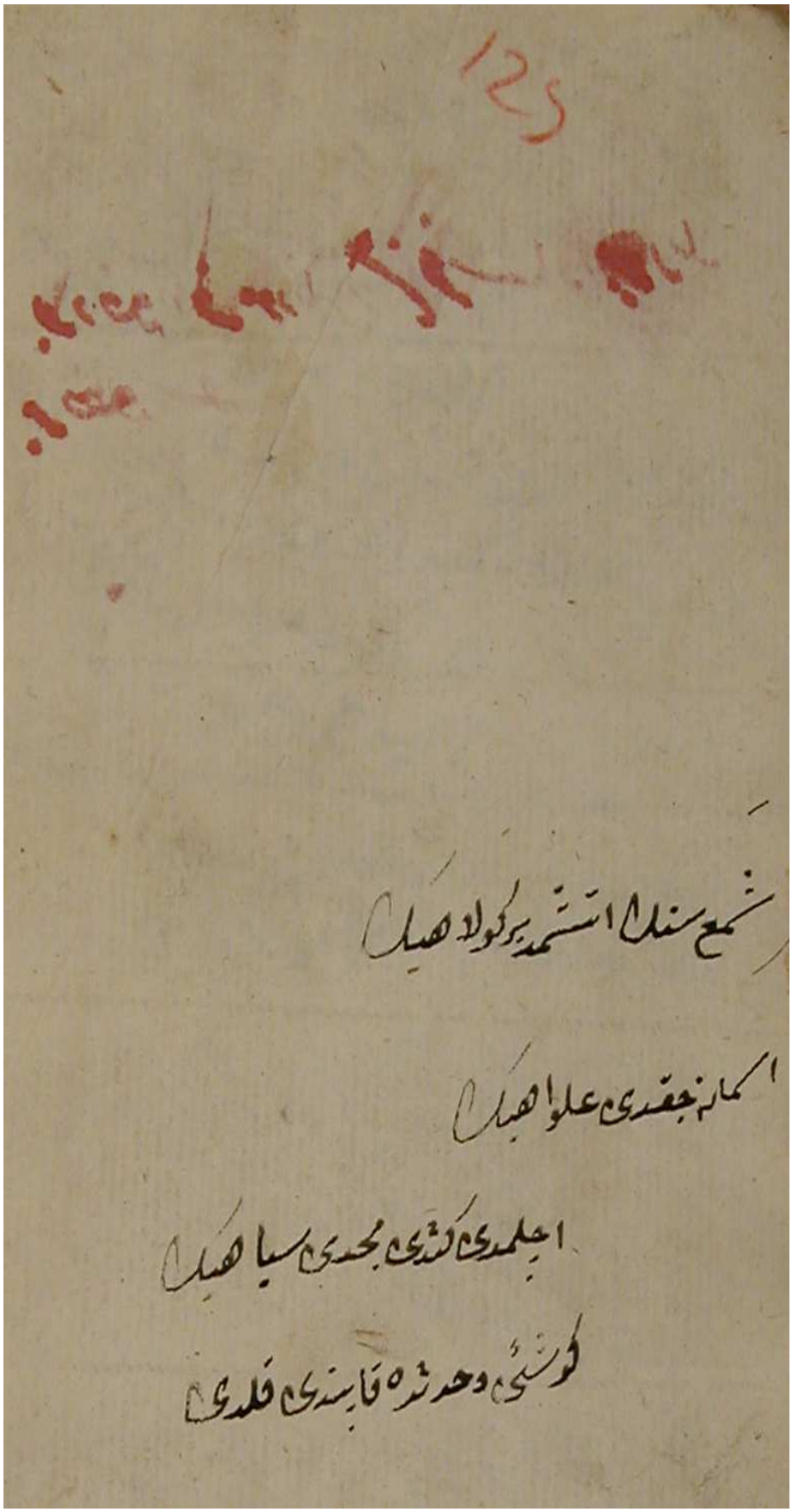
ونشهد ان سيدنا وسندنا ومولانا محمدا عبده ورسوله

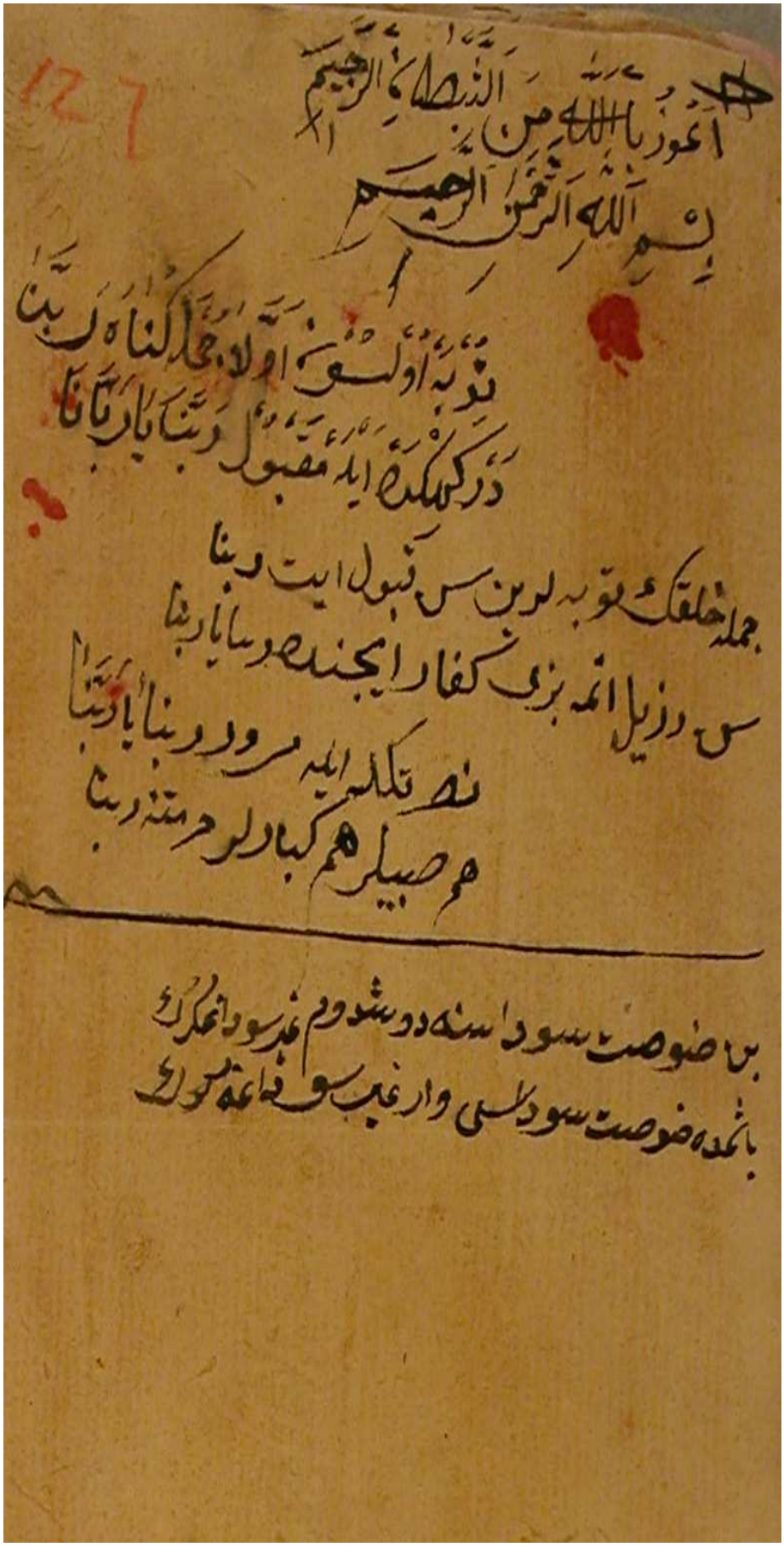
شهادة المستغفرين في شهر رمضان

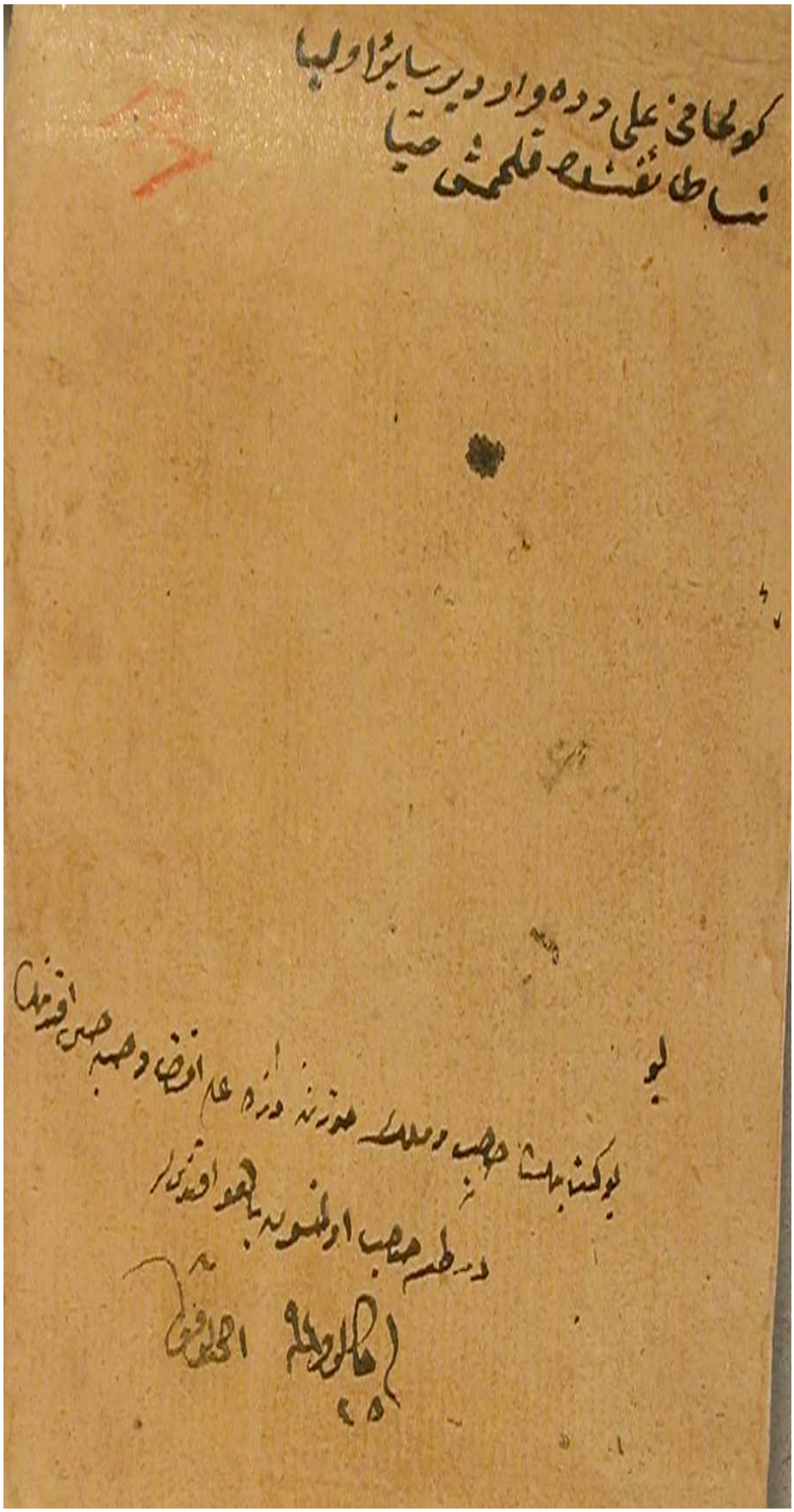
صلى الله تعالى عليه وعلى اله واولاده وازواجه

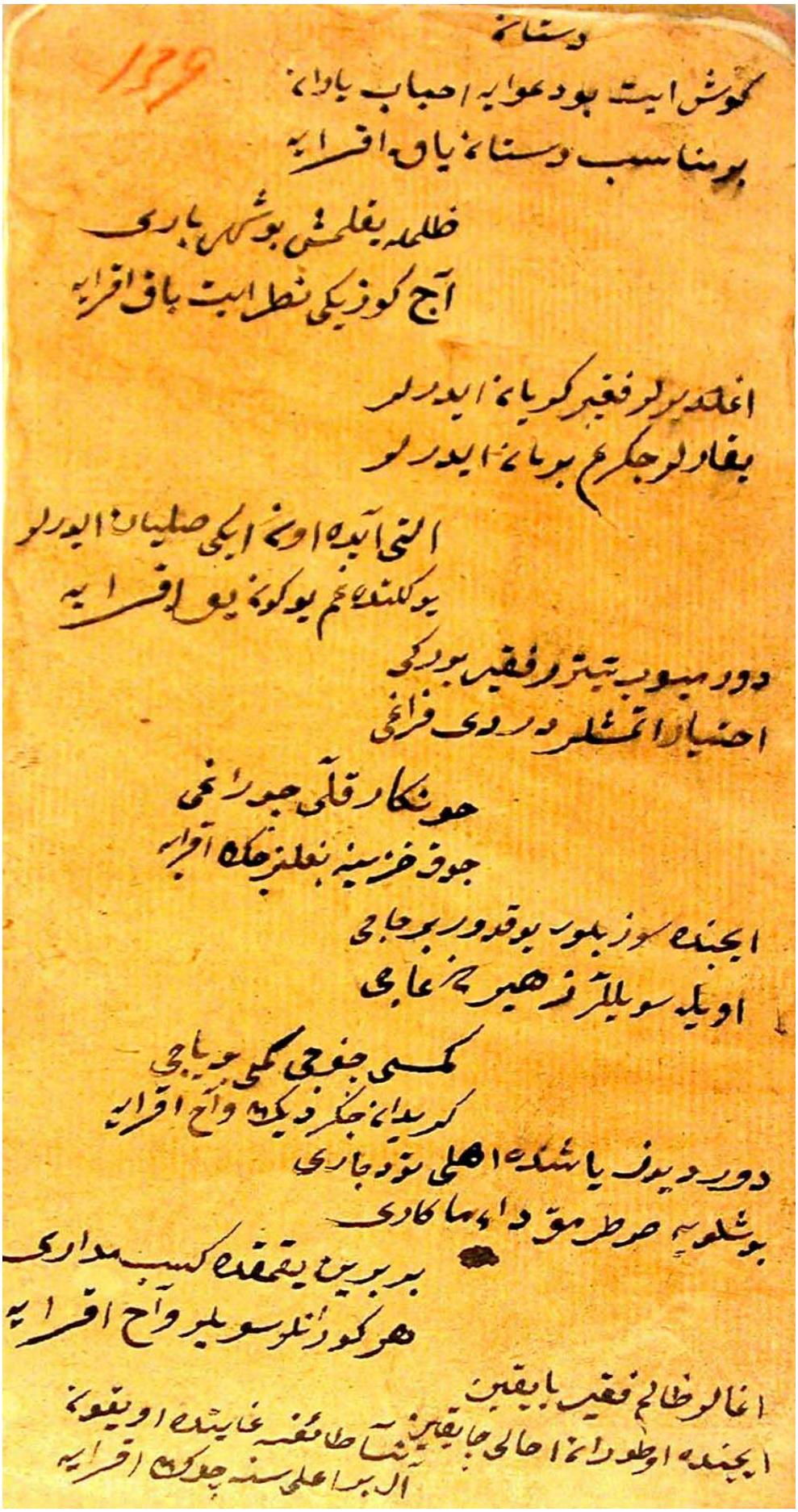
وخلفاء الراشدين المهديين من بعده ووزراه

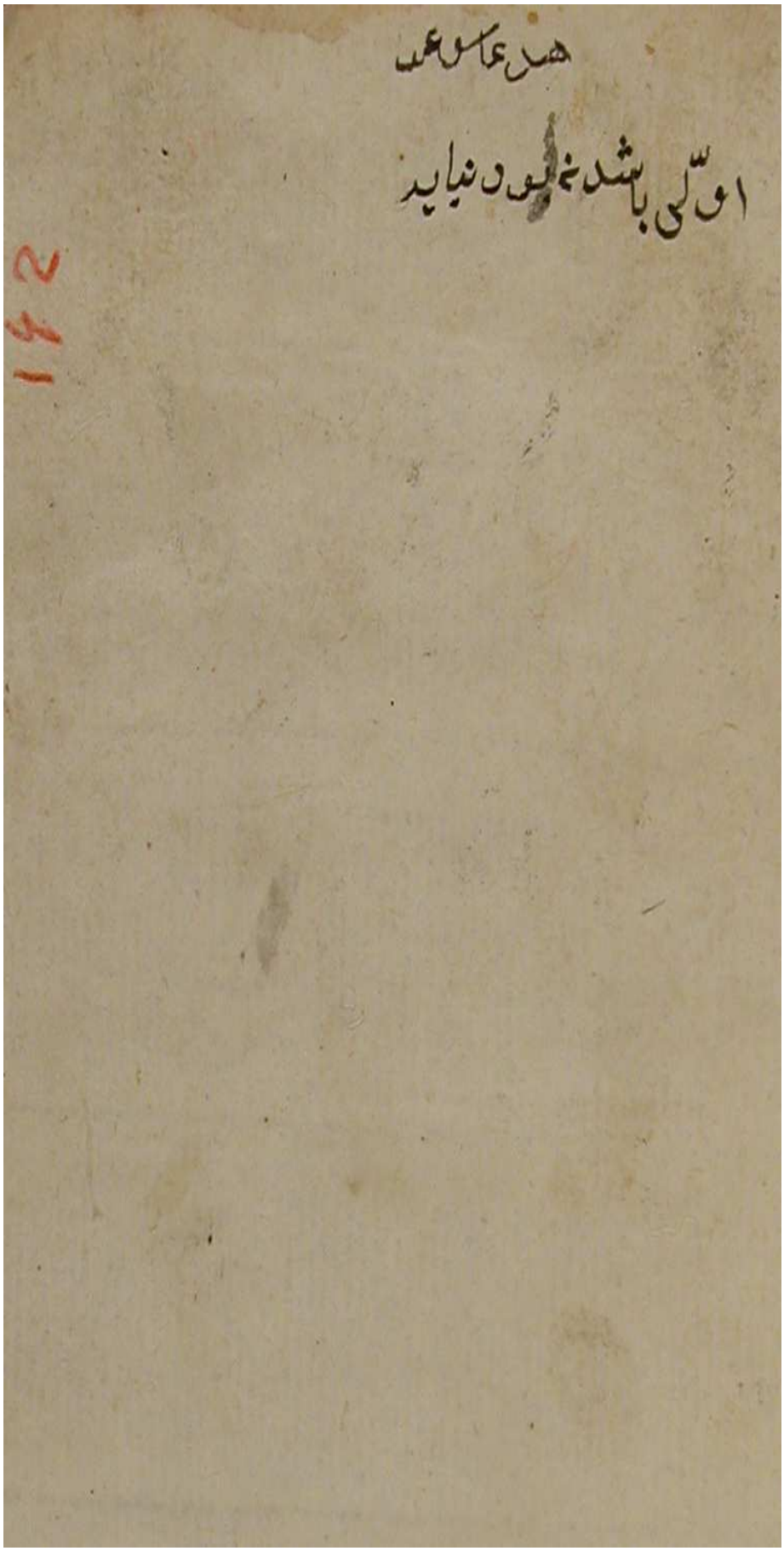
في عهده خصوصا منهم

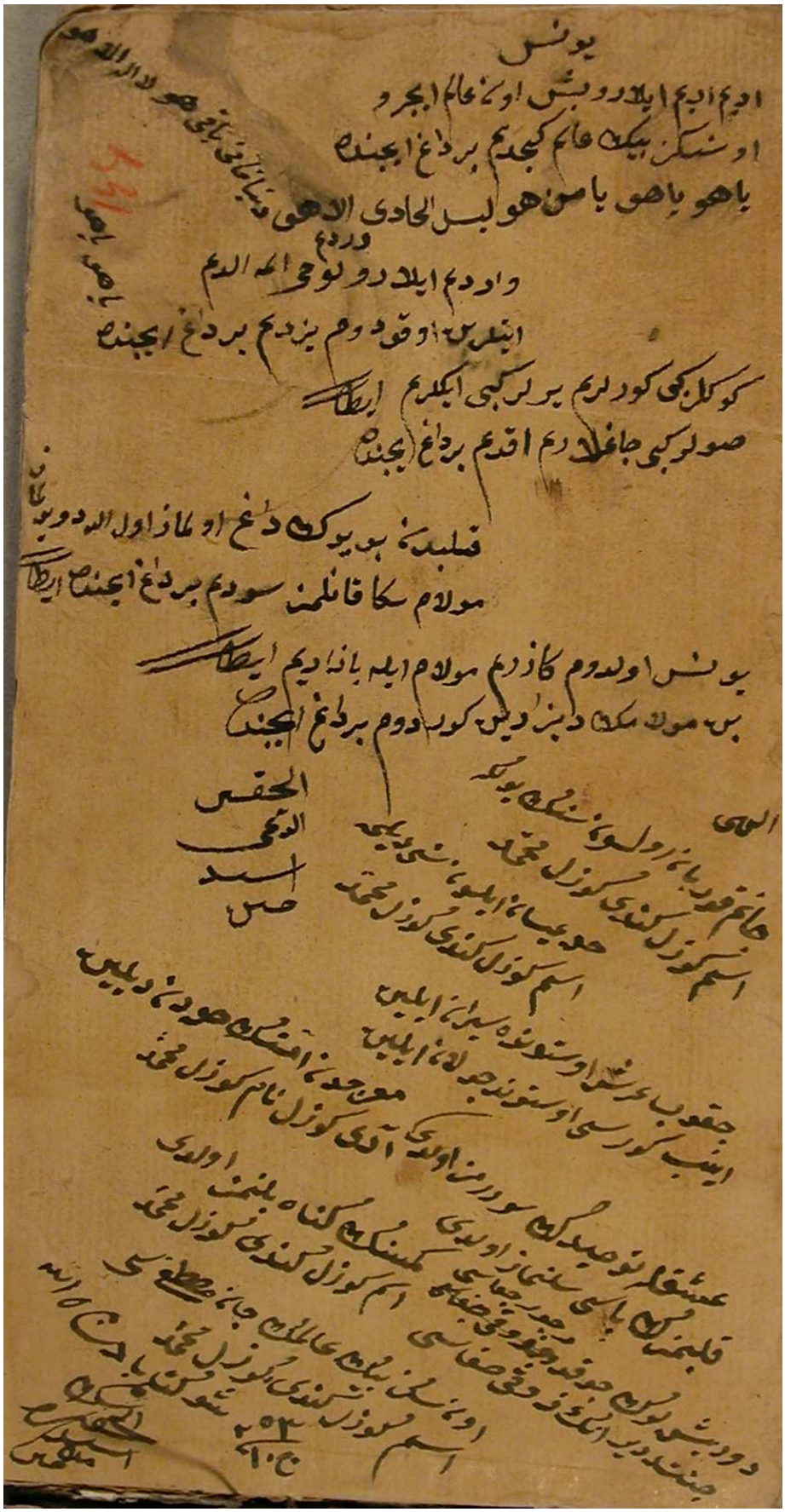

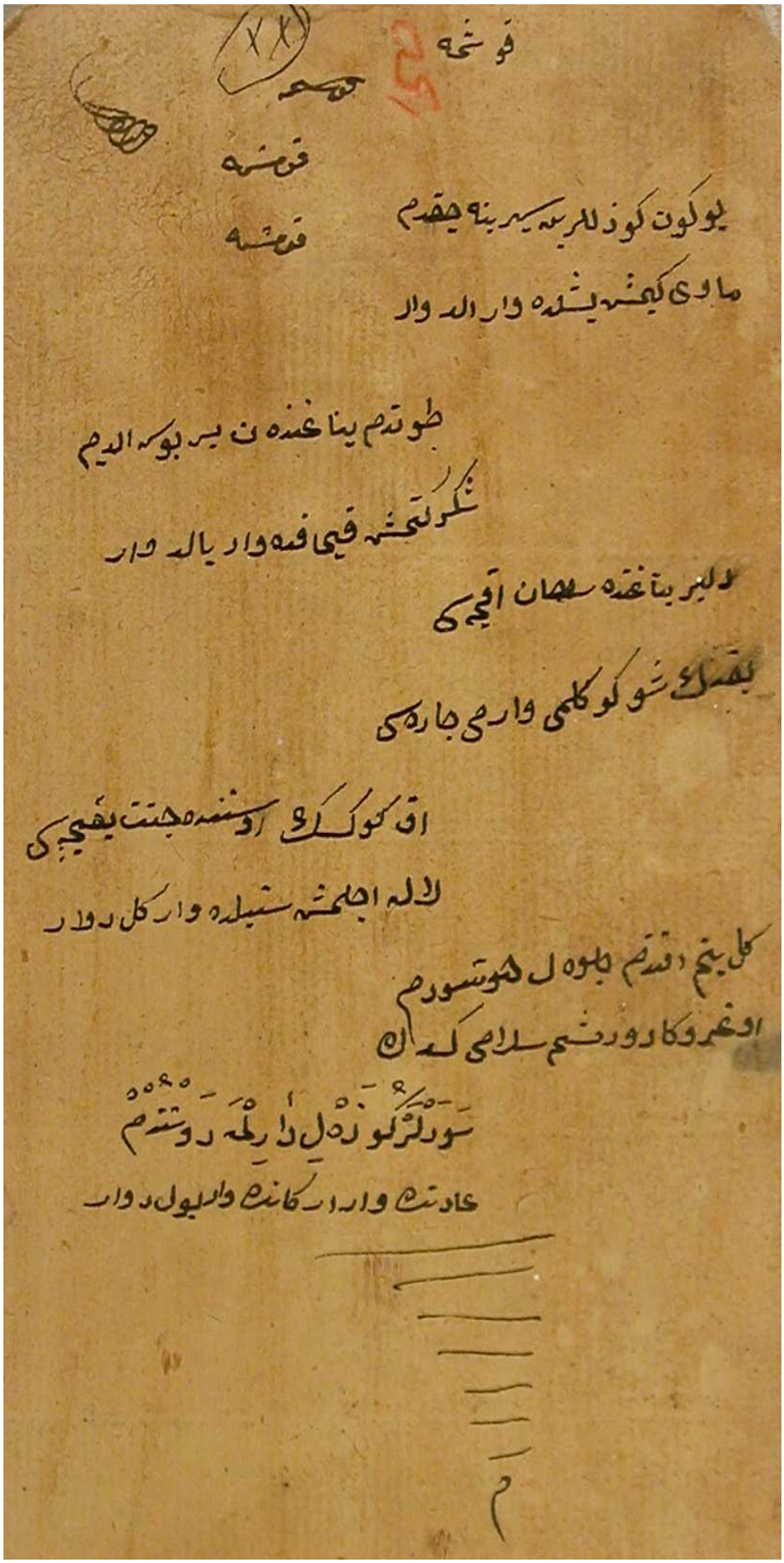

127
أعوذ بالله من الشيطان الرجيم
بسم الله الرحمن الرحيم
توبه اولسون اولاد جمله گناه ربنا
درگاهنه ایله مقبول ربنا یارب بنا
جمله خلقك توبه لرین سن قبول ایت ربنا
سن دلیل امه بزی کفاردن ایجنده ربنا یارب بنا
نه تکلیف ایله مرود ربنا یارب بنا
هم صیلر هم کبار لرمتنه ربنا
بن خوصت سودا سنه دوشدوم غدر سودا ایمدی
باشده خوصت سودا سی وار غیب سوقه سودا

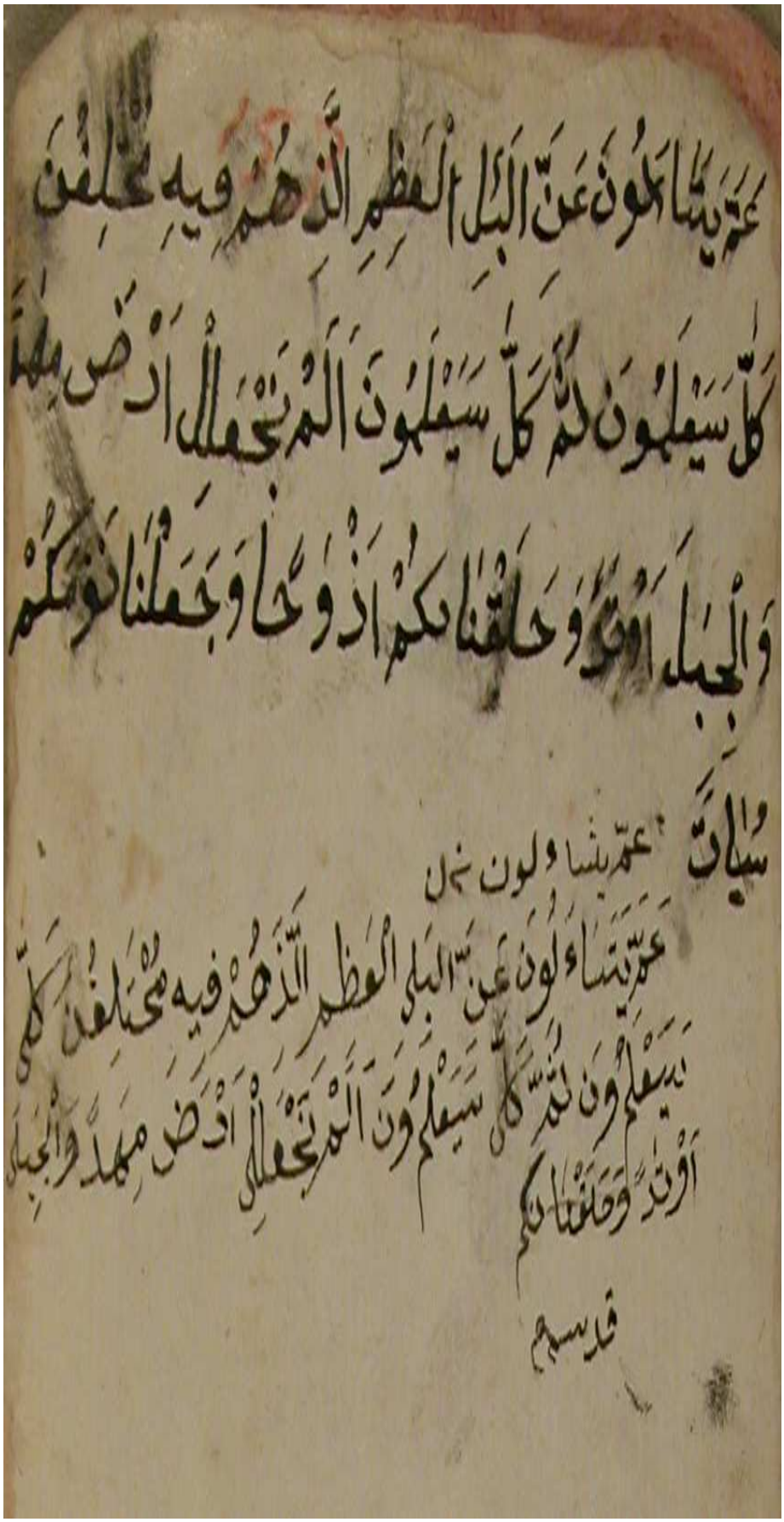

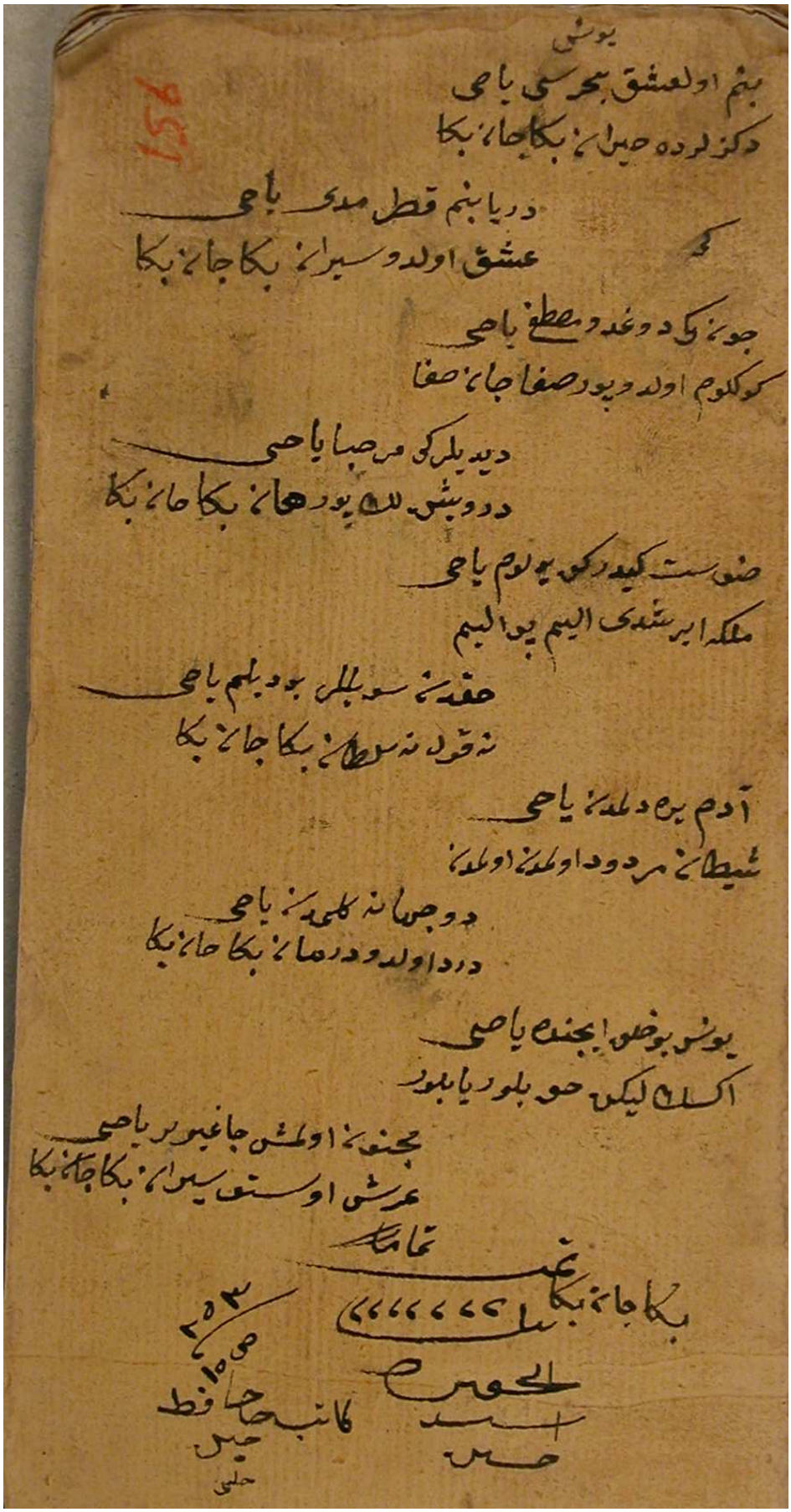

هدعاس عد
اوسلی باشد نیود نیاید
142

اذ قال لهم اخوهم نوح الا تتقون انی لکم رسول امین فاتقوا الله
واطیعون وما اسئلکم علیه من اجر ان اجری الا علی رب العالمین
اذ قال لهم اخوهم هود الا تتقون انی لکم رسول امین فاتقوا الله
واطیعون وما اسئلکم اه
اذ قال لهم اخوهم صالح الا تتقون انی لکم رسول امین فاتقوا الله
واطیعون وما اسئلکم اه
اذ قال لهم اخوهم لوط الا تتقون انی لکم رسول امین فاتقوا الله
واطیعون وما اسئلکم اه
اذ قال لهم شعیب الا تتقون انی لکم رسول امین فاتقوا الله
واطیعون وما اسئلکم اه

عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ عَنِ النَّبَإِ الْعَظِيمِ الَّذِي هُمْ فِيهِ مُخْتَلِفُونَ
كَلَّا سَيَعْلَمُونَ ثُمَّ كَلَّا سَيَعْلَمُونَ أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ مِهَادًا
وَالْجِبَالَ أَوْتَادًا وَخَلَقْنَاكُمْ أَزْوَاجًا وَجَعَلْنَا نَوْمَكُمْ
سُبَاتًا عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ
عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ عَنِ النَّبَإِ الْعَظِيمِ الَّذِي هُمْ فِيهِ مُخْتَلِفُونَ كَلَّا
سَيَعْلَمُونَ ثُمَّ كَلَّا سَيَعْلَمُونَ أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ مِهَادًا وَالْجِبَالَ
أَوْتَادًا وَخَلَقْنَاكُمْ
قد سبح

یونس

بنم اولعشق بحر سی یاحی
دکز لرده حیران بکا جان بکا

دریا بنم قطر مدی یاحی
عشق اولدوسیران بکا جان بکا

جونکی دوغدی مصطفی یاحی
کوکلوم اولدی پور صفا جان صفا

دیدیلر کو مرحبا یاحی
دوبش للہ یودهان بکا جان بکا

ضوست کیدرکو یولوم یاحی
ملکه ابر شدی الیم یو الیم

حقدن سویلدی بودیلم یاحی
نه قول نه سلطان بکا جان بکا

آدم بن دلدن یاحی
شیطان مردود اولدن اولدن

دوجهانه کلمدن یاحی
دردا اولدوددمان بکا جان بکا

یونس بوخلوایجنده یاحی
اکسلمه لیکن حو بلور یا بلور

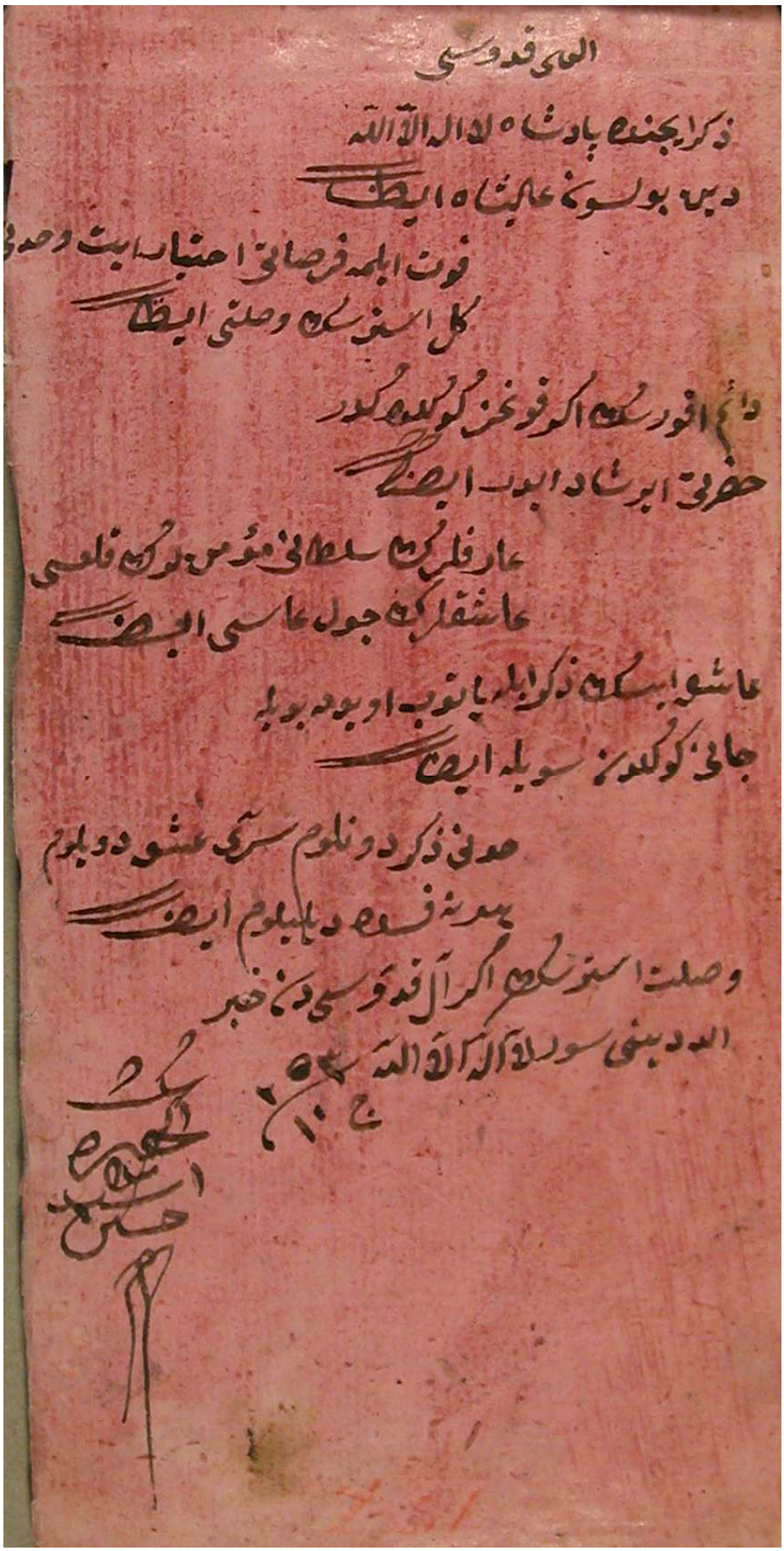
بجنده اولمش جانغیر یاحی
عرشی اوستنه سیران بکا جان بکا

تمامدر

بکا جان بکا غنی
سلک ،،،،،،،،

۲۵۳
ص ۱۵

الحقیر
کاتب حافظ
حسین
حلبی

الی قدوسی

ذکر ایجنده یادش ٥ لا اله الا الله

دین بولسون عالیشان ٥ ایضاً

فوت ایلمه فرصاتی اغتنا ایت وحدی

کل استه سکه وصلنی ایضاً

دائم انور سکه اکر فونخ کوکلده کدر

حضرتی ابرشاد ایدر ایضاً

عارفلرک سلطانی مؤمنلرک ولی

عاشقلرک جولی عاسی ایضاً

عاشق ایسکه ذکر ایله یانوب اویوده بویله

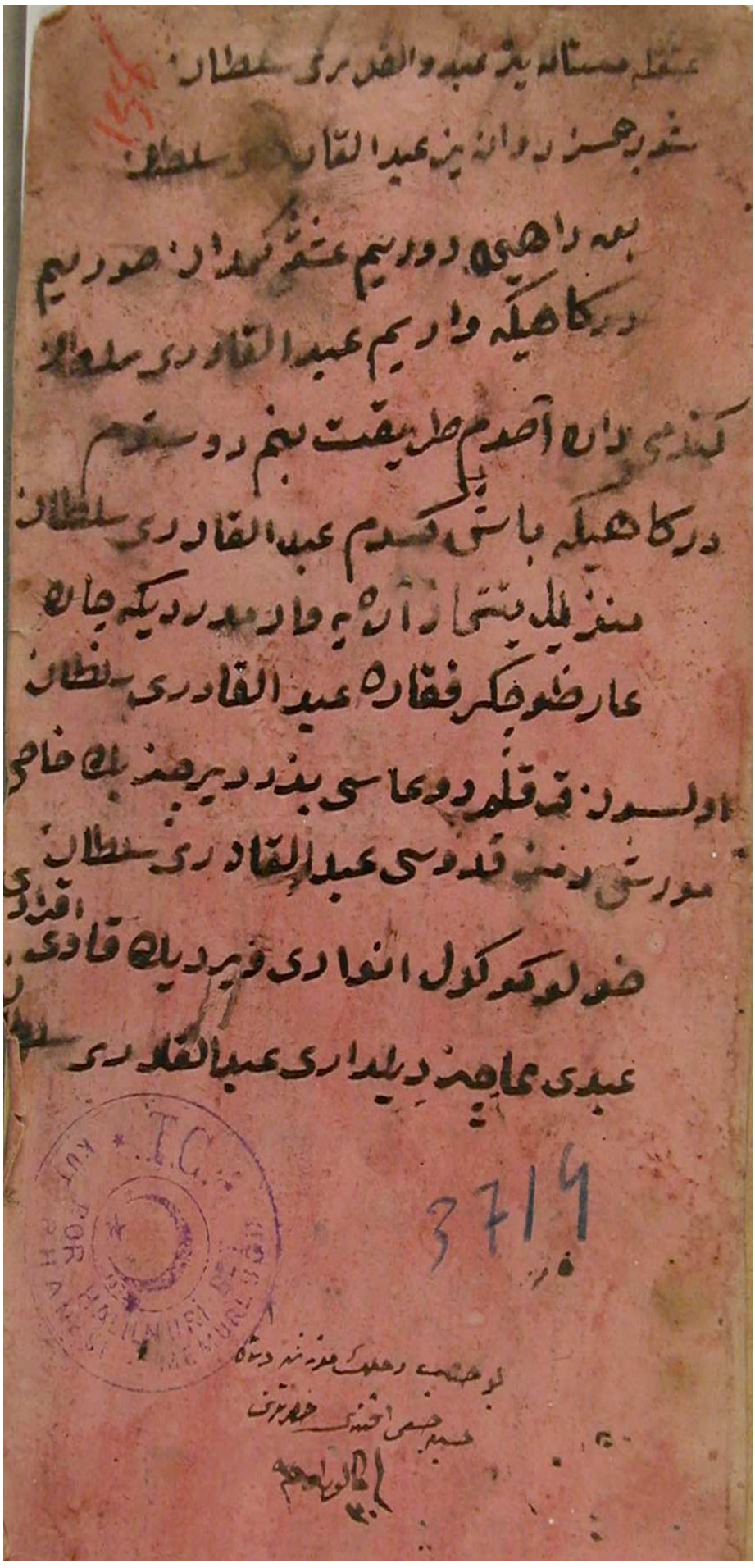
جانی کوکدن سویله ایضاً

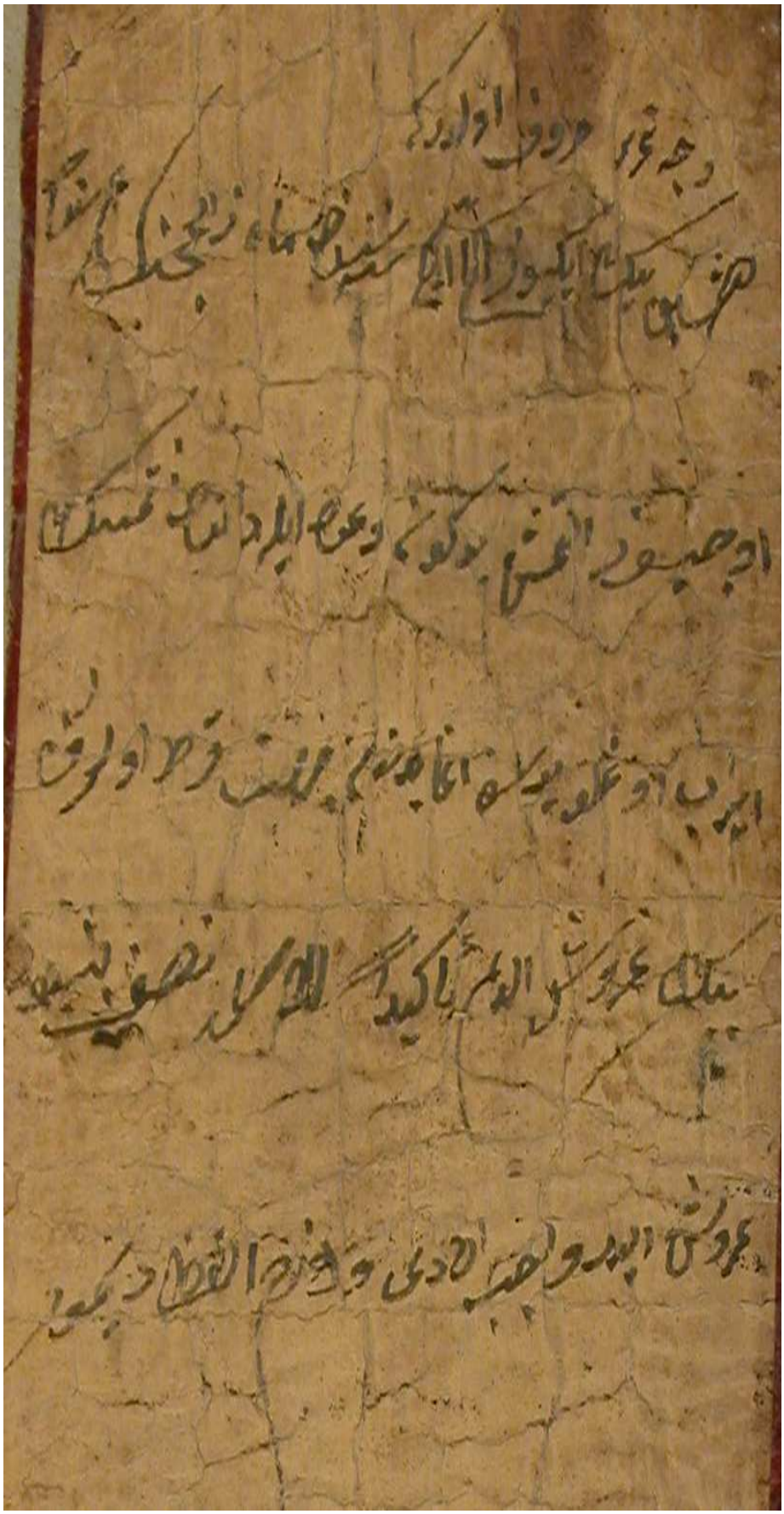
حدی ذکر دنلوم سری عشق دیلوم

بنده فعل دیلوم ایضاً

وصلت استه سکه اکر آل قدوسی دنخبر

الله دینی سویله لا اله الا الله

SONUÇ

Cönkler , sözlü gelenek ürünlerinin bulunduğu yazılı kaynaklardır. Saz şiirimiz için ilk derlemelerin yapıldığı eserlerdir.

Zamanla birlikte yeni bilgilerin ortaya çıkmasıyla , yeni araştırmalara ihtiyaç duyulmuştur. Bu araştırmalar için kaynakların başında cönkler gelmektedir. Biz de bu fikirle , Niğde-Bor kaynaklı 178-179 Numaralı cönkleri inceledik. İçerisindeki düşülen tarihlerden 19.yüzyılın ortalarına ait olduklarını belirledik. 19.yüzyıl ve daha önce yaşamış şâirlerin şiirlerini muhteva etmektedirler. Cönklerde bugüne kadar adını duymadığımız şâirler ve yeni şiirlerine rastlamak mümkündür İncelediğimiz cönklerde yeni isimler ve şiirler ortaya çıkarılmıştır. Bu isimler ,edebiyat tarihimiz için önemlidirler. Cönklerimizde geçen bazı şairlerin yaşadıkları dönemler ve bunların eserleri taradığımız kaynaklarda yoktur.

Çalışmamızla iki cönk ve içerisindeki metinler ilim âleminin istifadesine sunulmuştur.

BİBLİYOGRAFYA

1. BANARLI, Nihat Sami, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi,C.1-2, Millî Eğitim Basımevi,İstanbul 1998.

2. CUMBUR, Müjgan,Folklor Araştırmalarında Cönklerin Yeri, 1.Uluslararası Türk Folklor Semineri Bildirileri ,Ankara 1974.

3. DEVELLİOĞLU ,Ferit, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat,Ankara 1984.

4. DOĞAN, Ahmet , Kuddûsî Divânı, Akçağ Yayınları,2000.

5. ELÇİN, Şükrü , "Türk Halk Edebiyatına Giriş" ,Ankara,2001.

6. ELÇİN, Şükrü ,Âşık Ömer, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1987.

7.ERGUN ,Sâdettin Nüzhet , Âşık Ömer, Hayatı ve Şiirleri, İstanbul 1936.

8.ERGUN , Sâdettin Nüzhet, Halk Edebiyatı Antolojisi, İstanbul 1937.

9.GÖLPINARLI ,Abdulbaki,Yunus Emre Hayatı,Sanatı,Şiirleri, İstanbul 1975.

10.GÖKYAY,Orhan Şaik ,Cönkler Üzerine, Folklor Etnoğrafya Araştırmaları, İstanbul 1984.

11.GÜNAY, Umay, Türkiye'de Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi, Akçağ Yayınları,Ankara 1992.

12.GÜRER, Ömer Fethi ,Bor Şehri, Niğde 2005.

13.GÜZEL, Abdurrahman ,Türk Dili, Türk Şiiri Özel Sayısı 3.(Halk Şiiri), Sayı: 445- 450,1989.

14. KARAHAN,Abdulkadir, Âşık Edebiyatı ,Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi,c.3,İstanbul 1991.

15.KAYA, Doğan, Âşık Edebiyatı Araştırmaları,Kitapevi Yayınları, İstanbul 2000.

16.KÂSIM, Nâci, Âşık Ömer Divânı, İstanbul 1963.

17.KÖPRÜLÜ, Fuad, Türk Saz Şâirleri, C. I-V, Akçağ Yayınları,Ankara 2004.

18. KUYUMCU,Fehmi, Kuddûsî Divânı,Ankara 1982.

19.ÖZDEMİR, Ahmet ,Cönklerden Günümüze Halk Şâirlerimiz,VeliYayınları İstanbul 1993.

20. ÖZMEL, İsmail ,Niğdeli Şâirler ve Yazarlar C.1-2, Niğde Valiliği Yayınlar Niğde 1990-1998.

21.RAYMAN ,Hayrettin , Âşık Sümmânî, Ankara 1997.

22. SAKAOĞLU ,Saim, Cönklerin Kültür Tarihimizdeki Yeri, Fırat HavzasıYazma Eserler Sempozyumu, 219-226, Elazığ 1987.

23.SAKAOĞLU ,Saim ,Türk Saz Şiiri,Türk Dünyası El Kitabı,Ankara 1998.

24. ÜLKÜTAŞIR, M.Şâkir, Halk Edebiyatı Araştırmalarında Cönklerin Yeri, Türk Kültürü, 5Ekim 1967.